

בעזהש"ת

קדוּל התאחדות התורה

יוצא לאור ע"י

התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגד"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

גליון מוגדל

חג הסוכות תשע"ב לפ"ק

תוכן הענינים

❖ מדור אמרין טבין ❖

לקח טוב.....עמוד ה'
 דבש תמרים.....עמוד ז'
 פרפראות לחכמה.....עמוד ט'
 דבר בעתו.....עמוד י'

❖ מדור למען ידעו ❖

לשירים ולזמרים.....עמוד כ'
 לחיים ולברכה.....עמוד ל"ו

❖ מדור חג האסיף ❖

בשפתי צדיקים.....עמוד מ"ו
 בצל צדיקים.....עמוד נ'
 משולחן מלכים.....עמוד ס"א
 דברות קודש.....עמוד ס"א

מדור

אמרי

טוב

לקח טוב

דבש תמרים

פרפראות לחכמה

דבר בעתו

ארגון שיעורי תורה

שעל ידי

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ס מרן אדמו"ר הגה"ס שליט"א

סרית יואל - בני ברק

בס"ד

מודעה רבא לאורייתא

הננו מודיעים בזה סדרי שיעורי תורה הנאמרים בימי חוה"מ סוכות הבעל"ט
בבית מדרשינו בשיכון

אחה"צ בין מנחה למעריב

זמן תפילת מנחה בשעה 5:30 בדיוק

יום א' ג' דחוד"מ

הרב הגאון ר' יעקב מאיר שטערן שליט"א

דומ"ץ ביד"צ של כ"ס בעל שבת הגוי שליט"א
בעמדה"ס משנת הספר, אמרי יעקב

בגדרי מצות ישיבת סוכה

יום ב' ד' דחוד"מ

הרב ר' מנחם ברוך לעבאוויטש שליט"א

בהל' ציצית

- ענינים נחוצים הנוגעים למעשה -

יום ג' ה' דחוד"מ

הרה"ג ר' דוד הערשלער שליט"א

ראש ישיבת קארלין ירושת"ו

דברי הכנה להו"ר ושמו"ת

לפנה"צ בשעה 12.00

עד שעה 1:00 בצהריים

ערש"ק א' דחוד"מ

יום א' ג' דחוד"מ

יום ב' ד' דחוד"מ

יום ג' ה' דחוד"מ

הרב ר' שלום טייטלבוים שליט"א

שיעורים בהלכות ריבית

אופנים שיש בהם ריבית / ריבית דברים ושאר טובת
הונאה / דמי תרומות שנותנים להגמ"ח / שכנים הלויים
ומלויים זה מזה באיזה אופנים מותר ובאיזה אסור /
להקדים מעות עבור חפצים ואינו מקבלו עכשיו / הנחה
עבור תשלום מראש כמו כרטיסי מקוה, ונסיעות וכדו' /
חנות המבקש יותר במי שמשלם בתשלומים / הלוואת
דאלער בדאלער, דאלער בשקלים או להיפך / גדרי היתר
עיסקא / האופנים שאפשר לעשות היתר עיסקא ושאי
אפשר / ועוד הרבה שאלות השכיחים בימינו

אבות ובעים תתקיים בכל יום מימי חוד"מ
בין השעות 1.00 - 2.00

גברת שמחת יו"ט

הגבאים

נגילה ונשמחה בך, הבוקה ודבוקה בך

ציפייה ממושכת מהלה במתה וחרדה מפני הבאות מילאה את חללה של הארמון המפואר אשר משכנו של המלך הגבור והמהולל, וכי חזון בלתי נפרץ הוא שבנו יחידו של המלך אשר הורחק זה שנים רבות מבית המלוכה והוגלה בתוך הגולה חוזר עתה להתפיים עם אביו המלך, ואח שנכמרו רחמי האב על בנו המיוסר והמרוחק הסכים להחזירו לביתו.

הרגע המיוחל הגיע, בן המלך הופיע בתוך חדרו של אבי והנה הוא ניצב אל מול הכסא הגדול, פניו לוחמים מחרפה ובושה, ריסי עיניו אין יכולים להגביה את עצמם כדי להישיר מבטו על אביו, נחלי דמעה של חרטה ניגרות מעיניו כנהר שאינו פוסק, הוא כורע על ברכיו ומבקש סליחה בלב מר על כל אשר פגע, העליב, והשמיץ שמו של בית המלוכה המפוארה, והמלך ברוב רחמיו התחיל להרעיק עליו נמפי תנחומין ואומר לו היות שהוא הבחין בחדות עיניו שהוא מתחרט באמת על מעשיו התעתועים, הוא מוחל לו מחילה גמורה, והוא ישוב על מכוננו והיכלו כבראשונה, וכך הוא עומד ומרגיע את בנו אשר ברכיו רועדים מפחד ומבושה, והנה אינו יוצא מבין שיניו אשר דא לדא נקשו.

והנה הבן האובד אשר היות שאינו מכיר בגודל רחמיו של המלך, לא היה יכול לתאר לעצמו שיתכן מציאות בעולם שאביו יוכל לשכוח את כל מה שעשה ומרד כנגדו, הרי משך כל ימי נידודיו ניקה במוחו שאלה אחת – האם יוכל אבי אי פעם להעביר ולשכך זעמו מכל מה שעולל לו? ואשר על כן הוא עמד נגד אביו המפויים כמאמין ואינו מאמין שבאמת מחל לו בלבב שלם, אביו שהרגיש בחשדנות בנו הירבה לדבר אליו בדברי תנחומין ובלשון רכה כדי להסיר כל חשש מלבו.

עד שהמלך לקחו בידו, והכניסו חדר לפניו מחדר עד שהכניסו לחדרו המיוחד, אשר בחדר זה לא הכנים אפי' מקורביו הנאמנים, ובלשון אבהי אמר לו לבנו: בני יקירי, מחמד נפשי, ברצוני להתייחד עמך כאב עם בנו, ואז אורו עיני הבן האובד, והבין שלבו של אביו שלם עמו, ואהבתם חזרה ונתרבתה ללא מיצרים.

הנמשל מובן מאליו, שבהתקרב הימים הנוראים אשר מפחד ה' פור נתפוררה הארץ כאשר בני ישראל שבים אל הקב"ה וניצבים לפני כסאו בלב קרוע ומורתח וזועקים: המלך !!! אבינו !!!! מלכינו !!!, והקב"ה ברוב רחמיו הרואה בתשובת בניו ושברון לבבם, ויאמר ה' סלחתי כדברך, אמנם לפי קוטן השגתינו איך נוכל להשיג גודל רחמיו ית"ש, והאיך יתרצה עבד אל אדוני אחרי שפגמנו וחטאנו לפניו באונם וברצון, וכך מסתובב לו היהודי מהורהר מלא ספיקות כרימון, מי יאמר זיכיתי לבי מיהרתי מחטאי???

אמנם בהגיע ימי שמחתנו, והקב"ה ברוב רחמיו מכנים אותנו תחת צילא דמהימנותא וכמ"ש בזוה"ק וימינו תחבקינו-זה הסוכה, אז אנו מגיעים לשמחה האמיתית בראותינו גודל חסדיו ית"ש שהקב"ה העביר חטאתינו ומתייחד עמנו כאב עם בנו, אשר אין תענוג גדול מזה, ואנו חבוקים ודבוקים בו, וכלשון בעל החרדים הק' בפיוטו "ולעולם לא תהיה בינינו פרידה!!!!".

ויה"ר שנזכה להתקרב אל הקב"ה בימי חג הסוכות בתשובה מאהבה ומתוך שמחה של מצוה, והרחמן הוא יקים לנו במהרה את סוכת דוד הנופלת בביאת גוא"צ ומלכינו מרן רביה"ק שליט"א בראשינו בב"א.

ישמחת בחגך אתה וביתך
אינעם זמן שמחתינו פון

הם טעם סוכות

פארגעסט נישט משמח צו זיין די אלפי תלמידי מוסדותינו הק'
וואס קוקן ארויס אויף אייער שטיצע

האט אייך אליינס אינזינען... געדענקט די הייליגע צדקה פון

"צדקת רבי מאיר בעל הנס"

ערבי ימים טובים פאר:
ליכט צינדן

הושענא רבה:
ביים בעטן אויף א
גוט קוויטל

שמיני עצרת ביי:
יזכור

לייגט אריין צדקה אין די הייליגע

יטב לב פושקע

מדברי רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
הושענא רבה תשנ"ח

"אנדערהאלבן מיליאן קינדער אין ארץ ישראל ווערן
נתחנך צו כפירה ר"ל"
"זה לעומת זה" שטיצט די ברכים אשר לא כרעו
לבעל, מוסדותינו הק'

פאר א פושקע, אדער אויסצוליידיגן א פולע פושקע וופט:

• וויליאמסבורג • קרית יואל •
 • יעקב הערש צין • יואל צבי הירשפעלד •
 347-623-5486 845-662-4091

• מאנסי • מאנסי •
 • יואל נפתלי ווייס • קלמן אליעזר לעוויל •
 845-270-2946 514-915-6315

קול התאחדותינו שע"י התאחדות האברכים די סאטמאר בני ברק

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים

הגענו להודיע בזה לציבור אנשי קהל עדתנו הנ"י
את סדרי וזמני סעודות האושפזין בימי יו"ט וחול המועד סוכות הבעל"ט

❖ ה"באטע" בליל יו"ט תתקיים בסוכה שבבית ראש ישיבתנו שליט"א בשעה 9.45

❖ במוצאי יו"ט תתקיים האושפזא דיצחק בסוכת בית מדרשינו בשיכון בשעה 9.00

ולאחמ"כ שמחת בית השואבה בהיכל בית מדרשינו הגדול בשיכון

❖ ה"באטע" בליל שב"ק תתקיים בסוכה שבבית ראש ישיבתנו שליט"א בשעה 9.45

❖ ביום ראשון תתקיים סעודת אושפזא רבתי לכבוד האושפזין

ד"אהרן כהנא קדישא" בסוכה הגדולה דקהילתנו הק' בשעה 8.30

❖ ביום שני תתקיים האושפזא יוסף רעיא מהימנא בסוכה הגדולה דקהילתנו הק' בשעה 8.30

ובמעמד זו ישמיע הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א דברי הכנה והתעוררות להושענא רבא.

בברכת שמחת יו"ט

הגבאים

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

שמחת תורה

והיית אך שמח, אך מעיונו, היינו הנכנע והשפל וכל להיות תמיד בשמחה, כי שמח בחלקו שנפל לו בגדולו. (ישמח ישראל)

★

ביום השמיני עצרת תהיה לכם, כאשר האדם זוכה לבחי' שמיני והוא התשובה, עצרת תהיה לכם, דאפי' לכם שהוא גשמייות יהיה לחדד שמו ית'. (אמרי יוסף)

★

עצרת תהיה לכם, היינו לעצור הלכם ונגיעה עצמית.

★

עצרת, לשון כנישו, כי כל העשיות שנעשו באלו הימים, ווערט דאס אלעס איינגעזאמלט ביום זה, הכל כדי להתקרב לה'. (בית אהרן)

★

בגמ' שמיני רגל בפני עצמו, הוא רגל שכל יהודי צריך להתבונן לעצמו אדרי ימים כ"כ קדושים וואס פאר א פנים ער האט.

★

בגמ' פז"ר ר"ת פנים ד' מן רגל, הרומז שצריך לפייס ולתקן הרגילות שהורגלו בו, שיהיה אכילה ושת' שלו, לא בדרך זולל וסוכא חז'. (שארי ישראל)

★

הקפות

בגמ' שמיני עצרת רגל בפני עצמו לענין פזר קשב, פי' התפילות הפזורות שבכל השנה אין לדם עליה, יש להם עליה ביום זה והקב"ה מקשיב להן.

(תרח"ק מהר"י מבבלא ז"ל)

★

ודוד מפזר וכרכר לפני ארון ברית ה' ומיכל שחקה, ע"כ לא היה לו בנים, נמצא ע"י הקפות שמרקדים עם התורה יכולים להמשיך בנים, וגם רפואה, כי הקפ"ה עם בנ"ים עולה רפואה'.

(עשרת ישועה)

★

עננו ביום קראנו, ביום שקוראים בספר תורה, ביום זה עננו כי הוא גמר הכל.

(אמרי פנחס)

המצטער פטור מן הסוכה, ע"י הסוכה יהיה פטור מכל צער, וזהו גם כן חלק ומשמשיהן פטורין שיהיו נפטרין מכל חולי. (תפארת שלמה)

★

מצות קלה יש לי וסוכה שמה, ע"י מצות סוכה שהוא בחינת קלה, מכניע הסי' שעולה עם הכולל גימ' קלה.

(ליקוטי תורה משערינאבי)

★

תשב אנוש עד דבא, אפי' עובד ע"ז כדור אנוש, וגם הטא בשאר עבירות חמורות, ובתשובה בשיבות סוכה למצוה נמוהל לו.

★

ד' מינים

וכן בלולב וכו' גירא בעיניה דשיטנא בעיניה דווקא, שהוא עומד בפניו לנגדינו לרדפינו, ראשון לחשבון עונות שלא תחשוב שהוא סיום עונות ותתעצל במלחמה זו, לא כן אלא ראשון לחשבון עונות כי כל הגדול מחבירו צריך עזר יותר.

★

אל תביאני רגל נאווה, ר"ל אתרג, שאל יבא האדם ע"י הרגל הקדוש לידי נאווה והתפארות באתרג שקונה, ולכן כתוב בר"ת אתרג חסד ו' להורות הסתלקות אלופו של עולם.

★

קול מבשר ואומר, הנה ע"י מצות לולב ואתרג שאנו מקיימין, נזכה לקול מבשר העולה לולב' אתרג'.

★

הרשענא רבה

הרשענא רבה, טעם למה נקרא בשם זה, דבראש השנה הן השיית את העולם בדין וביום הכיפורים ברחמים, והבינונים יכולים אז לזכות בדין, ובהושענא רבה הן בחסד, ואז יכולים כל בני אדם לזכות בדין, ולכן נקרא הושענא רבה. (הישיר והטוב)

★

יום ערבה, שיש בו תיקון גם לפושעי ישראל שאין בהם לא טעם ולא ריח ומצות.

(מוחשבות חרוין)

הג הסוכות, הג הוא מלשון כחונה, שיש נקודה פנימית ובהעליה לרגל באו ישראל לנקודה הפנימית והנה עכשיו צריכים להתאסף לראות פני הצדיק. (בארות המים)

★

זמן שמחתינו, נקרא בשם זה, דאז עושים סעודה לגמרה של תורה, וא"כ יוכל היצר להפיל את האדם לעצבות חז' באמרו ולשמחה מה זו עושה, וכי גמרת כל התורה, לכן נקרא זמן שמחתינו, להורות שיוכל כל אדם לשמוח עצמו דהומן גרמא, וזהו העצה היעוצה לדעות אז בשמחה.

★

זמן שמחתינו, זמן הוא לשון הזמנה לכל השנה.

★

ולקחתם לכם ביום הראשון, כגמ' ראשון לחשבון עונות, היינו עונות דאשתקד כיון דבסוכות עושין תשובה מאהבה, והזדונות נעשו כזכיות לכן ממתין בחשבון עונות עד סוכות דעושיק מאהבה.

★

בסוכות תשבו שבעת ימים, בסוכות תשבו פי' שתעשו ישיבה להיות בסוכות, להיות סוכה ומביט תמיד אל השגחתו ית', אזי תזכו לשבעת פי' להביא שובע וחסדים עליונים הנקראים ימים, על דרך יומם יצוה ה' חסדו.

★

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, י"ל שהבטיח השי"ת שכל היושבים בסוכה יהיו אזרחים חקנים.

★

למען ידעו דורותיכם, כי ע"י מצות סוכה נמשך לאדם דעת ולידע אף לעבדו יתש.

★

שבעת ימים תהוה לפני וכו' והיית אך שמח, י"ל שבעת ימים תהוה וכו' הוא דצריך כעת ג"כ לששון בבמהותינו על יום המקוה, כי עדיין לא השיגו שלימות, והבטיחנו יוצרינו, כאשר נהוג שבעת ימים אזי תזכו לוהיית אך שמח, דשמחה הוא לשון שלימות. (בני יששכר)

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק

החלנו שמו במחול בתוף וכינור יזמרו לו
הזמנה מילתא היא!

הננו מתכבדים בזה להזמין את כל קהל הקודש
 זקנים עם נערים לבוא ולהשתתף

**בסעודת אושפיזא דיצחק
 וחגיגת שמחת בית השואבה**

שתתקיים אי"ה בליל מוצאי יו"ט

בשעה 9:00 בסוכת בית מדרשינו בשיכון

– ברכת המזון בשעה 10:00 –

ולאחר מכן נחגוג בשירה וזמרה ריקודין של מצוה בבית מדרשינו

ובכן אצו ואצבכשו כאיש אחד בלב אחד להצטעלות ולהצטרומם
 בעידן חדווצת הדין כראוי וכיאוצ לכבודה של חג

בברכת שמחת יו"ט

הנהלת הקהילה

ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה

דבש תמרים

**פנינים יקרים, מבאר חפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים**

המצוה הוא דוקא לקיים רק לשמה לשם מצות ה', ולכן צונו לעשות סוכה דוקא בתשרי ולא בניסן, כדי שלא יהא באפשר לבזק להנאות עצמו רק בדתו להי לבדו, וזו"ש בסוכות תשבו שבועת ימים וגו' אני ה' אלוקיכם, היינו רק מפני שאני הוא המצוה עליכם לעשות הסוכה ולא לשום הנאה עצמיות. (עצי חיים) ☆

ובזכות צאתי מבתי החוצה ודרך מצוותיך ארוצה יהשב לי זאת כאילו הרחקתי נדוד והרב כבסני ומחטאתי מחרני. ויש לומר על פי מה שכתב ביערות דבש לפרש אמרם ו"ל במקום שבועית עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד דהנה מבואר בגמ' דמ"ש אין עצובות לפני הקב"ה והו בבתי בראי משא"כ בבתי גואי במסותרים תבכה נפשי עיי"ש והנה חכמית מה לו לשמחה והוא באימה ופחד ועיי"כ אין לו מקום בבתי בראי אך הקב"ה חותר לו חתירה להכניסו בבתי גואי אבל צדיקים גמורים עובדים את ה' בשמחה בבחי' בתי בראי ולא עבד הקב"ה ניסא למנא להכניסו לבתי גואי עיי"ש ביש"מ ואמור"ר ו"ל כתב דהו רק בתשובה מיראה אבל בתשובה מאהבה הוא נחשב לצדיק גמור העובד בשמחה והו שוב מקומו בבתי בראי עיי"ש. עכ"פ היוצא לנו דבסוכות שעושים תשובה מאהבה כידוע מהקדושת לוי ממילא הו שוב מקומו בבתי בראי כצדיקים גמורים ולכך נקרא זמן שמחתנו וזה שאנו אומרים ובזכות צאתי מבתי החוצה וכו' יחשב לי זאת כאילו הרחקתי נדוד היינו לצאת מבתי גואי לבתי בראי כי עיי" תשובה מאהבה כבר היא בשמחה והו והרב כבסני ומחטאתי מחרני דנעשו כבר זכיות

אין חטא האדם גדול כל כך עיי"כ, והנה ידוע מ"ש בקדושת לוי כי ברי"ה ויוה"כ עושין תשובה מיראה וזדונות נעשו כשגגות אבל בסוכות עושין תשובה מאהבה וזדונות נעשו לזכיות והו ראשון לחשבון עיונות שיעשו זכיות עיי"כ, ונמצא שעד סוכות אשר נשאר להם עכ"פ שגגות וצריכים כפרה וכדי להקל להם גם מעונש של שוגג צריכין אנו לחטא הארץ, אבל בסוכות אנעשו העוונות זכיות אדרבא מה שהחטא יהי גדול יהי גם המצוה גדולה והמליצה מהאדמה יהי לנו לגרועותא שאם החטא יהי קטן וקל גם המצוה יהי בערך מיעוט, וזו"ש אך בחמשה עשר יום באספכם את תבואת השדה, היינו המהשדה אשר עשתה הארץ כי עד עתה אנו צריכין לתבואת הארץ היינו להמעשה שעשה הארץ שיהי באתגליא ויהי לנו למליצה, אבל עתה במי"ו יהי לנו לטובה לאסוף את תבואת הארץ ויהי באתכסאי ולכן תחנו חג להי אז יהי השמחה בשלימות. (קדושת יו"ט)

☆

בסוכות תשבו שבועת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות וגו' אני ה' אלוקיכם. נראה עפ"י המור ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צנו לעשות סכה באותו זמן, לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו שהם במצות הבורא ית', ולכן צוה אותנו שנעשה סוכות בחודש השביעי שהוא זמן גשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה נלכל שמצות המלך הוא עיי"כ, והנה ארוזיל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפי" שלא לשמה וכו' אולם במצות סוכה למדנו שהעיקר

בסוכות תשבו שבועת ימים. ונראה לבאר עי"ד תוכת מוסר עפ"י המבואר באלשיך הקי כי זאת היתה כוונתו ית' לשום את בניי באהלים בצאתם ממצרים לתת להם ארץ ישראל לעשות עיקר מעסקי עוה"י, כי אדרבא עיקר הכוונה הוא לעשות עראי מעוה"י כי בעוה"י האדם כמו יושב אהל העומד לנסוע ממקום למקום, וז"ש בסוכות תשבו שבועת ימ', לרמז ו' עשריות חיי האדם שידמה בעיני האדם כי הוא רק יוב אהל הוא עוה"י מוכן ועומד בכ"ע לנסע למחוז הפצו. (ייטב לב)

☆

אך בחמשה עשר יום לחודש באספכם את תבואת הארץ תחנו וגו'. נראה בהקדם מה שכתב באוהב ישראל על מה שפירש"י עין פרי שיהא מעם העין כמעם הפר, והוא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגו' ועין עושה פרי, ולא העין פרי, ולכאורה יפלא מאוד הלא הארץ אין יצר הרע שוכן בקרבה ואם כן מאין בא לה זה הרצון לחטוא, ויש לומר כי הארץ הבינה וראתה כי הכל בידי האדם ותלוין במעשיו, אם ילך בדרך הטוב והישר אז יהיה עליה לכל העולמות וכל הנמצאים, ואם יקלקל מעשיו יפגום הכל ח"ו, אז התיישבה בלבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע, ואז יבא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל שום תיקון ותשובה, לזאת התחכמה ושינתה תחילה ציווי הבורא כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו, יהא לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא, לכן הרע את מעשיו, וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליו עונש החטא, כי אם כן

ועל ידם טהרנו ויכול להיות שוב
בבתי בראי. (ד יקותיאל)

☆

ביום השמיני עצרת תהיה לכם.
ובמדרש זשיה תחת אהבתי ישטננו
ואני תפלה, את מוצא בחג ישראל
מקריבין לפניך עי פרים על עי
אומות, אמרו ישראל רבן העולמים
הרי אנו מקריבין לפניך עי פרים על
עי אומות והיו צריכים לאהוב אותנו
והם תחת אהבתי ישטננו אי"ל
הקבי"ה עכשיו הקריבו על עצמיכם
ביום השמיני עצרת תהיה לכם,
ולכאורה יש להבין והרי בדין שונאים
האומות את ישראל והרי מבואר
בחז"ל שפרי החג הם כנגד עי אומות
עויא והם מתמעטין והולכין שזה
סימן כליה לעכו"ם, ונראה עפ"י
הרה"ק מנחם לבינוב זי"ע על דברי
הגמ' בקשו מלאכי השרת לומר
שירה, אמר הקבי"ה מעשי ידי
טובים בים ואתם אומרים שירה,
דהיינו שמלאכי השרת בקשו לומר
שירה, כדי שישמעו מצרים נעומות
הקול שלהם ותצא נשמתם, כמו
שהיה בסנהריב וחילולתו ששמעו
שירה ממלאכי השרת ויצאה נשמתו.
אמר הקבי"ה מעשי ידי טובים בים,
כלומר שהמצריים טבעו את מעשי
ידי שהם ישראל בים, דהיינו
שהשליכו אותם ליאור, וצריך אני
להפריע מהם מדה כנגד מדה שיטבעו
בים ע"כ, וענין הקרבנות הי' ג"כ
בבחי' זו שעיי' שהעלו הקרבנות
עליהם שלא יהיו יכולים לסבול האור
הגדול של הקרבנות ותצא נפשם
ויכלו מן העולם, ולכאורה היו צריכים
לאהוב את ישראל על שבוררים להם
מיתה יפה אבל הם שונאים אותם,
וזי"ש במדרש הרי אנו מקריבין
עליהם בחג עי פרים כדי לכלותם מן
האדמה כמיתה יפה, והם תחת
אהבתם ישטננו, ומבקשים ישראל
לכלותם באופן אחר שהם רשעים
גדולים כ"כ שאינם ראויין למיתה
יפה זו, וע"כ אי"ל הקבי"ה הקריבו על
עצמיכם, שצדקתם בדבריהם ויאבדו
במיתה אחרת, ועל כן קצת הקריבו

על עצמיכם אחר שכבר נאבדו
הרשעים. (דברי יואל)

☆

**שבעת ימים תחוג לה"א וגו' והיית
אך שמח.** ובגמ' והיית אך שמח
לרבות לילי יום טוב לשמחה, והקשו
המפרשים הא אך בכל מקום למיעוט
והאך אמרין כאן אך לרבות,
ויתבאר הענין עפ"י מרן כק"ד זי"ע
דאיתא בפסיקתא רבתי עה"פ ביום
השמיני עצרת תהי' לכם, אמר
הקבי"ה לישראל בניי יודע אני שכל
שבעת ימי החג הייתם עסוקים
בקרבת של אומות העולם ועכשיו
אני ואתם נשמח יום אחד, כיון
ששמעו ישראל כך התחילו מקלסים
להקבי"ה ואומרים זה היום עשה הי'
נגילה ונשמחה בו, ומבאר מרן כק"ד
זי"ל שלעתידי לא יהיו מקריבים פרי
החג בשביל עי האומות, כי לא
ישתירו אלא ישראל שנאמר כי
אעשה כלה בכל הגוים, וכל זי ימי
החג יהיו בבחינת אני ואתם נשמח
עיי"ש, והנה ידוע מה שדרשו חז"ל
עה"פ כי יד על כס יה, שנשבע
הקבי"ה שאין שמו שלם ואין כסאו
שלם עד שימחה שמו של עמלק
כולו, ולכן יזל דביון שעדיין הקרבנו
בחג הסוכות עי פרים עבור האומות
וגם עמלק בכללם, ורק בליל שמיני
הננו זוכים לבחינת אני ואתם נשמח
יום אחד, זה בעצמו הו' גם מיעוט
לשמחה. (ברך משה)

☆

**שבעת ימים תחוג לה"א וגו' והיית
אך שמח.** איתא בגמ' תנו רבנן
והיית אך שמח לרבות לילי יו"ט
האחרון. וזי"ל ע"ד רמז דהנה מנהג
בני אשכנז שאינם רוקדים ההקפות
עם הס"ת בליל שמיני עצרת כ"א
ביום שמח"ת, אמנם מנהג הסידים
ואנשי מעשה להוסיף בשמח"ת גם
בליל שמיני עצרת, והנה כמה
צדיקים מתלמידי בעשי"ט הקי' זי"ע
ובניהם ק"י מרן הדברי חיים זלל"ה
עשו ההקפות גם ביום שמיני עצרת,
אך מנהג אבותינו בידינו לשמח
ולעשות סדר ההקפות רק בליל

שמיני עצרת ואח"כ הליל וביום
שמח"ת וכאשר תחשוב מנין ההקפות
שמקיפין בכל פעם תמצא כ"א
הקפות כמנין אי"ך, ודבר זה נרמז
במאמר הגמ' כי ממה שנאמר והיית
אך שמח, והוא לרמז שיוסיפו לשמח
בכ"א הקפות, ע"כ שזה בא לרבות
לילי יו"ט האחרון של חג דהיינו ליל
שמיני עצרת לשמחה, שעיי"ז יש
כמנין אי"ך הקפות.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שלי"טא)

**זכור משוי בתבת גומא מן המים
נמו דלה דלה והשקה צאן מים
סנול"ך עת צמאו למים על הסלע
הך ויצאו מים בצדקו חוץ חשרת
מים.** ולכאורה קשה איך אנו
מבקשים שיטב אתנו השי"ת בזכות
מה שהכה משה רבינו האבן הרי
בזה המרה את פי ה' אשר אמר לו
לדבר להאבן, ויבואר עפ"י מה שהביא
ביו"ט לב בשם אה"י הרה"ק
מנחם לבינוב זי"ל כי מעמו של משה במי
מרוכה היה לטובת בניי, והוא ע"ד
שפי' הישמח משה מה שאמר משה
הן בניי לא שמעו אלי ואיך ישמענו
פרעה, כלומר והאך יהיה אם
ישמענו פרעה, ואני ערל שפתים
שיהיה פי סתום מלהמליץ טוב על
ישראל, דמהאי טעמא ברח יונה
תרשישה כמ"ש חז"ל, וזה היה כונת
משה רבינו שלא דבר אל הסלע
שאם דיבר ונתן מים, חש שלא יהיה
קטרוג על ישראל שהסלע שומע
בקולו והם לא שמעו, וזי"ש לו יען
לא האמנתם בי להקדישנו לעיני בני
עמי דיקא שאינם מבנים כונתך,
אבל אני יודע מצפוני לבך לטובתם
של ישראל ע"כ, ובכן מוכן האך
אנו מבקשים כי אותו הזכות שהכה
משה על הסלע יגן בעדנו לזכות
לגשמי ברכה, והרי לכאורה איך
יכולים לבקש על הגשמים והרי אין
אנו ראויים מצד מעשינו, אך כיון
שגם הסלע לא נתן מימיו רק כאשר
הכה אותו מרע"ה, וע"כ בצדקו חוץ
חשרת מים.

(הגה"צ ראש ישיבתנו שלי"טא)

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

פרפראות לחכמה

שהרי מיום א' של פסח ועד יום ז' של פסח שעברו את הים הקיפם הקב"ה בעננים בכדי לקבל את החיצים ובליסטראות של המצרים, וז"ש "בסכות תשבו שבעת ימים" ולמה צריך לישוב שבעה ימים, מזה מוכח שהטעם למצות סוכה היא "כי בסכות הושבתי את בני ישראל בצאתם ממצרים", ולא בזכות אברהם שהאכיל את המלאכים.

☆

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישוב בסכות, למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלוהיכם. בטור הקשה למה אין עושין סוכות בחודש ניסן בזמן שיצאו ממצרים ואז חוקפו בענני כבוד, ונראה דהנה ידוע אחרי שחטאו ישראל בעגל נסתלקו ענני הכבוד כדכתיב "זירא משה כי פרוע הוא" שנעשו ישראל פרועים (גלוים) ואחר שנתרצה הקב"ה לישראל ואמר למשה "סלחתי כדברייך" חזרו ענני הכבוד והרצוי והסליחה היה ב" בתשרי ולמחרת ב"א תשרי אמר משה לבני" להביא תרומה להקמת המשכן ובמשך שני ימים הביא את נדבותיהם דכתיב "והם הביאו אליו נדבה בבורק בבורק" היינו שני בקרים וזה היה י"ב תשרי וי"ג תשרי ולמחר ביום י"ד תשרי לקח חכמי הלב את כל הנדבות מידי משה ומחר ביום ט"ז תשרי התחילו במלאכת המשכן ואז חזרו ענני הכבוד ומצא שיום ט"ז תשרי הוא הזמן של "בסכות" היינו ענני הכבוד "הושבתי את בני ישראל" שאז חזרו ענני הכבוד למקומם ונשארו לתמיד.

☆

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישוב בסכות למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ויתבאר דהנה לכאורה יש לומר שני טעמים למצות סוכה, חדא שהוא זכר לאברהם שהאכיל המלאכים תחת העץ, והשני שהוא זכר לענני כבוד שהקיף הקב"ה את ישראל בצאתם ממצרים, ומסתברא שהטעם השני היא העיקר כי אם נאמר שהסוכה היא זכר לאברהם שהאכיל את המלאכים תחת העץ לא היה צריך ז' ימים, אכן טעם שהסוכה היא זכר לענני כבוד מובן למה צריך לזה ז' ימים

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. איתא במדרש ולקחתם לכם ביום הראשון לכפר על מעשה ראשון דהיינו אדם הראשון, וצ"ב למה דווקא על עון אדה"ר יכפרו, ונל"פ דהנה איתא בגמ' (סוכה ל.) לכם למעט את הגזול והקשו התוס' למה איצטרך לכם להוציא את הגזול תיפוק ליה משום דהוה מצוה הבאה בעבירה, וי"ל דבא הכתוב להוציא גזל עכו"ם למיד גזל עכו"ם מותר מן התורה לכן נהי דמותר אבל מ"מ לא חי לכם, ואיתא בגמ' (ב"מ פ"ה) חד אמר גזל עכו"ם אסור בא הכתוב למעט בכרם רעך ולא בכרם כתי וחד אמר גזל עכו"ם מותר ובא הכתוב למעט בכרם רעך ולא בכרם של הקדש, ואיתא במדרש שאדה"ר היה לו פתחון פה על שאכל מעץ הדעת לפי שהיה לו דין פועל בכרם, אכן אם רעך בא למעט הקדש א"כ חטא אדה"ר בעץ הדעת כיון דעצי הגן היו של הקדש, וושה"כ ולקחתם "לכם", להוציא הגזול, ולכאורה קשה ל"ל קרא תיפוק ליה משום דהוי מצוה הבאה בעבירה אלא צ"ל דבא הכתוב למעט גזל עכו"ם שמותר וא"כ רעך בא למעט הקדש ולפי"ז חטא אדם הראשון בעץ הדעת שהיה של הקדש לכן "ביום הראשון" לכפר על ראשון.

☆

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. איתא במדרש (ויקד"ל ט"ו) "שלשה המה נפלא ממני" אלו פסח מצה מרור "וארבעה לא ידעתי" אלו ארבעה מינים שבלולב, והוא תמורה, וי"ל עפ"י"מ דאיתא במדרש (שמו"ד ט"ז י"ב) "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש" בשביל אברהם שהצלתיו מכבשן האש, ומצות בשביל שרה שעשתה למלאכה שרת עוגות, מרורים בשביל יעקב, עוד איתא במדרש (ויקד"ל י') "פרי עץ הדר" זה אברהם שהדרו הקב"ה בשיבה טובה, "כפות תמר" זה יצחק שהיה כפות ועקוד, "ענף עץ עבות" זה יעקב, "וערבי נחל" זה יוסף, והשתא שפיר יובן דברי המדרש "שלשה המה" זה פסח מצה ומרור שהם נגד אברהם שרה ויעקב "נפלא ממני" שקשה למה אין שום מצוה גם נגד יצחק ושמה תאמר משום שיצחק לא היה במצרים, א"כ "וארבעה" זה ארבעה מינים שבלולב שהם גם זכר ליציאת מצרים "לא ידעתי" למה שם כן צוה מצוה נגד יצחק.

(אשל אברהם)

☆

בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישוב בסכות למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ויתבאר דהנה לכאורה יש לומר שני טעמים למצות סוכה, חדא שהוא זכר לאברהם שהאכיל המלאכים תחת העץ, והשני שהוא זכר לענני כבוד שהקיף הקב"ה את ישראל בצאתם ממצרים, ומסתברא שהטעם השני היא העיקר כי אם נאמר שהסוכה היא זכר לאברהם שהאכיל את המלאכים תחת העץ לא היה צריך ז' ימים, אכן טעם שהסוכה היא זכר לענני כבוד מובן למה צריך לזה ז' ימים

צריך ליתן חלק לכם, וכדרשתו חלקה, חציו לה וחציו לכם, ושפיר קאמר פסח וסוכות מפני דבשבועות גם ר"א ס"ל כנ"ל אבל ר"א דס"ל או כולו לה או כולו לכם, לא מצי למידרש הכי על כן דריש לשבת ומילה, ושפיר שייך דאי ילקוט לכאן, דשניהם מהך קראי קדרשי וכדברי הגמ' שם, כתוב אחד אומר "עצרת תהיה לכם" וכתוב אחד אומר "עצרת לה' אלהיך" הא כיצד, ר"א סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקהו חציו לה וחציו לכם, ולכן כשמוסב על הפסוק "עצרת תהיה לכם" קאמר בילקוט תן "חלק" לשבעה כדברי ר' יהושע ור"א לא דריש הכי וצריך לקרא להרשא אחריתי כנ"ל. (אפריון)

☆

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. יל"פ הפסוק הנ"ל והילקוט הה"ד תן חלק לשבעה וגם לשמונה וצ"ב. ונקדים לפרש הא דכתיב ושמת אתה והלוי והגר, ובמדרש אי אמר הקב"ה אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך, ויל"פ עפ"י דקו"ל חציו לה' וחציו לכם, וגם החציו לכם צריך להיות לשם מצוה ואם כוונתו לש"ש נותן ג"כ לעני ולגר כמו שמצוה עליו וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות יו"ט פ"ז הל' י"ח) שמי שאוכל ושותה ביו"ט ונועל הדלת מלהכניס אורחים אין זה מצוה אלא מילוי כרס וכו', וז"ש אם אתה משמח את שלי וזה סימן וראיה שאני משמח את שלך דהיינו ששמחתך הוא לש"ש, והנה באמת קשה הדבר וצריך זהירות יתירה שיהיה כל אכילתו ושמחתו ביו"ט לש"ש, אך בזי ימים של סוכות הוא קל ביותר מפני שאכילה ושיבה בסוכה בעצמה מצוה, וכמו שאמרו חז"ל כשם שחל ש"ש על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה, דכתיב וחגותם חג לה' שבעת ימים מה חג לה' אף סוכה לה', והכוונה היא דכמו באכילת חגיגה שזה הנאת הגוף ומ"מ מצוה, כמ"כ בסוכה כל ז' ימים שמטיל ואוכל בסוכה הכל מצוה הוא. וגם כשאנו מכון באכילתו לש"ש, משא"כ בשמיני עצרת שיעצת מן הסוכה או צריך ליהדר ביותר שיהא כוונתו לש"ש, ובזה יתבאר "ביום השמיני עצרת תהיה לכם" דהיינו שצריך לעצור ברוחו ותאוותיו שיהיו לש"ש, וע"ז מביא בילקוט הה"ד תן "חלק" לשבעה אלו שבעה ימי החג, דאז אין צריך כ"כ להתאמץ כדי שיהיה מחשבתו לש"ש כנ"ל, אבל "וגם" לשמונה, שבשמיני עצרת בא גם לרבות שתיהדר בה ביותר, ועפ"י נזכר להבין מה שאמר ר"א (במסכת ביצה) או אוכל ושותה או יושב ושונה, שבדואי מי שזיכל לעצור ברוחו שיהיה אוכל ושותה ביו"ט רק לש"ש, בודאי מה טוב ומה נעים, אבל אם לא, צריך שיהא יושב ושונה כי מאוד יקשה להאדם לכון בהנאה גופנית לש"ש מללמוד תורה לש"ש, ומתקיימים ב' המקראות "עצרת לה' אלהיך" ו"עצרת תהיה לכם", בב' כתי בני אדם. (כתב סופר)

☆

חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים וגו' והיית אך שמח, וידוע מה שדרשו חז"ל (פסחים ק"א) והיית אך שמח לרבות ליל יו"ט האחרון לשמחה, וכבר נתקשו בזה הלא אכין ורקין מיעוטין הן, ומה אם כן בא לרבות כאן, אמנם י"ל דהנה בחג הסוכות יש כמה מצות, סוכה לולב אתרוג הדס, ושמת בית השואבה, וכל אלה הענינים נוהגים רק בשבעת ימי החג, אבל ביום השמיני אין עוד בכל אלה, ולא נשאר לפני האדם רק שמחת החג לבדו, וזהו שאמרו והיית אך שמח ולא יותר, ע"כ בא לרבות ליל יו"ט אחרון אבל באמת מיעוט הוא.

וא"כ וודאי שאינם חייבים גלות ואין צריכים להיות גולים מבתיהם לסוכה, ואף אם ירדו גשמים אין כאן סימן קללה, ואם לא עשו תשובה רק מיראה הרי מזדונותיהם נעשו שגגות וא"כ נתחייבו גלות שבאה לכפר על השוגג, והגשמים אינם יורדים אלא א"כ נקיים הם גם מחטא שוגג כדמוכח בקרא "כסית כל חטאת"ם סלה" וחט"א הוא שוגג כידוע, והלא עדיין נשאר להם השגגות, וא"כ לא ירדו גשמים ויוכלו לקיים מצות סוכה לכפר בגלות.

☆

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי. ידוע דהחייב הוא לישן בסוכה כאשר פסקו הפוסקים. ודרך דרש אפשר לתת טעם דמצות סוכה הוא זכר לענני כבוד, וכתבו המפרשים משם הרב שפתי כהן על התורה ז"ל דלכאורה יקשה דישאל ה"ו הולכים יום ולילה, וזה צער גדול שלא היה להם מנוחה לישן וכיוצא, ואיך יוכלו להתקיים. ותירץ דה"ו יושבים בענני כבוד והעננים מוליכים אותם, וה"ו כמי שיושב בספינה שהספינה הולכת תדיר יום ולילה, ובנ"א אשר בספינה עושים כל צרכם אוכלים וישנים ולומדים וכותבים, והספינה הולכת. כן ה"ו ישראל בתוך ענני כבוד, עכ"ת. ולפי זה מאחר שציוו הקב"ה לעשות זכר לענני כבוד, צריך לרמות במה שאנו יכולים לענני כבוד שהיו אוכלים וישנים בתוך הענני כבוד, וכבר יש חסידים שאינם שבים לביתם כי אם עראי דעראי כמו שכתבו ז"ל, ואשריהם שיושבים בסוכה על דרך שהיינו בענני כבוד בכל האפשר, וזהו דרך דרש.

(דבש לפי)

☆

כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. במסורה: כי בסוכות הושבתי, כי ברחוב נלין, כי נר מצוה ותורה אור. כד הוינא טליא שמעתי ששאלו לחכם אחד פ"י המסורה הנ"ל, שרטט וכתב: יכלמנסע"פ. ופירש שיחותיו, דיש שלושה מצוות דמצוותן בעשרה כשר, ולמעלה מעשרים פסול, נר חנוכה, סוכה, עירוב, וזהו הרמז: "כי בסוכות" סוכה, "כי ברחוב נלין" עירוב, "כי נר מצוה" חנוכה, והוא אשר ציין אותיות יכלמנסע"פ, והם ראשי תיבות: י' כ"ש ל'מעלה מ'עשרים נר סוכה ע'ירוב פ'סול. עד כאן שמעתי. ויש להוסיף כי בשלושה הפסוקים כתוב "כי" שרמו: עשרים, עשרה, שהוא דין הנוכר שזה בשלשתן.

☆

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. איתא בילקוט הה"ד תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ר' אליעזר ור' יהושע, ר"א אומר תן חלק לשבעה אלו ימי השבת וגם לשמונה אלו שמונת ימי מילה, ור' יהושע אומר תן חלק לשבעה ימי הפסח וגם לשמונה ימי החג, וצ"ב. אך גל"פ כי ר' אליעזר ור' יהושע תרווייהו לשיטתייהו אזלי דאי' במסכת ביצה (ט"ז ע"ב) תניא ר"א אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, ר' יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם, ואיתא במסכת פסחים הכל מודים בעצרת דבעינן "נמיו" לכם, דהיינו חציו לה' וחציו לכם, דאז אפי' ר"א מודה מ"ט יום שניתנה בו תורה. נמצא דכל המחלוקת הוא בחג המצות ובחג הסוכות, (דבשבועות גם ר"א ס"ל כר' יהושע) ולפי"ז א"ש דר' יהושע לשיטתיה אויל, דבכל יו"ט אמרינן חציו לה' וחציו לכם לכן ס"ל תן "חלק" לשבעה ימי הפסח ולשמונה ימי סוכות שאז

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

הודעה ובקשה נחוצה

הננו להודיע בזה לציבור אנשי שלומינו שיחיו

כי בעזהשי"ת גם בהאי שתא

יוקדמו

סעודות האיששויין

הנערבות על ידינו בסוכה הגדולה דקהילתינו הק'
בלילי ראשון, ושני - ג' זר' דחיה"מ

ויתחילו אי"ה

בשעה 8.30 בדיוק רב

ברכת המזון בשעה 10.00

ולאחמ"כ הריקודין של מצוה לכבוד הרגל עד 11:30

ופונים אנו בזה אל כל הציבור לדייק ולבוא בזמן בכדי למנוע הפרעה ועגמ"נ לשכנים

בתקוה להענה ובערכת חג שמח

הגבאים

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

קדושת הסוכה

כמו שהשבת קודש בעולם הזה מעין עוה"ב ומבואר באוה"ח הק' מי שאינו מרגיש נדנוד קדושה בש"ק כן לא יוכל להשיג עוה"ב כן י"ל בקדושת הסוכה שהיא דירה דקדושה בעוה"ז מעין עוה"ב שדרשו חז"ל על פסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א', שישראל יהיו נתונים לפני ממחיצת מלאכי השרת ומקום הפנימי הלזו צומח ממחיצת סוכה בעוה"ז שאין בעולם מצוה כזו שיתכנס בה כל הגוף. (שפתי צדיק)

בכל שנה כשאנו מקיימים מצות סוכה, נכנס בהעלם בכל נפש ישראל לחסות בצלל דמהימנותא גם אם אינו מרגיש. (תורת אמת)

צווה אותנו לישוב בסוכה בחי' אור מקיף, כי סוכה קדושה ועצי סוכה מוקצה מדאורייתא, וכולה שמותיו ית' ויתעלה ארבע רוחותיה ומעלה ומטה, והאדם הנכנס בה כולו מוקף בתוך אור קדושתו ית"ש. (ייטב לב)

ידוע כל המצות זמניות בבוא הזמן של מצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטוו המצוה ובסוכות אנו מוקפין בחסד א' וחסד יסובבנו כמאז ומקדם שהיינו מוקפין בענני כבוד. (מאור עינים)

יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה הכוונה אל הסוכה כמ"ש וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ויעקב נסע סתתה וגו', כי בבואו אל הסוכה יתפרדו כל פועלי און וכל המקטריגים יתבטלו, כדאינתא דסוכה הוא אור מקיף ששומר לאדם מהחיצונים, ודיבר עוד בקדשו, ר"ה הוא בחינת מחשבה ובמחשבה אין שליטה להחיצונים, וביוה"כ הוא בחי' דיבור, ואדרבא אז מצוה להתוודות אבל אז לית ליה רשות לאסטוני, וסוכות הוא בחינת מעשה עשיות סוכה ונטילת הד' מינים, לכן צוה השי"ת לישוב בסוכה לבל להיות להחיצונים אחיזה במעשי המצוות האלה, סוכה היא אור מקיף. (מאורן של ישראל)

נוהגין לומר בתפילת נעילה וכן בעשרת ימי תשובה יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה והוא לפלא בעיני כי תחת כנפי

ובחג הסוכות הוא בחינת ז' הימים אשר כבר נכנסו והרגישו בכל בחינות הקדושה, והביאם לתחת כנפי שכינתו יתברך בתוך היקף ענני כבוד, ולזה המצות בהם לכנס בפועל להסוכה תחת צלל דמהימנותא, להיות לנו דעת והכרה להרגיש את בחינת הקדושה שהכניסנו בו, כמו שנאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' וזה לעומת זה, כמו שיצאנו בפסח מהמ"ט שע"ט, כן הכניסנו השם יתברך במ"ט שערי קדושה, ועל זה רמז מצות סוכה להיות בה ז' טפחים על ז' טפחים שהוא חלל מ"ט טפחים נגד מ"ט שערי הקדושה והסכך עליהם שהיא אימא מסככא על בניה כידוע. (תורת אמת)

הסוכה היא דוגמת המשכן, אוהל עראי, והד' מינים רומזים לכלי המשכן וכלי המשכן רומזים לדעת. (כליל תפארת)

נמצא הסוכה היא בחי' הקדושה של הקרבנות ובחי' ארץ ישראל, בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך, לכן כאשר באו בני ישראל לסוכות זכו בזה לקדושת ארץ ישראל והקרבנות כנ"ל. (תפארת שלמה)

מאן דעביד ליה סוכה, קודשא ב"ה מסכך עליה בההוא עלמא, ואיגין עליה מכל מלאכי חבלה כד נפיק מהאי עלמא ואזיל לההוא עלמא. (תיקוני זוהר, תיקון ע')

אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה, אין אדם יודע שהוא דר בסוכה, משום דלא שלטא בו עינא (סוכה ב), פירש"י ז"ל למען ידעו עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך דכתיב כי בסוכות הושבתי צויתי לישוב, הכי דריש ליה ואע"ג דאין יוצא מידו פשוטו דהיקף ענני כבוד, מיהו דרשין ליה לדרשה עכ"ד, ולכאורה קשה דבכל מקום הפשוט הוא ענין גופני והדרש הוא ענין רוחני יותר פנימי מהפשוט, וכאן הוא להיפך דפשוט הוא היקף ענני כבוד שהוא ענין רוחני והדרש ירמז לסוכה גשמי וי"ל דרש"י ז"ל ירמזו לנו בזה גודל כח הסוכה שסוכה הגשמי הוא ענין רוחני מאד. (דברי יחזקאל)

מבואר בספרים כי על ידי מצות סוכה זוכה לבנים. (תפארת שלמה)

ועפ"י יובן הדנה הנס של ענני הכבוד הרי נפשע לישראל בבחי' עזרה מבלי שאלה ובקשה מאתם כדברי החיד"א ז"ל כנ"ל, וא"כ בכל שנה ושנה ביחי חג הסוכות מתעוררת הארץ הנס ההוא וסגולת הימים להשפיע ישועה לישראל אף מבלי שישאלו ויש בזה נחמה והתחזקות לדורות אחרונים אשר גם אם רבה שפלותם ואין בכוחם לבקש ולהתפלל על הישועה שאעפ"כ יבוא להם העזר מאתו יתברך בבחי' עזרה שהוא אף מבלי שאלה, וזה ביאור הכ' בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' שהבחי' צונו לעשות זכר לענני הכבוד שזכו להם ישראל מבלי בקשה תחלה, וזה האור נתגלה תמיד בכל שנה ושנה שיזכו ישראל תמיד לישועה בבחי' זו מבלי בקשה תחלה, וע"כ אמה"כ למען ידוע דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני וגו' שמה ילמדו דורות אחרונים ויתחזקו בבטחונם בהשי"ת שאפילו אם שחה לעפר נפשם וחש כוחם ושכלם מלבקש על הישועה יזור להם הבחי' וישלח להם הישועה אף מבלי שאלה ובקשה תחלה וכדרך שעשה לאבותינו בהושיבו אותם בענני הכבוד בצאתם ממצרים, וז"ש למען ידעו דורותיכם כי בסוכות "הושבתי" בלי שאלה ובקשה כפי הבחי' יששכר, דממצות סוכה המורה על ענני הכבוד שהשפיע להם הקב"ה בלי שאלה, ילמדו דורותיכם הם דורות אחרונים וידעו כי אני ה' אלקיכם ועליהם להשליך עלי יהבם כי אשלח עזרתם מקודש ואספיק צרכיהם באופן הטוב והנאות. (דברי יואל)

יסופר על הרה"צ ר' יואל טשאפיר ז"ל שנזדמן לו להיות בלעכוויין בסוכות והזמינו הרה"ק ר' מיכל מלעכעוויין ז"ל על החג, וכשהיה צריך לר"מ להכנס בסוכתו, התחיל להשפיל את עצמו אמר איך יהיה גוף מתועב כמוני להכניס ראשו ורובו בתוך קדושה גבוהה כזו והרבה בדברים המשברים את הלב עד כי נמס לבו של מהר"י ז"ל בקרבן, עד שליוס מחרת לא היה יכול לה"י לבא בסעודה. (בית אברהם)

בסוכות תשב"ו אותיות בוש"ת, כי האדם בשימו על לבו גודל קדושת הסוכה בבחי' מקיף כמבואר בספרים ימלא בוש"ת וכלימה על מה שעבר, אולם זאת עצה היעוצה שיקבל עליו להטיב מעשיו מהיום והלאה, ובוז יכנס לסוכה על שם העתיד, ובפרט כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וידוע כי מעשיהם של צדיקים נקראו אור והפכו נקרא חשוך, כדאיתא במדרש בראשית וז"ש כל האורח שאומר אהיה זורח אור מהיום ישבו בסוכות והראה לזה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, על שם שעתידין לקבל התורה. (יטב פנים)

השכינה הוא רק נשמות הגרים משא"כ נשמות ישראל על כנפי השכינה ושאלתי את פי כבוד מחותני הרב הקדוש המקובל מהרצ"ה [מזידטשוב] זצוק"ל, ואמר שנוכל לפרש הכוונה על צל הסוכה אשר מצותה אחר יום הקדוש צילא דמהימנותא. (בני יששכר)

אמר רבינו הקדוש הדברי חיים מצאנז, דהגם דהטלית של ציצית מכסה גם כן רוב הגוף, אעפ"כ אין הרגלים נכנסין לתוכה מה שאין כן הסוכה דגם הרגלים נכנסין לתוכה, ולא עוד אלא דהסוכה כולה שמות הקדושים וקרקעות הסוכה ג"כ שורה בתוכה שמות הקדושים כידוע, והשי"ת צווה לנו לכנוס לתוך הסוכה לדרוש עליהם כדי לקדשנו ולטהרנו ולכפר פשענו עכ"ל. (חקל יצחק)

למען ידעו דורותיכם כי ע"י מצות סוכה נמשך לאדם דעת לידע איך לעבדו ית"ש, כמ"ש דע את אלקי אביך ועבדיהו. (זרע קודש)

והנה אמרתי לחדש לפ"י אשר בעת שישראל יושבים ומקיימים מצות סוכה למיתב בצילא דמהימנותא בצלא דקוב"ה שהאמא הק' מסככת על בנהא, וכאשר רמזו בענין מצות סוכה ענינים נשגבים בדרכי הקבלה והסוד, בהסכך הרמזו לכוונת השופר ובהדפנות אשר כולם שורשם ממקור עליון בגבהי מרומים, וא"כ בוודאי באותו מקום המקודש לשמים לא תשלט שום כח משרי מעלה, כי אנו יושבים אז בצלא דקוב"ה ושכינתיה ואם כן הסוכה יש לה קדושה יתירה כמו קדושת ארץ ישראל, אשר ה' דורש אותה, ואם כן כיון שנכנסו לסוכה ויוציאם מביתם, א"כ אז יצאו מארצות העמים וממערבת שמים וכסיליהם, ואז ממילא יש לו לאדם חזקת כשרות כמו בארץ ישראל, ובודאי אז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. וזהו שנאמר בסוכות נתקן מדת הדעת המקיף את השכל היינו תיקון המחשבה, שע"י ישיבת סוכה נתקן זאת שהקב"ה יצרף לנו מחשבה טובה למעשה וזו"ה בסכת תשבו שבעת ימים למען ידעו דורותיכם, שע"י מצות סוכה תזכו לזה שתתקנו את סוד הדעת היא המחשבה לצרפה לטובה, וזה ידעו סוד הדעת זהו נוהג לדורות לתקן ולטהר המחשבה בסוכה. (קדושת יום טוב)

סכות הוא זמן שמחתנו וזמן אמר אאמיר זצוקללה"ה שהוא לשון הכנה מלשון זמן שחורים ומצא לבנים היינו שמצות סוכה שאנחנו מקיימים בשבעה ימי החג, הוא הכנה להמשיך שמחה על כל השנה כולה. (מגן אברהם)

בסוכות הושבתי היינו כשישראל יושבים בסוכה ומקיימים מצותה כאשר צויתי להם, אז אני מוציאם ממצרים הידוע, היינו מן היציה"ר, וזהו שמסיים בהוציא וכו'. (בית אהרן)

אושפיזין עילאין

היום בנחנו דמשה רבינו ע"ה באושפיזא דיליד מתעוררת שוב מדתו ונחו לסייע להאייר אור חלק יעקב שיהיה בגילוי האור הקדוש ולראות איזה אוצר יש ביד כל אחד ואחד, ובמה החלפנו אותו, וזהו ביום ההוא לא ייה עוד אור יקרות וקפאון היינו שלא יהיה עוד האור יקרות בבחי' כסוי וקפאון רק יתגלה לעין כל בבחינת גילוי וצמיחה, ועל ידי כן נשוב לפנינו בלב שלם אמנ. (ישמח ישראל)

והתרוץ הוא דהאמת הו' דהשבעה רועים כל א' וא' בקדושה ובטהרה שלו היה ממשיך קדושה וטהרה על ישראל עד שהיו מסוככים בהקדושה, וכל אחד ואחד המשיך היקף ענני כבוד לפי הקדושה וטהרה שלו, אלא להמשיך שיהיו כולם בבת אחת ובשעה אחת היה על ידי אהרן דבצדקתו שהיה אוהב שלום ורודף שלום גרם שיהיו כל השבעה עננים בבת אחת דהיה באפשר שיהיו העננים לעתיד ואהרן המשיך אותם שיהיו בזאת העת ובבת אחת וניחא הכל דהיו בזכות השבעה רועים והיה בזכות אהרן. ולפי הדברים היה נכלל באהרן ענן א' שהיה מצידו וגם מה שהמשיך כל ה' עננים בזאת העת, ומרומז אהרן במילוי אותיות (בזה אל"ף ה"א ר"ש עיי"ש דף ר"ד) נ"ן (בגמטריא תשל"ו) מספרו ח' פעמים סוכה ועם ה' כוללים) מרומז למה שאמרתי שהיה בו הצד שלו וגם כל השבעה בבת אחת. (מדבר קדש)

גודל אושפיזא של יוסף כי בזה הסעודה יש יכולת בכח האושפיזא קדישא לתקן כל הפגמים שפגם בברית ולעשות הכנה להבא, כמאמר הכתוב ויוסף הוא השליש ביצרו בזה הוא השליש בכל העולמות ובכל הנבראים והוא המשביר לשון תקוה אשר שברו על ה' אלקיו, הוא המכניס תקוה אמיתית לכל ישראל. (גדלת מרדכי)

דוד הוא הכולל והמקבל קדושתו מכל הרועים וממשיך לישראל ולכך דו"ד מל"ך ישראל"ל מספרו ז"פ סוכה והכוללים שמסכך על הכלל ישראל בקדושתו כל המדות, ומרומז ג"כ דו' פעמים סוכה מספרו תרל"ז, והושענא רבא מספרו ג"כ תרל"ז, מחמת שהוא יומו של דוד, ויהיה במהרה ישועה רבה ולכך נקרא יום זה בשם הושענא רבא. (מדבר קדש)

מבואר בספרים מלשון המאמר הוזהר הק' הנ"ל שאם האדם לא יזמין הני אושפיזין קדישין בפיו אף אם הוא צדיק גמור אינם באים בסוכתו כלל, שצריך להזמין אותם דוקא ולקראו אותם כל אחד בשמו. (יסוד ושורש העבודה)

באמת צריך האדם להתבונן בחסדי ה' שאין סוף ואין חקר שחושב תמיד מחשבות לבל ידח ממנו נדח, ואף מי שנפגם ח"ו ביום הקדוש, עכ"ז מצד חסדי ה' מתעורר בקרבו בכל יום מחג הסוכות אושפיזא מו' רועים לסייע לנו בסיוע שיש בו ממש לתקן המדה אשר פגמנו בכל השנה. (ישמח ישראל)

הנה ע"י שהאדם מתחזק את עצמו באמונה גדולה יכול לבוא לקדושת כל האושפיזין, וזה כל האזרח בישראל ישבו בסכות, ישבו מלשון משיבת נפש, כלומר שמשיבים נפשם ומחיים את עצמם ע"י סוכה שהיא בחי' אמונה. (אור אליהו)

כל השבעה רועים נרמזים בהסוכה שבאים להסוכה ועי"ז ממשיכים שמירה לכל השנה כולה ומסייעים לעשות הרצון העליון ומצותיו יתעלה. (מדבר קדש)

יזהר שלא לדבר בסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה כי גדולה קדושתה. (אור צדיקים)

עיקר השפעות חסדים הוא ביום ראשון אושפיזא דאברהם יומא דאזיל עם כולו יומין כידוע מספרים. (אמרי נועם)

בסכות באושפיזי דיצחק שקלטתר פניו דומה לאברהם שיש בו תעורבות ממדת החדס בהגבורות נמתקים הדינים והגבורות ונתגבר אור הרחמים. (מגן אברהם)

יום ג' של סוכות שביום הזה יש התגברות גדול להקדושה לכלות את כל בחינות ההפכים והמנגדים המרומזים בהרי אררט, וכמו שנאמר הרים כדונג נמסו מלפני ה' וגו' וגם כי עיקר הסוכות הוא נגד יעקב ונגד ענא דאהרן, ומצינו בשניהם שנתגברו והכניעו את הכח של ההיפוך כי יעקב אבינו ע"ה נצח את המלאך הידוע, ואהרן הכהן נצחו גם גכן בקטורת. (תורת אמת)

ארבעה מינים

שמעתי מאמור"ז ז"ל שאמר בשם אביו שאמר בשם זקנו הקדוש מראפשיץ צוק"ל זי"ע, דידוע שה' מינים הם אותיות שם המיוחד, וכל זמן שאנו מחזיקים בידנו את השם הו"ה יכולים להתפלל להשי"ת עת"ד. (עלא דמהימנותא)

נאמר (משלי ל') שלשה המה מטיבי צעד וארבעה מטיבי לכת, אלו ד' מינים שכל אחד ואחד מישראל הולך ורץ ולוקח לו מהן להלל להקב"ה והם נראים קטנים בעיני אדם וגדולים לפני הקב"ה. (מד"ר אמור)

בחג הסוכות אנו עושין מעשינו בפרהסיא בלולב ואתרוג בלי שום פחד מחיצונים כי כבר נמתקו הגבורות ואנו יכולים למשוך כל השפעות טובות וחסדים גדולים על כנסת ישראל. (מאור ושמש)

דין הנענוע שהחייב להוליך ולהביא ולהעלות ולהוריד, והענין לעורר הנפש שתזכור בעת השמחה כי הכל לשם ית' ממעלה ועד מטה וד' רוחות שהכל נכלל בזה. (חינוך מצוה שכ"ד)

ונ"ל כי ד' מינים מרמזים על ישראל כמבואר (וי"ר שם) ויש מרמזים על הקב"ה בעצמו כידוע ג"כ (שם) ונ"ל להכריע להיות כי הם באים לעצור טללים רעים וכו' (סוכה ל"ז: ר"ל) לעורר הקליפות והרשעים והענין כי ע"י ישראל נאגדים אלו עם אלו, ועם ה' ואתם הדבקים וע"י האגודה גם האו"ה נאסרים בכבלי ברזל מבלי יוכלו יגעו אל משיחו ועמו, והאו"ה בפרוח כמו עשב כי יש להם פר"ח ניצוצות פר"ח עש"ב גמטרי' ס"ם (בחשבון מנצפ"ך) ואנו מנענעים בשמונה מקומות ששה הודו ב' אנו ובכל פעם ל"ו נענועים כמ"ש מג"א עולה ח' פעמים ל"ו רפ"ח להוציא רפ"ח הנ"ל וצדיק כתמר יפרח תמ"ר פר"ח גמטריא כח"ץ ורמוזהו חז"ל שהיו אומרים בשעת נענועים גירא בעיניך שטן, והיינ כח"ץ הנ"ל והוא פלא. (חתם סופר)

מצות לולב מורה על שיש בו ארבעה מינים נגד ארבע אותיות שמו ית' הוי' ומנענע לארבע רוחות העולם ולמעלה ולמטה, כדי להמליכו וליחדו במעלה ובמטה ובארבע רוחות להעריך ולהרביץ קדושתו בעולמו ולהכניע על ידי זה כל הרע והס"א הסובבין בעולם הזה. (סדורו של שבת)

וע"כ אנו נוטלין ארבעה מינים הללו ונלחמים בהם עם כל המקטרגים והמעיקים שד' מינים האלו הם הכלי זיין שלנו ובהם מוליך ומביא מעלה ומוריד, שכל מקום שיש שם מקטרג ומססין על ישראל כלם יפלו תחת רגלינו ולא יוכלו קום, ועל כן אנו שמחים בחג הזה בד' מינים הללו ומקלסים להבוי"ת ש שנתן לנו שכל הזה איך לנער כל רשעי ארץ. (מנחם ציון)

בלולב ומינים ממשיכין דעת מן הנועם העליון איך לשוב בתשובה שזה עיקר הדעת. (ורע קודש)

בשם אמר'ו ז"ל ולקחתם לכך ליקח עצמותינו אל הבוי"ת והיינו כדאי' במדרשים אתרוג דומה ללב לולב לשדרה הדס לעניים ערבה לשפתים וצריך האדם לכוין להטות כל איברים הללו אליו ית', והמצוה שמרמז לזה מסייע ג"כ לאדם כי כל מצוה היא הבטחה שמתקיים לבסוף ע"י שמרמזים שחפצים בזה. (שפת אמת)

במצות לולב ומיניו נתקדשו ונטהרו האברים אשר רומזים לאלו המצות כדאיתא במדרשים לולב נגד השדרה אתרוג לב ערבה שפתיים הדס עינים, וע"ז מבקשים קדשונו במצוותיך שהמצוות מביאין קדושה להאברים. (שפת צדיק)

אמר הרב הקדוש (ר' ווישא מאניפאלי זצ"ל) לתלמידו, אשר לולב ר"ת ו'טהר ל'בנו ל'עבדך ב'אמת. (אילה שלוחה)

לולב בגימטריא חיי"ם, רמז למי שקונה אתרוג עם לולב יפיו זוכה לחיי עולם הזה והבא. (מהר"ל)

הושענא רבה

כנגד אותיות שם המיוחד, וכל זמן שמחזיקים עוד בידו את השי"ת יכולין להתקרב אליו עכ"ל. (הרה"ק מראפשיץ זי"ע)

יוה"כ היא החתימה, ובה"ר ג"כ נחתמים, חותם בתוך חותם, ואז אין חוששים למגע גוי, כי ביום הושענא רבה נוטל הקב"ה התפילות והבקשות וכל הזכויות וכל הטובות שעתידין לבוא ומעלה אותם לשמים ממעל במקום שאין שם שליטה להקטרוג, וזה נקרא חותם בתוך חותם. (מאורן של ישראל)

שמעתי מאבותיי הקדושים זי"ע מה שמקובל איש מפי איש מרבינו הקדוש מלובלין זי"ע בשם רבינו הקדוש הבעש"ט זי"ע מפי אליהו ז"ל שמי שמתפלל כראוי לכוון לבו באלו השלושה ימים, הו"ר שמיני עצרת ושמחת תורה, אז מסוגל להתפלל כל השנה בכונה כראוי. (שער יששכר)

וגם ביום לא יתגרה בשניה כל כך, וילמוד בתורה ויעשה

ענין סמיכות הימים הושענא רבה ושמיני עצרת הושענא רבה הוא היום האחרון של ימי הסוכות, שישראל צועקים בהם בכל יום הושענא והושיעה נא, וכשבא יום האחרון נעשה צעקה גדולה בלב נפשות ישראל קשה עלי פרידתך, ולזה נקרא הושענא רבה מצד אתערותא דלתתא, ושמיני עצרת הוא מצד אתערותא דלעילא, שהשם יתברך אומר קשה עלי פרידתכם, והוא כענין שנאמר (ישעי' סה כז) והיה טרם יקראו ואני אענה, ובשני ימים האלו נכלל כל קדושת החג של כל הימים שעברו, ונעשו התקשרות וחיבור הגמור בינינו ובינו שמו על כל השנה כנ"ל. (תורת אמת)

יום ערבה שיש בו תיקון גם לפושעי ישראל שאין בהם לא טעם ולא ריח מצות. (משניות חרוץ)

בשם הרה"ק מראפשיץ זצלה"ה זיעוכי"א שהיה רגיל לומר בכל שנה ושנה קודם ההושענות דהו"ר, דידוע שהד' מינים הם

על ידי משנה תורה שאנו לומדין בהו"ר, בזה אנו מעלים הגבורות לשרשן שיסמיכו ג"כ עם חסדים, והמלכות מתעלה להמוחין ומקבלת השפעות טובות כנסת ישראל. (מאור ושמש)

בליל הושענא רבה ניעורין כל הלילה ואומרים כל ספרי תהלים, מצד שהוא אושפיזא דדוד ע"ה, ודוד היה ניעור ולא היה ישן רק שיתין נשמי, ואמר שירות ותשבחות, לזה אנו מתעוררים מדה שלו. (מחזה אברהם)

והנה הרב בספר טור ברקת שם (סי' תרס"ד) הבריק ברקאי אזוהרה שמענו, לעסוק כל הלילה בתורה, ושלא להפסיק בדברים בטלים, שיחת דקלים מאליהם, ומעלה עשן כי אז יעשן אף וכו', ואם ילמד כל הלילה כדחזי וכנימוס, ינצל מכרת כמ"ש ז"ל והאריך הרב בזה ע"ש באורך, ואשר נגע אלקים בלבו, יראה ורעד יבא בקרבו, ישום או"ר בו כי קודם אש מאימת הדין, וימהר לשוב אל ה', ואת העוסק אשר עסק בתורה, תהיין חוברות, יראה ואהבה, בהכנעה וגילה ברעדה, וכל הלילה אל יתן דמי לו, ובכללות יכוין, כי הכל לעשות נחת רוח ליוצרו דוקא, לתקן שרש הלימוד במקום עליון, וגמירי הבא ליטור מסייען אותו. (לב דוד)

כבר נהגו תפוצות ישראל בליל הושענא רבה להתאסף פמליות פמליות ללמוד בתיקון, ואם בעל נפש אתה תמטט באכילה ושתיה, וכל הלילה או תקרא ביראה ושמחה רבה, ולא יפסיק בדברים בטלים, דינא קיימא ולא יתן מקום למקטרג ח"ו. (שמחת הרגל)

הכל הולך אחר החיתום להתפלל תפלתו בזמנה שלימה, ולהיות עינא פקחא שלא יתמננם בקריאת שמע ובעמידה, ויצא שכרו בהפסדו, ואחר תפילה יתן חלק ביום נורא הזה לעסוק בתורה, כי יום קדוש הוא לאדונינו, ואחר אשר ינוח לישן מעט, יתגבר כארי ללמוד ולעשות צדקה כפי כחו, וישים ארחותיו ככל אשר תשיג ידו. (לב דוד)

אמר (הרה"ק ר' מרדכי מעאויטש זצ"ל) ביום הושענא רבה, העולם אומרים מנהג משבר הדין, וכן אני אומר המנהג של הו"ר מנהג נביאים הוא, ומשבר כל הדינים מישראל. (אור ישראל)

ממשיכין ש"ע נהורין בהו"ר שנותלין ערבי נחל גמטריא ש"ע. (זרע קודש)

בהושענא רבה צריך מאוד לעשות תשובה בעת חביתת הערבה, שבעת ההוא הוא גמר חתימה, וצריך האדם מאד לעשות תשובה לפני הקב"ה, ועל ידי זה הוא בורא בריה חדשה, כידוע כי ערבה גמטריא זר"ע וגמטריא עז"ר, כי צריך לכוון בעת חביתת הערבה להמתיק ה' גבורות ושעשה כולו חסדים. (בית אהרן)

צדקה, שהם שני עמודים אשר כל בית ישראל נכון עליהם בגלות החל הזה, וכתבו גורי האר"י זצ"ל כי מאוד צריך לדקדק במעשיו ביום הזה, ובכך השתונן והכונן ביום זה של הו"ר לילו כי יומו הכון לקראת אלקיך לעובדו בלב שלם בתורה ובמצוות בדקדוק עצום. (שמחת הרגל)

כתב במדרש לולב דומה לשדרה הדס לעין ערבה לשפתים אתרוג ללב וכו', וזה היום גמר מצות ד' מינים וסיומם במצות ערבה, כי יום השביעי בחינת מלכות פה, צריך לתקן הדיבור שידי קדוש לה, ולא יעשה דבריו חולין כי אם תוכו רצוף מילי דשמיא. (ויטב לב)

על ג' ימים אלו שהם הושענא רבה שמיני עצרת שמחת תורה, עומד כל העולם. (מהרא"א הגדול מפרימשלאן זצלה"ה)

יום הושענא רבה יום הערבה שמרמו לפה, וכתוב (תהלים פא, יא) הרחב פיך שבעת גאולה וישועה צריכין להרבות בתחנונים להיות נושע תשועת עולמים, וזה החן שיש להבורא ית' גם בדומין לערבה לא טעם ולא ריח רק ע"י הכנעה להתפלל לפניו ית', וכחן של ישראל בפה כמ"ש (מד"ר שמות כא, א) מתגאה בירושתי הקול יעקב שקולן ערב לפניו ית', אמנם העיקר החן על אותן שיש להם טעם וריח, ואעפ"י כן ע"י האגודה ביחד שמכנים עצמו לכלל ישראל ומדבק עצמו בערבה, על ידי שיודע שיותר יכול להיות נושע בתפלה מבכח מעשיו, לכן הניחו חכמים כל המינים ואחזו רק בערבה, וע"ז נאמר (תהלים לו, ו) אדם ובהמה כו' שערומין בדעת ועשויים בכמה לפני הבורא ית'. (שפת אמת)

בימים הנוראים הקדושים לא בכה (הרה"ק מוה"ר ארי מראהטין זצ"ל) הרבה, אבל בהו"ר מעת התחיל לומר הושענא לא דמו דמעות עיניו, ובשנים האחרונים היה מרבה בבכי תמיד. (הלולא דרבי)

זכיתי לקבל פני קדשו (של הרה"ק מצאנו זצ"ל) בימים האחרונים של חג הסוכות והושענא רבה בתוכם, והוא היה מתפלל בהו"ר תפילת חול, ובכל ברכה מח"י ברכות היה מתפלל בכח גדול עד אין חקר ובבכי גדול, עד שלא היה כמעט אחד מכל הקיבוץ הגדול שלא הורידו דמעות. (תורת משה נתן).

היום הזה הוא גמר ההיקף של ימי החג שהיינו מבקשים ומתפללים בכל יום הושענא, והיום הזה נקרא הושענא רבה, מפני שבא צעקה גדולה בלב להוושע בישועה רבה מאחר שמרגישין החוסר שעדיין לא נושענו, והוא אושפיזא דדוד המלך ע"ה שהיה לו תמיד צעקה גדולה בלבו מפני שנדמה בעיניו תמיד שעדיין הוא עומד בחוץ, וכדאיתא במדרש (ע"י מדרש שו"ח מזמור טו) על הפסוק (תהלים פד, יא) בחרתי הסתופף אברהם בטרקלין יצחק בקישון ואני בסף. (פרי צדיק)

לכן נקרא הושענא רבה כי מתעורר רחמים גדולים. (תפארת שלמה)

היום הזה הוא הגמר של התפלות של החג, כדאיתא בגמרא (סוכה מה) אותו היום מקיפין את המזבח ז' ימים, וענין מקיפין את המזבח היינו הבטחון שנתקבלו התפלות, כמו שנאמר (תהלים ד, ו) זבח וזבחי צדק ובטחו אל ה', וברגע האחרונה של היום כשנגמרים כל תפלות ישראל מופיע השמחה בלב כל נפש ישראל, לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך, ועל זה יש לרמו בדברי חז"ל (סוכה מה) לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה, שברגע האחרונה בהשלמות החג וכניסת ליל יום טוב האחרון נתרבה השמחה בלב נפשות ישראל כנ"ל. (תורת אמת)

בעת נטילת ערבה הרומז ליוסף שומר הברית כדאיתא במדרש (ויק"ר ל"י) וערבי נחל זה יוסף, ראוי לשום אל לבו ללכת בדרכיו, ועל כן ערבה עולה וזע לתקן אשר שחת וזע לבטלה ר"ל, ולבקש מאת ה' לקבץ הנדחים וזדונות יהפכו לזכויות. (ייטב פנים)

אמרתי טעם למה נקרא יום זה הושענא רבה, משום שיש ג' זמנים לדון בו בני העולם, בר"ה וביו"ט ויום הזה הו"ר, והנה בר"ה השי"ת דן את העולם בדין גמור, וביו"ט דן את העולם במדת הרחמים, הבינונים יכולין אז לזכות בדין, אבל בהו"ר השי"ת דן את העולם במדת החסד מדתו של אברהם אבינו ע"ה, ואז יכולין כל בני אדם לזכות בדין, ולכן נקרא הושענא רבה. (הישר והטוב)

שמיני עצרת

הטהרה ואין הקדושה גדולה כל כך לא סגי בהכי ויש צורך עוד ביום ממוצע נוסף על שמיני עצרת, דע"י יו"ט א' שהוא מדאורייתא לא יתקשרו הימים הנשגבים הללו עם ימי החול הבאים אחריו, כי לפי ערך גודל בחי' הקדושה אשר בו לא יתקשר היטב עם ימות החול ובצאת ממנו לימים פשוטים לא ישאר מהרגשת הקדושה הלוה מאומה לימים הבאים אחריו, ולזה שקדו חז"ל על טובתנו וקבעו לנו עוד יו"ט שני של גלויות, ולאשר שהוא רק מדרבנן ולא אלים קדושתו כמו דאורייתא שפיר יתכן להיותו בחי' ממוצע בין קדושת יו"ט א' שהוא מדאורייתא לימי החול הבאים אחריו, וע"כ ע"י זה היום של שמחת תורה נגילה ונשמחה גם בימי החול להרגיש הרגשת קדושה והשפעת האהבה הנשפע לנו בימי החג, ובאמצעותו והיתה לה "שמחת עולם" דע"י האהבה שרגיש ביום זה יתקשרו ויתחברו עמו גם ימות החול הבאים אחריו ותהא האהבה שמחת עולם גם בכל ימות השנה. (דברי יואל)

אמרו צדיקים שמיני עצרת היא הקשר והכולל (בל"א איז דער שלוש) מהחג הק, וכענין מעשה אורג שעושים בשפת הבגד שפה כפולה שלא יקרע, כמו כן היא בחינת שמ"ע, ונוכל לזכות בקדושת היום להשאר בכל הקבלות והרצונות טובות שקבלנו עלינו. (ישמח ישראל)

יו"ט של עצרת היא עיקר של כל הימים טובים, ביום השמיני עצרת תהיה לכם, עצרת היא לשון אסיפה (ת"א) כנושי תהיו לכון, היינו חסידים אשר כנסתם וקיצבתם ואספתם עד עתה, תהיו לכון שתוכלו לקבלם ולהחזיקם אצלכם, הנה ביום הכיפורים נמחל כל העונות, ולכן אמר הקב"ה קשה עלי פרידתכם, היינו כי קשה מאד שיהיה ח"ו פירוד, כי הצדיקים צריכין להיות אצלם רק אחדות, אמר הקב"ה עכבו עלי עוד יום אחד הוא יומא דכליל כל יומין (פעי"ח שער כ"ח פ"א) והיא

אמרו בוזהר (ח"א רב) שעיקר גמר החותם נגמר ביום שמיני עצרת בתפלת מוסף, הגם שהרמ"ע ז"ל (עשרה מאמרות חיקור דין ח"ב פכ"ו) מיאן בזה, ודעתו שטעות סופר הוא בוזהר, קשה לשבש כל ספרי הוזהר שבידנו ואין זה הכרח. (בני יששכר)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם דהנה ידוע הגם שבהושענא רבה יוצאין הפתקין, עכ"ז עדיין הם נעצרים עד שמיני עצרת, ועוד נותנים זמן להאדם שישוב בתשובה, ויקבל עליו מלכות עול מלכותו יתברך עול מלכות שמים שלימה, וזהו ביום השמיני עצרת תהיה שיהיה עוד עצרת דהיינו מעצור ועיכוב להגזרין והפתקין, לכם אותיות מלך, שעוד נותנים להאדם זמן עד שמיני עצרת לקבל עליו מלכות שמים, ולשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך. (באר משה)

הנה ידוע ג' רגלים הם נגד אברהם יצחק ויעקב, ושמ"ע הוא נגד דוד רגל רביעי, והנה שמ"ע הוא יום נגד נ"א מר"ח אלול ימי הרצון של ישראל, והוא גמר החתימה טובה לישראל, כי דבר מלך שלטון (קהלת ד) ודבר המלך ואשר נחתם בשם המלך אין להשיב (ע"י מגילת אסתר ת ח) וז"ש (בראשית יג ח) אל נא תהי מריבה וכו', ר"ל ע"י המריבה שביני וביןך יתעכב ח"ו ניצוץ דוד, ואז לא יהיה נ"א היינו יום הנ"א הוא שמיני עצרת, והוא מה שאנו אומרים הושיעה נא הצליחה נא שהוא עיקר הישועה והצלחת ישראל. (אגרא דכלה)

כדי שתשאר בנו השפעת הקדושה והאהבה הנשפע לנו בימי החג גם לימות החול יש צורך ביום ממוצע בין ימי החול לימים המקודשים, שעל ידו יתקשרו אלו באלו ובאמצעותו תהא הקדושה נמשכת לימות החול, ושמיני עצרת הוא הממוצע לעצור השלימות של הימים המקודשים האלו על כל ימות השנה, אמנם אפ"ל עוד דבחז"ל באויר ארץ העמים שבטלה

עיניו נפש וקדושת שמיני ע"י שמחה, וזה נקרא (שיר השירים ז') מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, כי אהבת השם ע"י עיניו כמו יו"כ, למטה ממדרגות אהבת שמיני עצרת שהיא ע"י שמחה, ויום השמיני הוא בעצמו כמו יו"כ, לכן שווין בקרבן מוסף כמו יוה"כ, ואפ"ה קדושתו יותר מיה"כ ע"י שמחה חדותא דמלכא עם ישראל, לכן שאר יו"ט שקדושתן עומד על איזה דבר מצוה שחיות קרבן פסח, שתי הלחם בעצרת, שופר ברה"ה, עיניו נפש ביוה"כ, ונשילת לולב בחג, ועיקר מצותן אינו אלא ביום, גם שמחתן אינה אלא ביום, אבל קדושת שמיני שאינו אלא ע"י שמחת האדם שמתענג על ה' וחדותו יתברך ואינו עומד על מצוה מיוחדת, ע"כ גם לילה אתרבי לשמחה. (חתם סופר דרשות)

והיית אך שמח הוא לשון הבטחה שתהיה בשמחה, והענין הוא כמו שדרשו (יופא לט) מפסוק (ויקרא יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, והתקדשתם הוא מצד האדם כמו ושמחתם, והייתם קדושים הוא הבטחה מלמעלה כמו והיית אך שמח, והענין הוא כי אין ביד האדם להוליד השמחה בלבו רק ע"י מעשה המצוה כמו ע"י ד' מינים וע"י מצות סוכה, על זה נאמר ושמחת בחגך, וגם בשבועות ע"י מתן תורה, אבל בשמח"צ אין בו שום בפועל, וגם לא זכר מהעבר כשאר מועדים, רק זהו שורש היו"ט שהשי"ת משפיע השמחה בפנימיות נקודת הלב בלי פעולת האדם, והיינו ע"י שנקלט כל פעולות המצות של ז' ימי החג להיות נאסף עתה בפנימיות נקודת הלב שיתקיים בקביעות, ולכן רמזו בזה על יו"ט אחרון (סוכה מה) מפני שיש בו שמחה לפניו, שע"י השמחה שלפניו מצד פעולות המצות כנ"ל, נתרבה ממילא השמחה בלב ביו"ט האחרון מלעילא, ולכן נקרא שם היום עצרת כנישו דחדוה, מפני שנקלט השמחה בפנימיות הלב להתקיים על כל ימי השנה. (פרי צדיק)

מצות שמחה הוא מה שנאמר והיית אך שמח שנדרש (סוכה מה) על שמיני עצרת, שאז אין שום מצוה, רק קביעות השמחה שיהיה לו הויה לעלמי עד (וכו') ששמחין בלא שום מצוה רק בדברי תורה, כמו שנאמר (תהלים יט ט) פיקודי ה' ישרים משמחי לב. (פרי צדיק)

כדי שיהיה נשאר בנו שמחת התאחדות הזה גם אחר עבור ימי הסוכה, ניתן לנו יום שמיני עצרת, להרבות השמחה גם על כל השנה, ועל זה רמזו ז"ל מפסוק והיית אך שמח, הרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה, וכדאיתא על זה במדרש (ע"י ב"ר פס"א ד') תוספתו של הקדוש ברוך הוא מרובה על העיקר, ובוודאי שגם העיקר של השם יתברך הוא בלי גבול, רק שענין תוספתו הוא לרבו ענין גם לזמנים אחרים. (תורת אמת)

שמעתי מפ"ק זקני מו"ר ז"ל בשם רבו הרבי ר' בונם ז"ל

בחינת חסד, היינו לעכב החסדים אשר נאספו ונקבצו להמשיך אותם על כל השנה. (כנסת ישראל)

כתיב (שמות כג יד) שלש רגלים תחוג לי בשנה, ובשמיני עצרת לא כתיב לשון רגל, אכן הוא רגל בפני עצמו שבו נגמרים ומתיחדים כל היחודים מכל הרגלים ומכל השנה, שעם בני ישראל מייחדים יחודים שונים בכל רגל מהשלש רגלים ושמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו להתאסף בו כל היחודים. (ברכת דוד)

כל המועדים בכלל המה לכל ימי השנה, וחג הסוכות הוא המקור של המועדים, וכמאמרם ז"ל (ר"ה ד) שזה גורם שזה אחרון ושמיני עצרת הוא המקור של חג הסוכות, והוא הכלי המחזיק ברכה, כענין מאמר חז"ל (סוף עוקצין) לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ולזה נקרא עצרת לשון אוצר, ע' וא' הם ממוצא אחד, וגם המשמעות הוא אחד, כי על ידי שנעשה הגבלות כלי לאצור השפע, על ידי זה נעצור ונקלט השפע בהמקבל להיות מחזיק ברכה, ולטעם זה מברכין בו גשם, הגם שיש מקומות שאין עתה צורך להם, רק מפני שעתה עת פתיחת המקור לקבל הברכה. (תורת אמת)

יום הזה רומזו על ימות המשיח, שההקף יהיה שמונה, כדאיתא בגמרא (ערכין י"ח) כינור של מקדש של שבעת נימין היה כו' ושל ימות המשיח שמונה. (בית יעקב)

סוד ביום השמיני וכו' מלך הדר עולם התיקון, ברור מכל רע כולו טוב. (היכל הברכה פ' ראה בד"ה שלוש, דף ק"ג ע"ב)

אין שום מצוות בשמיני עצרת, דהוא מעין לעתיד, ומצות בטילות לעתיד (נדה ס"א) היינו מצות מעשיות, ויהיה הכל רק במחשבה. (חשבה לטובה)

שמיני עצרת כוללת כל שלשה רגלים וכו', וסימנך (דברים טו טו) שלו"ש פעמים בשנה"ה הוא עצמו מספר ביום השמיני"י עצרת"ת. (היכל הברכה)

והיית אך שמח, אמרו חז"ל לרבות לילי יו"ט אחרון לשמחה או אינו אלא יו"ט הראשון כשהוא אומר אך חלק ע"ש, הנה אתי הקרא לרבות ליל יו"ט אחרון ולמעט ליל יו"ט הראשון, ויש ליתן טעם לדבר, על פי מה דאיתא ברמ"ע (מאמר חקור דין חלק ב' סוף כ"ז ע"ש) שלשון חג מורה על חוגה ועיגול הסובב על איזה מרכז, כמו שאר ימים טובים שכולם סובבים על נקודת שמיני עצרת, אבל שמיני איהו גופא הנקודה קדושה העליונה מכל הקדושות אפילו מקדושת יוה"כ ולא שייך לקרותו חג, ובעיקר עיקר קדושתו היא היפך של יוה"כ, דיוכ"פ הוא ע"י

שמה על שמחתו, אז משמח את עצמו מאוד מאוד, ומפזז ומכרכר בכל עוז ומרקד בכל כוחו, וכאשר שואלין אותו לשמחה זו מה זו עושה, ישיב על מה לא אשמח שאיש פשוט כמוני שפל ערך וזה להיות על שמחת בת מלך מלכי רבנן, אשר כמה אלפים אנשים גדולים חורי ארץ באו לכאן ממרחק בהוצאת מרובים, ואנכי עני ואביון שפל ונבזה זיכני השי"ת להיות ג"כ עמהם על שמחה זו, והנמשל מובן, ולכן אילו היה נקרא שמחת ישראל, הרוצה לשמח היה צריך להיות בבחינת ישראל, לקיים תורה ומצות כראוי, משא"כ כשנקרא שמחת תורה, והוא שמחת ה' כי כל התורה שמותיו של הקב"ה (וזה ח"ב ק"ד) וקב"ה ואורייתא וישראל (בחי' ישראל) חד ותורה נקרא בזה הקדוש ברתא דמלכא, לזה כל איש כקטן כגדול אפילו השפל ערך צריך לשמוח בשמחתה, וגם עוד יותר כמשל הנ"ל לזה ראינו מפשוטי עם בני ישראל ששמחים עוד יותר ויותר. (בית יעקב)

שמחת תורה היא הכנה לכל השנה להיות קבוע בתורה כמשאחז"ל על שלא ברכו על תורה תחלה, ולכן בתחלת השנה יש שמחת תורה שיתבונן האדם גדולת התורה שהם דברי אלקים חיים, וע"י התשוקה והשמחה להתדבק בתורה, נשאר אח"כ דבקות מעסק התורה כמ"ש במדרש וזאת הברכה יש ברכת התורה לפני ולפניה ולאחריה וכן אף אנשים סוחרים שבכל השנה אין עוסקים תמיד בתורה, מ"מ ע"י השמחה בתחלת השנה שקובע בלבו וקשה לו לפרוש מדברי תורה, מועיל לו שלא ישכח לגמרי אף שעוסק בדברים אחרים, וכתב (דברים לג יח) שמח זבולן בצאתך, וקשה כי למה ישמח בחלק זה, שהוא עצה שע"י השמחה קודם שיצא לסחורה ע"י זה יהי נשמר בצאתו, ולכן יש שמחת תורה בתחילת השנה. (שפת אמת)

השמחת ההקפות, לפי שהוא שמחה דספר תורה עצמה, גבוה הוא הרבה גם מבחינת שמחת בית השואבה. (סידורי הרב)

אחז"ל יומא (פ) מי שאוחז בולמוס הוא הס"מ שמבלה הכל, כי בולמוס אותיות ס"מ, מאכילין אותו הקל הקל הוא קולות שמזמרין בשעת הקפות שע"י מבטלין אותו. (עטרת ישועה)

ע"י ההקפות ביום שמ"ע ועושין שמחת תורה, ע"י מבטלין גיהנם של א"ש ושל"ג, כי שמ"ע הוא ביום כ"ב ושמים עם התורה, שכן תור"ה עם כ"ב עולה א"ש של"ג. (עטרת ישועה)

ארבעה מינים שבלולב הם כנגד ד' אותיות הוי"ה, בניקוד קמץ, ושם זה הוא שם של חסד רק שאין להחסד התפשטות, וזהו סוד וקמץ הכהן (ויקרא ח' יב) וזה שמעני עצרת הוא נגד ד' אותיות השם הק' הוי"ה בנקודת פתח, היינו שבחג הזה יש להחסד התפשטות בכל האורות העליונים ובכל העולמות

שהזהיר להחסידיים ביום שמ"ע יתפללו הכל בציבור, בזה יתקנו כל התפלות יחידים אשר התפללו בכל השנה. (שפת יצדיק)

בשמיני עצרת בתפלת שחרית ומוסף ידבק גופו ונפשו מאוד בדביקת הבורא ברוך הוא, כי אז הוא ג"כ עת רצון גדול על כל השנה. (אור עינים)

צריך לבחון בהתפלה מאד, כי בסוכות יש סיוע מסוכה ולולב משא"כ בשמיני עצרת, והוא העולה על כל הימים שמר"ח אלול עד עכשיו שהולכין מדרגא לדרגא. (מראה יחזקאל)

ידוע מצדיקים אשר שמיני עצרת הוא עת מוכשר להמשיך גשמיות ופרנסה לישראל. (אמרי נועם)

נהירא כד הוינא טליא, שמעתי שאמר אדוני אבי הגה"ק זלה"ה בשם הרה"ק מוה"ר נפתלי מראפשיץ וכל הענין איני זוכר רק זאת מה שאני זוכר, שאמר על הפסוק (בראשית כד, יד) הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם לגמלך אשקה, דידוע מספרים הקדושים דמראש השנה עד שמיני עצרת העיקר לבקש רק על רוחניות לבד ולא עסקי עולם הזה, ובשמיני עצרת שהוא בחינת שאל מה דבעי, מותר לבקש אז על ענין עוה"ז, שהשי"ת ישפיע לנו בריאות ופרנסה טובה, והנה מבואר בשם האר"י ז"ל דבשמ"ע מאיר שם כ"ד עינין, וזהו הטי נא כדך ואשתה, ואמרה לא לבד שתשפיע לתלמידי חכמים יהי כל טוב. (דברי יחזקאל)

בשמיני עצרת נמשך בחי' שמחה בתורה על כל השנה, דהנה עסק התורה אין צריך להיות בקרירות, כי אם ללמוד בשמחה ותענוג (בלשון אשכנז קוועל) כמארז"ל (שבת ל' ע"ב) וכן לדבר הלכה, וכתב (תהלים ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, ושמחה זו בתורה נמשך בשמיני עצרת, ולכן נקרא שמחת תורה. (מגן אבות)

ענין שמחת תורה שהשמחה של כל השנה בתורה ומצות נכלל ביום אחד, שהוא כללות כל השנה. (לקוטי תורה)

מבואר ג"כ בספרים הקדושים דהאדם אם משמח עצמו בשמחת תורה, אזי מוריש זה התורה לבני בנים עד סוף כל הדורות. (הישר והטוב)

לכאורה למה נקרא שמחת תורה, ומה גם (וזה ח"ב ג' ע"ג) שהקב"ה ואורייתא וישראל חד (ובינן), ונראה על פי משל, כי עינינו רואות כשר יזכה איש פשוט שפל ערך להיות על שמחת צדיק מפורסם כשעושה נשואין לבנו או בתו, והיה לו ככמה יגיעות לכתת רגליו ממרחק רב, וכאשר יזכה להיות

פגומים ח"ו, וע"כ קשה התשובה בזה, ובדברי חיים (נח) כתב דמסנ"פ באמת להשי"ת מהני והוי תיקון גס לזה, ולפי"ז יתכן דריקוד של מצוה שהוא ג"כ עם כל הגוף וכל האיברים יחד ג"כ הוי תיקון אף לחטא הזה. (דברי יואל)

ענין של שמחת תורה שישאל שמחים בהתוה"ק ומרקדים בהתורה, והריקוד הוא בחינת בירורין בירור אוכל מתוך הפסולת בבחינת כיצד מרקדיו, שלא ירקד מחמת מנהג העולם בהבלים ושטותים ושמחת הוללות, רק הריקודים יהיו לשם בירורין אוכל מתוך הפסולת, ועל ידי זה נעשה כל המשכות והשפעות החסדים, אל אל"ף למ"ד במילואו גימטריא הק"ף שעל ידי ההקפות נמשכים כל החסדים משם אל"ל. (ברכת דוד)

אדוני אבי ז"ל היה אומר בשם אא"י ז"ל בזה"ל, מה הם הריקודין אני יכול להגיד לכם אבל זאת אני אומר, שכל תפלות שאין להם עליה בכל השנה, ביום זה אנו מעלים אותם על ידי הריקודים. (מקרא קודש)

א"י נפשי חולת אהבתך אנה אל"ל נא רפא נא לה וכו', דלכאורה יל"ד למה כפל לומר תיבת "נא" פעמים ושלש ולכאורה הוא יתור לשון ללא צורך וצ"ב הכוונה, ואפ"ל עפ"י המבואר בספרן של צדיקים דע"י כח השמחה של מצוה ששמחים בשמע"צ ובשמח"ת יתעלו ויתקנו כל התפלות שהתפללו בימים הנוראים שעברו עלינו, ולז"א נפשי חולת אהבתך, דהנה אם ח"ו אין תפלות ישראל מתקבלות ברצון זהו המחלת לב היותר גדולה, וז"ש נפשי חולת אהבתך דמי יודע האם זכינו בכל אלה הימים הקדושים להתפלל תפלות אמיתיות שיהיו ראויים להתקבל ברחמים וברצון לפני כסא כבודו יתברך, ולזה בקשתינו שע"י כח השמחה של מצוה שאנו שמחים עתה בשמחת תורה יהי תקנה לכל אותם התפלות, וזהו שאנו מבקשים אנ"א אל"ל נ"א רפא נ"א לה, ונא יתפרש מל' תפלה ובקשה כאמרם ז"ל אין נא אלא בקשה להבוי"ת שעתה בשמחת תורה יהי רפואה ותקנה לכל התפילות והבקשות הרמוזות בתיבת נ"א שהתפללו בימים המקודשים שכולם יעלו לרצון ויתקבלו לפני ה'. (דברי יואל)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כה לה) על דרך צחות כי כשמלך עושה שמחה של נשואין וכדומה, מוציא האסורים לחפשי ולחירות וצריך לאסוף אותן הביתה, והנה בשמיני עצרת זמן שמחת תורה כחת יוצא מחפתו כביכול כידוע ליודעי חן מכוונת ברכת גשם, אז מוציא הניצוצות הק' ונשמות דאולין ערטילאין לחפשי וחירות וצריך לאסף אותן הביתה, וז"ש וביום השמיני עצרת לשון כנישו ואסיפה כתרומתו תהיה לכם, והבן. (ייטב לב)

העליונים ובכל כוחות עליונים ותחתונים, וכל זה על ידי שאנו עושין הקפות ומשמחין בשמחת תורה. (אוהב ישראל)

ודוד מפזז וכרכר לפני ארון ברית ד' (שמואל ב' טו) ומיכל שחקה, ע"כ לא היה לו בנים, נמצא ע"י הקפות שמרקדים עם התורה יכולין להמשיך בנים וגם רפואה, כי הקפ"ה עם בני"ם עולה רפוא"ה. (עטרת ישועה)

היסוד העבודה היה אומר לאברכים להקפיד להקיף הקפה שישית עם הספר תורה בשמחת תורה, ואם לא היה בידם ס"ת בזמן ההקפה, יקחו ליום ס"ת אחר הקפת הציבור, ויקפו בזה הקפה ששית שזו תיקון לפגמי שמירת הברית. (אבנת רובלים)

מה שמרקדיו ומשמחין כל כך בשמח"ת, נודע מה שאמר בזה הרה"ק מוה"ר יצחק אייזיק מקאלוב וצ"ל להסביר על פי משל לאחד שבא לבית מלון וצוה לתת לו מכל טוב מאכלים טובים וחדרים נאים ביותר, ככה עשה לא יום אחד ולא יומים, עד שבא בעל הבית אצלו עם חשבון גדול שישלם, אמר אין לי לשלם, וא"ל הבעה"ב אם כן אמסור אותך לממשלה, שיתנהו אל בית הסוהר, א"ל ומה יהי לך מזה הלא לא תרויח בזה כלום, אך כיון שאין לי לשלם ארקוד לפניך ריקודים נאים מה שאני יכול, ועל ידי זה יתרבו הבאים כאן ותרויח עי"ז ממון הרבה כפי התשלומין המגיע לך, וכן הוא בשלנו שבכל הימים נוראים אנו מבקשין בני חיי ומוזני, ומבטחין להקב"ה להטיב מעשינו, ובהגיע יום שמח"ת ואין לנו מה לשלם, רוקדיו לפנינו ית' בשמחת תורתו, ומכניסין בזה הרהורי תשובה בלבבות בני ישראל, ועל ידי זה יתרבה מצות ומעשים טובים עכד"ק. (אגרא דציבי)

ואמרתי כבר בדברי חז"ל מציעו ריקדה משמש בשני פנים, הא' הוא לשון ריקדה ושמחה של מצוה וכמ"ש כיצד מרקדיו לפני הכלה, ותו מציעו במלאכת שבת דאחד מן הל"ט מלאכות נקרא מרקד ולא לחנם קראו חז"ל לשני דברים הללו בלשון אחד, דהנה תכלית מלאכת ההרקדה הרי הוא לברר את האוכל מתוך הפסולת וכמו"כ תכלית הרקדה בשמחה של מצוה הוא שיבררו את עצמן היטב (מ"א יד גיט דורכניף) ולזרוק ולרחק מתוך עצמו את הפסולת והרע וישאר אך האוכל והטוב, ועל כן הוא נקרא ג"כ בשם ריקדה, וצריך לכוון לזה בשעת הרקדה שיוברר האוכל מתוך הפסולת וישאר אך טוב, וידוע מה דאיתא בזה"ק במקום א' (בפ' ויחי) דעל החטא הידוע רח"ל לא מהני תשובה ולית לך חובא בעלמא דלא אית ל' תשובה בר מהאי, ושעמא דמילתא כבר מבואר בספ"ק מפני שהתשובה צריכה להיות באותו אבר שחטאו בו כדי לתקן אבר הפגם בסיבת החטא, וכמ"ש ר"ל והחטא הזה רח"ל הוא ע"י כח כל האיברים ונעשו כולם

השי"ת וכל פמליא דיליה לעולם הזה לשמוע ההקפות עם הזמירות והריקודין של ישראל, כמו שבאים בליל פסח לעולם הזה לשמוע ההגדה כדאיתא בזוה"ק (ח"ב מ') וע"כ אנו לובשים לבנים בליל פסח להשתוות אל המלאכים שבאים בביתנו, וכן גם בהקפות שי"ך טעם זה. (אמרי פנחס)

אדמו"ר זצוק"ל אמר שבכל הקפות מקיפים עם ישראל ג"כ מלאכי מעלה, השלוחים המביאים ההשפעה דקדושה לעולם הזה, ולכל מין שפע יש מין המשפיעים חסד להקפה א', מלאכים המשפיעים שמירה להקפה ב', מלאכים המשפיעים רחמים להקפה ג', מלאכים המשפיעים כח הניצוח להקפה ד', מלאכים המשפיעים הן להקפה ה', מלאכים המשפיעים כח התולדה להקפה ו', מלאכים המשפיעים עושר וכבוד להקפה ו'. (אמרי פנחס)

מקובל לנו מהקדושים זי"ע אשר בליל שמחת באים הנשמות מגן עדן לראות הקפות ושמחת התורה אצל בניהם. (עטרת ישועה)

שמענו מאבותינו זצ"ל בשם הגה"צ מהר"ם מקאסוב זצ"ל שאמר להחסידים בשעת שמחת ריקודין וזה לשונו רמסו הקליפות. (עטרת ישועה)

אנו מכין כף אל כף בשמחת תורה, ועל ידי זה ננצל מן הכף הקלע. (עטרת ישועה בד"ה ב'פ', דף ע"א ע"ב)

אדמו"ר זצוק"ל אמר שהשם הקפות הוא מלבד מה שמורה על פעולת ההקפה, מורה ג"כ על משמעות ההלוואה, על דרך שאיתא (אבות ג' טו) החנוני מקיף, כי השי"ת מלווה לאדם על השעה הזאת אור התורה, שמשו רבינו ע"ה התענה על זה ארבעים יום וארבעים לילה, ועלינו לשלם הלוואה זו מעט מעט בכל השנה. (אמרי פנחס)

אדמו"ר זצוק"ל היה לובש את הקאפעטע הלבן עם החגורה והמצנפת הלבנה אל ההקפות כמו שהיה לובש ביום הכפורים ובליל פסח, ואמר כי ביוה"כ אנו מתאמצים להתעלות ולהשתוות להמלאכים שנוכל לעמוד עמהם מעורבב ביחד, וע"כ אנו לובשים לבנים כמו המלאכים, ובעת ההקפות בא

אסרו חג

מהשי"ת אם אין להם כלי להתצמצם בתוכם אינם נשארים בקיום, מה שאין כן כשעושה להם כלי נשארים בקיום, ועיין בספר קדושת לוי דמשום הכי נקרא חג השבועות חג העצרת, דגדלות היראה ואהבה הבא לישראל במתן תורה מצטרך לכלי שישראל הדבר בקיום, כמו הכלי שעוצר את מה שבתוכו, וכן בשעת מתן תורה נתן להם מצוה הגבול את ההר, לא תגע בו יד וגו' ומצות פרישה, ועל ידי זה נעשה בחינת כלי ליראה ואהבה שהשיגו ע"ש, והוא הנרצה אחר כל מועד יום אסרו חג, לעשות איסור וקישור להאור הנשפע לישראל בחג, על כן "אסרו" בגימטריא א"ר כ"ל". (אגרא דפרקא)

אפשר להבין גודל מעלת האסרו חג המבואר בשו"ע הרמז אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח כי אז נתקבץ אליו כל ההארה וההשפעה מכל קדושת היום טוב. ואפשר לזאת בגלות המר אשר ראו חז"ל גודל הטרדות ועול הפרנסה אשר עלו על צווארינו, חששו פן ואולי מיד באסרו חג זה פונה לזיתו וזה פונה לכרמו, לכן תקנו יום טוב שני של גליות. (בית יעקב אלכסנדר)

אחר היום טוב שהוא החול ישאר בהם קצת הארה של יו"ט אל החול, כי הארה הנמשכת להם ביו"ט היא קטנה ומיעוט, גם ביו"ט היו קצתן עומדים במקום החול, ויש יכולת אפילו אחר יום טוב בחול ממש להשאיר קצת הארה של יום טוב אל החול, וזהו אסרו חג. (פרי עץ חיים)

אחר החג וחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחלת השנה והוי סימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה צריך להורות ולהראות כי כל מה שעשה לא הי' לפנים ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה' לא לרצון יהי' ח"ו, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו. (עבודת הקודש)

הנה בימים הנוראים אשר עברו עלינו לטובה, אז כלנו כאחד היינו במעלה גדולה עד למאוד, ולאחר עבור ימי החג נשארו במעט מעט ממדרגות הלל, ונתרקנו ממעלות הגדולות אשר הי' בנו, אכן העיקר היא שאף בימים הבאים לטובה מכאן ולהלאה נבוא לחזרה למעלות הגדולות, שתהי' תקוע ונשרש בנו כיתר שלא תמוט, וצריכין אנו לעבוד העבודה בכל כוחותינו ולהשתדל לחזור ולבוא למדרגות הגדולות כמאז ומקדם, והמעלה הזאת תצוין ותפרח בנו להבא, כי הנפילה לא היתה רק לצורך עליה, כדי שהמעלות הללו ישרשו בנו לעולמי עד לטובה. (קדושת יו"ט)

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ כתב הרמב"ן בבוא לאדם התעוררות אהבת השי"ת, יראה לעשות תיכף איזה מצוה, ועי' זה יעשה כלי לאהבה, וזהו עד שתחפץ שתעשה לאהבה חפץ וכלי, וכן בנפול עליו יראה רוממות וכיוצא, ע"ש בדבריו, דהענין הוא דהיראה ואהבה הבאים

מדור

למשך

ידעו

לשירם וזמורם

לחיים ולברכה

אודות גודל מעלת הנגינה וכח השפעתם ושירת הלויים שנתגלה לצדיקי הדור

לשירם ולזמרם

מבוא

בעמדינו בירח האיתנים, החודש אשר בו שפתותינו ממללות בכל יום ויום תפילות ובקשות, שירות וזמירות, הן בתחילת החודש בתפילות ונוסחאות עתיקים, והן בימי השמחה בהם משוררים ומזמרים לה' בשירה ובזמרה, אשר כידוע כח הנגינה המושכת את הלב ומרוממת את הנפש, הוא א' מאבני היסוד של התקשרות בין ישראל לאביהם בשמים, ובפרט כפי מה שכתוב בספרים הקדושים שכוחו של שירה וזמרה גדול מאוד, כגון:

להתדבק בהשי"ת - כדאיתא בס' מעבר יבוק (מאמר שפתי צדק פרק ל"א) וז"ל: ש"ץ המנגן בתפילתו מעלה השכינה לפני המלל העליון מקושטת בשבע רעותיה המובאות לה ע"י התחתונים, ובעלותה כמה מלאכים וכמה מחנות נשמות עולים עמה שהם נימין דיליה.

לנצח היצה"ר - כדמבואר באריכות בס' תורה אור להרה"ק הבעל התניא זי"ע (פר' בראשית) שמבאר שבעלי השיר נמשכין למעלה בדביקותם בשיר, וכן כתב בפירוש הגר"א (בדברי הימים א' כ"א) שבכח השיר מנצחים את היצר הרע, וכן בספר ילקוט עבודת ישראל מביא בשם המגיד הק' מקאזניץ שבכח הניגון יכולים לכבוש את הלב, ובכח התורה יכולים לכבוש את העינים.

לפעול ישועות - כדאיתא בספה"ק דברי אמת מהרה"ק מלובלין זי"ע שבעלי השיר יוצאין בשיר, היינו שיוצאין מכל רע, ובפרט כאשר הצדיקים קדושי עליון זי"ע היו פועלים בעת ששרו את השירה לה'.

להנצל מכל צרה וצוקה - כמו שמובא בספר עירין קדישין השלם (ח"א עמוד ריח) כתב יד מהרה"ק מרוזין זי"ע השיב שכתוב (תהלים קז) וירא בצר להם בשמעו את רנתם, כי העיקר בעת צרה הוא הרנה.

וכן מובא בספרי קדמונים כגון בספר הון עשיר לבעל המשנת חסידים (על המשניות יומא פ"ג מ"א) שמבאר באריכות גדולה את גודל חין ערכת הנגינה וחכמת המוסיק"א, ומבאר שכל חכמת המוזיק בנויה על שבעה דרגות של תנועות בנגינה (אקטאבע"ס), ואין יותר מזה, ורק בהם יש קולות נמוכים וקולות רמים, אבל הכל תלויה בשבעה תנועות אלו, כי הוא רומז על השבע כוכבי לכת, וכ"כ ברבינו בחי פר' כי תשא באריכות.

לכן הצגנו לפני קוראינו הנאמנים מה שלקטנו מפי ספרים וסופרים [והרבה דברים שאבנו מהספר הנפלא 'אשירה ואזמרה לה' שי"ל בירושלים עיה"ק], בגודל מעלת הניגונים, כח השפעת המנגן על הניגון, כח הישועות שפעלו הצדיקים ע"י ניגונים שונים, וכמה ניגונים שמקורם טהור משירת הלויים בביהמ"ק על דוכנם, וכן ניגונים משאר צדיקים קדושי עליון זי"ע ועיין בס' דברי חנה-קאלשיץ (ב"ח) שמביא שהרה"ק מקאלשיץ אמר שבניגון יש גם שפתותיו דובבות בקבר, ע"ש.

ובעזהי"ת בהזדמנות הבאה נשלים את המאמר בהבאת רשימת הצדיקים הקדושים זי"ע שהיו ידועים ומפורסמים ליודעי נגן, ובעלי שיר שחיברו שירות ותושבחות וניגונים שונים, ואי"ה עוד חזון למועד.

הניגון מגלה את כח המנגן

בספר שיח אליעזר מהרה"ק מסקאליע זצ"ל מובא זו"ל: שמעתי מאדוני אבי מו"ר (הרה"ק רבי ברוך פנחס מסקאליע זי"ע) זצ"ל, כי פע"א בא רב אחד אל אא"ז הבעש"ט הקדוש ז"ל, וכבדו הבעש"ט ז"ל לנגן איזה זמר. והתחיל לנגן איזה ניגון שהיה טוב מאד, וכשמוע הבעש"ט את הניגון צוה לו להפסיק את הניגון הזה, ואמר על הניגון: פע, פע.

ואח"כ באיזה זמן היה עוד הפעם אצל הבעש"ט וכיבדו עוד הפעם לזמר, וניגון עוד הפעם את הניגון כמקודם, והפסיקו הבעש"ט ז"ל עוד הפעם ואמר על הניגון: פע פה.

אח"כ כעבור איזה זמן שכח אותו רב אשר הבעש"ט ז"ל הקפיד שלא לנגן את הניגון ההוא, ובא עוד הפעם אל הבעש"ט ז"ל והבעש"ט ז"ל כיבדו עוד הפעם לנגן איזה זמר, ושכח וניגן את הניגון הנ"ל ולא הפסיקו הבעש"ט ז"ל כלל.

והיו גם איזה תלמידים מתלמידי הבעש"ט ז"ל אשר זכרו כי בשני פעמים הקדמונים הקפיד הבעש"ט ז"ל שלא לנגן אותו ניגון, ועתה הניחו לנגן ולא הקפיד עוד, ושאלו אח"כ את הבעש"ט הקדוש ז"ל.

והשיב להם כי אותו ניגון חיבר איש גרוע מאד, אבל היה מנגן גדול וחיבר אותו ניגון, והיה רוח הטומאה שורה על הניגון ולא הי יכול לסובלו. אבל כאשר שהניגון היה חידוש בנגינה, ורבים מבני ישראל נגנו אותו כמה זמנים בתוך התפילות בשירות ותשבחות להקב"ה, בזה העלו בני" את הניגון מן הסטרא אחרא אל סטרא דקדושה, ועתה כשניגן אותו, ראה אותו שכבר הוא בסטרא דקדושה לכן הניחו לנגן".

בס' ליקוטי מוהר"ן (ב לא) זו"ל: "על ידי הנגינה אדם ניכר, אם קיבל עליו עול תורה. וסימן: "בכתף ישאו" ודרשו חז"ל (ערכך יא) אין ישאו אלא לשון שירה, שנאמר: שאו זמרה ותנו תף, ומקרא זה נאמר במשא בני קהת, שהיו נושאים בכתף את הארון, היינו בחינת עול תורה".

בספה"ק אור המאיר פ' האזינו עה"פ וישמן ישורון: "שמעתי בשם הבעש"ט זלה"ה, פעם אחת שמע לאדם רשע שניגן בכינור והבין כל העבירות

שעשה מיום הולדו, ואם בכינור מתפרשים עוונותיו, כל שכן שמנגן בפה, כי מניגון שהוא מזמר יכול המשיכל מזכי הראות לדעת מה שפעם ועשה מכל עוונותיו, כיון שמכניס כל מאמצי כחו בניגון שמוציאו בפיו, וא"כ תוכחת מגולה להחזנים ומנגנים והסירו מסוה הבושה מעל פניהם לזמר בפני החכמים וידועים, ובפרט בעמדו לפני התיבה בבתי מדרשות או בבתי כנסיות, באין מבין שהוא בעצמו מזדעק קלונם ופיהו ענה בו לדעת ע"י ניגונו".

בס' אמרי פנחס להרה"ק ר"פ מקאריץ, (שער עולם ומלואו אות צב): "אמר על כלי זמר אחד רשע שאין חן לנגינתו, כי הרשעים אין להם חן, מחמת שהוא בלי חיות".

בספר זכרון לקאזניץ (בית המגיד דף סז): "חסידים הזקנים מספרים, מעשה באדם אחד שהיה מנגן בכינור לפני המגיד מקאזניץ, ואיש זה היה מטובי המנגנים, וכך הוא ניגן גם לפני הקיסר אלכסאנדער הראשון. בגמרו לנגן, העיר המגיד על קול אחד ואיין טאון ששכח בנגינתו. החסידים התפלאו לשמע ההערה מפי המגיד על המנצח בנגינות המפורסם, המנגן לפני מלכים, ולא ידעו פשר הדבר, לאחר שהמנגן הלך, הסביר להם המגיד את דבריו: דעו לכם בני, שכל מנגן בפה או בכלים, מונה וסופר בנגינתו את כל חטאיו, וכל מעשה שעשה בכל ימי חייו, אחת לאחת. והמנגן הנפלא הזה, גם הוא הגיד לשומעיו את כל מעשיו, אך מעשה אחד שכח לספר ולשון נופל על לשון כי 'טאה' הוא גם לשון של מעשה, וגם שיטאן' הוא גם לשון של נגינה".

בס' שיח שרפי קודש (ח"ב) מובא שפעם אחת אמר הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע, לבנו הרה"ק הר"ר אברהם משה: ראיתי כהן אחד עומד במדריגה למעלה ממני, והבין שכונותו הק' על הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע, כי היה כהן, ושאל רבי אברהם משה להרבי מאלכסנדר מה מעשה בא לידו, והשיבו, שבשעה שעלה לדוכן נפלו במחשבתו, אם רבי הק שומע את קולי וידע את כל מחשבותי ולבי - כי ע"י קולי של אדם יוכל לידע הצדיק כל מעשיו - אז אבוש מאד מפניו. ואח"כ נתיישבת, אדרבה, ישמע קולי ויראה מעשי ויתקן אותי. ע"כ. וזה ודאי מעלה גדולה

מאוד, שצדיק קדוש כזה יבוש להשמיע קולו לפני רבו אולי יראה מעשיו, והבן, כמה גדלה ענוות צדקתם.

בספר להב אש (פניטרקב, תרצ"ה, עמ' קע"ח) מובא פעם אחת בא על ש"ק לזיכלין מנגן גדול מווארשא, והרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע כדרכו בקודש ציוהו לזמר "יצוה צור חסדו" וגו'. וכאשר התחיל לזמר צעק עליו: לא! לא! לא! זה הניגון, כי אם בניגון אחר! והיה מוכרח להתחיל בניגון אחר. ואח"כ הודה המנגן בעצמו שלמד את עצמו

זה הניגון אצל אחד שמנגן בבתי תיאטראות. והוא הרגיש זאת תיכף ברוח הקודש.

בספר באר יעקב חיים (על קיצור ש"ע) מובא: פעם אחת כאשר קם המגיד הק' מקאזניץ זי"ע בחצות הלילה לעבודת הבורא, שמע קול בוכה וקורא אליו:

קדוש ישראל, חמול עלי נשמה עלובה אני, התועה כבר עשרים שנה בעולם התוהו. שאל המגיד הק' מי אתה, ענה הקול: מנגן הייתי וחסטאתי כמו כל המנגנים, לכן נגזר עלי להיות נע וגד בעולם התוהו, ומאז אין לי מנוחה. שאל המגיד: ומי שלחך אלי, ענה הקול, מעשה שהיה כך היה: שאלו אותי בשמים אם ניגנתי פעם לדבר מצוה, עניתי: כן, אני הייתי המנגן בחתונות של המגיד הק' מקאזניץ, וחתן נהנה וביקש ממני שאנגן עוד כמה ניגונים, כדי שיתעורר ביום שמחת לבו. שאל אותו המגיד: הזוכר אתה את רניגון שניגנתי בשעה שהוליכו אותי לחופה, התחיל הקול לשיר את הניגון, ובאה להמגיד הק' אותה התעוררות עצומה והתרוממות הנפש שהרגיש בשעה שהוליכו אותו אל החופה, הבטיח לו המגיד הק' להשתדל בשבילו לפני הפמליא של מעלה.

והמגיד הק' קיים את הבטחתו, ובסעודת ליל שבת שלאחר מכן, שר באותו הניגון לאל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי, וכל החסידים שרו אותו בהתעוררות עצומה, ובכך הכניס את הנשמה העלובה

לעולם העליון. וכאשר ראה המגיד הק' את חסידיו תמהים כי לא ידעו את פשר הניגון החדש, ע"כ סיפר להם כל מה שאירע לנשמה זו, וכי בכח ניגון זה הכניס אותה אל הקדושה, וקיבלה ע"י כך את תיקונה, ונכנסה אל היכל הנגינה".

בספר תורת אבות (עמ' פג, אות תפ) מסופר: הרה"ק ר"מ מלעכוויטש זי"ע השתתף בשמחת נשואין, והי שם עמו הרה"צ ר' אהרלי מוויטבסק ז"ל. ובשעה שניגנו בכלי זמר בכה מאד הרה"צ הנ"ל, באמרו: צלילי הכינור מספרים על המנגן בו את כל מעשיו הרעים אשר פעל ועשה. ותמה עליו הלעכאוויטשער: וכי מכל מה ששומעים צריכים לבכות!!

אח"כ קרא הלעכאוויטשער אליו את המנגן, שבאמת הי

איש חוטא, והוכיחו על מעשיו עד שבכה מאד ושב בתשובה. ואמר לו בתור עצה להינצל מכאן ואילך מידי עבירה, שיתאמץ להיות שרוי בשמחה תמיד ולא תיטרד דעתו באף שמץ של עצבות. ואמנם כך הי במשך כמה שנים, שישמר את עצמו מעצבות ומרה-שחורה וניצול מן העבירה. עד אשר לימים נפלה קטטה בינו לבין אשתו, ומתוך כך בא לידי עצבות ומיד נכשל".

בספר ישא ברכה - מאדזיץ (פר' נשא, עמוד ט) מובא: "אאמו"ד (הרה"ק ר' ישראל) זצוק"ל, בזמן שישב בעיר מאדזיץ, היה נוהג לנסוע כל יום לטייל מחוץ לעיר, לשם נופש ואויר צה, פעם אחת, בנסוע דרך שדה מרעה, שמע פתאום את שירת רועה צאן וצוה לעצור מיד את הכרכרה, כדי להאזין לשירת הרועה. וכאשר גמר צוה להמשיך בנסיעה. ואמר למלווי: בודאי תתפלאל על עצירת העגלה לשם האזנת שירת הרועה, אבל דעו לכם רבותי, כי כל המזמר כאילו מתוודה הוא, שירתו של אדם היא וידויו, כי ע"י השירה אפשר להכיר

התפעלות השירה משתנה מדור לדור

בחידושי הריטב"א (ו"ה לד ע"א): "שהרי תמצא במיני הנגונים ענין קול שהיה קול מנגן לדור שעבר, וחזר קול תמרור לדור אחר", וע"פ זה ביאר באופן אחד: מדוע תיקן ר' אבהו בקיסרי לתקוע שברים תרועה, כיון שאותה תרועה שהיה בדורות ראשונים כמו שראו למשה בטלה בדורות התנאים והאחרונים, שהרי התורה אמרה סתם תרועה קול נשבר כדרך שאדם עושה בשברו וסגנון אחד אמרה תורה לכולם ואין הדורות שוין בדבר.

את מהותו של אדם, וכל המתוודה - מי שלא יהיה - צריכים להאזין ולשמוע".

בזמירות עטרת יהושע מובא שהגאב"ד ירושלים זצ"ל סיפר שפע"א הלך מרן הייטב לב זי"ע ברחוב העיר בלוויית אחד מבחורי ישיבתו, ובדרכם עברו ליד קרעטשמע, ושמעו כי הנכרים המשתכרים שם שרים ניגון אחד. הייטב לב פנה אל הבחור שליווה ואמר לו: ניגון זה טוב מאוד לזמרו על הזמר "חי ה'" ביום השב"ק, הבחור תמה ואמר איך נוכל לזמר על תיבות קדושות ניגון שהמה מזמרי' במקומות כאלו, השיב לו הייטב לב: אנו נמתיק את זה.

והוסיף וסיפר - אמנם לעומת זה היה פעם אחרת, כאשר אחד מחסידי הייטב לב חיבר ניגון מיוחד לקראת הימים נוראים, וכאשר היה נוהג אצלו מידי שנה לחבר ניגונים חדשים, והייטב לב אמר שאינו רוצה שיזמרו ניגון זה, אחרי זה נתברר כי מחבר הניגון לא הצליח להשלים התנועה האחרונה של הניגון, ובתו עזרה לו להשלימה, וחזינו מזה כי הייטב לב הקפיד מאד על כל ניגון שיהא מקור מקומו טהור, ומה שלקח הניגון מבית המשתה היין לזמרו על חי ה', בוודאי היתה לו בזה כוונה מיוחדת.

בעיר מונקאטש היה בעל תפלה מעולה בשם ר' יחזקאל שווארץ ז"ל תלמיד הגה"ק רבי יחזקאל בוקסבוים זצ"ל אב"ד גאלאנטא, והיה נוהג לבא מפעם לפעם לרבו לגאלאנטא ורבו היה נוהג לכבדו שישיר ניגונים בשולחנו הטהור. פעם אחד כשנסע לרבו שמע בדרך ניגונים של החיילים וכיון שהיה בעל מנגן נפלא, קלט מיד את הניגונים, וכשבא לרבו וכבדו לנגן, ניגן גם כמה תנועות ששמע מהם ותיכף ומיד סתם הגה"ק את אזניו עם שתי ידיו וצעק אליו: יחזקאל יחזקאל מה נעשה אתך..

ישועות בזכות הניגונים

בספר נפלאות היהודי (דף עז) מובא: שמעתי שפעם אחת ראה היהודי הקדוש מפרשישחא זי"ע ברוח קדשו, שהמגיד הקדוש מקאזניץ הוא חולה בסכנת נפשות, וצוה תיכף על שני אנשיו אחד תקרא

ר' שמואל יעדלניסקער, והשני ר' שמואל סקשינער, ופקד עליהם שישעו תיכף לקאזניץ, ובאם שיבואו לבית המגיד הק' ויהיה עוד בחיים חיותו, אז יקבלו שם שבת לפני המגיד הק', כי הם היו בעלי מנגנים גדולים, ויוכלו בהניגונים שלהם לקיימו ולחזור ואתו לזה העולם, ותיכף פקודתו בקדוש שמרה רוחם ונסעו לקאזניץ, ויבואו לפני המגיד הק' בעודו בחיים. וישאל להם מאין באתם, ואמרו, שהיהודי הק' שלח אותם לכאן, ור' שמואל יעדלניסקער אמר שהוא יכול לנגן, ואז כיבד אותו המגיד הק' בקבלת שבת ור' שמואל סקשינער היה כמשורר.

ובעת ששמע המגיד הק' הניגונים של קבלת שבת הוטב לו מחליו, ובכל פעם יותר ויותר, והרגיש בעצמו שהניגונים המה רפואה בדוקה למחלתו. ואמר המגיד הק': שהיהודי הק' ראה באסקפלדיא המאירה שאני הלכתי בכל העולמות, אך בעולם הניגון לא הייתי, ושלח לי שני אנשים האלה שיחזירו אותי לזה העולם בהניגונים שלהם".

בס' דברי דוד (עמוד 10) מובא: פע"א היה אצל הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע חסיד אחד שהיה עליו משפט קשה ד"ג, והיה החסיד הזה בעגמת נפש גדול כמובן. והיה אז מוצאי יו"ט והחסידים עשו ריקודים בשמחה גדולה בבית החיצון שלפני היכל הרה"ק, כי היה איש מקורב ורצה לעורר רחמים על עצמו בעת שמחת הרה"ק, ויאמר אליו הרה"ק מדוע לא ילך גם הוא לרקוד עם החסידים.

והרה"ק סיפר לו מעשה שהיה אצל הבעש"ט זי"ע, פע"א במוצאי יוה"כ שלא נראתה הלבנה לקדשה, והבעש"ט ראה ברוח קדשו שבאם יחסר המצוה הלזו ח"ו תיכף אחר יוה"כ, לא יהיה טוב לישראל ח"ו, ונתעגם מאד מזה אחר יוה"כ ורצה לעבוד במוחין דגדלות שלו שיהיה לבנה, ושאל כמה פעמים אם נראה הלבנה, אך למרות זה נתקדרו השמים בעבים עד שאין שום סברא שיהיה לבנה עוד בלילה ההוא, וחסידיו הבעש"ט לא ידעו מאומה עד היכן הדברים מגיעים מצורך הלבנה אז במוצאי יוה"כ, ולאשר נהגו לעשות יו"ט במוצאי יוה"כ בצאתם בשלום מן הקדוש בעבודתם ועבודת רבם הבעש"ט ביוה"כ אשר היה ממש דוגמת עבודת הכהן גדול, לכן גם הפעם היו

מעשה בעל דבר בכאן, ואף כי אזעק ואשוע סתם תפילתי, אך איעצך ושמע בקולי, פנה מיד לחתני ר' נחום בערניו, ספר לו את הכל, אולי יעלה בידו לבטל הגזירה, ידוע שלפעמים יש לצעירים כח לתת עצה לנפשם יותר מהזקנים".

לא שהה ר' ישעיה ונכנס מיד אל מרן ר' נחום בערניו בשפכו לפניו את מר לבו, ואת אשר נצטווה מפי חותנו הק'.

למשמע הדברים, צוה ר' נחום בערניו למשמשו שישתדל להביא מיד את הבעל תפלה והמנגן הראשי שבחצר הק' הר"ר יהושע מסקווירא, ר' יהושע כאשר שמע רצון קדשו של ר'

נחום בערניו לא איחד מלבא והתייצב תיכף לפניו, עם הכנסו, פנה אליו ר' נחום בערניו ואמר לו: "זמר נא לפני ניגון ערב המביא לידי התעוררות", לא היסס ר' יהושע והתחיל מיד לומר ניגון של התעוררות על המילים "כבדקת רועה עדרו" מהפיוט "זנתנה תוקף", במחי יד הראה לו ר' נחום בערניו על אי שביעת רצונו מזה, בהפטירו "יכי חידוש הוא לבא לידי התעוררות מונתנה תוקף?"

התחיל ר' יהושע לומר ניגון התעוררות על "אב הרחמים", אך הנה שומע ר' יהושע את קולו

של ר' נחום בערניו שאומר לו: "האם בהזכרת נשמות אנו עסוקים כעת? לניגון מלא חיות יחד עם התעוררות אנו זקוקים", והציע לו ר' נחום בערניו שיזמר את ניגון התעוררות על הברייתא ד"ג מדות של של רבי ישמעאל.

שמחים מאד בריקודים בהתלהבות קודש, ומתחילה רקדו בבית החיצון של הבעש"ט ואח"כ מגודל התלהבות קדושתם בשמחה דחקו עצמם ונכנסו לחדרו של הבעש"ט ורקדו ושמחו לפניו, ויהי כאשר גבר עליהם עוצם התלהבות נפשם בריקודים של שמחה בחדרו, הרהיבו בנפשם לבקש שגם הבעש"ט בעצמו ירקוד עמם, ויקחו גם את רבם בתווך וירקוד עמם, ויהיה בתוך הריקוד הקדש הזה, קראו פתאום בקול שהלבנה בטיהרה ורצו לקדש הלבנה בלילה הזה. ואמר אז הבעש"ט שמה שרצה הוא לפעול בעבודה ומוחין שלו ולא פעל, פעלו החסידים רק

בשמחה לבד. ומכאן נראה שצריך אדם לבטוח בה' ולשמוח תמיד בשמחה של מצוה ואף בעת צרה ח"ו הבאה על האדם יוכל לפעול ישועתו כשהוא בשמחה.

בס' נר ישראל - רוזין (עניני מדרשים עמוד קנב) מובא בזה"ל: "בחורף שנת תרל"ב רבו המקרים סאדיגורא מיולדות שנפטרו רח"ל לבית עולמם בעת ישבם על המשבר. באחד מאותם הימים בא לפני הר"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע אחד ממקורביו ור' ישעיה שמו, עם בקשה שיעתיר ויעורר רחמים

מרובים על בתו היחידה היושבת על משבר וחיה נתונים בסכנה. מרן אדה"ז זי"ע - אשר מאז פרצה המגיפה לא ידע מנוח מנפשו הרבה להעתיר ולהפציר בתפלה ובתחנונים להעביר אז רוע הגזירה - הרחרר כעת קמעא, ופנה לר' ישעיה ואמר לו: "אין בכוחי להושיעך,

האם גדלה מעלת השירה על פסוקים וכדו'

או ניגון בלי תיבות

בס' מדרש פנחס להרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע
(ליקוטים שונים מעלת הנגינה אות יא) **מובא שאמר לבנו שכשיזמר יזמר דברים של זמירות, כי קול הוא הוי"ה ודיבור הוא אדנ"י והוא יחוד, דהיינו שיזמר עם תיבות.**

וכפי המקובל אצל חסידים זו הסיבה שהרבה ניגונים עתיקים הם בנויים מד' בבות, ובכל פעם הבבא הרביעי הוא כמו הבבא השניה, והוא מחמת שהוא נגד שם הוי"ה כסדרן, והבבא השניה והרביעי הם נגד האותיות ה'א שבשם הוי"ה.

אבל בהגהות אדמו"ר מוהרש"ב מליבאוויטש זי"ע לסידור הרב (עמוד שכא) מובא בשם האדמו"ר הצמח צדק זי"ע ששיר בלא מילים הם למעלה מזמירות, ומסיבה זו לא שילב הבעל התניא בעצמו בסידורו את ה"זמירות לשבת", באמרו, שכוונתו היתה "שישירו בתוך הסעודה, ושיר למעלה מזמרה". [היינו שהניגון בטהרתו ללא מילים הנובעים מן הלב, תגדל השמחה ביתר שאת, שלפעמים מתרגש כ"כ עד שאינו יכול לבטא הרגשותיו ולבארם במילים והניגון מתפרץ מתוכו ושר בלא מילים, לכן היא חשובה יותר].

שנה, אלא מיד יעמדו להתפלל שחרית. בבואם לביה"מ ציוה רבינו להביא מחזור ואז חיבר הניגון המושר על נשמת, כשסיים לשיר עם כמה מנגנים היגיעה הידיעה שישולשת הבחורים מחלימים ומצבם משתפר לטובה, ואמר רבינו, אם כן נתפלל בזמן המאוחר כנהוג בכל השנים. מאז נהג הקדושת ציון זצ"ל לזמר פיוט זה בעצמו.

בספר תפארת יואל (ה"ב): "איש יהודי היה בויליאמסבורג ושמו הרב הכט ע"ה ומוצאו מגאליציע ובתו נפלה למשכב במחלה מסוכנת והרופאים אמרו נואש ואין תרופה למחלתה רח"ל ל"ע, ואשתו אמרו לו הנה מכל פינות העולם באים אל הרב מסאטמאר שיעתיר בעדם ולהתברך מפיו, והנה אנחנו גרים בשכונתו, ולמה נגרע ולא נכנס אליו, ונבקשנו שירבה בתפלה עבור בתנו המסוכנת שתתרפא ברפוי"ש לאויש"ט.

החליטו שניהם להכנס אל הקודש פגימה לשפוך שיח ולספר לרביה"ק בעל הדברי יואל זי"ע מצרת הבת, כאשר נכנס לחדרו תינה לפניו את צרתו ודמעות נשרו מבין ריסי עיניו וביקש מרביה"ק שיעתיר בעד בתו. רביה"ק שאל את האיש על מקור משפחתו ומאין מוצאו, הלה סיפר שמקור מחצבתו ממדינת גאליציע וזקינו היה מבני היכלא דמלכא בצאנז והיה בעל מנגן בקול נעים בחצר מרן הדברי חיים זי"ע.

כשמוע רביה"ק שזקינו היה בעל מנגן בצאנז, שאל אותו רביה"ק, האם זוכר מנועם זמירותיו של זקינו שהיה מנגן בצאנז, השיב הלב שזוכר כמה וכמה ניגונים ששמע מזקינו הנ"ל.

רביה"ק ביקשו שינגן לפניו ניגונים ששמע מזקינו, האיש היה נבון ומבולבל ולא ידע את נפשו מה לעשות, הנה בתו הולך למות רח"ל ורביה"ק מבקשו שינגן בנגינות מזמור שיר, אבל אשתו רמזה לו שימלא בקשת רביה"ק ויזמר, והתחיל לזמר בקול ניגונים עתיקים שניגנו בצאנז ורבינו הטה אוזן קשבת לשירו וזמר.

כאשר כלה לנגן בקשו רביה"ק שיחזור על הזמר פעם שנית, והאיש הזה נתבלבל ביותר אבל אשתו רמזה לו עוד הפעם שימלא בקשב רביה"ק ויעשה כדברו והתחיל לזמר פעם שנית, ורביה"ק ז"ל התעמק

בקולו הנעים מתחיל ר' יהושע להשתפך בשיר מלא דבקות המבטא רגשי רחמים ותחנונים אשר המיס את לבב השומעים, באותה שעה ישב ר' נחום בערניו זי"ע דבוק בקונו ואחוז בשרעפיו, ועיניו זולגות דמעות לרוב, לשיא השתפכותו הגיע ר' יהושע למילים "כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט", נימי ההתעוררות ורגשי התחנונים שהשמיע אז קרעו לבבות, כאן התפרצה מפי מרן ר' נחום בערניו אנה כבידה וממשוכת, אשר ממנה הבין ר' יהושע שעליו לחזור על מילים אלו, כמה פעמים חזר ר' יהושע שעליו לחזור על מילים אלו, כמה פעמים חזר ר' יהושע ע"ז, ואז הפסיק מרן זי"ע מדבקותו, ובידו הימנית סימן לר' יהושע שיפסיק, ואמר: "כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט", כשדנים על הכלל ועל הפרט, יש להתחשב יותר עם הפרט מאשר עם הכלל, כי הרי ב"כלל ופרט" מבואר ש"אין בכלל אלא מה שבפרט", ה"כלל" אינו אלא התאחדות של הרבה פרטים, על כן - או"א - רבש"ע עוזר נא לפרט ואז תבוא ממילא ישועה גם להכלל.

לא עבר זמן רב ובאו לבשר לר' נחום בערניו שהיולדת עברה את לידתה בשלום וילדה בן זכר, וכישועת הפרט כן היתה ישועת הכלל ואז נערצה המגיפה ולא נשמע עוד שוד ושבר בבתי היולדות.

בספר זכרנו לחיים - באבוב (עמוד רעא אות מז) מובא שהמנהג בבאבוב קודם תפלת נשמת מזמרים הפיוט "נשמת מלומדים מורשה" בניגון מיוחד שחיבר הרה"ק הקדושת ציון זי"ע בשמחת תורה שנת תרפ"ו, ובחיבור הניגון הזה היה ניכר כוחו של אותו צדיק בחיבור ניגוניו הקדושים. בליל שמחת תורה הנ"ל לאחר העבודה הקדושה בשמחת התורה בריקודי ההקפות, וכל הציבור היה בשמחה ובמדריגה נעלה ובגילופין, באותו זמן החל אחד מן הבחורים לחוש ברע, והזכירו אותו לפני רבינו, לאחר עריכת השולחן ברע, והזכירו אותו לפני רבינו, לאחר עריכת השולחן הזכירו עוד בחור אחד שלא חש בטוב מחמת הדוחק והצפיפות שהיה בשעת ההקפות, ולאחר כרבע שעה הזכירו עוד אחד, רבינו הצטער מאד מזה ונאנח באמרו: וואס האט ער מיד געטוען ומה הוא עשה ליו רבינו אמר אז שבשנה זו לא יתמהמהו בתפלת שחרית כמו בכל

אויף ארוממך", והוא הניגון הידוע "ארוממך" המושר בחצרות קארלין בחנוכה.

בס' דברי חנה (ח"ב פרק יח דף רח"ץ) מובא כאשר הרשע הדייטשער הארור ימשי' נשא ראש והכריז על זממיו הרעות נגד בנ"י, היה הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע הי"ד מרבה לעורר רחמים על שארית ישראל, והי מעודדם ומחזקם למען לא יפול לבם ולא ילכדו במכמורת האיש ר"ל.

בשנה ההיא ביום י"ב אדר בבוקר, צוה הרה"ק להרה"ח ר' יהושע פשעמיש ע"ה שיחבר ניגון חדש על 'והיא שעמדה' ולמחרת יבא אליו ויזמר לפניו את הניגון, ואמר לו שסדר הניגון יהא כזה: "והיא שעמדה" ד' פעמים. "שלא אחד בלבד" ג' פעמים. "והקב"ה מצילנו מידם" ד' פעמים. "אלא שבכל דור ודור" פעם אחת. והוסיף הרה"ק - כי קבלה בידו דבשעה שעושין ניגון חדש נופלין העמים. למחר לפני התפלה צוה לו לזמר לפניו את הניגון כמה פעמים, גם בימי הפורים צוה לנגן והיא שעמדה הלו פעמים רבות יותר מהזמר שושנת יעקב, וכמו כן בפסח בין בשעת הסדר ובין במשך כל החג. ובפרט בימים האחרונים היה מנגן ללא הרף והיא שעמדה ללא הרף. גם בחג השבועות הרבה לזמרו עד אין שיעור.

התגלות שירת המלאכים לעדיקים

בעל מגלה עמוקות

בהקדמה לספר מגלה עמוקות מביא מעשה נורא מהמגלה עמוקות. ותו"ד: שבהיותו אברך חלה במחלה מדבקת ולא היה יכול לחיות בביתו ולא בין אנשים ולכן הסתובב ביערות, ואם היה פוגע באדם היה מזהירו שאל יתקרב אליו, וברבות הימים כשהיה ביער ראה אדם מרחוק והוא כדרכו הזהירו שלא יתקרב אליו, אך הוא לא שמע לו והתקרב אליו ונתן לו ידו, ואמר לו שלום עליך רבי ומורי, והמגלה עמוקות דחפו שילך תיכף ממנו כי יש לו מחלה מדבקת, וצחק האיש הנ"ל ואמר לו, לי יש תרופה למחלה זו, ושמוח מאד המגלה עמוקות אתו, אך האיש התנה אתו תנאי שכיון שרואה שהוא אדם גדול, ע"כ אם יבטיחו ללמוד אתו דף מסויים בספר רזיאל המלאך, אז ירפא אותו, והשיב לו

במחשבותיו בשמעו ניגונים שניגנו בחצר מרן הקדוש בעל הדברי חיים זי"ע.

בטרם כלה האיש לנגן, נכנס המשב"ק ר' יוסף אשכנזי ע"ה והודיע שזה עתה התקשרו בטעלעפאן מבית האיש ורוצים לדבר אתם, האשה יצאה מחדר רביה"ק לדבר על טלפון, וחזרה לחדר רביה"ק ובשורה טובה בפיה שזה עתה קבע הרופא כי אין שום סכנה לבתה ומחלתה נעלמה כליל בס"ד וכפי הנראה צריך להיות טעות גדול, והאיש נתמלא שמחה וגיל על הנס שנעשה לו שעי' הניגון נתעורר זכות מרן הדברי חיים זי"ע.

ניגונים מסוגלים למפלת רשעים

בספה"ק מגן אברהם תנציא (להרה"ק המגיד מטרסק זי"ע עמוד ערב) וזלש"ק: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. האמת הוא אשר ביום הכיפורים הוא התגלות הכתר מלכות, וכשהמלך מתלבש בכתר מלכותו הוא נותן הנחה למדינותיו כמשי"כ (פיט אתה הוא) יושב סתר כתרו ישועה, היינו הקב"ה שהוא נסתר ונעלם מכל רעיון כשנתלבש בכתר מלכותו הוא יושיע לכל העולם בכל צרכיהם, והס"ת של כ"י ביום הזה יכפיהם בגימ' רנ"ה, ע"ד הכתוב (משלי יא ז) באבוד רשעים רנה, שהיה מרגלא בפומא דאאמו"ר זצוקללה"ה בשם הרב רבי ברוך ממעזיבוז נתוהו ניגון חדש בעולם, וזאת יושיע הקב"ה לנו היום אשר הרשעים בכל מקומות מושבותיהם יאבדו מן העולם, ויתוהו ניגונים חדשים חלופם, וגם הר"ת של כל הפסוק גימ' כתר"ו, והס"ת הם כס כן בגימ' כתר"ו, שעל ידי זה שהקב"ה ילבש בכתר מלכותו יתן הנחה למדינותיו וישפיע עלינו כל הישועות בכלל ובפרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני רפואה בקרב ב"ב אמן".

בס' נתיבי המאורות - קארלין (עניני חנוכה) מובא שכשמת ניקולאי השליט העריץ של רוסלאנד, שלח הרה"ק הבית אהרן זי"ע מקארלין כמה מאגשיו להשתתף בהלווייתו, וכה אמר להם: כתיב "באבוד רשעים רנה", וועלין זיי דאך ארויס געבן א נייעם ניגון, על כן תראו לקלוט הניגון, כשחזרו מהלוויית הרשע ושרו זאת לפני רבינו נענה ואמר: "דאס וועט זיין גוט

המגלה עמוקות שיבא ליד העץ וילמדו כי כך הוסכם ביניהם, אז אמר לו הבע"ד קח את האבנים ואוכל לגשת, והשיב לו כי ע"ז לא הוסכם ביניהם ולא התחייב על זאת.

כשראה הבע"ד כי הוא במיצר, ואין לו דרך להגיע אל העץ התחיל להבהיל את המגלה עמוקות, ועשה באחיזת עינים שמתקרבים דובים ואריות לטרפו, וכן שיש נהר ואדם טובע בו וצוועק להצילו, וחשב שע"ז המגלה עמוקות יצא להציל את הטובע, כך עבר כל היום עם כל אופני התכסיסים, אך המגלה עמוקות חזק בדעתו ועסק בדף הנ"ל עד שפנה יום, וידע הבע"ד כי כבר אינו חייב ללמדו והלך לו בפחי נפש.

המגלה עמוקות יצא בשלום והתחיל ללכת לביתו, ושוב לפנז האיש בעל הדרת פנים ונתן לו ידו ואמר לו שלום עליך רבי ומורי, ב"ה שזכית לעמוד בניסיון ע"כ שלחוני משמים לבשריך כי שכרך שמהיום תזכה לשמוע שירה מפי המלאכים, רק שאתה צריך לחדר מיוחד כי מי

שאינו ראוי לא יוכל עמוד ותצא נפשו, וכל יום אחר חצות לילה תיכנס לחדר ותאזין לשירת המלאכים ותזהר לבל יודע לאדם דבר זה.

המגלה עמוקות שמח מאד על מתנה זו ובא לביתו, וסיפר לאשתו את הדבר שמהיום הוא צריך חדר מיוחד ורק שתזהר שלא לגלות לשום אדם, לימים בא חותנו לביקור אצלו והבחין כי המגלה עמוקות יש לו חדר לבד, ושאל לבתו למה זאת ולא יכלה בתו לעמוד בדבר, ואמרה לו ושמוח אביה על הדבר והבטיח שלא יגלה. והנה חותנו היה עשיר גדול והיה לו עוד

כי הוא מוכן אך שיתן לו זמן לעיין בספר הנ"ל לידע אותו היטב, ועשו ביניהם הסכם שבשנה הבאה ביום זה אצל עץ פלוני יבואו שניהם וילמד אותו דף הנ"ל, ונתן לו בעל המגלה עמוקות תקיעת כף ע"ז והוא ריפא אותו.

וכשהמגלה עמוקות התחיל לחזור לביתו, בא לקראתו איש עם הדרת פנים, ותיכף ניגש אליו ליתן לו שלום ולא רצה האיש ואמר לו, דע כי אני אליהו הנביא ושלחוני מן השמים להודיעך כי האדם שעשית עמו

ההסכם ללמדו דף מספר רזיאל המלאך היה הבעל דבר, והוא כבר מזמן הוצה לדעת דף הנ"ל שאז יהיה בידו להחריב העולם, ועתה מצא לעצמו הזדמנות שאתה תלמד אותו, וע"כ דע אשר לפניך ותשמור עצמך ממנו, והתחיל המגלה עמוקות לבכות, אמור לי מה אעשה כי הרי עשיתי עמו תקיעת כף ע"ז, אז אמר לו אליהו, אתה אל תעניין בדף הנ"ל רק בדף אחר שאומר לך, רק הזהר שלפני שתתחיל ללמוד הדף שאומר לך תעשה שבעה עיגולים באבנים זה לפנים מזה,

ואתה תשב בתוך העגולים ותלמד הדף שאמרתי לך, וה' יהיה בעזרך.

המגלה עמוקות קיים דברי אליהו, וכשהגיע יום המיועד השתדל המגלה עמוקות להיות שם קודם עלות השחר, ועשה ז' עיגולים ליד העץ המיועד והוא ישב בתוך העיגולים ועסק בדף שאמר לו אליהו, וכשהאיר היום ראה כי הבע"ד בא והוא לא פנה אליו כלל והמשיך בלימודו, והבע"ד רצה לגשת אליו שילמדו ולא היה יכול לעבור העיגולים, ואז קרא הבע"ד שיבא ללמדו את הדף המדובר, והשיב לו

בגודל מעלת השירה של צדיקים בעולם הזה

במדור שולחן מלכים (פר' פנחס שנת תשס"ט) סיפר מרן רבינו שליט"א שפעם אחת חלה הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע ובא מחותנו הרה"ק מצאנז זי"ע לבקרו ומצאו יושב ודואג, ואמר הרה"ק "מחותן בעטס מיר אויס" והשיב לו הרה"ק מצאנז למה לכם זה העולם השפל, הלא עלמא דקשוט יותר טוב שם הצדיקים יושבים בג"ע ונהנים מזיו השכינה, אמר לו הרה"ק מדזיקוב הלא יש לי עוד בנים שהגיעו לפרקם וצריך להשיאם, אמר לו הרה"ק מצאנז אני אדאג עבורם להשיאם, אמר לו הרה"ק מדזיקוב אבל כשאני מזמר בר"ה ויוה"כ "אין קצבה" אז נעשה שמחה בכל העולמות העליונים ומרקדים שם בשמחה רבה כל הפמליא של מעלה וכאשר אסתלק יחסר זה הנחת רוח למעלה. אמר הרה"ק מצאנז אם כן אלך לטבול במקוה און מ'עט זעהן עם אויסבעטן ונראה לפעול לו ישועה והלך תיכף לטבול במקוה ושב אליו בחזרה ואמר לו "מיר האבען ב"ה אויסגעבעטן" [ב"ה פעלו לך ישועה], וכך הוה, כי הוטב לו ושב לאיתנו וחי עוד שש שנים.

לקבל שבת, כי הוא ירא הקדוש שלא יבלבל אותו מקדושתו, והיה לחזן משורר שיקורין 'באס' עם משורר 'זינגער', ואחר המבוכה הסכימה דעתם לכבד החזן להתפלל עם המשוררים, וזה היה מגדל הפחד מקדושת מרן אלקי הבעש"ט, כי היה נקרא שמו 'החזן של הבעש"ט', ומשום כבודו ההכרח לכבדו ויהיה מה שיהיה, וכשהתחיל החזן לקבל שבת שלח רבינו הר"ר אלימלך שהזינגער ילך לו והחזן וה'באס' יחד יקבלו שבת, ואחר כך שלח רבינו הנ"ל שילכו להם, כי ירא שיתבטל ממצאיות מגדל אור וקדושות עליונות והארות עליונות שנפתחו לרבינו על ידי שיר של צדיק זה, ואחר כך כיבד רבינו מאד בכל השבת את החזן אבל לא היה מתפלל לפני התיבה, מיראה כנ"ל.

ובמוצאי שבת קרא רבינו הר"ר אלימלך ז"ל לחזן שיספר לו מקדושת מדרגות מרן אלקי אור ישראל, וסיפר ענינים נוראים לא שמעת און, ועיקר היה איך היה יראתו ואהבתו, והאיך עשה עליות נשמה בהקיץ ובלי זעזוע, בכל העולמות, לצפות בכל חדרי התורה והמרכבה, וכשהיה אומר הלל הגדול על כל פסוק מהשיר, לא אמרו, עד שראה את המלאך ושמע נעימות שיר שלו, ואמר עמו ביחד, והאיך היה קדושתו ופרישתו נורא מאד מיום הוולדו וכו'.

ואחר לימים נפטר החזן הזה, ותוך שלושים ביום ערב שב"ק בא המשורר ה'באס' לביתו אחר המרחץ והטבילה, ואמר לאשתו מהר קראי לי החברא קדישא וצבית לי זודתא, כי כבדו בגן עדן את החזן שלי שיקבל שבת ואינו רוצה אלא עמי, והניח עצמו על מיטתו ושבק לן חיים ולכל ישראל".

הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע

בספה"ק ייטב פנים (שפת הים אות יג) מובא וזלש"ק: "למה ששמעתי מפי מורי זקני זלה"ה (הישיבה משה) שהגה"ק ר"ר שמעלקא זלה"ה כשהיה עומד בתפלה בשבתות ויו"ט ובפרט בימים נוראים בעת העבודה כשאמר וכך היה מונה אחת. אחת ואחת וכו' וכדומה היה מכוון הכוונות והסודות בין תיבה לתיבה ואז היה מאריך ומנגן ניגונים חדשים פלאי פלאים אשר לא שמע אותן ולא שמעו און אדם בעולם והוא לא ידע כלל מה הוא מנגן ואיזה ניגון מנגן כי היה שוטט במחשבתו דבוק בעולם העליון והקול יוצא מפיו

תשעה חתנים ובכל חג שהיו באים אצלו היה להם נותן מתנות, ובהגיע חג הפורים נתן להמגלה עמוקות מתנה מיוחדת וחתניו נתנו עין בדבר והחליטו ביניהם שבסעודת פורים ישכרו אותו היטב וישאלוהו מה ראה לתת מתנה חשובה יותר, וכך עשו נכנס יין ויצא סוד, וסיפר להם והחליטו ביניהם לבדוק את הדבר והתאימו מפתח לחדרו וכשפתחו את הדלת תיכף פרח נשמתם. המגלה עמוקות הבחין בנעשה לפניו רק לאחר סיום השירה והבין שהכל הוא מפני שסיפר זאת לזוגתו וע"כ הוא אשם בדבר, לכן החליט שחייב ללכת גלות לכפרת עונו וכך עשה.

ועיי"ש באריכות מעשה שהיה איך שמצאוהו והשיבוהו לביתו. ובהקדמת בנו הגדול של המגלה עמוקות כותב על אביו: "נתן זמירות בלילה קינה ויללה על חורבן אריאל ועיר המהוללה אשר היתה לשריפה אש, גלמודה ושכולה, בכה ויתחנן לה, נתן עליה בקולה, ושר בשירים בניגון שמנגנים שרפי מעלה בשלש משמרות הלילה, כאשר נגלה אליו פעם אחד איש לבוש אדרת שער כולה והגיד לו דברים אלה כך וכך מקוננים פמליא של מעלה, ועין בעין רואה אותן מצד וקמה כאשר נראה י"י על שלמ"ה".

ולפלא לציין מה שכתוב בספר אמרי נועם פרק בהעלותך: "והנה שמעתי מצדיק אחד זי"ע באמרו אשר בלילה כאשר קם ללמוד ולומר שירות ותשבחות אז שומע קול כנפי החיות שמזמרין למעלה, וכן מצינו בספר מגלה עמוקות בהקדמה, אשר אליהו בא אליהו ואמר לו, אשר באותו ניגון שהוא אומר השירות, אומרים כעת גם המלאכים למעלה".

הבעל שם טוב הק' זי"ע

בספר בעל שם טוב על התורה (אות כז) מעתיק מכתב יד קדשו של הרה"ק מהרי"א מקאמרנא זי"ע וז"ל: "סיפר לי מורי חמי הרה"ק ר' אברהם מפניטשוב, פעם אחת שאל את מרן אחד מתלמידיו ואמר מה יהיה מעשי, ואמר לו חזן, אמר אין אני יכול לנגן, ואמר לו הבעש"ט אני אקשר אותך בעולם הניגון, וסיפר לו מורי וחמי שהוא היה מכיר אותו ולא היה בעולם מנגן כמוהו. ופעם אחת בא זה החזן אל רבינו אור שבעת הימים מו"ה אלימלך מליזענסק זי"ע, והיתה מבוכה בין רבינו ובין בנו הצדיק מו"ה אלעזר ז"ל אם יכבדו החזן

שהבריא ממחלתו שנטה ממנו למות רח"ל וכידוע העובדא שמרן החת"ס זי"ע אמר שעל יובל שנה פועל בשמים להחיותו, מכל מקום היה חלוש בטבעו ולא היה חזק במזגו, ומטתו היתה מונחת בחדר הורתו ותלמודו של מרן החת"ס שישגיח עליו בעת שינתו, ופעם אחת באמצע הלילה ראה שפניו של אביו הוארו בשמחה ופניו מבהיקים, ויתמה ע"ז מאד וישאל מה הוא זה ועל מה הוא זה, ורבינו החת"ס בענותו ניסה להשתמט מלהשיב, ויאזור אומץ בנפשו ואמר שאם לא יפרש לו שיחתו ונימוקו ירד מעל מיטתו, רבינו החת"ס שחס על בריאות בנו וחלישות גופו לא יכול לסרב ואמר לו שכיון שעכשיו חצות הלילה והמשמרות מתחלפים בשמים וכששמע את קול שירם וזמרם באימה ובנעימה בעת חלפת המשמרות, הביא לו הדבר שמחה וגילה, וברכו שכשיגדל הוא גם יזכה לשמוע שירתם".

ובשירת משה השלם (עמוד כ) מביא בשם הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל ששמע מחותנו הרה"צ ר' ישכר גלאנץ זצ"ל שהחתם סופר למד פעם

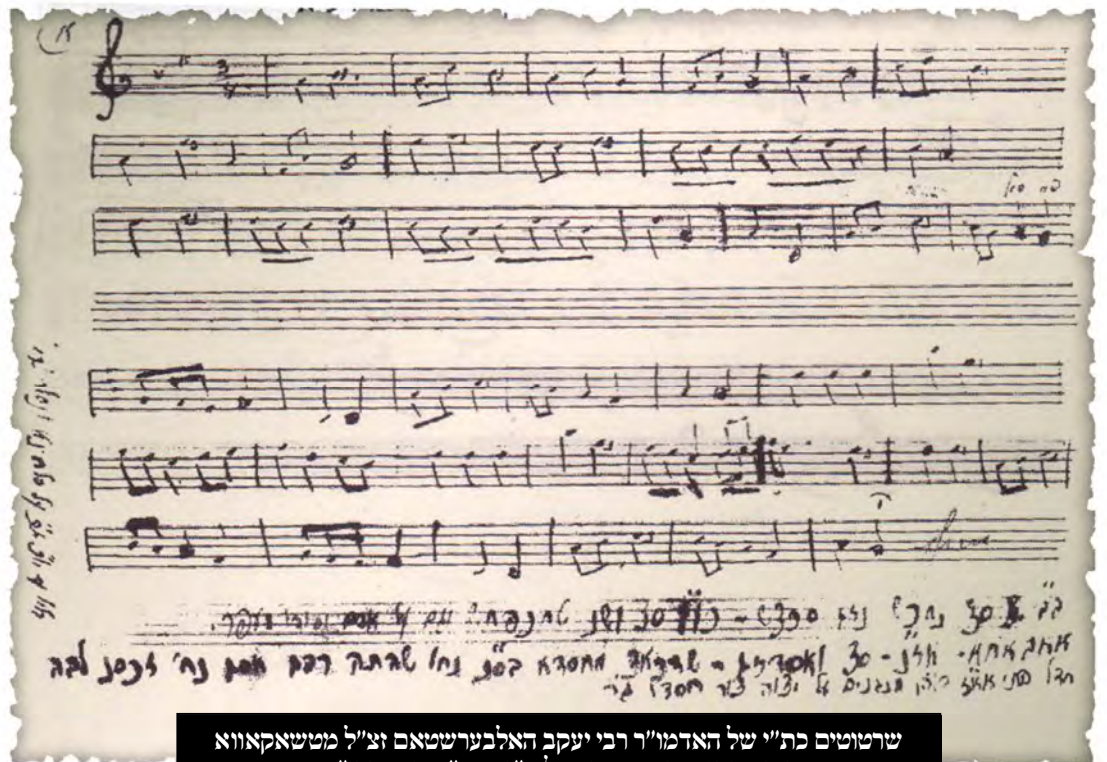
בניגונים נפלאים ערבים לשומעיהו ומקבליהו חכו ממתקנים וכולו מחמדים עכ"ד והמשכיל יבין כי מיתת אלקים הוא".

ועפ"ז פירש למה כפל הכתוב ויאמרו לאמר, באמירה בעלמא בלא כונה לגנן. או יאמר ויאמרו בפה, לאמר אמירה בלב כמ"ש הרמב"ן (בראשית א ג) כונותיו וסודותיו אשירה בשיר וניגון לה' לא בכונה מאתי כי אם הוא לה' כלומר של ה'. עזי וזמרת יה כלומר של ה' הוא. והיה לי לישועה לשורר שיר וניגון חדש וזה שאמר חדש (תהלים מג) ויקם על סלע רגלי שדרשו חז"ל (שמו"ד כג בים, ויתן בפי שיר חדש ניגון חדש וע"ז אנחנו נותנים) תהלה לאלקינו כי לא כוחינו עשה לנו לגנן הניגון, כי אם מאת ה' היתה זאת וזה שארמ המדרש אז ישיר וגו' הה"ד פיה פתחה בחכמה הן הכונת והסודות שבשירה, ותורת חסד על לשונה היינו הניגון בפה ולשון, בין והתבונן.

החתם סופר

בספר ארחות הסופר (עמוד קיז) מובא בזה"ל: סיפר הגאון בעל הכתב סופר זי"ע שבילדותו אחרי

שרטטים כת"י של האדמו"ר רבי יעקב האלבערשטאם זצ"ל ממשאקאווא והוא ניגון עתיק ששרו אצל ק"ו הרה"ק מצאנז זי"ע

שירות המלאכים שניגנו בחצרות הקודש

המבדיל

המגיד ממעזריטש זי"ע

בספר ביתו נאווה קודש (אלול תשרי עמוד רכב) מובא בשם הרה"צ מו"ה אלימלך אשכנזי שליט"א אב"ד מעלבארען ששמע מזקינו מאלעסק בסטאניסלוב, אשר הוא שמע מפי זקנו הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זצוק"ל בעל ה"לב שמח" שהיה מאוכלי שולחנו, אשר קיבל הוא מפי חותנו הרה"ק רבי שלום מבעלז זי"ע, אשר הוא קיבל זאת מאת רבו המובהק הרה"ק ר' שלמה מלאצק זי"ע שסיפר שרבו ה"ה המגיד הקדוש ממעזריטש זיעעב"י גילה לו שהשיר על 'המבדיל במוצאי יום הקדוש' שנהוג לומר בבעלזא, כי שמע במו אזניו את זה הניגון מהמלאכי השרת ששרו את השיר.

הלל הגדול

הרה"ק רבי אהרן הגדול זי"ע מקארלין

מקובל בחסידות קארלין שהרה"ק ר' אהרן הגדול מקרלין זי"ע שמע מהמלאכים הלל הגדול, ובחצר קארלין שרים את הניגון בחג הפסח. וועיין סידור צלותא דאהרן (עניני שביעי של פסח) שבכתבי קדש של אדמו"ר ר' יוחנן מקארלין זי"ע כתוב שאמר, כי הניגון של הלל הגדול, מקובל ששרו אותו בשעת יציאת מצרים, ובעת קריעת ים סוף.

הלל הגדול

הרה"ק מאפטא זי"ע

בס' ילקוט אוהב ישראל (עמ' קס"ד הערה נ"א) מובא שמקובל שהרה"ק מאפטא זצוק"ל שמע מהמלאכים הלל הגדול ואמר: כך שמעתי מלאכי השרת מנגנים ניגון זה, ובחצר קאפישיניץ שרים את הניגון בחג הפסח.

בגינתו כדי לשאוף אויר צח, ולפתע קרא למנהל הישיבה ואמר לו שישלח בחור אחד אשר נקב בשמו מן הישיבה, כי בעת שישב שם בגן שמע שירת המלאכים, וכאשר עבר הבחור ההוא פסק מלשמוע, על כן הבין אז דער בחור טויג נישט שאינו ערליכר."

ובספר הנ"ל (עמ' נה) מובא בשם הג"מ ר' שלמה אלכסנדרי סופר זצ"ל וז"ל: רבינו החת"ס בהלכו פעם אחת בשבת קודש קודם מוסף להכין את עצמו לתפלה, עבר דרך בית התבשיל, הרבנית הצדקנית התכוננה לסעודת צהרים, והילד שמעון (ה"ה הגאון אב"ד קראקא) שהיה בגיל הז, ואחז א"ע בבגד אמו ובכה, הרבנית דחתה אותו כמה פעמים והוא לא הרפה, רבינו התעניין על סיבת בכייתו של הילד והרבנית דחתה גם אותו בקש, הילד בכה גם בשוב רבינו והרבנית שוב דחתה אותו מה לך לקושיות כאלה, שאל מרן איזה קושיא הקשה הילד, אמרה הרבנית: הוא הקשה על מה שאומרים בקדושה דמוסף נעריצך ונקדישך כסוד שיח שרפי קודש, מי שמע סוד שיח שרפי קודש שרוצה להעריץ ולקדש שם הבורא יתב"ש כדוגמתם.

רבינו הק' כששמע קושיא זו, אמר הלא יפה אמר הילד שימעוילע, אז אחז בידו והוביל אותו עד מקומו בביתח"ד וציוה עליו שיעמוד על הספסל הסמוך, בחזרת גמר תפלת מוסף, אמר לו שישכיב את אזנו הימנית על הסטענדיר, אחר גמר הקדושה שאל אותו רבינו הק': "שמעוילע השמעת, השיב כן, מה שמעת, השיב הילד שמעתי קול רעש גדול ואח"כ קול שירה נעימה, שאל אותו אביו הק' ולא קשה לך עוד, השיב לא".

בספר ילקוט מאורי אור - סקוירא (עמוד קפז) מובא שהרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע אמר כי מתחילה היה מתנהג בדרך זה, כי המלאכים אמרו שירה באיזה ניגון ואח"כ היו מנגנים באותו ניגון אצל שולחן הצדיקים, ובעיתים הללו מתנהג הדבר כן, כי מתחילה מנגנים איזה ניגון אצל שולחן הצדיקים ואח"כ אומרים המלאכים שירה באותו ניגון.

לאל אשר שבת**הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע**

מקובל ומסופר אצל החסידים שפעם אחת בליל שבת קודש קודם ברכת המזון שקע הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בדביקות עצומה עד כלות הנפש, וכשהתעורר כעבור זמן ארוך, התחיל לזמר לאל אשר שבת בניגון חדש אשר החסידים עוד לא שמעו, וסיפר אשר שמע ניגון זה מהמלאכים ששרו לפני הקב"ה.

והרה"ק מראפשיץ זי"ע נכח באותו מעמד ונהג לשיר אותו בכל ליל ש"ק לפני ברהמ"ז וכן נהגו אחריו צאצאיו הק' לדורותם.

אך בספר זכרנו לחיים - באבוב (עמוד רכז) מובא שניגון זה הוא מהרה"ק ר' יהושע הארוך ואבי אביהם של האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' שמעלקא והרה"ק רבי פינחס בעל ההפלאה זי"ע, ונקרא בשם "הארוך" לפי שבכל שבת קודש נתארך גופו הקדוש כקומת ראש (חצי אמה, כ"ב בגזיר השם), והיה ידוע שניגון זה נתגלה לו בחלום, שבניגון הזה ליוו מלאכים נשמת בעל תשובה לגן עדן.

אך בספר שמן הטוב (חלק סיפורים את קס) כתב: שהק' ר' יהושע הארוך זי"ע שד ניגון זה בעת שנתגדל קומתו בכל ערב שבת כאשר התחיל ללבוש בגדי שבת, והמנהג אצל נכדיו הרבנים הקדושים מראפשיץ ומזיקוב ושאר ערי גליצא לשיר את הניגון ששר זקנים הק' ר' יהושע הארוך, ועד היום האבות את בניהם ילמדו לזכרון לדור אחרון.

ותגלה ותראה**הרה"ק מרוז'ין זי"ע**

בספר מאיר החיים (ח"ג עמוד רמז) הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר לחתנו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע שניגון זה שמע מהמלאכים, והצמח צדיק אמר זאת להרה"ק האהבת ישראל מוויזניצא והוא סיפר זאת להרה"ח ר' משה שווימר ז"ל.

וכן מקובל בוויזניץ שהרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע סיפר פעם למרן הצמח צדיק זי"ע כי גם לו אמר הרה"ק מרוז'ין שהוא שמע את הניגון הזה מהמלאכים.

אין קצבה**הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע**

בספר אורות יהושע (עמ' יא אות יד): מובא שפעם אחת התחיל המגיד הק' מקאזניץ צוק"ל לשיר את הניגון הזה שלא שר מעולם, וסיפר אח"כ שאז הלכו המלאכים וליוו את הר"ר שמואל זביטקאווער צ"ל עם הניגון הזה לגן עדן, ולפיכך שר עמם. ומאז התחיל המגיד הק' לשיר בניגון זה הפיוט "אין קצבה" בימים הנוראים.

ומסופר שם בזה"ל: הר"ר שמואל זביטקאווער צ"ל הנ"ל היה מהעיר פראגא הסמוכה לעיר ווארשא,

ניגונים משירת הלויים בביהמ"ק

בספר דברי דוד (עמוד מז) מובא מהרה"ק ר' דוד משה מטשטארקוב זי"ע בזה"ל: "פ"א היה מנגן בשולחן הקודש איזה ניגון חדש והיה אז עבודת הקודש שלו בהתלהבות נורא, כידוע למי שזכה לראות הוד קדושתו ודביקות אלהותו שהיה בעת הנגינה שלו בשולחנו הקודש, ואח"כ גם בבואו להיכלו הקודש עוד לא נחה רוח השתוקקותו ודביקותו העצומה בהתלהבות נורא, והתחיל עוד הפעם בביתו לנגן את הניגון החדש הזה, ואח"כ פנה אל המקורבים שלו ואמר להם הידעתם מי הוא הניגון הזה, הניגון הזה היה אבי ז"ל מרוזין מנגן אותו בעת יציאתו מהמאסר מקיוב, אבי ז"ל אמר שהניגון הזה היו מנגנים הלויים בבית המקדש".

מקובל מהרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע שקנה מהגונים ג' ניגונים ואמר שניגונים אלו היו בבית שני שנפלו בין האומות, ואחרי שקנה את הניגון שכח הגוי את הניגון ולא היה יכול לשיר אותו.

וכפי המקובל הניגון 'גלות גלות' של הרה"ק מקאליב חיבב מאוד הרה"ק מצאנז והיה משורר אותה על 'שלוש עליכם', ולפעמים נתדבק בה כמה שעות

ארוכות בעת שוררו 'שבת, שבת, הייליגער שבת, ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"א) בשם הגה"צ מפאיע הי"ד, שפעם ישבו חסידי צאנז ודיברו ביניהם בהתפעלות מגודל עבודת הקודש של מרן הק' מצאנז זי"ע בשבת קודש, והרה"ק רבי אליעזר מדיקוב זי"ע עבר שם

באקראי ושמע את שיחתם, נענה ואמר "וואס ווייסט עטס, איך געדענק נאך ווען ער איז געווען רב אין רודניק, ער האט נאך געגעסן מיט די רעביצין שבת ביי איין טיש, און פאר קידוש האט ער געהאלטען דעם כוס און געפלאמט א שעה צוויי, און געזינגען שבת שבת... הייליגער שבת... (עם הניגון של הרה"ק מקאליב זי"ע גלות גלות, אשר כידוע הרה"ק מצאנז זי"ע חיבבו מאוד) עס איז שוין נישט געווען קיין וויין אין כוס, און עס איז טאג געווארן אויפן כוס, און ער האט נאך געדביקות'ט און געזינגען שבת שבת...

וכידוע שרבינו הק"בעל הדברי יואל זי"ע סיפר כעין עובדא זו בליל התקדש חג בשנת תשי"ז, ובזה פי' המעשה בר"א ור"י שהיו מסובין וכו' שהצדיקים היו למעלה מן הזמן, עיי"ש באריכות.

וכן נהגו רבותיה"ק לבית סאטמאר לזמר לעצמם תנועה מניגון זו בשעת הכנת המאכל 'צוויבעל מיט איי' בצפרא דשבתא.

וכידוע שהניגון מתחלת בתנועת התעוררות ולבסוף הניגון יש תנועה מעוררת שמחה, וכפי המקובל בשם צדיקים כשנכנס יהודי להקריב קרבן בביהמ"ק התחילו הלויים לשורר את התנועה הראשונה, עד שהיהודי נשבר לבו בקרבו ועשה תשובה שלמה

מותל המזרח מבית מדרשו של הרה"ק מרימאנוב זי"ע

הקבועים אצל כל בית ישראל והיינו הנוסח 'הכהנים' שמנגנים מתפילות מוסף ביוהכ"פ ועוד עיי"ש] שאת הנוסחאות האלו גילה המהר"ל מפראג, ואשר אז היה עת צרות ל"ע לישראל, וביקש מלמעלה שיגלו לו משמים ניגונים לתפלה, אשר בזה יוכלו כלל ישראל לעורר רחמים העליונים, ואז סידר הניגונים, ואדמו"ר הצמח צדק אמר שהניגונים שסידר הוא משירי הלויים שהיו במקדש, ולכן ידוע שהיו הצדיקים מקפידים מאד על הזחנים האלה שהיו מוסיפים משלהם בהניגונים הקבועים.

עוד כתב שם שיחת יום ש"ק חוה"מ סוכות תש"ד: "דער אלטער רבי האט אויסגעלערנט דעם פעטער רב"ש ווען ער איז נאך גיווען א קינד פון זיבען אכט יאהר אלע תנועות וניגונים פון די נוסחאי התפלה, וואס מ'רופט "סקארבאווע" און שטענדיג האט זיך דער פעטער רב"ש מצטער געווען וואס הער האט פארגעסען איין תנועה אין תפלת ימים נוראים, וואס דער אלטער רבי האט איהם געלערנט, וואס האט געשטאמט פון שיר הלויים במקדש.

בספר תולדות הבני יששכר (חלק א' עמוד מא) מובא כשהרה"ק הבני יששכר בא ללובלין פנה מיד לבית ה"חווזה", בהכנסו אל הקודש פנימה היתה שם חבורה מבחירי תלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ, בשמוע ה"חווזה" מי הוא, הושיבו לצדו בראש השולחן, תוך כדי שיחתם, הגיש לו החווזה כיבוד ומשקה בגביע כסף, לאחר שתיית "לחיים" המשיך הבני יששכר לגעת בגביע הריק כשהוא מקיש מדי פעם באצבעותיו על דפנותיו החיצוניות, בראות זאת רבי נפתלי מראפשיץ, התפלא מאד על כך, בהרהורו: "כיצד מעיז אברך צעיר להתנהג כן, לאחר שהרבי כבדו על כך, לשבת לידו ולהשמיע קולות ע"י הקשות בגביע", הדבר חרה לו מאד עד שגמר אומר בנפשו כי לאחר שהאברך יעזוב את החדר, יגש אליו ביחד עם כל החבראי קדישא וינזפו על התנהגות זו, כאשר עמד הבני יששכר ממקומות ע"מ להפרד ולעזוב את החדר, קם גם החווזה וליווהו עד הפתח ואז קרא החווזה לרבי נפתלי ואמר לו: הראית שאברך זה בנקישותיו על הגביע הראה כיצד הלויים היו מנגנים בבית המקדש.

מעומק הלב, אזי אח"כ פצחו בתנועה האחרונה המעוררת שמחה שהיהודי יוכל להקריב את הקרבן לה' בשמחה.

בזמירות דברי יואל (עמוד קפח) מובא מה שמקובל אצל החסידים שמרן הייטב לב זי"ע שמע ניגון זה מפי רועה אחד כשהיה בדרך וקבלו ממנו, ואמר שניגון זה מקורו מניגוני היהודים בזמן הבית, ונפל בין האומות בזמן הגלות וכו'.

האדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל זצ"ל נהג לשיר ניגון באמרו שיש לו קבלה על שיר זה שהלויים שרו אותו במקדש, שיר זה ידוע בחסידות זוועהיל ושרים אותו.

כן בחצר באהוש מקובל שהשיר על 'צור משלו אכלנו' היו מנגנים הלויים בבית המקדש.

בשו"ת כרך של רומי ולהגה"ר ישראל משה חזן שנת תרל"ז סימן א' כתב בתו"ד: "לא נשאר לנו הישראלים הניגונים והקולות ערבות של שירי דוד נעים זמירות ישראל הנשמעים בערי קדישנו, כמש"כ איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר, כי אם ניגון לדוד ברוך ה' צורי מב' טעמים:

(א) שהוא קול ממהר ומתגבר כקול שירי המלחמות ממש. (ב) וזאת שנית והוא פלאות שכל ישראל בכל מקום שהם האסיים והאפרקאיים והאירופאיים כולם משתוים בניגון מזמור זה דבר פלא מה שאין משתוים בשום ניגון התפלות והעבודות, כי בארצות ישמעאל כל נגוני התפלות הם כניגוני ישמעאל, ובארצות אדום ניגוני אדום, ובנגון מזמור זה כולם משתוים, ואני שסבבתי כמעט בכל חלק וחלק מהנזכר לעיל שיעור גדול ממדינות גדולות שבהם דקדקתי בזה, וראיתייהו אמת והוו ידים מוכיחות שזה הקול נשאר לנו ירושה מאבותינו ותו לא, וכל מקום שגלו נתלמדו ישראל נגוני אותם הארצות".

בספר השיחות להאדמו"ר הרי"ף מליבאוויטש זי"ע (שנת תרמ"ץ) מובא שדיבר בענין נוסח הניגונים

שהרה"ק היה נוהג לשיר איזה שיר דביקות כחצי שעה ואח"כ התחיל לומר דברי תורה.

והנה אחד מחסידי בוטשאטש שהיה לרגל מסחרו ברוסלאנד, וכאשר הגיעו ימים הנוראים נסע להרה"ק מרוזין זי"ע, וביום הקדוש כאשר ישב הצדיק מרוזין והתייחד עם בוראו פתאום שמע החסיד הזה איך שהצדיק מרוזין שר לעצמו הניגון הנ"ל, החסיד הזה נתפעל והתפלא ויצא מכליו, ורצה לדעת איך הגיע הניגון הזה מבוטשאטש עד רוסזין, ואיך זה שהרה"ק מרוזין ישיר אותו ביוה"כ בדביקות ובנעימה קדושה. למחרת היום הרהיב החסיד עוז בנפשו ושאל את הצדיק מרוזין לפשר הדבר, ואז עצם הרה"ק את עיניו ואמר: "נו א חידוש מיט דעם ניגון האט דאך יעקב אבינו גיפאשעט די שעפעלעך".

ואחרי זמן כשהחסיד חזר לבוטשאטש וסיפר להאב"ד ז"ל את דברי הרה"ק מרוזין, נשתנו פניו והתחיל לנענע בראשו ואמר: נו א חידוש מ'הייסט ר' ישראל, נשמת יעקב אבינו מעין שופריה דאדם קדמאה".

ובס' עבודת עבודה (עמ' קצ"ז) מביא שאצלם שרים הניגון המקובל מהרה"ק הבני יששכר על 'המעביר בניו בין גזרי ים סוף וכו' שמזמרים בליל שביעי של פסח שהוא משירת הלויים בביהמ"ק.

✧ ✧ ✧

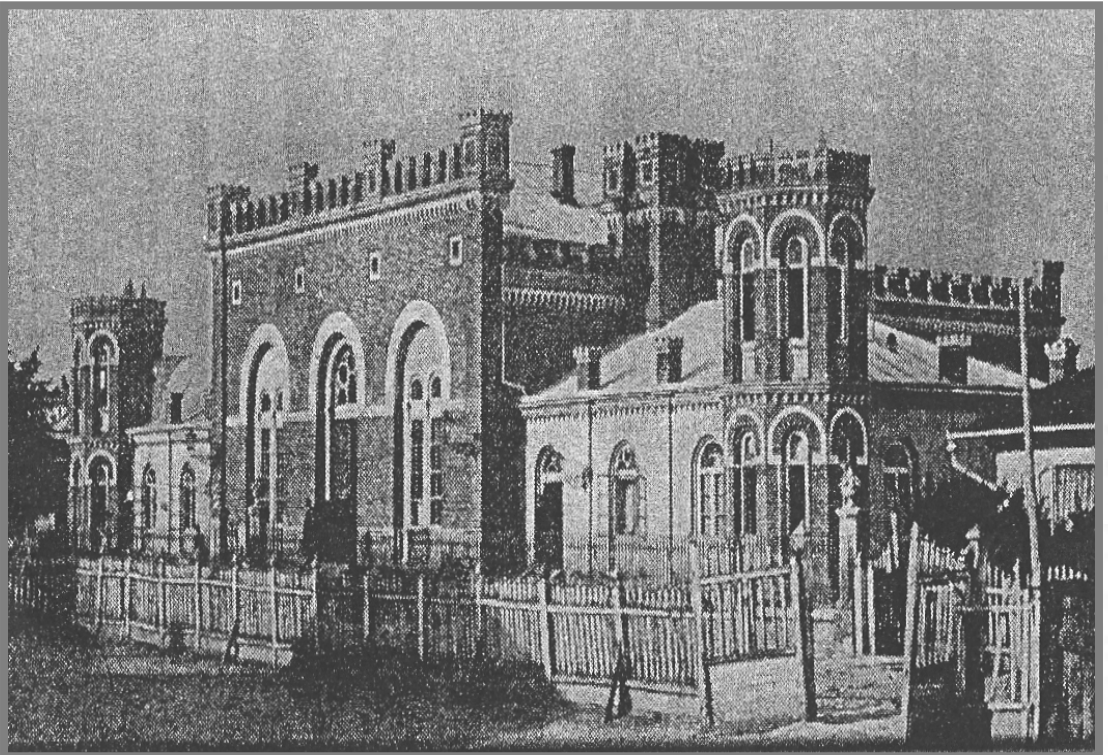
מקובל אצל צאצאי הרה"ק בעל האור לשמים מאפטא שאמר שהוא זוכר תנועות מאז היתה נשמתו מהלום ששרתו בבית המקדש, וכמה מהם היה שר בתפלת מוסף לר"ה, ואחד מהתנועות האלו המפורסמים ביותר הוא ניגון על "אין קצבה".

✧ ✧ ✧

בס' זכות אבות (ח"ב) מובא שהרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף זי"ע היה שר ניגון מיוחד, ואמר שבניגון זו ליוו את הכהן גדול לביתו במוצאי יום הכיפורים בצאתו מבית קדשי הקשים בלי פגע, (והוא מושר היום בקרעטשניף על 'מזמור לדוד וכו' בסעודת רעוא דרעוין).

✧ ✧ ✧

בדעת קדושים על הלכות מליחה לבעל אשל אברהם אב"ד בוטשאטש (בתלדויותיו בסוף הספר (עמ' י"ג)) מובא

בית מדרשו של הרה"ק מרוזין זי"ע

ענין אמירת לחיים בעת שתיית היין והוי"ש ומנהגי הצדיקים בזה

לחיים ולברכה

מבוא

בפרוס עלינו חג הסוכות וזמן שמחתנו, אשר א' ממצות היום הוא מצות ושמחת בחגך, וכדאמרו חז"ל בסוכה אין שמחה אלא בין וכו', וכן הוא מנהג העולם בכל עת מצוא בשתיית יין שמברכין זה את זה בברכת 'לחיים'. וכן ידוע שהרבה צדיקים שפעלו ישועות ונפלאות בשתיית יין ואמירת לחיים, וכן המנהג הידוע של 'הוויין שטעלן' בעת עריכת השולחן המהור, שהוא כעין הזכרת שמות לפני הצדיקים, ובעת אמירת לחיים משפיעים על המעמיד יין השפעות וברכות. ע"כ אמרנו להציג כאן ליקוט בענין מנהגי אמירת לחיים, ואמרות מזהירות שנאמרו ע"י קדושי עליון בגודל מעלתה והשפעתה.

חלתית בכוס של יין, ולכך נוהגין חברים כששותים שאומרים לחיים על כל כוס וכוס, כלומר כוס זה יהיה לחיים ולברכה, ולא כאותו הכוס ששנינו שם. [דהיינו כוונתו ע"ד הגמ' בסנהדרין (מ"ג ע"א) איתא א"ר חסדא היוצא ליהרג, משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין, כדי שתטרף דעתו שנאמר (משלי לא) תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש. ותניא נשים יקרות שבירושלים היו מתגדבות ומביאות אותן],

וכדבריו נכתב ג"כ ב"מטה משה" (סי' שמ"ט) בשם השבלי לקט. ועוד כתב שם בשם רבינו יצחק ב"ר יהודה טעם חדש שלפי שהיין בימי נח הביא תקלה, שנח נשתכר, ע"כ אומרים סברי וגם לחיים שלא יזיק עיי"ש. ובמדרש תנחומא (פרשת פקודי) מוסיף על דברי הש"ס בסנהדרין וז"ל: ודורשין לעדים, וכששבין מלחקור אותם, אומר להם סברי מרגן, והם אומרים אם חיים לחיים ואם למיתה למיתה וכו', וכן שלח ציבור שיש בידו כוס של קידוש או של הבדלה והוא אומר סברי מרגן ואומר הקהל לחיים כלומר כי לחיים יהא הכוס,

הנה מקור המנהג של אמירת 'לחיים' – הוא מד' הגמ' (שבת ס"ז): חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרכי אמורי מעשה בר' עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביאו אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפון רבנן ולפון תלמידיהון. וכן איתא בירושלמי (ברכות פ"ו עיי"ש ביפה עינים) על כל חבית וחבית שהיה פותח מברך עליה ואומר חמרא טבא לחיי רבנן ותלמידיהון.

וכן מובא בתקוני זוהר (תקונא עשרין וארבע) ...ואינן דאמרין יענו לחיי. בגין דאתקשרו באילנא דחיי לא באילנא דמוותא ואיהו גפן דחב ביה אדם קדמאה. דחד אמר גפן - היינו שאומרים לחיים להורות כי נקשר יין המשמח באילו החיים ולא באילן המוות שהוא הגפן שחטא בו אדם הראשון. כמו שארז"ל סחטה לו אשכול ענבים.

טעם המנהג - בספר אגרת הטיוול מהגאון רבי חיים אחי של המהר"ל מפראג הביא (בחלק הרמו חיים) - בסנהדרין אמרינן כל היוצא ליהרג היו נותנין לו כוס של

שבדעתי לשתות באופן שלא אשתכר ולא יזיק, וע"כ רגילים להשיב אחריו לחיים.

❧ ❧ ❧

בספר שיחות חיים הביא שאיתא במדרש כששותים ואומרים לחיים הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל, ואיתא בספה"ק "תעלומות חכמה" בהקדמה מהרה"ק רבי יודא צבי מראזלא שאמר המדרש הלו בשם חותנו ודודו הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, ואמר הרה"ק מראזלא כי הוא לא ראה את המדרש רק מסתמא אם חותנו אמר הוא בנמצא, ופירש בו, כי הנה הי"א תיבות שביזכרנו לחיים וכו' הם נגד עשרת ימי תשובה, ושני תיבות האחרונים אלקים חיים המה נגד יוהכ"פ, והנה אלקים בגימ' כוס, וכששותים לחיים הקב"ה מוחל עוונותיהם, כי אלקים חיים הוא נגד יוהכ"פ.

ובספר עשר קדושות (מערכת ז' אות לח) מוסיף ביאור אחר בשם הרה"ק הנ"ל על המדרש הנ"ל, כי במלת חיים מרומז 'בני חיי ומזוני', כי האות ח' הוא חיים, ואות מ' הוא מזוני, והשני יוד"ן רומז

לבנים עפי"מ האמור בתיקונים יוד לעילא יוד לתתא בן ובת, והנה בני חיי ומזונא לא בזכותא תליא אלא במזלא, ושם במזלא הוא עתיקא קדישא רצון הפשוט, בלי שום טעם למחול עוונותיהם של ישראל, כי שם המדה של וחנותי וכו' אעפ"י שאינו הגון וכו'. ע"כ כשישראל שותין ואומרים 'לחיים' המה מעוררים מזלא עילאה מבני חיי ומזונא, הכלולים במלת חיים.

ובפירוש עין יוסף (על המדרש) מבאר דאיתא דלא נברא יין אלא לנחם אבלים, או להשקות המחויב מיתה (כמ"ש לעיל בגמ' סנהדרין) לכן אומר הש"ץ סברי מרגן איך אתם סוברים בזה הכוס, ואומרים הקהל לחיים יהא זה הכוס.

❧ ❧ ❧

ובספר טיול בפרדס מהגה"ק רבי שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוויא הי"ד מוסיף נוסף מדייליהו ז"ל: ולענ"ד נראה עוד, דכל הגליות נקראים בדו"ל כוס של צרות, וד' כוסות בפסח תקנו נגד ד' כוסות של גליות כמבואר בדחז"ל. וכן אנו אומרים בפיוט (מסוף

לפר' החדש) ארבע כוסות כבמחזה ופי' ארבעה גליות שהראה השי"ת לאברהם במחזה, וכן דוד המע"ה קורא בתהלים (קאפי"ס פ"ה) השקיטנו יין תרעלה וגו'. וגם כן נקראים הצרות כוס התרעלה.

ע"כ אומרים לחיים, שכוס יין זה יהיה לחיים ולא לכוס יין של תרעלה של הצרות. עו"ל דכוונת לחיים דלא נשתה

להשתכר רק מה שצריך לחיים ולעורר שמחה ולא יותר.

ו"ל עוד [הגהה מבחמ"ח] דיש במשנה תורה צ"ח קללות מקור כוס של צרות, ע"כ אומרים לחיים בגימ' צ"ח שיתהפכו לטובה ולברכה כמו שיש שם פסוקים אם מהפכים הקריאה מסיפא לרישא הם ממש ברכה, ולכן גם אומרים סברי כלומר תבינו

בס' זכר צדיק לברכה (אות תרס"ט) מביא שרבינו הק' מסאטמאר זי"ע סיפר שפע"א אמר חסיד א' לאביו הקדושת יו"ט זי"ע ששמע בשם צדיקים שיש ענין לשתות יי"ש לפני הנחת תפילין דרבינו חם, כיון שהיות שלמי שיטת ר"ת צריך לברך על התפילין שלו דדוקא, והנה אנו קיי"ל דלא מברכים, אמנם היות דקיי"ל שעל כולם אם אמר שהכל יצא, על כן אפשר לצאת עם הברכה שהכל גם על התפילין, השיב לו הקדושת יו"ט שזה אינו מימרא של 'צדיקים' אלא של 'שיכורים', ואכן הרה"ק הנ"ל נהג לא לאכול לפני הנחת תפילין דר"ת וכן נהג אחריו רבינו הק', עיי"ש.

סגולתה

שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו נמצא היא שותה המים והמים מפסידים אותו אם קלקל הוא, מכ"ש במדה טובה שמרובה ממדת פורעניות זה שותה ואיש אחר מקבל מזה רפואה וישועה.

סגולה לרפואה וישועה

בספר אלפא ביתא מביא בשם הרה"ק מוהרמ"מ מקאסוב שאמר מה זה שאנו רואים שהחסידים שותים ומברכים לישועה ורפואה. דאיתא במס' סוטה כשם

חסידים ואנשי מעשה ואומרים זה לזה לחיים, זה טוב ומועיל לפרנסה, ווייל ווען די יודען צוגייען זיך בלייבט פון 'לחיים' איבער 'לחם' היינו פרנסה טובה.

סגולה לעילוי נשמה

בס' חסד לאברהם (בהקדמה לפי' על המשניות) מביא בזה"ל: שמעתי מחותני הישיש וכו' ששמע מפה קדוש של סבא קדישא הנקרא שפאלער זידע נבג"מ זי"ע שזה הוא צדקה אמיתית, כשנותן איזה דבר לשתות יען כי בזה מחזק את לבו ומשיב נפשו, ונודע מאמר חז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל וכו', עכ"ל.

סגולה לאחדות

בספר מאיר הגולה מביא בשם הרה"ק מגאסטנין שפע"א בר"ה יום ב' בהיותו יחד עם המתפללים אחר התפילה לשתות יי"ש לכבוד ר"ח, סיפר מה שאירע להיהודי הק' מפרשיסחא בלובלין עם הרה"ג האב"ד מלובלין שהיה נקרא ראש הברזל והאב"ד הלז היה מתנגד גדול להחסידים, והנה פע"א נפגשו יחד על ברית מילה היהודי הקדוש עם הג' האב"ד הנ"ל, והתחיל הרב אב"ד לדבר עם היהודי הק' ואמר לו בזה"ל: אשאל ממעלתכם שאלה אחת, מדוע אצליכם החסידים המנהג כשנפגשים יחד ורוצים להתחבר ביניהם זע"ז באהבה, אומרים זה לזה, נקחה נא יי"ש ונשתה יחד ועי"ז באים לידי התחברות, משא"כ בינינו מתנגדים, לא כן הוא, שכשנפגשים יחד באהבה מתחברים עצמם ביניהם ע"י ד"ת, שאומרים זה לזה, נדבר נא איזה פלפול מחידו"ת ומפלפלים עצמם בד"ת, ועי"ז באים לידי התחברות, מוטב היה אם סגלתם התחברות ביניכם ע"י גבורה של פלפול תורה ולא בשתיה של יי"ש.

והשיב לו היהודי הק' אביא לכם ראיה מן הש"ס כי לא כן הוא כדבריהם, כי סגולת התחברות יותר חזקה ושלמה ע"י שתיה יחד מאשר ע"י פלפולים, כי ביין מצינו לחכו"ל שאסרו יין של עכו"ם משום בנותיהם, ובד"ת מצינו אצל ר"מ, שהקשו ור"מ היכי למד תורה מאחר, ומשני, ר"מ תוכו אכל קליפתו זרק, הרי מפורש שהתחברות ע"י שתיה יותר מקרבת את הדעת זל"ז לבוא עי"ז להתחברות מ ההתחברות ע"י ד"ת, וכמו כן לאידך גיסא אפשר ללמוד להתקשרות בדרך טובה.

סגולה להינצל ממות לחיים

בס' סיפורי צדיקים (אות ל"א) כתב שהרה"ק מלובלין אמר פע"א לאיש אחד שהיה רגיל לבוא אליו בכל שנה על ר"ה, וגם עתה בא אל רבו על ר"ה, אמר לו הרה"ק שישע לביתו על ר"ה, האיש הזה נבהל מאוד מזה שהיה רגיל תמיד להיות שם ביו"ט של ר"ה, והרה"ק פקד עליו באזהרה שישע לביתו ודאג מאוד ע"ז, אמנם קיבל פרידת שלום מרבו ונסע לביתו ולן בקרטשמא אחת, לשם באו ג"כ ללון חסידים ממקום אחר שנסעו ג"כ לרבם הרה"ק הנ"ל על ר"ה, והוא סיפר להם הצער שלו שצוה לו הרה"ק לחזור לביתו, החסידים לנו שם וישבו שם באגודה אחת בסעודת הלילה ושתו לחיים.

ולמחרת בבוקר פיתו אותו שיחזור עמהם ללובלין על ר"ה, והם ימליצו בעדו לפני הרה"ק, ובאו כולם לפני הרב לקבל שלום וגם האיש הזה עמהם, ולא אמר לו הרב כלום ולא הקפיד עליו, אדרבא היה נראה ממנו שניחא לי להרב שיהי אצלו פה על ר"ה, אז אמר הרה"ק עכשיו נתאמת אצלי מ"ש במדרש כשישראל יושבים ושותים לחיים הקב"ה מוחל להם את עוונותיהם, ע"כ כי ראיתי על האיש הזה שורה דינים להענש ח"ו במיתה ולא יכולתי לעשות לו טובה, לכן פקדתי עליו שישע לביתו, ועכשיו אני רואה שע"י שהיו ביחד ושתו לחיים נמחק הדין מעליו ונתבטלה הגזירה.

סגולה להמתקת הדינים לרחמים

בס' אלפא ביתא בשם הרה"ק מוהרמ"מ מקאסוב (וכן איתא בשם הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק) אשר המנהג בין חסידים יראי ה' לשתות יי"ש ולומר לחיים זה לזה על כל צרה שלא תבוא, כי לחיים בגימטרי' מנהג, ומנהג עוקר עו"ש

סגולה למחילת עוונות

מתאמרא בשם הרה"ק מרוזין זיע"א שהר"ת של כו"ס הוא, ויאמר ה' סלחתי כידברך, ומה שחסר ה', כי שני יודין [יהודים] ששותים הם שם מלא.

סגולה לפרנסה

בס' מרגניא דר' מאיר (עמ' ל"ד) מהרה"ק מפרמישלאן מרגלא בפומי' דר"מ כאשר יתוועדו יחד

מנהגים שונים

והנה 'חיים' עולה מספרו ס"ח, וד"ל עולה מספר ל"ד, שהוא חצי ממספר ס"ח, וזהו 'החיות' חיים שחתכו לחצאין, ונשאר דל, וזהו שאנו מברכים א' לרעהו שיהא 'לחיים ולשלום' שלא יהא נחתך לחצאין, ותהי' חיים עם פרנסה בכבוד.

שתיית לחיים לעילוי נשמה

בס' י"ג אורות (ה"א) מובא שהרה"ק מצאנו הקפיד בעת אמירת לחיים כששותים משקה ביא"צ שיאמרו "די נשמה זאל האבען א עליי", ופע"א כששתו לחיים לטובת נשמת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והרה"ק שמע שלא אמרו די נשמה זאל האבן א עליה, ציוה לחסידיו לשתות עוה"פ ולברך כנ"ל, והסביר שאפילו נשמה של צדיק צריך עליה ותיקון.

✽ ○ ✽

בס' זכרון צדיקים הביא שהגה"ק מהאדאס זי"ע היה רגיל לומר בשם

קדוש אחד עה"פ ה' רע"י לא יחסר לנו לעולם, וזה רמז למנהג ישראל לברך זה לזה באלו הג' ביחד, די נשמה זאל האבן אן עליה, אלע קראנקע א רפואה, אלע אידן א י"שועה, יהיו תמים בעת שתיית התיקון ליארציט.

✽ ○ ✽

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' קל"ה) מאריך לבאר ענין התיקון ואמירת לחיים, ומביא המקור מד' החסד לאברהם (בהקדמה למשניות) וז"ל: כשראו צדיקי הדור התשות כח שבא לעולם, והדור חלש ומתמעט והולך ואין בכוחם כלל להתענות ולסגף את גופם, ע"כ המליכו עצה לזה בלא התענית, ויהי' דבר הווה לכל

מנהג העולם שמישיבים 'לחיים טובים ולשלום'.

בספר מטעמים מביא טעם שאומרים לחיים כששותים יין, וחבירו משיבו לחיים טובים ולשלום, כאדם המשיב מדרך כבוד לחבירו כשהוא אומר לו רצוני לשתות הכוס הזה ויהיה לי לחיים פי' לבריאות ורפואה, והוא משיבו בדרך ארץ שתה לחיים ולשלום. ושם מביא עוד טעם בשם המטה משה שאומרים גם רצוננו וסברתנו לשתות יין לחיים כדי שלא יבוא לידי קלקול.

✽ ○ ✽

בנפלאות הרבי (אות קמ"ב) כתב בשם הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע שהקפידו אם שותים לא לומר לחיים טובים, כי הוא בגימטריא קללה רח"ל, רק הענין לומר דווקא 'לחיים טובים ולשלום'.

וכן מובא בס' טעמי המנהגים בשם מרן החתם סופר זצ"ל ואמר שיש להשיב 'לחיים ולברכה'. [ועיין בספר מטה אפרים (סי'

תקפ"ב סעי' י"ז בנוסח יעלה ויבוא) שאין לומר לחיים טובים, וכן כתב בס' לקוטי מהרי"ח].

✽ ○ ✽

בספר בית ישראל מהרה"ק מרוזין זי"ע (ח"ג דף ע"ח) בשם הרה"ק ר' מנחם נחום משטפינעשט זי"ע שאמר טעם על מנהג העולם שאומרים לחיים ולשלום, פירוש "אגאנצער לחיים". וביאר דהנה אומרים בתפלת ר"ה ויוהכ"פ החותך חיים לכל חי, ויש להתבונן מהו הלשון החותך וכי החיים צריכים לחתוך, אכן דהנה אם נגזר ח"ו על האדם שימות, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לא יחפון במות המת, מהפך הדין של מיתה על דלות, וקיי"ל שעני חשוב כמות.

הנהגת הרה"ק הרבי מלובלין בשתיית לחיים

בס' פאר יוסף מביא שהגה"ק האמרי יוסף מספינקא זי"ע אמר בשם הרבי מלובלין זי"ע כששותים יי"ש יקח הכוס ביד ימינו, ויברך שהכל, ואחר הברכה יקח הכוס בשמאלו וישתה בעמידה, כך נהג החוזה מלובלין.

ובספר ילקוט אברהם (בח"ב ויוסף אברהם) כתב שכך נהג הה"ק מזידיטשוב, וגם הברכה אמר מעומד, ואמר רמז לזה "שרפים עומדים" עכ"ל.

בספר יהושע כתב בשם לקוטי צבי החדש שהיבא בשם רש"י ישן דמשקה הנקרא יין שרף היוצא מזיעה של מיני דגן או פירות או מיין יכול לשתותו מעומד, ובשעת הדבר רח"ל סגולה שישתה דווקא מעומד ע"כ, וכתב שם, וכן ראיתי אנשי מעשה ששותין יי"ש מעומד, ואין מקפידים.

בתחילה מברכין ואח"כ אומרים לחיים

בשו"ע או"ח (סי' קע"ד בפרי מגדים ס"ק י"א) כתוב בשם הא"ר (ס"ק ט"ז) כששותה כוס מברך תחלה ויטעום מעט, ואח"כ יאמר לחיים וכדומה דכבוד שמים עדיף, וי"א שיש לומר תחלה לחיים דכבוד הבריות גדול הוא.

עוד מביא שם ששאלו לצדיק אחד מפני מה נהג כן להקדים ברכת הדיוט לברכת שמים, וענה שהוא כעין שמקדימין מצות "ואהבת לרעך כמוך" קודם התפלה, ובס' "זכור לאברהם" כתב אם רוצה לשתות משקה יברך תחלה וישתה מעט, ואח"כ יאמר לחיים.

ובאלף המגן הנספח למטה אפרים (סי' תקפ"ג ס"ק י"א) כתב אמרו חז"ל במדרש, ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם בן נח, וע"י שהקדים ברכת עבד לברכת רבו נדחה מכהונתו, ע"כ ראוי לאדם ליהרר בזה שיברך תחלה וישתה מעט ויאמר לחברו לחיים ושתה השאר.

אמנם בס' לקוטי מאיר הביא שהרה"ק

נפש, לקיים ביום היא"צ מצות צדקה והכנסת אורחים בחבורת אנשים יחד לסעודה באחדות וריעות, כמ"ש בספר החיים, דבסעודת מריעים מקיים הכנסת אורחים, דלעניינן נקרא בשם צדקה, וסיים - ומה נשתרבב המנהג שאפי' עני בישראל שאין בכוחו לעשות סעודה ביום היא"צ, נותן תיקון, ובוה מקיים מצות צדקה, כאשר שמעתי מחותני הישיש וכו' ששמע מפה קדוש של סבא קדישא הנקרא שפאלער זיידע נבג"מ זי"ע שזה הוא צדקה אמיתית, כשנותן איזה דבר לשתות יען כי בזה מחזק את לבו ומשיב נפשו, ונודע מאמר חז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל וכו', עכ"ל, ועיי"ש שמביא עוד מקורות קדומים למנהג זה.

בספר נפלאים מעשיך (חלק א') מביא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שהגה"ק מנאסאד זי"ע היה אומר שמפורסם בעולם בשם הרה"ק העט"צ מזידיטשוב זי"ע שפעם אחת חל היארצייט של אמו ונשכח ממנו ועל כן לא התפלל לפני התיבה וכן לא אמר קדיש לטובת נשמתה, ואחר כך בלילה באתה אמו אליו בחלום ואמרה לו שעל לימוד המשניות ואמירת הקדיש וכו' היא מוותרת, אבל על מה שלא הביא לביהמ"ד יי"ש ומיני תרגימא כנהוג אינה מוותרת לו.

והגה"ק מנאסאד היה מבטל סיפור זה בתוקף והיה אומר שזה בדוּתא ושקר, ואיזה שיכור שהמשקה אהוב עליו המציא סיפור זה.

הבעש"ט הק' זי"ע הקפיד לא לשתות יי"ש בלא מיני תרגימא

בס' ארץ החיים מובא שפע"א בא הרה"ק מרוזין זי"ע לבית מדרשו ומצא את החסידים יושבים ושותים יי"ש, ומברכים זא"ז בברכת לחיים באהבת רעים אהובים, ושאל אותם אם נוהרים לשתות יי"ש עם פארבייסן, ואמר בשם הבעש"ט הקדוש כי אם נוהרים שלא לשתות יי"ש בלא פארבייסן נצולים מכל המכשולות, ע"כ.

ואני אומר - הוסיף הרה"ק - כי בזה נצולים ממיתה קודם הזמן וממיתה משונה ע"י עכו"ם.

מברכין עליה קודם, ועיי"ש שרבינו פלפל בזה בדיני קדימה בברכות.

אמירת לחיים על כל כוס וכוס

בס' אגרת הטיוול, המובא לעיל חלק הרמז אות ח' שיש לברך לחיים על כל כוס וכוס, וכן מצינו בתלמודי ר"ע שעל כל כוס וכוס אמר חמרא וחיי' וכו'.

אמירת לחיים בהושטת יד

בספר מטהרת ישראל (על הלכות נדה) איתא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע בענין תענית שובב"ם ת"ת, שידוע מספ"ה"ק שהוא לתקן תיקון הברית, ואמר הרה"ק שתיקון זה יכול להיות ג"כ בשבת אחים יחד כדרך החסידים ששותין יי"ש ותוקעין כפיהן זה לזה בשתיית לחיים, כי שני פעמים כ"ף בגימטרי' מאתים, ומדינא ערלה בטילה במאתים, וידוע מספ"ה"ק כי הפגום בבריתו ח"ו מושך ערלתו עליו ודי למבין.

❧ ❧ ❧

בספר אביר הרועים (אות קכ"ב) מביא שכאשר היו שותים יין אצל הרה"ק ר' אברהם מסאכטשוב זי"ע על השולחן הטהור היו מוכרחים ג"כ ליתן לחיים בהושטת ידו לכל אחד ואחד קטן וגדול, והיה מזכירים אז לפניו בשעת אמירת לחיים חולה שיש בו סכנה או למי שהיה צריך תיכף לישועה גדולה ויושעו.

❧ ❧ ❧

ובס' כנסת ישראל מהרה"ק מרוזין (דף ס' ע"ב) על מנהג העולם ששותים לחיים על כוס משקה ותוקעין ידיהם זה לזה, נאמר בשם הרה"ק מרוזין שיש רמז לזה יד ליד לא ינקה רע, היינו שאם מברכין זל"ז בידים שנותן אחד ידו לתוך ידו של חברו, כדרך שעושים בעת שתיית לחיים, לא ינקה אין שום ינקה להרע ח"ו.

מסטרעטין זצ"ל ובניו הק' נהגו לומר קודם לחיים, ובס' דרך צדיקים מביא שכך גם נהג הרה"ק רבי מאיר מקאלאשין נכד הרה"ק מפרשיסחא.

מברכין קודם על היי"ש ואח"כ על המזונות

במדור שולחן מלכים (פר' חיי שרה שנת תשס"ח) סיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א שבשינאווא נהג לברך קודם ברכת שהכל על היי"ש, ואח"כ מברכין על המזונות, ואמר שהטעם עפ"י נגלה משום שצריך לברך בפה מלא, כדכתיב ימלא פי תהלתך, ואם יטעם קודם מזונות לא יוכל לברך מחמת הפירורים שבפיו.

ועיין בס' דברי חנה (ח"ב בליקוטים שמביא כו), ובספ"ה"ק היכל הברכה (פר' וירא) מביא שכן נהג הרה"ק מאפטא זי"ע, ובס' אוצר החיים סוף פר' וילך כתב שצריך לברך על היי"ש מקודם,

❧ ❧ ❧

ובאותו הזדמנות סיפר רבינו שליט"א שביזדטשוב נהגו גם

לברך קודם שהכל על היי"ש, אבל רק כששתו אחר התפילה בבוקר, אבל משך היום נהגו לברך קודם על המזונות,

[עי' בספר באר יעקב על שו"ע או"ח (סי' ריא אות ב) וז"ל שמעתי שאדמו"ר מהרי"א מזידטשוב זצק"ל 'בבוקר' בירך קודם על היי"ש ואח"כ על הכסנין, ואמר הטעם שעדיין אינו רוצה לאכול, רק מחמת שתיית היי"ש נתעורר תאות המאכל], עיי"ש.

ורבינו שליט"א הסביר שהיות שבבוקר העיקר הוא שתיית היי"ש, רק היות שהקפידו אצל חסידים לא לשותות יי"ש לבד מבלי שיטעמו איזה מידי דמיון נהגו גם להסמיק מזונות, אבל היות שהעיקר הוא היי"ש

פעמים בלח"ק וגם פירוש דבריו בלשון אשכנז. ואמר - שזה מרומז בקאפיטל יענך ה' ביום צרה ר"ת בגימטרי' שם יב"ק, והוא סגולה להרחקת הנזק לענות ביום צרה, ובסוף הקאפיטל יעננו ביום קראנו, הוא ג"כ ר"ת בגימטרי' שם יב"ק, והוא ענין קירוב הישועה, כי ביד יש ה' אצבעות גודל, אצבע, אמה, קמיצה, זרת, ר"ת בגימטרי' ג"כ שם יב"ק, וכששותים לחיים ונותנים יד ליד, מייחדים בזה ב' פעמים שם יב"ק, אחד להרחקת הנזק ואחד לקירוב הישועה.

ס"ו ס"ז

בס' דברי תורה - מונקאטש (חלק ט' אות ט"ו) מביא בזה"ל: ואצלנו לא נהוג ליתן יד בעת אמירת לחיים, לא מאאמור"ר ולא מאאמזמור"ר זי"ע, אולם כשבא אחד מרחוק שאינו בקי כלל במנהגינו ונותן ידו בעת אמירת לחיים, בודאי אין מדרך ארץ לביישו שלא להחזיר ידו. ושמעתי מכמה צדיקים מרבותינו הק' זי"ע שנהגו כן לתת או להשיב לחיים בנתינת ידיהם.

והנה שמעתי בעת ששאל על ככה אאמור"ר ז"ל מרבינו הק' משינאווא מניין המקור לאותן שנהגו לתת ידם בעת שתיית יין לחיים. והשיב לא ידעתי מקור לזה והגיד אז בדרך בדיחותא [שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד ובפרט דבריו ז"ל] אולי יש מקור לזה עפ"י הגמרא ברכות יהיב ליה ידיה (שהוא ר"ת השם יל"י בכנות בק"ח) אך זה שייך רק כששותה הרבה כ"כ עד שהוא מונח (מבושם) אז צריכין יהיב ליה ידי' לאוקמי', אמנם מה אעשה אם נותנים לי ידיהם (כמנהג העולם) אין מהדרך שלא להחזיר להם עכ"ד קדשו.

ובא בנו הרה"ק מהרא"י מסאדיגורא ומילא את דבריו הק', כי יד במילואה גימטרי' חותם, וחותם בתוך חותם היא שמירה.

ס"ח ס"ט

בס' בית ישראל שפע"א נתוועדו יחדיו הרה"ק מאפטא והרה"ק ר' משה צבי מסאווראן וגם הרה"ק מרוזין, וכיבדו אותו במשקה והרה"ק מסאווראן נתן לחיים בהושטת ידו יד ליד, ואח"כ שתה הרה"ק מרוזין ונתן לחיים בפה קודשו אבל לא הושיט את ידו, וענה הרה"ק מסאווראן ואמר כתיב י"שלח דברו וירפאם ר"ת יד"ו מוכח כשנותנים לחיים בידו מביאים רפואה, נענה בתרי' הרה"ק מרוזין הנה הס'ת של י"שלח דברו וירפאם הם מו"ח.

ובכנסת ישראל (דף ס"ה ע"ב) על ענין ששותים ואומרים לחיים מיד ליד, שמעתי מאיש נאמן ושמו ר' מאיר נכד הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ששמע בעצמו מפה קדשו של הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע עפ"י מעשה שבא איש אחד והגיש בקשתו על איזה ענין, ובכה מאוד על איזה צרה ר"ל, והרה"ק מטשארטקוב בירך אותו בישועה כדרכו בקודש שהשי"ת יהי בעזרו, ואח"כ אמר בפה קדשו גם החסידים יברכו אותו בישועה וישתו לחיים זה לזה שהשי"ת יפקוד אותו בדבר ישועה ורחמים, ויזהרו שישתו לחיים בתקיעת כפם דווקא ולא בפה לבד, כי הענין ששותין לחיים ונותנים יד ליד הוא סגולה להרחקת הנזק ולהקרבות התועלת, וככה אמר ב'

מנהגי צדיקים בשתיית י"ש בזמנים שונים

הגה"ק החדושי הרי"ם זי"ע טעם ע"ז שהיה נהוג אצל החסידים שבבוא אורח אומרים לו שיתן תיקון והוא נותן להם משקה, דהנה נודע מספרי הצדיקים כי בכל נסיעותיו שאדם עושה מה' מצעדי גבר כוננו, לתקן בנסיעותיו איזה תיקון, וזהו שמזכירים את האורח שהוא צריך לתקן איזה תיקון, ולכן יהי זהיר וזריז במעשיו שיתקן מה שצריך לתקן, וע"ז הוא מכיר להם טובה ונותן להם משקה.

שתיית לחיים אחר מעריב

בס' ויצא פרח (דף ל"ד ע"א) מובא שהבעש"ט הק' והרה"ק ר' אלימלך מליזענסק נהגו לחלק כל לילה אחר תפלת ערבית י"ש ולעקף לתלמידים.

שתיית לחיים בשעה שמגיעים ובשעה

שנפרדים

בס' שיח שרפי קודש (ח"ד אות קצ"ט) הביא בשם

מברך ברכה אחרונה בורא נפשות, ולכן שותים יי"ש שלא יהא הוא בורא נפשות ח"ו.

ובס' שפתי קודש (דף ט"ו ע"א) מביא את מנהגו של רבי פישלי מסטריקוב, ומוסיף: ופע"א פירש את כוונתו כי היה מכוון בזה שיהי' לכל חולי ישראל המוטלים על ערש דוי רפו"ש במהרה, כי על פי רוב הדרך הטבע הוא, שבליילה המחלה מתגברת יותר ויותר, וצר להם לחולים, והנה כתוב בכל צרתם לו צר כביכול, לכן כאשר יהי' לילה טובה לחולי ישראל אז וודאי יהיו בזה תענוג ונח"ר להשי"ת ע"כ.

שתיית לחיים בכל ראש חודש

בס' ספרן של צדיקים (מערכת ג' אות כ"ב) הביא בשם הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע שהיה מנהגו בר"ח אחר התפלה לחלק יי"ש ולעקיק, וכן הובא בספר בית ישראל שהיה דרכו של הרה"ק מרוזין ליתן יי"ש ולעקיק, וכן נהגו כמה צדיקים.

וכן שם בספרן של צדיקים (מערכת מ' אות כ"א) הביא שהרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזניץ היה מנהגו כן לחלק לכל אחד ואחד אחר קידוש לבנה, ומנהג זה נהוג ג"כ בידיטשויב, ואלעסק.

והרה"ק מליסקא מנהגו היה לתת יי"ש ולעקיק למחרת [הקידוש לבנה] בשחרית אחר התפלה.

פסוקים

ובספר מאיר הגולה הביא מעשה מהרה"ק ר' יחיאל מאיר מגאסטניץ זי"ע וז"ל: ידוע מנהגו בכל ר"ח להיות יחד עם המתפללים אצלו אחר התפלה בערב ובבוקר, ולשתות עמם יחד יי"ש, ולשמוח בשמחת היום עם דיבורי חידושי תורה וסיפורי מעשיות מצדיקים, והנה פע"א בר"ח אלול שחרית צהלו פניו מאוד, והמשיך דיבורים שדיבר מענין טובת התאספות ישראל יחד אפילו בשתייה של יי"ש אם הכוונה לש"ש לבוא להתחברות זה את זה, ואמרתי לו שהרהרתי הפסוק נדחי ישראל יכנס הוא ר"ת יין וענה לי הרה"ק הנ"ל שעלה גם ברעיוני רמז זה.

בספר שרשרת זהב מובא שפע"א נתוועדו חסידי הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייוויש מהוסיאטין זי"ע, וכשנפרדו שתו משקה כדרך החסידים, ושאל אחד מהחסידים לחבריו מאין טעם המנהג בין החסידים לשתות יין או יין שרף בזמן שנפרדים אחד מחבירו, ענה אחד מהחסידים מטעם שאמרו חז"ל אל יפטר אחד מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו. וגם אצל יין דרשו חז"ל על הכ' זכור ושמור זוכרהו. על היין.

וגמרו ביניהם לבכנס לשאול את רבם הק', והוא אמר להם איתא בגמרא (עירובין דף ס"ד) ר' אבא בר שימני ורב מנשיא בר ירמיה הוו קא מפטרי מהדדי. אמרו, כל חד מינן לימא מילתא דלא שמיע לחבריה, דאמר מרי בר ר' הונא לא יפטור אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרו. פתח חד ואמר היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור? ותנן שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה וכו' עיי"ש. וקש לן מה זה אמר לו הלכה זו, ולא הלכה אחרת, אלא מכאן יש ראייה, שנוכל לומר ששניהם היו נפרדים זה מזה במשקה המשכר, ואמר לו הלכה זו שהיה מענינא דיומא, ואפשר שנצמח מזה המנהג בין החסידים גם ככה עד היום הזה.

שתיית לחיים לפני השינה

מקובל בין החסידים שהיו שותין לחיים לפני השינה, והיה נקרא הק"ש של הבעש"ט, והרה"ק ר' פישל מסטריקוב זי"ע נהג בכל לילה קודם השינה לקחת מעט יי"ש, ובירך עליו ושתה מעט ואמר לחיים רבש"ע. שאתה הוא מקור וחי החיים, א גיטע נאכט.

[ואגב עיין בס' מסעות ירושלים (דף מ"א) בשם הגה"ק מראפשיץ זי"ע דפ"א כטוב לכו ביין המליץ בקדושתו ואמר לחיים רבש"ע ויה"ר שתזכה לשבוע נחת מבניך העמוסים מבטן].

ובס' עירין קדישין בלקוטים (דף כ"ב) שהרה"ק מרוזין אמר על שתיית יי"ש קודם השינה, בעבור זאת נקרא ק"ש של בעש"ט, יען כי עפ"י דין שו"ע אינו

מדור

הג

האסיפה

בשפתי צדיקים

בצל הצדיקים

משולחן מלכים

דברות קודש

סיפורי צדיקים, שבעתיים מוזיקים המלאים זיו וגוה מפיקים

בשפתי צדיקים

שברו עצמותיו מהבעל דבר

הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולע אמר: שפגש פעם בחודש אלול את ה"בעל דבר" והיו פניו רעים, ושאלו למה נפלו פניך, ענה לו, למה זה לא יפלו פני כאשר כל יגיעתי בכל השנה להכשיל את ישראל, יורדת לטמיון בימים אלו בהם שבים ישראל בתשובה שלימה... אח"כ בעזרת ימי תשובה פגע בו שוב והנה פניו צוהלות... לשאלות הרי אנו עדיין בעיצומו של ימי התשובה ומה נשתנה, אמר לו: וכי סבור אותה שאשקוט ולא אעשה כלום, עליתי וטענתי לפני ב"ד של מעלה על כך שכל יגיעי הוא לריק, ונתנו לי רשות לנקוב חור בספינה המביאה את האתרוגים למדינות אלו להכשילם שלא יוכלו לקיים את מצות החג.

בימי חג הסוכות פגע בו בשלישית והנה עתה חשך משחור תארו... ושאלו, וכי לא עלה בידך מזימותך, וענה, מוטב שלא תשאלני איזה אסון המטתי על עצמי בכך.. כי ע"י חדירת המים לספינה נפסלו כמעט כל האתרוגים, אך אי אלו מהם נותרו לפליטה, וככל עיר בישראל חפצו הקהל שיחיה עכ"פ אתרוג אחד כשר בעיר עבור כל בני הקהילה, וכמובן זכו בזה אותן הקהלות שהרבו במחיר, ולכן בכל עיר ועיר פזרו כל בני הקהל ממנום על זה, והגדילו לעשות הנשים שמכרו תכשיטיהם למטרה זו, ובבוא החג מכיון שלא היה אלא אתרוג אחד בכל העיר, עברו כל הקהל בסך ועמדו על רגליהם מבוקר עד ערב והכל כדי לזכות לנענע בו נענוע כלשהו, וסיים הס"מ במרירות: בכל נענוע שנענוע בו שברו את כל עצמותי... (מאמר מרדכי סלונים)

באמצע החורף כבר דאג

בימי הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זיע"א קרה בשנה א' שנתקלקלו האתרוגים, והסוחרים שנסעו בעולם לקנות אתרוגים על ידי החג הבע"ל שבו כולם ריקם וסיפרו שלא יהי' באפשרי בשנה זו להשיג אתרוג כשר לברך עליו, לאחר הי' מכת מדינה ר"ל ונקרבו כמעט כל האתרוגים, והנה כאשר סיפרו זה לביהמ"ד נזרקה דבר מפיו הקדוש של ר' פנחס מקאריץ לאמר אי"ה יהי' לי אתרוג כשר לברך עליו, והי' זה לשחוק אצל כל השומעים זה, איך עני ובטלן ישיג אתרוג בעת אשר עשירים מופלגים לא יוכלו להשיג, ושאלוהו עוה"פ ע"ז הנ"ל, אך הוא שינה ושילש כי יהי' לו אתרוג כשר לברך, וצחקו יותר על דבריו.

והנה כאשר ימים הנוראים שאלוהו ע"ז, השיב עוה"פ כי יהי' לו אתרוג טוב וצחקו שוב על דבריו, והנה חכו עד ימי החג ועוד לא הי' לו אתרוג, והוא ז"ל באחת כי יקוה לאתרוג טוב, ויהי כי הגיע יום ערב סוכות ועוד לא הי' לו אתרוג שחקו עליו מאד אך הוא השיב עוה"פ כנ"ל ושחקו עליו יותר, ובפרט כאשר נטו צללי ערב והלכו לביהמ"ד להתפלל ערבית דסוכות, וכן למחרתו בשחרית שאלוהו כנ"ל השיב עוד אקוה להשיג אתרוג כי עוד לא אמרו הקהל הלל, ושחקו על דבריו ועל חלומותיו.

אך מה מאד נתפלאו כאשר סיים הש"ץ שמ"ע דשחרית, ובא ערל אחד לביהמ"ד רוכב על סוסו והביא בעבורו אתרוג טוב ומהודר וגם לולב כרוך היטב, ובירך אא"ז ז"ל על האתרוג ברוב שמחה ועליחות נפש, אח"ז נודע כי עוד בימי החורף העבר התראה הרב ז"ל א' מידידיו מק"ק זאסלאוו שהי' רגיל לנסוע לרגלי מסחרו למרחקים, ואמר לו אז הרה"ק ז"ל שיראה לקנות עבורו אתרוג נאה תיכף בבואו למקום שיכולין להשיג אתרוג, הידיד הנ"ל נתפלא ע"ז מה היום מיומים להכין תיכף אתרוג אחר פסח הלא ב"ה השנים כתיקנן אך הוא אמר לו עשה אתה שלך, וכן קיים זה וקנה תיכף ובא בחזרה לעיר זאסלאוו בערב סוכות לעת ערב, ולאשר לא הי' ביכלתי לבוא בעצמו לקאריץ ולכן שלח ע"י אינו יהודי, ולכאשר כי ידע שהאי"י יגיע לקאריץ למחרתו בבוקר לכן מיהר לכרוך הלולב עם ההדסים והערבות כהלכתם ושלחם תיכף הלולב והאתרוג, לאא"ז הקדוש לקאריץ וסיבב הקב"ה שבא השליח הלז עוד קודם שהתחילו הצבור לומר הלל, אח"ז נודע כוונת הרה"ק בזה, וכי יש לו עינים לראות ורואה, ומאז נודע רוב גדלו ותפארתו ונתפרסם בעולם. (עשר אורות)

זכה לזכר בעבור האתרוג

שנה אחת אירע שהיה מחסור גדול באתרוגים, ושלוהו של הרה"ק ממאגלניצא החסיד רבי הירשקא - בסוף ימיו בעיה"ק צפת, לא מצא שום אתרוג כראוי וכיאה לרבו הק', ולבסוף נודע לו על נגיד אחד שהשיג לעצמו אתרוג נאה פרי עץ הדר, ונסע לרצותו שיואיל ליתן את האתרוג להרה"ק, ובא אליו וסיפר לו מגודל קדושת רבו ועוזו נפלאותיו אשר פועל ישועות בקרב הארץ, צדיק מושל ביראת האלוקים, והבין הנגיד שרוצה את האתרוג, ופתח ואמר לו "אל תשגה בתוחלת שוא, את האתרוג לא אוציא מתחת יד בעד כל חללי דעלמא".

אתרוג, ולעת ערב ממש בא השטאפעט עם הטראמפייטע, והיה לו אתרוג יפה על יום טוב. (חמדה גנוזה)

אליהו הנביא הביא אתרוג מהודר

מִרְן הִבְעֵשׁט ז״ע א קודם שנתגלה ישב בכפר סמוך סניטען, והי' דרכו אשר בכל שנה ושנה בימי הסליחות נסע העירה סניטען והי' שם עד אחר סוכות, פעם א' בא העירה והתפלל בביהכנ"ס שהתפלל כל שנה ושנה, ויהי בשנה הזאת חלה החזון מביהכנ"ס אחר תפלת יום א' דר"ה וידאגו כל אנשי העיר באמרם מי יתפלל יום שני דר"ה, ויאמר בעל אכסניא של הבעש"ט, בביתי נמצא איש כשר וישר ובעל מנגן הכרתי בו שהוא יוכל להתפלל ע"כ מה טוב ומה יפה שיתפלל הוא תפלת ר"ה, ויאמר גבאי הביהכנ"ס עצתי הוא כך שיתפלל היום תפלת מנחה ומעריב ונראה ונשמע אם כנים דברי הבעל אכסניא הלזה.

ויהי כן, שביקשו והפצירו בו טובי העיר שיתפלל לפניהם מנחה ומעריב, וישמע לקולם ויתפלל, והנה תפלתו בודאי היתה עריבה ומתיקה כדבש אשר נתעוררו כולם כאחד בהתלהבות מתפלתו, וגמרו ביניהם אשר הבעש"ט יתפלל גם למחר וביקשו את פניו למלא בקשתם להתפלל לפני העמוד גם למחר ושמע להם, והתפלל גם למחר תפלת שחרית ומוסף בקול ערב ומתוק כדבש ובהתלהבות והתעוררות עד שרצו לנשקו.

והנה בעשיית עמד החזון התמידי ממחלתו, וידאגו הבעש"ט מאוד על הדבר כי כלתה נפשם מאוד שהבעש"ט יתפלל גם ביו"ק, ויאמרו ז"ל, הבה נתחכמה מה לעשות עצה לזאת, לדחות את הש"ץ התדירי אי אפשר, ויגמרו ביניהם שישאלו בעצה את הבעש"ט, וילכו וישאלו את פי הבעש"ט ויאמר להם עצתו היא שתאמרו לש"ץ התמידי שתתנו לו שכרו הקצוב כמו בכל שנה, ובאופן שהוא ילך ויבקש את הבעש"ט שיתפלל במקומו, יען עדיין לא שב לאיתנו, ויהי כן, ונתרצה תיכף לזה והלך וביקש את הבעש"ט, והבעש"ט אמר לו שימלא את בקשתו.

אח"כ קרא הבעש"ט להבעה"ב ואמר להם מה משכורת, אמרו לו נקבה נא שכר ונתנה לך, ויען הבעש"ט ויאמר "שכרי היא, שתקנו למעני על סוכות אתרוג יקר שיהי מהודר כרצוני, ויאמרו הן, נשתדל בכל עוז לקנות למענך אתרוג מהודר.

בשנה הזאת לא הי' בנמצא אתרוגים היינו כמעט רוב עיירות לא הי' להם אתרוג, הבעה"ב שלחו שלוחים לדרוש אחר אתרוג הדר וליתן בעדו כמה שירצו, השלוחים פשפשו ולא מצאו שום אתרוג אף שאינו מהודר, הבעש"ט ישב בביתו ודאג מאוד ערב סוכות כל היום יען שאין לו אתרוג, ולא הלך להתפלל מנחה ערב יו"ט, הבעה"ב המתינו שיבוא להתפלל, ולא בא וגם המה לא התראו לפניו מפני שלא השיגה ידם למלאות רצונו.

אך כששמעה עקרת הבית את הדברים, נחפזה ואמרה לבעלה, הנה אנחנו הולכים ערירים זה רבות בשנים, אול תתן לו את אתרוג, אבל בתנאי קודם למעשה שרבו יבטיחנו להוושע בזרעא חייה וקיימא, ונתרצה הנגיד לזה, ואמר לר' הירשקא 'הנני נותן לך את אתרוג, אבל בתנאי שנוושע בזרע של קיימא, ואם לא, תדע שהאתרוג גזול הוא, ואין יוצאים בו ידי חובה, וכל הברכות יהיו לבטלה, והוכרח רבי הירשקא להתרצות לזה, והבטיחו.

כשהביא ר' הירשקא את אתרוג אל רבו הק', צהבו פניו, ושמח בו כמוצא שלל רב, אך הבחין שרבי הירשקא אינו שמח כל כך, ושאלו על זאת, והתנצל ואמר "רבי מחיר גדול מאוד הבטחתי על אתרוג זה, וסיפר לו כל המוצאות אותו ומה שהבטיח להבעל הבית, ונרעש הרה"ק מאוד, והסתגר בחדרו, והעיד רבי הירשקא אזנו אחורי הדלת, ושמע שהרה"ק מתחנן ואומר "רבונו של עולם, הן אמת שהוא עקר והיא עקרה, אבל הרי לא יהיה לי אתרוג, ויצא בפנים מאירות, ואמר 'נו, פארפאלין', ולתקופת השנה נוושעו ונולד להם בן קיימא. (מאמר מרדכי - סלאנים)

מוצאי שבועות דאג לאתרוג

אחד מחסידי הרה"ק הרבי ר' מענדל' מרימנוב זלה"ה ושמו ר' וואלף, היה ליוזיראנט (המביא סחורה) אצל המלוכה, בחג השבועות היה אצל הרבי ר' מענדל', ואחר יו"ט היה צריך ליסע לפעסט ליתן הלאונט (הסחורה) להמלכות, ואז היה באמצע הנאפאלעיש קריג, כשלקח פרידת שלום שאל להרבי אם רוצה שיביא לו איזה מתנה מפעסט, השיב לו הרבי שאין צריך כלום, אם אפשר יהיה ביכלתו להביא לו אתרוג וזה יהיה לו חשיבות גדול, והיה לפלא בעיני ר' וואלף שאחר חג השבועות ידאג הרבי על אתרוג, ולא ענה כלום.

כבואו לפעסט עשה שם מסחר גדול עם לאווינט, כי המלכות היה צריך אז להרבה סחורה, וישב שם עד יום כיפורים, בערב יו"כ שמע שנתפסו שני יהודים שהיו על הדרך לגאליציא בחשדם שהם מרגלים, ויושבים בבית האסורים, ר' וואלף היה חשוב מאד אצל השרים, הלך תיכף אליהם ופעל שישלחו היהודים לחפשי, הם לא טעמו עדיין שום מאכל, ביקש מהם ר' וואלף שיבואו עמו לסעוד סעודת המפסקת לעת ערב, והלכו עמו, אצל הסעודה ראה שהם בוכים הרבה, שאל אותם לפשר הדברים, התחילו לספרו שיש אתם איזה מאות אתרוגים, והיו בדרך לגאליציא ששם לא נמצא שום אתרוג, ועכשיו שעכבו אותם השרים כאן הפסידו ממון הרבה.

כששמע דבר זה נזכר מיד מה שאמר לו הרבי, ואמר להם שלמחרת יו"ה"כ יבואו אצלו עם אתרוגים, ולקח מהם שני אתרוגים מובחרים מאד, ושלח תיכף שטאפעט לרימינאו עם אתרוג, הרבי ר' מענדל' הכין לעצמו לולב עם הדסים, ושאל כמה פעמים בערב יו"ט האם לא הגיע עוד שום

עבודה, רק לשפוך שיחי לפניו, ואמרו אליו כן הדבר ואם לא תסע עמה תיכף כולנו אבדנו חלילה.

ויסע תיכף הסוחר הנ"ל עם בתו אל מרן הסבא קדישא מראדשיץ, ובבואו שמה הוכרח להמתין שמה זמן מה עד שיוכל להכנס, וכאשר נכנס אל הקודש פנימה היה בוש מתחילה לגשת אל השלחן שישב שם הסבא קדישא זי"ע מחמת שידע חטאו, עד שקראו לו מרן הסבא קדישא זי"ע שיקרב אל השלחן, אז נגש אל השלחן באימה וביראה ובכ"י גדולה ופיים למרן הסבא קדישא, וביקש ממנו שימחול לו על חטאו, כי לא נתכוין חלילה לעשות זאת במרד ולבזות את כ"ק מרן בזה, אז אמר אליו הסבא קדישא בזה הלשון, 'לא תעלה אל דעתך שיש לי תערומות על זה ששלחת את האתרוג אל הרה"ק ממאגליניצא כי עם סחורתך תוכל לעשות מה שאתה חפץ, ובטח גם המאגליניצער הוצרך להאתרוג כמו אני, רק על זה שאמרת בדעתך הקלושה שהמאגליניצער יותר גדול בתורה ממני, והכלמת אותי, לזה גבר כח התורה שלי ועשה כך נוקמין, כי מאין ידעת למדוד התורה של שנינו...'

וכאשר סיים מרן זצ"ל, אמר אליו מעתה תשמוך פיך ולשונוך מלדבר סרה על שום צדיק, ולקח הסבא קדישא מעט שמן וסכה לה על הגעיוקס ולא שהה חצי שעה ונפל היבלת ונתרפאת אח"כ לגמרי עד שלא היה ניכר על מחצה שום רושם כלל, וגודל השמחה מהאיש הנל ובתה אין לשער בבואם לשלום לביתם ותגדל שם השמחה, וכל קרוביהם ומכיריהם באו לראות הנפלאות האלו, ונתפרסם שמה גם כן המעשה הלז, עד שידעו מזה הרופאים שאמרו שאין שום תקנה לזה ובאו לראותה, ושאלו אותם באיזה מקום דר צדיק כזה אשר יכול לשנות הטבע, כי לפי שראינו בעינינו לא היה באפשרות בשום אופן להסיר זאת מחמת שהומשך מהמת, ועתה אם כן הוא מוכרחים אנחנו ליסע שמה ולהכיר אותו צדיק וכן עשו, הרופאים נסעו שמה ובראותם שם כל מיני חלאים ובעלי מומין ר"ל אשר אין להם תקוה ועוד הרבה נפלאות, נעשו בעלי תשובה גמורים ונתקברו אל הסבא קדישא זי"ע. (זכרון צדיקים)

ממכה עצמה מתקן רטי'

הרה"ק רבי ר' שמואל אבא מזיכלין הי' נוהג בכל שנה ושנה בין ראש השנה ליום הכיפורים לשלוח שליח מיוחד לעיר ווארשא לקנות הארבע מינים על חג הסוכות, ותמיד פיזר השליח בעד הד' מינים עבור הרבי מעות הרבה למען יהיו מהודרים שבמהודרים, כי הרה"ק הי' בכל מצוה מן המהדרין שבמהדרין ובפרט בהארבעה מינים שכתבה התורה בפירוש ולקחתם לכם פרי עץ הד.

ופעם אחת שלח רבינו ז"ל המשב"ק שלו בעצמו הוא הרה"ח ר' יעקב ע"ה לווארשא לקנות הד' מינים ואז הי' השנה ראשונה שמנהלי עדת ווארשא לא הרשו לשום אדם פרטי

ויהי לעת ערב בא אליהו הנביא ונתחפש לערל והביא לו אתרוג מהודר וגם שאר המינים הכל מהודר על צד היותר טוב, וישאל בלשון נכרי "כאן מקום מושב ישראל" ויאמר הן, וימסור לו הד' מינים ותחי רוחו, ואליהו הנביא הלך לדרכו, וילך הבעש"ט תיכף להתפלל תפלת מנחה ומעריב שמח וטוב לב, וגם אנשי העיר זכו על ידו באתרוג וידעו הכל שאליו הנביא הביא האתרוג, ומשם פנה תיכף אחר יו"ט וקבע דירתו בכפר קשיליוויץ ושם הי' נסתר ג"כ ולא ידע איש ממנו זי"ע ועכ"י. (סיפורי יעקב)

יבלת בדמות אתרוג

בימי הסבא קדישא הרה"ק ר' ישכר בער מראדשיץ זי"ע אירע פעם שנה אחת שלא היה בנמצא אז אתרוגים רק מעט מזעיר, וגם המעט לא היו כתיקונם שיחיו ראויין לברכה, ושמע מרן הסבא קדישא זצ"ל שאצל סוחר אחד מאתרוגים בווארשא נמצא אתרוג אחד הדר שאין כמוהו והוא רוצה עבורו סכום סגון, ומיהר הסבא קדישא ושלח תיכף משמשו לווארשא אל הסוחר הנ"ל לקנות האתרוג עבורו בכסף מלא. כאשר בא המשמש לווארשא שאל תיכף על הסוחר הנ"ל והלך אצלו, כבואו אל הסוחר הנ"ל צוה תיכף להראות לו האתרוג, בתוך כך בא גם שליח מיוחד מהרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגליניצא זי"ע לקנות האתרוג הנ"ל, ולא ידע הסוחר לשית עצות בנפשו מה לעשות ולמי למכור האתרוג הנ"ל, וחשב זמן מה, התיישב בדעתו ואמר הגם ששניהם צדיקים יסודי עולם, אבל הרה"ק ממאגליניצא זצ"ל יותר גדול בתורה מהרה"ק מראדשיץ זצ"ל לכן לו משפט הבכורה, ומכר האתרוג הנ"ל עבור הרה"ק ממאגליניצא זצ"ל ולא השגיח על טענת גבאי הסבא קדישא מראדשיץ שיש לו דין קדימה שבא קודם וגם נשא ונתן באתרוג, כאשר נסע משמשו לביתו בפחי נפש בלא האתרוג וסיפר כל המעשה לרבו הסבא קדישא מראדשיץ, נחלשה דעתו מאוד.

לאחר כמה ימים אירע מעשה שצמחה לבת הסוחר האתרוגים הנ"ל, געוויקס על מצחה כדמות אתרוג, ויהי להם זאת לבזיון גדול עד אין לשער ולתאר גודל חרפתם, והיה עמם בכל בתי הרפואה, ולא היה נמצא בווארשא וכמעט בכל מדינות פולין רופא או פראפעססאר שלא היה עמה, וכל התרופות היה ללא יועיל, כי לחתכו לא היו יכולים מחמת שהיו אומרים כי הוא סכנה גדולה ר"ל, מפני שהיה נוגע במוחה, והנערה הנ"ל הלכה בצר רב ר"ל מגודל הבושת והשחוק שנעשתה לעיני חברותיה ללעג ולקלס וכל מי שרצה אמר דבר ליצנות עליה והוכרחה לשבת בדד מחברות, עד שרצתה לתת קץ לחיי, וגודל בכיות הנערה היה אין לשער, עד שראה אביה שאין לו שום עצה טבעית, והתיישב בדעתו ואמר לב"ב מי יודע אם זה לא מהקפדת מרן הסבא קדישא מראדשיץ, וסוף סוף אין שום עצה

ע"ה מה אמר לך, שלא אהפוך את ראשו האם יש לו ראש שאני אהפך אותו, ותיכף יצא המשב"ק ר' יעקב ע"ה מאת פני רבינו ז"ל, וזאת הי' ביום א' לפני ערב יום הכיפורים, והיום הכיפורים עבר וכל הענין הזה כמעט כבר נשכח מלב ר' יעקב ע"ה הנ"ל ולא עש בו שום רושם אצלו מרוב טרדתו. ויהי ממחרת יוהכ"פ הובא לזיכלין איש אחר מווארשא שיצא מדעתו ר"ל, כי כן הי' אז בזמן הרבי הקדוש ז"ל ע"ה על כל צרה שלא תבוא בישראל באו לזיכלין אצל הרה"ק שימצא להם תרופה, ויהי כי קרב הרה"ח המשמש בקודש ר' יעקב ע"ה וראה את פני האיש ההוא הכיר בו תיכף שהוא הוא האיש ראש הועד מההקדש בווארשא, אשר אליו פנה בעבור האתרוג בעד הרבי ז"ל והשיב לו כהנ"ל, ותיכף הזכיר את עצמו מדיבוריו של הרבי הקדוש ז"ל שאמר על האיש הזה שאמר עליו 'האם יש לו ראש שאני אהפוך אותו'.

והנה האיש שבא עם האדם הלז אל הרבי ז"ל סיפר להר' יעקב ע"ה הנ"ל, כי שני ימים קודם יוהכ"פ בא לביתו מבית ההקדש ששם מקום מחירת האתרוגים והוא מראשי הועד דשם ותיכף כשבא לביתו נראה על פניו עוצב וכעס גדול עד מאוד, ולא דיבר עם שום איש מאנשי ביתו כלום מרוב עצבונו וכעסו, ויהי כך בשעות אחדות, ואחר זה התחיל לדבר הרבה דברים בלי דעת וכל עיקר דיבוריו ר"ל הי' בלשון זה 'זאלל מיר דערזיכלינער רבי ניכט דעהם קאפ פארדרייען', ונעשה רעש גדול בביתו ולא ידעו מאין באה לו הצרה הזאת, אבל כאשר שמעו ממנו הרבה פעמים הדיבורים האלה יוצאים מתוך פיו הבינו כי לא דבר ריק הוא, התיישבו אנשי ביתו לנסוע עמו לזיכלין לרבינו ז"ל להמציא לו מזור ותרופה.

והנה המשב"ק ר' יעקב ע"ה כששמע זאת, סיפר להאיש שבא עמו מה שביקש מאתו עבור הרב מזיכלין ומה שהשיב לשון הנ"ל, ויאמר האיש אכן נודע הדבר.

ובו ביום הכניסוהו לפניו ולפנים בקודש פנימה, והאיש המביאו הגיש פתקא לפני הרבי ז"ל ובכה מאוד, וסיפר לפני הרבי ז"ל איך שהאיש הזה הוא איש מכובד בווארשא וכי יש לו ב"ב וטפלי תלויים בו וסכנה גדולה מרחפת עליהם ממחלתו ר"ל, וביקש מאת הרבי ז"ל שימחול לו על חטאו אשר חטאו בלי דעת לדבר דברים בלתי הגונים נגד כבוד קדושתו.

כשמוע הרבי ז"ל הדברים האלה, וגם האיש הנ"ל עמד כך בחדר חדשו ומדבר דיבורים בלי דעת ר"ל, ענה הרבי ז"ל ואמר בלשון קדשו הלא אמרו חז"ל הק' דהקב"ה מתקן הרטיה מהמכה עצמה, והלך אל התיבה אשר האתרוג ההדר הי' מונח שמה ולקח האתרוג ההוא והראה אותו להאיש הנ"ל, ותיכף ומיד נהפך לאיש אחר וחדל עוד מלדברים עוד דברים הנ"ל, ורבינו ז"ל ברכו ברפואה שלימה ותיכף שב האיש לדעתו ונסע לביתו בריא אולם כמקדם. (זכרון צדיקים)

לסחור עם הד' מינים רק כל הזכור לסחור עמהם מסרוהו לגבאי בית החולים היהודי הנקרא אז בשם "הקדש", והתיקון הזה הי' אז כדי שילך הריח על דבר טוב, וגם לא נתנו אז הרשות לברור שום איש בעצמו אתרוג בין האתרוגים רק עשו גורלות וכל מי אשר רצה אתרוג הי' צריך למשוך בגורל, וכל המשכה הי' מחירו חמשה ר"כ לשלם במוקדם, והי' הדבר תלוי כפי אשר זכה כל איש בגורל, פעם הי' יכול להיות שימשוך אדם אתרוג בגורל שאינו שוה כלום והפסיד את החמש ר"כ, ופעם הי' יכול להיות שימשוך אדם אתרוג בגורל שיהא שוה הרבה מעות והריח כדרך הגורלות. ויהי כאשר בא ר' יעקב ע"ה לווארשא הלך תיכף לבית ההקדש ושילם בעד המזכה א', ועלה בידו אתרוג אשר לא הי' ראוי כלל להביאו על שלחן מלכים הוא הרבי ז"ל למצות ד' מינים, וכן שילם ומשך פעם ב' וג' עד עשרים פעמים וכל העשרים אתרוגים לא מצא אף אחד מהם שיהי' נראה בעיני הרבי ז"ל לקחתו למצות ד' מינים, והצטער המשב"ק ר' יעקב ע"ה מאוד ולא ידע לשית עצה בנפשו איך להשיג עכ"פ אתרוג אחד שיהי' ראוי עבור הרבי ז"ל.

ומרוב צערו הרהיב עוז בנפשו ופנה את עצמו אל אחד מראשי ועד ההקדש אשר עמד שמה, וסיפר לו שהוא שליח מיוחד מאת רבו הקדוש מזיכלין להביא לו אתרוג הדר וכבר הוציא על זה מאה ר"כ בהמשכת הגורל ולא זכה בגורל למצוא אף אחד מהעשרים האתרוגים להיות הדר וראוי עבור הרבי ז"ל, ועל כן מבקש ממנו שמוכן ליתן לו מעות כמה שירצה אך שיתן לו אתרוג הדר וראוי עבור הרבי מזיכלין.

אבל ראש הועד זה כאשר הי' אז מוטרד מאד ולא ידע אף מה שמדברים אליו השיב אליו בלשון עזות "לא יהפוך הרבי מזיכלין את ראשי", והרה"ק ר' יעקב ע"ה הלך ממני בחרי אף ובצער גדול כי איך יעלה אל רבו הקדוש ואתרוג הדור אין בידו להביא לפניו, ואז עלה במחשבתו כי ינסע עוד הפעם לשלם בעד הגרלה אחת אולי זכות הרבי תעמוד לו הפעם למשוך אתרוג הדר כראוי, וכך הוה, בזה הפעם הוציא אתרוג הדור ונאה שאין כמוהו ונעשה שמח וטוב לב, ולקח האתרוגים הזה עם שאר האתרוגים וגם קנה לולבים והדסים נאים, ונסע חזרה לזיכלין בשמחה רבה וברב תודה להשי"ת. ובבואו לזיכלין מסר תיכף האתרוגים ליד הרבי ז"ל, ואז שאל לו הרב ז"ל שיספר לו כל השתלשלות נסיעתו, ואיך קנה הארבעה מינים ואם עלה לו הקני' בניקל ולא בקדשי את הכל יספר לו, וכן עשה הרה"ח, וסיפר גם כן איך שכבר הוציא על ידי גורל עשרים אתרוגים והצטער על שלא מצא אתרוג הדר כראוי, והוכרח לפנות אל ראש הועד שיתן לו אתרוג הדר עבור הרבי בעד כמה מעות שירצה והשיב לו "זאל מיר דער זיכלינער רבי ניכט דעהם קאפ פערדרייען" וכשמוע הרבי ז"ל את הדברים האלה הי' ניכר בפני קדשו שיש לו חלישת הדעת מזה, וענה ואמר להמשמש ר' יעקב

סיפורי קודש שבעתיים מזוהרים מימי חג הסוכות בצל הצדיקים

בצל הצדיקים

הנה ידוע מה שאמרו חז"ל "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", ואם בכל הרגלים כך, מיוחד הוא חג הסוכות אשר אז הרבו לנסוע להסתופף בצל צדיקי הדורות, ועוד יותר בימים האחרונים של חג, יום הושענא רבא ושמחת תורה אשר נודע בשערים גודל העבודה של רבותה"ק בימים אלו, ולכן קבעו חג זה לשהות בצילא דמהימנותא וליהנות מאורם הבהיר, במדור זה ננסה להביא כאן סיפורים ועובדות איך שצדיקים מדורות הקודמים היו בהאי חגא קדישא במחיצת רבותיהם הק' זי"ע

מזן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע

מזן הישמח משה היה רגיל לנסוע על חג הסוכות לרבו הק' החוזה מלובלין זי"ע, פעם נסע בערב סוכות והיה עת גשמים ונתאחר מאוד על הדרך, הזמן היה קצר לפני כניסת החג והוא עדיין באמצע הדרך, ואיך יגיע ללובלין על יו"ט, והיצר לו מאוד והתפלל להשי"ת שלא ישאר ח"ו על יו"ט בדרך איש לא עבר, היש"מ הרגיש אז חלישות בלב מרוב רעבון ולקח לטעום משהו בתוך פיו, ונזכר שיש לו איזה בייגעל והתחיל לאכול, ובתוך איזה רגעים ראה את עצמו בתוך עיר גדולה, ושאל להעוברים ושבים איזה עיר זו, אמרו לו שזו היא לובלין, ושמח על שזכה ליכנס לעיר מבעוד יום, וגם הספיק ללכת למקוה ולהכין עצמו לקדושת היום, פתאום הקישו בדלת והנה משמשו של רבו מלובלין בא ובידו ד' מינים עבדו, היש"מ בידעו כי רבו הק' שולח ד' מינים אלא למיוחדים שבין תלמידיו גדולים וקדושים, סירב לקבלם בטוענו שבזדאי טעות הוא, ובין כך לא יוכלו לצאת בהם כי מקח טעות הוא, המשמש חזר אל רבו ומסר לו דברי היש"מ, השיב לו רבו ע"י המשמש ואמר לו: אמור לו, האם הוא סוכר שהוא רץ עדיין עם הבייגעל בפיו! וראה היש"מ שרבו ראה הכל ברוח קדשו, ואז הבין שאכן אליו נתכוין והסכים לקבל את הד' מינים מיד השליח. (צדיק כתמו יפרח)

מזן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע

שמעתי מהגה"ק מסאטמאר זי"ע שאביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט מסיגוט זי"ע הי' לו פעם קפיצת הדרך, שפע"א במוצאי יום הכיפורים הי' מאוד שבזר ורצוץ מעבודתו הקדושה של כ"ק אביו הק' הייט"ל, אמירת הדרשה, והתפילות בבכיות וצעקות שהי' למעלה מן הטבע וכח האנושי, והגיד להגה"צ מו"ה אברהם חיים סלאטיפניצר זצ"ל (שהי' תלמיד זקינו הבעל ישמח משה

זי"ע וחבר לאביו הייטב לב זי"ע) "מיד וועלן גיין נאך אביסל שמחה קיין צאנז", ושכרו עגלה עם סוסים טובים וחזקים לנסוע, ומחמת מהירות הדרך להגיע לצאנז על חג הסוכות נסעו יומם ולילה עד שהסוסים נתיגעו מטורח הדרך, ושכרו עגלה אחרת, ואמר מזן הקדושת יו"ט "עבור עלי מה ונהי' על סוכות בצאנז", ובערב סוכות בבוקר הגיעו לעיר בארדיוב שהי' רחוק הרבה מצאנז יותר מיזם אחד לנסוע, ואמר להרב מבארדיוב שברצונו עוד להגיע לצאנז, ענה לו הרב מבארדיוב שאי אפשר להגיע היום לצאנז אבל הקדו"ט טען שהוא יצא מביתו על דעת ללכת לצאנז הי' מה שיהי', ובקושי מצא בעל עגלה שרצה להסיע אותו לצאנז שפחדו שישאר ביו"ט על אם הדרך, ולבסוף מצא בעל עגלה ונסע לצאנז, והגיע לשם לפנות הערב ולא הי' לו פנאי להגיע להתפלל עם רבו, והתפלל במגין אחר, ואחר התפילה סעד באכסניא שלו, וכאשר שב לכוחו קצת הלך לשלחנו הק' של רבו, והנה הרה"ק מצאנז היה רגיל להקדים בליל ראשון ליכנס לערוך שולחנו במוקדם, וכאשר הגיע לשם הקדו"ט רק אז נכנס הד"ח לשולחנו הטהור, וכראות המשב"ק את הקדושת יו"ט, קרא ואמר: עכשיו אני כבר יודע מדוע איחר הד"ח היום ליכנס לעריכת שולחנו שלא כדרכו, מפני שהי' ממתין על כבודו, ויהי כאשר נתן לו שלום אמר לו הרה"ק: נו, איד זענט גוט געפארן" שהי' להם קפיצת הדרך, ויהי כאשר חזר לאביו הייטב לב זי"ע וסיפר לו נסיעתו אמר לו אביו: זקיננו הישמח משה הי' לו קפיצת הדרך, ולנו הי' קפיצת הדרך ועכשיו הי' לך קפיצת הדרך, ואמר הגה"ק מסאטמאר זי"ע שאביו הקדו"ט אמר פעם ברוב ענותנותו: "זיי האבן געהאט קפיצת הדרך און זיי האבן 'געזעהן' דאס זיי האבן געהאט קפיצת הדרך" (דהיינו שראו את המלאך הממונה על הדרך), "איך ווייס אז איך האב געהאט קפיצת הדרך, (שרק היה יודע בנפשו שהי' לו קפיצת הדרך). (גדולת יהושע)

הבני יששכר נסע יחד עם בני ביתו לאפטא

פ"א כשה' [הרה"ק בעל בני יששכר ז"ע] אצל הרה"ק מאפטא ז"ע, על ימים טובים, הגה קודם סוכות צוה הרה"ק לכ"א שבאו ממקומות אחרים שיסעו הביתה שמצות שמחת ז"ט הוא איש וביתו, והבני יששכר הלך בחזרה והביא אתו את ב"ב לאפטא ושמח הרה"ק לקראתו. (נועם שיח דף ל"ד)

התפארת שלמה רצה להיות בעיר אפטא

אא"ז [הרה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק ז"ע] בהיותו אברך בעיר וולאשצאוו נסעו חברי חסידים בחודש אלול להרה"צ מהר"מ מאפטא וצ"ל בעל אור לשמים ולקחו את אא"ז עמם, ובעת בואם לקבל שלום התרגז הרה"מ עליהם בקל זיע סגי בזה"ל, מה הבאתי לי עוד פרי חדשה, אברך חדש, אין רצוני בחסידים חדשים, זכעת מה שעבר אין אבל אם עוד הפעם תביאו אותם אתכם אגרש את כולכם מביתי, הלא שמעתם, האנשים נבהלו נחפזו, ואא"ז הי' שם עד אחר סוכות והי' מאכלו לחם ואוגערקעס והי' ישן על עלייה, והרה"מ לא זאת שריחקו בכל מיני ריחוק ולא שאלו כלל מהותו וטובו, רק אדרבה נתן פקודה אל המשמש שלא יתן לו אפילו בשבת על השלחנות קערת תבשיל או מרק ובשר וכדומה, בהרחקות גדולות מאד, ואא"ז קבל כ"ז באהבה ועבד עבודת הקודש במשך כל הזמן בשמחה.

והנה דרכו של הרה"מ מאפטא הי' כי על סוכות לא הגיח לשום חסיד להשאר אצלו רק תיכף אחר יו"כ הכריז בבהמ"ד בצו לצו שכל החסידים יבואו ויקבלו מלפניו פרידת שלום ויסעו לביתם, וכאשר אא"ז ידע מזה הלא הוא רצה דווקא להיות באפטא גם בסוכות, שת לו חכמתו בקרבו, והלך ופנה עצמו מביהמ"ד של הרה"מ אל בהמ"ד אחר, כי לא חסדו בתי מדרשים באפטא, כדי שלא יתראה כלל לפני הרה"מ ולא ישמע פקודתו ליסע לביתו, אבל הרה"מ ברוח קדשו הרגיש בזה, ואמר אלא משמשו, לך נא ראה וחפש את האברך ר"ש מוולאשצאוו ויבוא לפני תיכף, המשמש הלך לביהמ"ד של הרה"מ, ובא בחזרה תיכף ואמר כי פשפש ולא מצאו שם, ורעש עליו הרה"מ מסתמא הוא בביהמ"ד אחר, תיכף לך והביאו לפני, המשמש נבהל והלך בזריזות מביהמ"ד לביהמ"ד עד שמצאו יושב ולומד, וצעק עליו בקול, עמוד תיכף וקום לך עמי מהרה, כי הרבי קורא לך, אא"ז הפסיק מלימודו, והלך בהכנעה אל הרה"מ, כשראהו, הרה"מ, צעק עליו בהז"ל הראיתם מערים כזה, התחבא עצמו בביהמ"ד אחר וסבר שלא ארגיז בו, מה אתה סובר להיות אצלי בסוכות, האם אינך יודע, כי אצלי אין שום איש זר בסוכות, אתה מיוחד אצלי, לא, לא, תיכף ומיד לקח פרידת שלום ותיסע לביתך, וכדברו פשט לו ידו הקדושה שיקבל פרידתו חיש מהר.

אבל אא"ז עמד בהכנעה על עמדו דומם ושוותק, עברו איזו רגעים רעש עליו הרה"מ מה אתה עומד ומבלה זמן אינך שומע דברתי, וקול פקודתי, אזי פתח אא"ז את פיו ואמר, אל יחר אף אדוני ואדרבה, אם הרבי אינו מניח לי להיות אצלו בסוכות, חלילה לא אעבור פקודתו, אני פי מלך שמור, אבל הלא בכל אופן שיהי רצוני חזק מאד להיות בעיר אפטא בסוכות הבע"ל, ואם אדמו"ר לא ירשה לי להיות בסוכתו, אבל אצל בעה"ב אחר רצוני להיות, ובוודאי לא ימחה אדמו"ר לי להשאר בעיר אפטא בסוכות, כשמוע הרה"מ את דבריו, השיב לו במרוצה וקצת רוגז, נא, בעיר פאטא אין עסק שלי תוכל להיות, אבל כל יהין לך לחשוב להיות אצלי בסוכתי, ובבית מדרשי, וכן בסטאנציע של החסידים כאשר היית עד כה, אתה שומע לך לדרכך.

הקיצור אא"ז לקח את כל כליו מסטאנציע שלו לרחוב אחרת רחוקה ממשכן הרה"מ, וקבע לימודו בביהמ"ד אחר, וציווה לבעה"ב החדש שיכין עבורו חלות קטנות ומעט דגים ובשר לכבוד יו"ט, ולא התראה פנים בביהמ"ד של הרה"מ, ליל א' דסוכות אחר התפלה ראה אא"ז כי אצל בעה"ב החדש יש סוכה גדולה עם הרבה בע"ב פשוטים, הם ובניהם הקטנים עם הגדולים, יחד, התיישב עצמו ואמר להבע"ב שלו, כי מחמת שצר לו המקום שישב יחד עם המון עם בסוכה לכן תאכלו אתם סעודתכם מקודם, ואחר זה ואכלתי גם אני, והלך לביהמ"ד וישב עצמו ללמוד בחשק נפלא לבדו במקום שאין איש אתו בביהמ"ד, עברה שעה אחת מלימודו, ובנתיים הלך הרה"מ לסוכה ועשה קידוש, ונט"י, והמוציא, ולאחר שאכלו הדגים, קרא פתאום הרה"מ למשמשו, ואמר לו, לך נא מהרה, ובקש לי את האברך ר"ש מוולאשצאוו שיבוא לכאן.

השמש הלך וחפש אותו בחפש מחופש, ובא בחזרה ואמר להרה"מ, בקשתי ולא מצאתיו, אמר הרה"מ, הע, מה אתה אומר, חפוש נא אותו היטב הדק, הלא בטח יושב ולומד הוא באיזו בהמ"ד, השמש התפלא, מי הוא שיושב ולומד כעת בביהמ"ד, הלא כעת שעת סעודה הראשונה של ליל סוכות, מי הוא שאינו ישוב כעת בסוכה, אמנם הי' מוכרח לילך, והלך מביהמ"ד לביהמ"ד עד שמצא את אא"ז יושב ולומד, קום נא והולך מהרה, צעק המשמש, הלא רגלי חלושות ומעדו קרסולי מלרוץ רץ כצבי לחפש אותך, הרבי קורא לך אל הסוכה, קח ולך.

השיב אא"ז בתמהון לבב, הלא אדמו"ר אמר לי בפיודש, שלא אראה ולא אמצא בסוכה שלו ובביהמ"ד שלו, באזהרה כפולה ומפולת ואין אתה אומר כן, בטח אחד מבניו או ממקורביו צוה לך כן מבלי ידיעתו, אבל המשמש התחיל לצעוק עליו מרה, הראיתם נא מתחכם בזה, הנני עיף ויגע ממרוצתי מבית לבית וממקום למקום

גילה שום דבר ולקחו אותו על תנאי הזה שיש שם קערטשמי תחת עיר אפטא ומשם ישאר לבדו ולא יסע עמהם יחד, והסכים לזה, ונסעו יחד, ובקערטשמי נשאר אא"ז והם נסעו לבדם להר"מ לאפטא, וכבואם לפניו תיכף שאלם הר"מ היכן האברך הזה, לקחתם אותו עמכם, השיבו לו, מחמת יראה, שלא ירגש עליהם, ואז פתח הר"מ את פיו בצעקה, הוי, שוטים, למה לכם לנסוע אלי, הלא אם יש לכם בעירכם אברך כזה אינכם צריכים לבוא אלי, הדבר יצא מפיו ונבהלו נחפזו, ונסעו תיכף עם העגלה אל הקערטשמי ומצאו את אא"ז הולך רגלי, וביקשו אותו ופייסו אותו באימה ויראה, והתחילו לנהוג בו מרא רבו, כמורא שמים, והתחילו לקבל מרות ממנו, כי ראו ושמעו בחיש כי הר"מ סמך אותו מפורש בשתי ידים. (נפלאות התפארת שלמה אות ע"ט)

הרה"ק ר"נ מלעכוזיטש צוה שיסע לקאברין

אחד ממקורביו [של הרה"ק ר' נח מלעכוזיטש זי"ע] נכנס לקבל פרידת שלום מאתו, אחר ר"ה הג'ל [שנת תקצ"ג] אמר לו שיסע על סוכות מיד לקאברין ולא ידע מה שאמר, ואח"כ כאשר עלה בגגו מרומים בעשי"ת הבין דבריו, וכן קיים. (אור ישירים דף כ"ה)

הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב בא אחר פטירתו ושלח אל בנו הרה"ק מדאלינא זי"ע

סיפר הגביר החסיד ר' מגדיל הויזער ז"ל שהי' אחר פטירת רבינו [הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע] מחסידיו של בנו הרה"ק ר' אליהו זצ"ל ואל בנו הרה"ק מדאלינא לא היה בא רק לפרקים. בא ראה את רבינו בחלום ונדמה לו שאמר לו שבחג הסוכות הבא יהיה בדאלינא אצל בנו רק בעריש, ובכן יבא גם הוא שמה. כשהקיץ קבל עליו לנסוע לדאלינא לשבת חוה"מ דסוכות, וכשבא אל הרה"ק ר' בעריש אמר לו בפנים צוהלות: "לפני שעה אחת היה אבי רבינו אצלי, ואך זה אתה שיצא מבית" נדהם ר"מ משמוע אוזניו, וראה כי לפעמים גם החלומות לא שוא ידברו, היו דבריו אלה של הרה"ק ר"ב כיוצאים מן הכלל, כי לא היה רגיל בכך לדבר בגלוי ממדרגותיו. (פאר יצחק דף קנ"ט)

הרה"ק מהרצ"ה מרימנוב אמר להרה"ק מליסקא שישאר אצלו

[אא"ז הרה"ק מליסקא זי"ע] הי' שם [אצל הרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע] בר"ה, ונשאר שם אא"ז זצ"ל גם על יום הכיפורים, למוצאי יוה"כ יצא כרוז מהרב הקדוש זצ"ל שכל איש ישוב לביתו על חג הסוכות, והלך גם אא"ז זצ"ל ליטול רשות, וענה לו הרב הקדוש זצ"ל ד"ך האב איך נישט געמיינט ונשאר שם גם על חג הסוכות, ולמד שם בסוכתו של הרב הקדוש בזוית אחת כל מסכת

לחפש אותו עד שמצאתיו, והוא אומר ומפלפל בדברים, האם צריך לישבע שבועה דאורייתא ע"ז, אני אומר לך כי הרבי בעצמו קורא לך, קום וקח לך, השיב אא"ז א"כ איפוא אלך, אבל אולי אתה משקר לי אזי תזכור נא היטיב שתהי' זהיר וזהיר ברוחק, כי בנפשך דברת, המשמש אמר כן, וילכו שניהם יחדיו.

וכבואו אל הסוכה קרא לו הר"מ שישב על הספסל תחת כסא קדשו [אונטער די שטוהל] וישב, והפך הר"מ אליו בשאלתו, עשית קידוש, השיב לו, תנו לו כוס יין לקידוש, ועשה קידוש לעיני כל היושבים מסוכין ועומדין צפופין, תני לו חלה ומים לנט", ונתנו לו, תנו לו דגים ונתנו לו, אחר אכילת הדגים, אמר הר"מ אליו, אתה אברך, הנה שמעתי עליך לאמר כי אתה יכול לנגן, זמור נא זמר כל מקדש [כי אז הי' א' דסוכות בשבת] אזי פתח אא"ז את פיו בקול גילת ורנן, קולו קול עוז ועצמה בצלצלי שמע ותרועה כדרכו עד כי נבהלו השומעים מקול נעימות קולו הערב ומפרק הרים ומשבר סלעים, והר"מ סגר עיניו בשמעו קול זמרתו, וכמעט רקד רקידה ביושבו על הכסא מפזז ומכרכר ועשה תנועות בגופו בדביקות קדושתו, וכצפרים עפות כן עף והגביה עצמו למעלה למעלה בכל עת אשר נשמע קולו של אא"ז, וכאשר סיים אא"ז את הזמר דא"י "תשועות עולמים": בקול רם ונשא, נתפעלו כולם עד כי כמעט היו רואים את הקולות של תשועות עולמים ממש.

אזי פתח הר"מ את פיו ואמר, נא אברך יישר כך לך, ואל בנו הרה"צ ר' פינחס הפך את פניו ואמר הראית נא, כי באופן כזה צריך לזמר זמירות כמו שהאברך הזה מזמר, תדע כי האברך הזה בשעה שמזמר זמירות מונח לו שם "הוי"ה" על קצה הלשון שלו [דעם שם ה' ליגט עהם אופן שפיץ צינג] והוא מזמר ממש כמו קול כנפי הכרוזים בגן עדן באופן כזה לזמר, העולם שמעו דברים כאלה יוצאין מפי הקדוש הר"מ נבהלו ונתפאלו והביטו זא"ז עד כי צוה הר"מ ליתן המרק להשלחן, ואמר אא"ז שבזמר הזה כיבד אותו הר"מ עם ענין קדושת הניגון, כי הוא הי' בדעתו שלא לבלות זמן עם זה כי באתרא דליעול ירקא ליעול בשרא וכוזא, בתורה ותפלה. אבל אז בגזירת הר"מ שכיבד אותו בזה הי' מוכרח לקבל גם את העבודת הקודש הזה, וב"ה שעלה יפה יפה מאד [עס האט אבער ב"ה גוט געראטיג].

והביטו איפוא וראו, כי בעיר וולאשצאווי לא ידעו החסידים כלל מזה וכאשר בא אא"ז חזרה לוולאשצאווי הביטו החסידים עליו ברוגז כי זכרו שהי' להם פסק מהר"מ אשר הביאו אליו חסידים חדשים, וכאשר אחר זמן רב כשנסעו על חג השבועות לאפטא, ורצה אא"ז ליסע אתם יחד ולא רצו בשום אופן כי למה להם לצער הזה לקבל פסק מן הר"מ ואא"ז הפציר בהם שיקחוהו ולא

הה"ק מאפטא, ובא אצל הרבנית ואמר כי ירצה להיות אצלם על חג הסוכות, הרבנית אמרה כי לע"ע אין להם שום דבר לצורך החג, ונתן לה מעות רב כיד המלך כי תכין כל צורכי יו"ט ומלבושים נאים מתוקנים, והכינה כל טוב וטוב וגם קשטה את הסוכה בבגדים נאים כיד המלך.

בלילה נשאר הגביר הג"ל בבהמ"ד לראות מעשה הרב הקדוש את אשר עשה [כי כל העולם כבר הלכו לביתם והה"ק נשאר בבהמ"ד לאשר כי ידע כי ביתו ריקן מכל ע"כ לא חש להלוך לביתו וסוכתו] עכ"ז מה שיעשה הזמן, וחשב [הה"ק] בדעתו לכל הפחות ילך לביתו ויפקוד לשלום את ביתו זה אשתו בברכת החג, ולקיים מ"ע לישב בסוכה, והלך לביתו, והגביר הג"ל אחרי, כאשר ראה אותו, נתן לו שלום ושאל אותו לאנה תלך, אמר לו אצל רבינו, אמר לו, צא ובקש לך מקום מגור אשר ייטב לך, כי לא אדע האם יש לי מאומה בבית, אבל הוא לא שת לדבריו הקדושים [כי ידע כי נתן מעות להרבנית והכינה כל טוב].

כאשר בא לביתו וראה נכות דולקות ומטה מצעת שאל אותה, מאין לקחת את כל אלה, אמרה לו כי איש פלוני ופלוני נתן לה את כל אלה, והוא הי' ציר נאמן לשולחיו מאת ד', ותרב השמחה, ויהי בבוקר, שאל אותי אולי יש אצלך אתרוג ולולב ומיניו, אמר לו יש ויש, ונתרבה השמחה כפליים לתשועה, לגבוה, ולכם, והי' שמה בכל ימי החג, אחר החג אמר לו הה"ק, דעי בני, כי אתה זכית את עצמך עתה, כמו אדה"ר קודם החטא, ואם תרצה להסתלק עתה מזה העולם אזי נקי תהי' לביתך ותבא למקומך [מקום העליון] בדרך נכון באין שטן ומפגיע ועתה תתישב בדעתך, אם תבחר לעצמך עולם הזה או עולם הבא, כי אין איש אשר יעשה טוב וכו' כתיב, ומי יודע אם תוכל עוד לשוב לדרך הנה כמו עתה, והתיישב בדעתו ונסע לביתו ויצא אל עמו ונאסף בשלום ויעזעכ"א. (דברים ערבים ח"ב דף נ"ה ע"ב)

הצדיק צריך להתפלל על מי שנמצא אצלו

בהושענא רבה

פ"א בלילה כשבא אאמו"ר הגה"צ מהר"א אשכנזי זצ"ל לבית זקני רבינו [הרה"ק בעל לב שמח מאלעסק זי"ע] מצא אותו יושב בעגמת נפש גדול, ואמר לאאמו"ר עתה בא שליח מזלאטשוב, אשר בנו של ידידנו ר' אברהם מטשי הוא חולה מסוכן ר"ל, ואין לי שום דרך להתפלל עבורו, כי תמיד הי' דרכו כשבא לכאן על ימים נוראים נשאר עד אחר סוכות, ובשנה זו נסע לביתו בחוה"מ, ולא נשאר על הושענא רבה, וא"ל אאמו"ר הלא הי' בכאן מיום א' דסליחות עד יום א' דחזו"מ.

ותיכף אחר דבורים האלו הטו רבינו את ראשו לאחוריו כדרכו בקודש ונתעכב כך כמו חצי שעה, ואני פסעתי במכיוון בהחדד אילך ואילך כדי לעוררו ולא הועיל,

סוכה, והרגיז את הרב הקדוש והתחיל לדבר עמו בלשון נסתר (איהר) וכידוע שאפי' לאיש זקן הי' מדבר בלשון אתה.

והנה א"ז הצדיקת בביתה הכינה הסוכה על נכון כי אמרה בודאי יבוא בעלי לביתו, ויהי כי פנה היום הערב סוכות ותרא כי לא בא בעלה, הי' לה צער גדול עד למאד כמובן ממילא (ובתוך הסיפור ספרה לי א"ז הצדיקת ע"ה כי פ"א לא הי' לו אורח על חג הסוכות והי' לו צער גדול, וממש קרוב לחשכה בא ישראל אחד תוארו הי' כאחד מאנשי הצבא היוצא חפשי והי' לו שמחה גדולה), עד שמתוך העצבות הלכה לשכוב ותישן, ותרא בחלומה כי היא ברימאנאב ותבוא להיכל הרב הק' הג"ל והוא ישוב בראש השולחן ברוב עם הדרת מלך סביבות שלחן הטהור, ויהי כראות הרב הק' את א"ז ע"ה וישאל אותה מה תבקשי, ותאמר את אישי אנכי מבקש, ויאמר לה אל תירא כי הגו פה, וישוט לה חתיכת דג, ומיד בהקיצה הוסר ממנה העצבות והיתה אך שמח, וכבוא מוזללה"ה לביתו סיפה לו א"ז ע"ה את חלומה, והציעה לפניו תואר פני מלאך ה' צבאות הרב הק' ז"ל ואל כל הנהגת ההיכל, ואמר ממוזללה"ה שכן הוא באמת ויהי לפלא. (אור הישר והטוב לייסקא דף רס"ט)

עינים צופיות של הרה"ק מדינוב

פעם שאל רבינו [הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע] את הגה"ק ר' משולם פייש [מטאהש] זי"ע, האם הוא בונה לעצמו סוכה בביתו, וענה לו שאין נצרך לו סוכה בביתו כי הלא הוא בא מדי שנה לרבינו, אמר לו רבינו, שאין זה נכון וצריך לבנות סוכה כהלכתו, כמובן שהגה"ק מטאהש קיים פקודת רבינו, וקודם שעזב ביתו ללכת לדינוב לקבל פני רבינו על חג הסוכות, העמיד בביתו סוכה מפוארה בכל פרטיה ודקדוקיה, בדרכו לדינוב ראה שבהנחל הקטן שיש בדרך עם גשר עליה, גבר המים למאד, ונעשה מים רבים, ולא יוכל לילך הלאה להגיע לדינוב, ובהכרח זר לביתו והגיע למקומו בערב סוכות סמוך לדרת הלילה, ואז הבין פקודת קדשו של רבינו שצוה עליו לעשות סוכה בביתו. (צמח דוד תולדות המחבר דף י"ז)

סיפור באחד שהביא כל צרכי החג להרה"ק

מאפטא זי"ע

הה"ק [מאפטא זי"ע] הי' פ"א במצוקה גדולה ו"ל - כי הי' ערב סוכות ולא הי' לו שום דבר לצורך החג אפי' סוכה מהזוגת מכש"כ לולב ואתרוג, התיישב בדעתו והלך בבהמ"ד להתפלל וללמוד, והי' גביר אחד מחסידי לזענסק אשר נסע ליריד אחד דרך מקום הה"ק הג"ל ורבו הקדוש מליזענסק ציוה עליו כי בחזירתו יסע להה"ק מאפטא על חג הסוכות, ופקודתו שמרה נפשו ובא בערב סוכות אצל

שבזיעה זו תנצלו מהחולי המהלכת עתה, אבי ז"ל אמר, וגם אני אומר: שאותן בני אדם המזיעין אצלנו בעריכת השולחן, לא יצטרכו להזיע בגיהנם] עכ"ל הקדוש, כן הגיד לי ר' איצל הנ"ל ששמע דבר זה מפ"ק הרב הנ"ל. (סיפורי צדיקים החדש דף רנ"ה)

זכה בבי"ד של מעלה ע"י שהי' נוסע לבעלזא בכל שנה

מרן [הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע] קרא פעם, לאחר ראש השנה, לאחד מחסידיו, שהיה רגיל לשהות בבעלזא אצל הרבי משבת סליחות עד אחרי חג הסוכות, ואמר לו, שישע מיד לביתו, פרץ החסיד בכי, כי לבו אמר שקרב קצו, כי לא היתה זו דרכו של הבי לשלוח את חסידיו ממנו. אמר אל הרבי: "כל השנים אני שוהה בבעלזא עד אחרי סוכות, ומדוע עלי לשהות השנה ממנהגי זה", לא ענה לו מרן על שאלתו ואמר לו: "אתה מוזכר לנסוע מיד". לאחר שהחסיד לא רצה לעזוב את חדרו של הרבי והמשיך לבכות, אמר לו מרן: "אל תבכה, סע עכשיו הביתה ותחזור אלי לשמחת תורה".

כאשר שמע החסיד את הבטחת הרבי שיחזור לשמחת תורה נגולה המעמסה מעל לבו ונסע לביתו כמצות הרבי, כאשר הגיע לביתו נפל למשכב וחלה, כל השבוע טיפלו בו הרופאים אבל ל יכלו להעלות לו ארוכה. בחול המועד הורע מצבו והרופא אמר שרגעיו ספורים, כאשר ראו בני ביתו שהחולה כבר גוסס קראו לחברא קדישא, הדליקו נרות על יד מטתו, בדקו נשימתו ובאו לידי מסקנא שאמנם אלה הם רגעי האחרונים.

פתאום הרגישו הסובבים אותו שינוי במצבו והבחינו בסומק העולה בלחייו, פתח עיניו והסתכל סביבו, מיד נתנו לו לשתות, אט אט שב לאיתנו ולאחר יומיים כבר ישב על מטתו, לשאלת בני ביתו אם יודע הוא שהיה על סף המות ולפתע חל שינוי לטובה במצבו, סיפר להם שבחלומם מצא עצמו עומד לפני בית דין של מעלה וראה איך מעיינים בדינו ונמצא חייב ויצ פסק דינו למיתה. בשמעו זאת, טען לפני הבית הדין, שהיה אצל הרבי מבעלזא והרבי אמר לו שבשמחת תורה יחזור אליו, אמר לו: "אין אחרי מעשי ב"ד כלום"

טען שוב שהוא יש לו רבי וזה הוא הפסק דין שלו, וגם בית דין מחויב לשמוע לפסק דין של צדיק הדור, אמרו: "נבדוק את הדבר, ואם נכון הדבר שכל השנים היית שוהה בשמחת תורה אצל הרבי - ניתן לך גם היום להיות אצלנו". בדקו ומצאו שאף פעם לא החסיד מלהיות אצל הרבי בימים אלה ופטרנו אותו לשלום. האיש הבריא ובשמחת תורה היה בבעלזא וחי אחרי זה עוד שנים רבות. (אדמו"ר בעלזא ח"ב דף ק"ט)

והכיתי בידי על השלחן לעוררו כי יראתי שלא יסכן א"ע ח"ו. פתאום אמר לי אל תפחד שאיני ישן, וישב כך עוד שעה קצת ונתעורר, וכתב מכתב לר"א הנ"ל שבעזה"ש"ת יהי' רפואה שלימה לבנו, ולמחרתו כשבא אאמו"ר לבית קדשו של זקני, א"ל אתה פתחת לי דרך תפלה בדבריך להחולה הזה, ואח"כ כשבא ר"א הנ"ל לאלעסק וסיפר שבנו שב לאיתנו, א"ל רבינו תתן יישר כח לחתני ר' אנשיש שהוא פתח לי דרך תפלה עבורו. (לב שמח החדש דף צ"ג)

הרה"ק מקאלאשיץ המתין על אלו שהיו צריכים להגיע

בעקבות האהבה העזה שהיתה שפוכה מלבו [של הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע] אל עם ישראל, התעצם רבינו והתאחד עמם עד שהרגיש יגונם דאבונם וצרותיהן כמכאוביו שלו, ודכאון נפשם הציקו את רוחו כמדקרות חרב וכמחט נוקב לב.

בליל הושענא רבה יצאו פעם חבורה של חסידים מעיר לימנוב ונסעו לרבינו לעיר ריישא, וחשבו להגיע לרבינו כשבע שבע בבוקר. ברם נתאכרה הנסיעה מדי, כי האוטו-באס (כלי רכב ציבורי) נשבר כמה פעמים. כשהגיעו לריישא סמוך לשקיעת החמה מצאו לתמהונם שרבינו עודנו מיסב על שולחנו הטהור של הושענא רבה, אף שעוד מעט ויתקדש החג, והוגד להם שנמנע רבינו לברך ברכת המזון זה זמן רב, אלא כל העת שאל ודרש אם כבר הגיע הבאס מלימנוב, וכשענו בשלילות לא רצה לברך בהיות לבו מלא דאגה על גורלם, ועכשיו כשהגיע הבאס בדרך ברכת המזון בשמחה. (דברי חנה ח"ב דף קס"א)

ע"י הזיעה אצל הצדיק ניצולים מהזיעה בגיהנום

ה"ר איצל בר"ג מחאטין היה בשטיפניעשט אצל כ"ק אדמו"ר הרה"ק מנחם נחום משטיפניעשט זצ"ל [בימים אחרונים דסוכות] עם ה"ר משה יחזקאל'ס, ובשמחת תורה [בשעת הסעודה חלק הרה"ק לכל המסובין ראהו קוץ [עוגה מלאה במרחקת] כנהוג, והיה עומד ומחלק מה שהגבאי הושיט לו] וזובן שנדחקו אז מאוד סמוך למקומו, אמר ה"ר איצל לחבירו ר"מ בחשאי, הלואי שבזיעה זו שאנו מזיעים כאן למאוד, ניצול מחולי הזיעה (טיפוס שהיתה מהלכת אז).

הרה"ק שמע דבר זה מהם [תיכף הניח מידו הפרוסה שאחז וישב על כסאו ונאחז בסבך עומק מחשבותיו הק', ואח"כ] ענה להם בזה"ל: אזוי זאגסטו, אז מיט דעם שווייט זאלט איר ניצל ווערין פון דעם שווייציקין שלאפקייט. דער טאטי [הרה"ק מרוזין] זכרנו לברכה האט גיזאגט, אין איך זאג, אז די מענטשין וואס שווייצן בא אונזר טיש וועט נישט שווייצן אין גיהנם [כך אתה אומר,

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קבט — בלתי מוגה

ביקור הגאון רבי שמואל אליעזר שטערן שליט"א

רב מערב העיר בני ברק – וחבר הביד"צ של הגאון הגדול בעל שבט הלוי שליט"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויילאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת פנחס תשע"א לפ"ק

יכול בקרבו דין ודברים בענינים כדלהלן:

במצות צדקה לא בעינו כוונה שסוכ"ס העני נהנה מונו- חידושו של המהרי"ט אלאזי במצות פו"ר ע"י בן מומזר שסוכ"ס מרבה בנים בעולם - ד' המנחת חינוך לגבי מצות תשבינו שמהני אפילו אם היה המוצה באה ע"י עבירה - חקירת המנחת חינוך אי תשבינו הוא בקום ועשה או בשב ואל תעשה ופלפול בדבריו - במחלוקת הקצוה"ח והנתיבות האם מחשבת המשלח מצטרפת למעשה השליח לגבי קנינים בנכסי הגר - בחידושו של החת"ס שאדם אינו יכול להוציא את עצמו מחזקת בריא - בגודל קדושת הקטורת שעל ידי הרתחה נתעלו למודריגות נעלות - במחלוקת החיד"א והגרעק"א האם שייך להתנות עם המשתמש בחפצו שאם יזק ישלם לו יותר משווי - בד' הנועם מגדים שמבריאת העולם ילפין גודל מעלת המחשבה - בד' הראשונים שחסידים ויראי ה' אסורים בהרהור מוקצה בשבת - ביאורים בד' הגמ' מפסיקין לקר"ש ולתפילה - חידושו של מרן רבינו בעל דברי יואל זי"ע שקיי"ל כר"ש במה שלמד אחר יציאתו מהמערות - בד' התפארת שלמה שלעתיד לבוא יהיה הלכה כרבי שמעון מחבריו - ישוב על קושיית הבני יששכר איך נהנה אאע"ה מבושר וחלב - במחלוקת הנתיבות והמחנה אפרים האם מותר להמדיר הנאה ליתן לעניים - בד' האגלי טל שרבי שמעון לשיטתו החמיר בכוונה במצות - הערה בד' הר"ן שמצה לא בעי כוונה שכן נהנה - ד' הראשונים לחלק בין מצוה התלויה בדיבור או במעשה לגבי כוונה - בד' המאירי והדרך פיקודין אם גם במרור יש סברת שכן נהנה - בד' הב"ח שיש ג' מצות הצריכות כוונה - ישוב לפי"ד הב"ח סתירת אב"י לגבי כוונה במצות - בד' החת"ס בגודל תשובה מאהבה ופלפול בד' ריש לקיש - בחולה שיש בה פקו"נ האם החיוב על החולה או על הרופא ובדיני מסייע - שאלה לגבי כתובה בב' אנשים שנקראים בשמות שווין - כמה עצות מעשיות לגבי כתובה - כמה צדיקים שהאריכו ימים עלי אדמות - בחיוב האשה בלימוד הדינים שמחוייבת בהם - בד' הערוגות הבושם והתפארת שלמה בקדושת הפה וקדושת הדיבור.

רבינו: יא.

הגר"ש"א: דער רבי שרייבט דארט (פ"א משנה ב') אז צדקה אן א כוונה הייסט אויך צדקה, שכן נהנה. ס'איז א שטיקל חידוש, אז דער הנאה פונעם עני איז משלים דעם חסרון כוונה פונעם נותן, ס'איז א גרויסער חידוש.

רבינו קודמו בברכת שלום עליכם ושאלו לסיבת בואו, והשיב הגרש"א שבא על היארצייט של חותנו הרה"ח ר' אפרים קליין ז"ל **ואמר:** א יישר כח פארן רבי'ן אויפן ספר לב אהרן (עמים אבות), יעדעס וארט איז א פערל, כ'האב א שטיקל הערה, איך מעג זאגן...

איינער וואס האט ל"ע א מזמור, צי ער האט מקיים געווען מצות פרו ורבו.

הגרש"א: דער מנחת חינוך (מצוה א) רעדט פון דעם.

רבינו: יא, דער מנחת חינוך (שם אות ה) ברענגט צו דעם מהרי"ט אלגאזי, ער זאגט אז ס'איז דא דער רמב"ן (יבמות כב.) און נאך ראשונים (עי' ברשב"א וברשב"א שם) וואס האלטן אז מ'האט מקיים געווען די מצוה, ווייל דער תכלית פון די מצוה איז די תוצאה, און די תוצאה איז דא.²

הגרש"א: דער מנחת חינוך זאגט דאס אויף תשביתו אויך (מצוה ט' אות א'), לגבי מצוה הבאה בעבירה.³

רבינו: ער זאגט נאר אויב אז ס'איז די מצוה שב ואל תעשה (קיים מצות תשביתו אפילו כשבאה ע"י עבירה).

אבער אין אמת'ן דארט אויב מ'זעצט די סברא (שעיקר הוא התוצאה), איז לכאורה אפילו מ'האלט אז מ'דארף מקיים זיין תשביתו בקום ועשה, איז עס אויך גוט, אזוי ווי פרו ורבו

רבינו: כ'זאג עס נישט פון מיר, מ'זאגט עס שוין, ווייל דער תכלית פון די מצות צדקה, איז אז דער ארימאן זאל נהנה זיין, דער תנאי זהב (להרחיק ר' בנימין דל מ"מ בק"ק ולאמשיין, נדפס לראשונה בשנת תקע"ו) זאגט עס אין פרשת אמור בשם דעם בעש"ט הק'.¹

דער שינאווער רב ברענגט אויך צו קעין זה (פ' וירא), און ער מיינטשט וואס רש"י זאגט 'כל השקפה שבמקרא לרעה', אז מ'זעצט אריינקוקן אין אייגענעם מצוה, קען זיין עס זאל נישט מוין, 'חזן ממתנות עניים', ביי צדקה, וואס ס'איז אלעמאל לטובה, ווייל ער איז מחיה דעם עני. און אזוי זאגט דער בעש"ט הק' אז דאס איז דער מעם, ווייל ס'איז מחיה נפש האביון.

הגרש"א: אבער די סברא פון 'שכן נהנה' איז א חידוש, זיי זאגן אז דער עיקר מצוה איז אז דער עני זאל הנאה האבן.

רבינו: מ'זעצט אז ס'איז דא א מהרי"ט אלגאזי (אות ס"ה ראשון סעי' ו') ביי מצוה הבאה בעבירה, ביי די שאלה ווען

1

מ'רבינו שליט"א מפרש שם דברי המשנה (אבות א ב) על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. ובוהר הקדוש (וישא דף קמ"ו:) רמז שלשת עמודי העולם על שלשת האבות, על התורה דא יעקב דכתב ויעקב איש תם יושב אוהלים, על העבודה דא יצחק שהיה עולה תמימה, ועל גמילות חסדים דא אברהם עמוד החסד. ולפי זה יש לתת טעם למשנתנו למה הזכיר גמילות חסדים לבסוף.

וה"ל על פי מה שהביא בתורי זהב (פ' אמור) בשם מ'רן הבעש"ט הקדוש זי"ע שכל המצות שהאדם עושה עם פניות מוטב היה שלא לעשותו כלל, אבל מצות צדקה אף שעושה עם פניות, מקיים המצוה, מאחר שהוא מחיה נפש האביון, ע"ד. ובדברי יחזקאל (פ' וירא) ביאר בזה דברי רש"י (פ' וירא) כל השקפה שבמקרא לרעה, חזן מהשקיפה ממעון קדש (דברים כו טו), שגדול כח מתנת עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים. פ"י בכל דבר מצוה כשמשקיפין ורואים בתוך הדבר, יוכל למצוא בו רעה, שהמצוה נעשה בפניות, חזן ממצות צדקה, שאפילו עושה בפניות הוא גם כן טוב, שבין כך ובין כך הוא מחיה את העני, עכ"ד.

ויש למצוא לזה סמוכין בהלכה, דפסק הרמב"ם (פ"ז מהל' ח"ט ה"ג) אבל מצוה בלא כוונה יצא ידי חובתו, וכתב הר"ן (ראש השנה סה.) הטעם, שכן נהנה. וכמו כן מצות צדקה נחשב למצוה אף בלא כוונה, כיון שכן נהנה העני מן הצדקה.

ובזה יתפרש המשנה מה שהזכיר גמילות חסדים לבסוף, שזה מורה על מדינה פחותה, כי בתורה ועבודה צריך דוקא שיהיה לשמה, אבל גמילות חסדים נחשב לזכות גם כשהוא במדינה פחותה, שעושה שלא לשמה בלא כוונה, כיון שכן נהנה העני מן הצדקה, עכ"ד.

2

וה"ל מהרי"ט: אמנם ראיתי לרבינו הרמב"ן בחידושו שם (יבמות כב.) וכן הרשב"א וכן הרמב"ם בחידושיהם שם שהביאו לשון הירושלמי כן וז"ל, ובירושלמי אמרין מנו הוא לכל דבר ואפילו לפריה ורביה ולשניה, לומר שאפילו שהוא מזמור גורו בו שניות וקיים מצות פריה ורביה עכ"ל, מוכח מדבריהם דגירסתם בירושלמי אינו בלשון בעיא כי אם בפשיטות ס"ל לרבי בון דקיים פריה ורביה, ומש"ה הביאו כן להלכה דקיים פריה ורביה, ואולם הר"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו הירושלמי.

וה"ל דאין אפשר דס"ל להירושלמי בפשיטות דיצא ידי פריה ורביה, כיון דהא קו"ל מצוה הבאה בעבירה אפילו בדיעבד לא יצא ידי חובתו, כדאמרין בריש פרק לולב הגזול (דף ל.) דמטעם זה לולב הגזול פסול מטעם מצוה הבאה בעבירה, וכן כל מצות שבתורה וכ"ל מצוה הבאה בעבירה דערוה החמורה וגדולה כו', דפשיטא דכל דזה הבן נעשה וגולד בעבירה לא יצא ידי חובת מצות פריה ורביה, עיי"ש שמאריך להקשות ולבאר שבוודאי הוי מצוה הבאה בעבירה, ולבסוף מסקינן שאפשר ליישב דבריהם דאיידי בבא עליה באונס, שאז ו"ל שקיים מצות פרי ורבי.

3

עיי"ש במה שכתב המנחת חינוך לחקור בדיון תשביתו, אם היא בשב ואל תעשה, או דווקא בקום ועשה, וכתב דהנפק'מ בדבר אם השבית את החמץ ע"י שאכלו, דאם נאמר דהמצוה הוא בקום ועשה, לא קיים בזה מצות תשביתו, כי הוי מצוה הבאה בעבירה, אבל אם המצוה הוא בשב ואל תעשה, א"כ אפילו אם אכלו, מכיון שהחמץ אינו ברשותו קיים את המצוה.

איז אויך בקום ועשה, און פון דעם וועגן דאך איז עס גוט, ווייל די תוצאה איז די מצוה.⁴

איז פשט, אז מ'דארף זעהן וואס די תורה האט געוואלט, למשל ביי לולב האט די תורה נישט געוואלט ס'זאל זיך שאקלען, נאר די תורה האט געוואלט די מעשה הנמילה, און ביי שופר האט די תורה געוואלט די מעשה התקיעה, ביי דעם איז שייך מצוה הבאה בעבירה, אבער דארט ווי עס איז דא דער פרו ורבו, איז דא דער קיום המצוה ואפי' אם נעשה ע"י עבירה ר"ל, איז גוט, אזוי ברענגט דער מנחת חינוך פון מהרי"ט אלגאזי, דארט זעהט מען אזא מין זאך. איז ביי צדקה, איז דער תכלית פון די מצוה אז דער ארימאן זאל האבן צו עסן, און ער האט דאך געהאט צו עסן.⁵

4

הנה חידושו של מרן שליט"א דלא כדברי המנחת חינוך, די"ל שאפי' אי נמצא שמצות תשבתו הוא בקום ועשה, אעפ"כ אינו נחשב למצוה הבאה בעבירה ע"י אכילתו, יש אחרונים שהעמיסו את הסברה הנ"ל בהאיספקתא של הגרעק"א בדרוש וחידוש (מערבה ה' אות כ"ה) שכתב בזה"ל: ...ולענ"ד נראה הכרעה, דלר"ש לפני זמנו מותר באכילה, א"כ י"ל הא דצותה התורה ביום הראשון תשבתו דהיינו בערב יו"ט, גם דרך אכילה בכלל, דהא באמת מותר באכילה, וממילא גם אם אכלו בפסח דעבר על איסור אכילה, מ"מ קיים לעשה דהשבתה, כיון דפירוש דתשבתו הוא דרך אכילה (ויש לעיין אם י"ל בזה דהוי מצוה הבאה בעבירה דלא צ"ל ידי המצוה), אבל לר"י דחמץ לפני זמנו בלאו, וממילא א"א לומר דתשבתו היינו אכילה דהא הוא אסור לאוכלו, והציווי דתשבתו שיעשה בן לא חי' על האכילה, מש"ה י"ל דבאכלו לא יצא ידי מצוה דתשבתו כיון דפירוש דתשבתו לא היה הכוונה לאכלו, והוא נכון כסברה בעזה"ל... עכ"ל הגרעק"א.

נמצא לפי דבריו שאף אם נאמר דהמצוה היא בקום ועשה, ואכלו בפסח, יכול להיות שמקיים מצות תשבתו, ולא שייך בזה מצוה הבאה בעבירה, כמו שנסתפק בזה הגרעק"א, וכמו שמוצינו בד' הירושלמי הדיונים (שבת פ"ג ה"ג) על קריעה על מנת בשבת, שאף שאיזו קעביר איסורא, אבל יצא חובתו עם הקריעה.

ועיי' בשו"ת תשובה מאחבה (ה"א סי' קפ"ב) בד"ה אכן וכו', ובשו"ת נוב"ת (הא"ח סי' צ"א) בתשובה מבן המחבר, בענין השאלה אם אפשר לקיים מצות תשבתו ע"י אכילה לאחר זמנו.

5

עיי' בס' אמרי בינה (או"ח סי' י"ד) שכתב כסברא הנ"ל לגבי כונס יבמות ומצות פרי ורבי, עיי"ש.

ונעתיק כאן ד' הקובץ שיעורים (ה"ב סי' כ"ג אות ו') וז"ל ...והנה מצינו שני סוגי מצוות (א) שעשית המעשה ע"י האדם היא גוף המצוה כגון שופר לולב וכו' (ב) שעיקר המצוה היא תוצאות המעשה כגון פדיון שבויים פריעת בע"ח פריה ורביה וכו', והחילוק הזה נפ"מ לכמה דברים כגון

ס'איז דא נאך א מעם וואס איז דער חסרון פון מצוה הבאה בעבירה, אזא חסידישן מעם, דער פעטער ז"ל האט עס נאכגעזאגט - כ'מין פון זיין שווער, פון פלאנטשער רב (חותנו ביוז"ר הנה"ק רבי אברהם חיים האראוויטץ מפלאנטש ז"ל) - ווייל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות (סוטה ג.), קומט אויס אז ווען מיט א עבירה איז מען א שומה, און א שומה איז פטור מכל המצוות (הגינה ב.), קען נישט זיין אז ער זאל מוהן א מצוה.

הגר"ש"א: ער איז פטור מן המצוות, אזוי ווי אכל מצה בעת שטותו ושכתב הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ו ה"ג), דאחר שנתרפא חייב לאכול, לפי שאותה האכילה היתה בשעה שהיה פטור מן המצוות (וכ"ז בשו"ע או"ח סי' תע"ה סי"ח).

רבינו: על כל פנים, ס'איז א שיינע סברא וואס דער בעש"ט הק' זאגט, אז וויבאלד דער עני האט הנאה געהאט, האט דער נותן מקיים געווען מצות צדקה.⁶

הגר"ש"א: יא, ווייל דאס איז אזא סארט מצוה, אבער דער צירוף פון 'שכן נהנה' וואס ס'שטייט דארטן, דאס איז א חידוש.

רבינו: ווייל דארט ביי מצוה האט דער וואס עסט הנאה געהאט.

הגר"ש"א: ס'איז דא א שאלה אין קצות צי די מחשבה פונעם שליח מיט די מעשה פונעם מושלח צי עס קען זיך מצרף זיין.

רבינו: ביי עדור לי בנכסי הגר [דאס אחד שלח שליח לגדור ולבנות בנכסי הגר כדי לקנותו, והשליח לא ידע שהם נכסי הגר, אלא כסבור הוא שהוא של המושלח].

למ"ד מצוות צריכות כונה והתקוע לשיר צריך לחזור ולתקוע ובפרעית בע"ח מצוה אם פרע שלא בכנות מצוה לא נאמר שצריך לחזור ולפרוע, וכן במצות פ"ו שהמצוה היא שיהיו לו בנים והרי יש לו בנים אף אם לא כיון לשם מצוה אינו חייב לחזור ולחוליד בנים, וכן במצות ובערת הרע דהמצוה היא שיהא הרע מבוער אפשר לקיימו גם ע"י נכרי אף דאינו בר שלוחות כמ"ש בשו"ת הרשב"א ה"א סי' שצ"ו ובפ"ק דמועד קטן דף ט' כאן במצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים וכו' עיי"ש, וכד"ג גם באיסורין, עיי"ש עוד.

6

ועיי' בס' דורש לציון (דורש י"ד) מהאגון הנוב"ז ז"ל שמביא ראי' מוד' הגמ' בפסחים (דף ת.) שהאומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחי' בני ה"ז צדיק גמור, אף שכלל המצות אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אך בצדקה שאני אף שאין בו מחשבת מצוה, אפ"ה יש בו תועלת מצד עצמותו דהא העני נהנה ממנו, ע"ש.

הגרש"א: יא, דארט איז די שאלה צי די כוונה פונעם משלה איז זיך מצטרף צו די מעשה פונעם שליה.
רבינו: ס'איז אין סימן רע"ה (סק"ג),⁷ דער נתיבות איז חולק אויף אים.

*

הגרש"א: ס'איז אינטערסאנט אז אין משניות (מסכת אבות) איז דא אסאך זאכן וואס זענען להלכה, ס'איז א פלא'דיגע זאך, דער חתם סופר אין א תשובה ברענגט אראפ בשם הגאון רבי שאול אמסטרעדאם, און פון איין ווארט פון משניות אבות בויעט ער א הלכה.

רבינו: פון יעדע משנה קען מען זיך ארויס לערנען...

הגרש"א: בדרך כלל זאגט מען 'האי מאן דבעי למיהוי "חסידא" וקיים מילי דאבות' (בבא קמא ל). [דמשניות אבות הוא רק מילי דחסידא].

7

ו"ל הקצות: נראה דאם עשה שליה לגור ולבנות בנכסי הגר כדי לקנותו, אע"ג דהשלח לא ידע שהם נכסי הגר וכסבור שהוא של המשלה נמי קנה המשלה כיון דשלח של אדם כמותו והרי המשלה נתכין לקנות.

וכן משמע בשיטה מקובצת פ"ק דמציעא (בב מציעא י) אמר ר' יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וא"ת משנתנו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי, וכתב עלה הקשו בתוס' דהא אמרין פ"ק דגיטין כל האומר תנו כאומר זכו בו, והרא"ש תירץ דהכא לא הוי תן כוכי שהרי הרבוב אינו רוצה שידע המהלך שהוא מציאה שלא יזכה בו לעצמו, אלא רוצה שיהיה סבור שממנו נפל ואומר תן לי דבר זה ולא היה בדעתו לזכות, הלכך אם אחר שהגביה הרגיש ואמר אעפ"י שהגבתי לצורך אני רוצה לזכות בה זכה בה עכ"ל. ומבואר דאע"ג דלא ידע המהלך שהוא מציאה אפ"ה הוי קנה חבירו כמו המגביה מציאה לחבירו, אי לאו משום דאמר תנה לי דלא עשאו שליה אלא ליתנו לו, אבל אם אמר לו הגבה לי דבר זה והשלח לא ידע שהיא מציאה קונה המשלה בהגבהה של זה, עכ"ד.

והנתיבות שם חולק עליו ומביא רא"י מ"ד המחבר (שם סעי' כ"א) שהבונה בפלטין של גר אינו קונה רק אם הוא בעצמו בנאו, אבל אם העמיד פועלים לא קנה, והסמ"ע מסביר שהוא משום שהפועלים אינם מתכוונים לזכות, ומשמע מדבריו שאי אפשר לזכות בלי כוונה, וע"ע בהגהות הברוך טעם ע"ד הקצות, וע"י בס' דברי יחזקאל (סי' ג' סק"ג).

ולמעשה יש בזה ג' שיטות שיטת הקצות"ח שבין בהגבהה ובין בחזקה מהני ע"י שליה, אף שהשלח לא נתכין לזכות בו, ב. שיטת הנתיבות (סי' קפ"ח) דבין בחזקה ובין בהגבהה ע"י שליה כשלא נתכין לזכות להמשלה אינו זוכה, ורק ע"י פועל מהניא, ג. שיטת הקצות באבני מילואים (סי' כ"ה) דבהגבהה לא מהניא לא ע"י שליה ולא ע"י פועל, וקנין חזקה מהניא בין ע"י שליה אפ"י נכ"ס וכש"כ ע"י פועל, ע"ש.

עם איז דא א תשובה אין אבן העזר (שו"ת חת"ס ח"ב) סימן פ"ב, וואו דער חתם סופר רעדט דארטן ארום, צי א מענטש וואס קוקט אויס געזונט, צי ער איז נאמן צו זאגן אז ער איז נישט געזונט, דער חתם סופר זאגט אז מ'קען זיך נישט פארלאזן אויף אים, נאר ווען ס'איז דא א רגלים לדבר, וועגן דעם אז א מענטש דרייט זיך ארום געזונט, אפילו א דאקטער וועט חושש זיין צו וואס ער זאגט, פון דעם וועגן על פי תורה לא נסמוך על חלומותיו ועל דבריו.

און ער ברענגט זיך א ראיה פון אבות (פ"ה מ"ה) וואו די משנה רעכנט אויס איינס פון די עשרה נסים שנעשו בבית המקדש, ולא הפילה אשה מריה בשר הקדש, און ס'שטייט אין די ראשונים (תוס' יו"ט בשם רש"י) אז אפילו אויב ס'וואלט געווען אין סכנה, וואלט מען איר אויך נישט געגעבן פון די בשר הקדש, פרעגט מען די קשיא, פיקוח נפש איז דאך דוחה כל התורה כולה (יומא פב.), אזוי ווי ס'שטייט אין די משנה ביי יום הכיפורים (שם) מעוברת שהריחה געבט מען איר צו עסן. נאר ברענגט אויף דעם דער חתם סופר בשם רבי שאול אמסטרעדאם, אז די גמרא אין יומא רעדט זיך אז עס איז שוין הוכר עוברת, און דא אין אבות שטייט ולא הפילה אשה, ווייל ס'איז נאכנישט הוכר עוברת, נאר זי זאגט אזוי, און אויף אירע ווערטער וועט מען נישט עובר זיין א איסור תורה.

רבינו: אויף די משנה דארטן 'לא הסריח בשר הקדש', שטייט פונעם רבי'ן ר' בער (המגיד חק' ממעריטש זי"ע) אז פון בשר הקדש איז נישט ארויס געקומען קיין תקלה.

כ'האב היינט געלערנט די גמרא אין פסחים אין פרק כל שעה (דף כו.) אז קול ומראה וריח אין ברם משום מעילה [ומדייק הגמרא, מעילה הוא דליכא, הא איסורא איכא], פרעגט דארט תוס' (ד"ה לאותן) א קשיא פון די גמרא (יומא לה.) לא היתה צריכה כלה להתבשם מפני ריח הקמורת, זעהט מען אז מ'מעג יא מריח זיין (עיי"ש מה שתיצו), נאר דער פשט קען זיין, אז די קמורת האט אריינגעברענגט אזא קדושה אין א איד, אז מ'האט נישט געדארפט, ממילא איז נישט שווער תוס' קשיא.

הגרש"א: דאס מיינט אז אזא קדושה איז דארט געווען, אז מ'האט נישט געדארפט נוצן די זאכן.

ס'איז דא נאך א אינטערסאנטער חידוש פונעם חיד"א אין זיין פירוש חסדי אבות, אויף די ערשטע משנה אין פרק ה', בעשרה מאמרות נברא העולם, והלא במאמר אחד יכול להיבראות, אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם

שנברא בעשרה מאמרות, פרעגט דער חיד"א אויב ס'איז גענוג נאר איין מאמר אויף צו באשאפן די וועלט, איז ווייל דער אייבישטער האט עס באשאפן מיט צעהן מאמרות, קען מען דען פאדערן פון די רשעים און זיי מעניש זיין מיט א גרעסערע שטראף? למשל א זאך וואס איז ווערד צעהן ממבעות, און א מענטש וועט וועלן באצאהלן אויף דעם צוואנציג, וועט מען דען מחייב זיין דעם מו"ק צו באצאהלן צוואנציג.

זאגט דער חיד"א, מכאן משמע אז מ'זיט פאר איינעם צו היטן א כוס של כסף, און מ'זאגט אים אז אויב מ'וועט ווערן א חסרון, וועט ער דארפן באצאהלן א כוס של זהב, איז ער עס חייב צו באצאהלן.

און רבי עקיבא אייגער ברענגט עס אראפ אין די הגהות אין שולחן ערוך אין חושן משפט (סי' רצ"א סעיף כ"ז ד"ה שם), און ער זאגט אויף דעם 'ולא נראה לי' (ו"ל: ונלע"ד דין זה לא פשוט הוא ויותר נראה לומר).

רבינו: מ'קען זאגן (לכארי דברי הרעקא) אז ס'איז נישט אזוי שטארק די ראיה, ווייל די וועלט וואלט טאקע אויך געקענט שטיין נאר אויף א מאמר אחד פון הקב"ה, אבער אז דער אויבערשטער האט עס געמאכט דורך עשרה מאמרות, האט עס אויפגעטוהן, און ס'איז נישט געבליבן אזוי ווי עס וואלט געווען מיט איין מאמר, יעדער מאמר האט צוגעגעבן צו די וועלט, ממילא קומט אויס אז ס'איז טאקע מער, ממילא איז עס נישט קיין דמיון.

רבינו המשיך: עס איז אינטערסאנט וואס די גמרא (ראש השנה לב.) זאגט אז בראשית נמי מאמר הוא (שהקשו שם בגמרא דבבראשית נכתבו רק תשעה וי"אמרים, ועל זה מתרין דבראשית נמי מאמר הוא). לכאורה בראשית איז נאר א מחשבה, און ס'איז נאכנישט געווען א מאמר, פארוואס? זאגט דער נועם מגדים (ריש פ' בראשית) ווייל 'וברוח פיו כל צבאם' (תהלים לג, ו'), מיט יעדן דיבור פון הקב"ה ווערט באשאפן א מלאך, און איינעם ערשטן טאג איז נאכנישט געווען קיין מלאכים, וועגן דעם האט בראשית נישט געקענט זיין קיין מאמר, ווייל דער דיבור וואלט דאך באשאפן א מלאך, און אין דעם ערשטן טאג איז געווען ה' אחד אן קיין מלאכים (עי' רש"י בפ' בראשית א, ה), וועגן דעם האט עס געמוזט זיין מיט א מחשבה.

דער נועם מגדים (שם) נעמט ארויס פון דעם, אז אזוי ווי דער רבי ר' העשיל זאגט (הובא גם בייטב פנים מאמר שם הגדול אות ו') אויפן פסוק ואת שבתותי תשמורו (שמות לא, יג) זאגט דער

מדרש (פסיקתא רבתי כג, ו) מכאן לאמירה לעכו"ם שבות, אז פון דעם וואס דער באשעפער האט באשאפן די וועלט מיט א דיבור, איז פון דעם א ראיה אז א דיבור איז נישט א דבר של מה בכך, מ'זעהט דאך אז די וועלט איז באשאפן געווארן אזוי, זאגט דער רבי ר' העשיל פשט אין מדרש, מנין לאמירה לעכו"ם שבות, אז אפילו זאגן איז אויך א שבות, ווייל מ'שטייט ואת 'שבתותי' תשמורו, אז אפילו אזא שבתה פון הקב"ה הייבט אויך א שבתה, איז א סימן אז א דיבור האט א כח, (עכ"ד הר"ר העשיל ז"ל), זאגט אויף דעם דער נועם מגדים - אז בראשית נמי מאמר הוא, אפילו ס'איז נאר א מחשבה, זעהט מען אז א מחשבה איז אויך א ערנסטע זאך, מ'זאל נישט מיינען אז א הרדור איז א כל דהו, אבער אז מ'זעהט א בראשית וואס דאס איז א מחשבה איז אויך א מאמר און ס'איז א חלק פון די בריאה, זעהט מען אז אפילו א מחשבה איז אויך עפעס (ועי' שם שפי' דבר נחמד עפ"י הרמב"ם דאין מחשבת עבירה מצוי אלא בלב פנימין החכמה, ודפח"ח).

הגרש"א: כאטש אז ביי שבת איז א הרהור מותר, און נאר דיבור איז אסור (שע"י ארי"ה סי' ש"ז סעיף ח').

רבינו: פאר א חסיד איז נישט מותר א הרהור, אזוי שטייט פון קדמונים,⁸ דער מקור איז פון מעשה בחסיד אחד וואס האט געטראכט (שבת קנ.) [וז"ל הגמרא: תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגדרה ונזכר ששבת הוא ונמנע אותו חסיד ולא גדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו].

8

וז"ל חש"ל"ה הקדוש בספרו (מסכת שבת - פרק ט' מצוה): במחשבה. זה לשון רבינו יונה באגרת המוסר, אסור לאדם שיחא לבו טרוד בעסקיו בשבת, אף על פי שארז"ל (שבת ק"ג), דיבור אסור הרהור מותר, אם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב או נדוד דאגה אסור, שנאמר ועשית כל מלאכתך, ואמרו במבילתא (פ' ירמיה) שתהא כל מלאכתך בעיניך כאלו היתה עשויה, שלא תהרהר עליה. וכן אנו אומרים בתפילה, מנוחת שלום וחשקט ובטח מנוחה שלמה שאתה רוצה בה. ובברכת המזון אנו אומרים שלא תהא צרה ויגון ואנחה במנוחתינו, עכ"ל. (וויזשני' שבת טו, ג), ת"ר מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגדרה ונזכר ששבת היתה, ונמנע אותו חסיד ולא גדרה, פירוש אפילו לאחר שבת, שלא ליהנות מאותה המחשבה, אף על פי שהרהור מותר, מכל מקום מדת חסידות הוא שיראה כל אדם בשבת כאלו כל מלאכתו עשויה. [וע"ע בספח"ק תולדות יעקב יוסף (פר' בשלח אות ו'), ובס' ערבי נחל (פר' בראשית)].

רבינו שאלו אודות זמן שהותו באר"ב

הגרש"א: אויף שבת האף איך שוין צו זיין צוריק, ואת שבתותי תשמורו...

וידברו שבעת נדפס רק חלק ודאשון על פרקי אבות

ובעזחש"ת בשנה העל"ש יודפס החלק השני

הגרש"א: כזעה אז עס איז נאר אויף העלפט.

רבינו: ס'וועט א"ה אויך ארויס קומען די צווייטע העלפט.

הגרש"א: לא פלגין דיבוריה...

רבינו: מ'האט צוזאם גענומען פון דעם וואס כ'לערן פאר פרק⁹ און מ'דארף עס מסדר זיין לדפוס.

הגרש"א: בדאורייתא אם התחילו אין מפסקין...

רבינו: מפסקין לקריאת שמע ואין מפסקין לתפילה (שבת יא.) | אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו שתורתן אומנתן, אבל כגון אנו מפסקין לקריאת שמע ולתפילה, ס'איז דא א שוין ווארט, די גמרא זאגט דארט (שם) אז ווען רבא האט געזעהן (רב המנונא) דאווענען, האט ער געזאגט מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, לכאורה תפילה איז דען חיי שעה, נאר רבי שמעון בר יוחאי וחבריו האבן נישט מפסק געווען לתפילה, ווייל ס'איז געווען תורתן אומנתן, איז אויב מ'איז מפסק וועגן תפילה איז א ראיא אז ס'איז נישט תורתן אומנתן, נאר ער מוט וועגן חיי עולם הזה. און אויף דעם זאגט רבא ווען ער האט אים געזעהן דאווענען, אז ער האט פון דעם א הוכחה אז מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, ווייל אויב ער איז ווען נישט עוסק אין חיי עולם הזה, וואלט ער נישט מפסק געווען לתפילה.

הגרש"א: ס'איז דא א ווארט פונעם פעטער (מן רבינו בעל דברי יואל דל - פ' וישב עמי רמ"ח) אויף תוס' (שם ד"ה כגון) וואס פרעגט דאך דארטן א קשיא, וואס זאגט די גמרא מפסקין לקריאת שמע ואין מפסקין לתפילה, כגון רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, די גמרא זאגט דאך אין דף ל"ג (ע"ב) אז בשעת ווען זיי (רשב"י ובנו ר"א) זענען געווען אין מערה האבן זיי אויסגעטוהן זייערע בגדים, כי הוה מטי עידן צלותיה האבן זיי זיך אנגעטוהן און אזוי געדאוונט, זעהט מען דאך

אז זיי האבן יא געדאוונט, זאגט תוס' אז עס מיינט קריאת שמע.

אבער לכאורה איז שווער, דער לשון הגמרא איז 'בעידן צלויו' וואס דאס מיינט תפלה און נישט קריאת שמע, נאר זאגט ער אבער פשט, אז די מדרגה פון תורתן אומנתן איז געווארן נאר נאכן מערה, נאכ'ן זיין דרייצן יאר אין די מערה איז ער צוגעקומען צו די מדרגה פון תורתן אומנתן. **רבינו:** ער זאגט דארטן, לגבי דעם וואס ס'איז דא א הארבער בית יוסף (יוד סי' ס"ה) ביי גיד הנשה וואס זאגט מ'זאל מחמיר זיין (ולאסרו בהנאה), ווייל מ'שטייט אין זוהר אז גיד הנשה איז אסור בהנאה, שרייבט אויף דעם דער דרכי משה (שם) א הנה"א אינטערסאנטער לשון, שמעתי אז דער מחבר פון ספר זוהר איז רבי שמעון, און רבי שמעון לשיטתו האלט אז גיד הנשה איז אסור בהנאה - ס'איז א אינטערסאנטער לשון פונעם דרכי משה 'שמעתי' - על כל פנים זאגט דער פעטער ז"ל אז דעם ספר זוהר האט ער מחבר געווען נאכ'ן זיין אין די מערה, און דאס וואס די הלכה איז נישט ווי רבי שמעון, איז עס נאר אויף די הלכות פון פאר די מערה, און די אלע מאמרים וואס מיר האבן אין ש"ס איז פון פאר די מערה, אבער די הלכות פון נאכ'ן זיין אין די מערה איז יא די הלכה ווי רבי שמעון, אזוי זאגט ער דארט אין דברי יואל (והוא חלק מדברות קדשו שזכינו לשמוע מפ"ק ביום א' וישלח שנת תשכ"ח במסביבה הגדולה להחזקת המוסדות).

הגרש"א: די גמרא זאגט דארט (שם דף ל"ג) אז ביז ווען ער איז געווען אין די מערה האט רבי שמעון בר יוחאי געפרעגט א קשיא, און רבי פנחס בן יאיר האט אים געענטפערט צוועלעף תירוצים, און נאך וואס ער איז ארויס פון די מערה, האט רבי שמעון געענטפערט פיר און צוואנציג תירוצים אויף איין קשיא.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט וואס דער תפארת שלמה זאגט (פרשת שופטים) אויף דעם וואס ס'שטייט אז אין הלכה כרבי שמעון, לכאורה וואס איז די סיבה אז מ'פסק'נט נישט אזוי ווי רבי שמעון ער איז דאך אזוי גרויס געווען, איז פארוואס פסק'נט מען נישט אזוי ווי רבי שמעון, נאר - זאגט ער - רבי שמעון האט אזוי הויער גערעדט אין לערנען (כאופן גבוה ונשגב), אז נאר לעתיד וועט זיין די הלכה אזוי ווי רבי שמעון.

הגרש"א: אזוי ווי ס'שטייט אויף בית שמאי און בית הלל (דאך דבזמן הזה הלכה כבית הלל, מ"מ לעתיד יהיה ההלכה כבית שמאי (כתבי האריז"ל ויקהל משה דף ג"ד)).

9

מאז עלות רבינו שליט"א על כס הרבנות בק"ק קרית יואל אחוה במנהג רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל, שהיה נוהג ללמוד שיעור בפרקי אבות בכל שבת מברכים, בעיירות שיהיו שם בכתר הרבנות בקראלי ואח"כ בסאטמאר.

רבינו: יא, אזוי זאגט דער תפארת שלמה.

מיט דעם תפארת שלמה האב איך אמאל געזאגט, אז ס'איז דא א אינטערסאנטע קשיא, דער בני יששכר פרעגט די קשיא – די מלאכים זענען ארויף געגאנגען אין הימל און זיי האבן געוואלט מקבל זיין די תורה, האט מען זיי געזאגט לא זהו שירדתם ואכלתם אצלו בשר בחלב (מדרש שוחר טוב מומד ה'). פרעגט דער בני יששכר אין די מאמרים אויף חנוכה (מאמר ג' אות מ"א) אז ס'קומט דאך אויס אז אברהם אבינו האט הנאה פון בשר בחלב, איז ווי אזוי האט ער הנאה געהאט.

הגרש"א: דורך דעם וואס ער האט געגעבן פאר די געסט, דאס מיינט ער הנאה?

רבינו: נין, דער בני יששכר זאגט אז אברהם אבינו האט הנאה געהאט פון דעם וואס זיינע קינדער האבן דורך דעם מקבל געווען די תורה.

הגרש"א: דער ריטב"א זאגט שוין אז גרם הנאה איז מותר.

רבינו: יא, אבער דער בני יששכר פרעגט אזוי די קשיא, און ער ענטפערט אז מצוות לאו ליהנות ניתנו (ראש השנה כח.).

דאס וואס ער האט געגעבן פאר זיי (דהיינו אם אנגיה עבר על שנהגה מזה שנתן את הבשר וחלב להאורחים), קען מען אויך זאגן, אז ס'איז דא א נתיבות מיטן מחנה אפרים (הלכות נדרים סי' כ"ז) ביי איינעם וואס ער האט גע'אסר'ט בהנאה, צי ער מעג געבן פאר די ארימעלייט, ס'איז א מחלוקה אין די אחרונים אלס משתרשי ליה, דער נתיבות האלט אז מ'טאר נישט, ס'איז משתרשי ליה.

הגרש"א: בפשטות איז די איסור וויבאלד ער איז מחזיק לו טובה, תוס' זאגט אין פסחים (דף כב: ד"ה ואבר מן החי) ביי לא ישיט אדם ואבר מן החי לכן נח, אז אויב ס'וואלט געווען אסור בהנאה וואלט ער עס נישט געמעגט געבן, ווייל ער איז מחזיק לו טובה, ס'איז אין דף כ"ב. אבער ס'קען זיין אז ס'איז נישטא דא קיין ענין פון הכרת טובה, ווייל ס'קען זיין אז ס'איז אסור נאר במכירה.

רבינו: על כל פנים פרעגט דער בני יששכר, אז אברהם אבינו האט דאך הנאה געהאט (ומזה שהאכיל להמלאכים בשר בחלב, ועי"ז קיבלו בני בניו את התורה), נאר אברהם אבינו איז דאך שוין געווען אזוי גרויס ווי לעתיד, און לעתיד וועט דאך זיין די הלכה אזוי ווי רבי שמעון וואס האלט אז בשר בחלב איז מותר בהנאה, אפילו אכילה איז אסור,

אבער הנאה איז מותר (חולין קטז.), קומט אויס אז אברהם אבינו האט יא געמעגט הנאה האבן פון די בשר בחלב, אזוי ווי ס'שטייט אין תפארת שלמה אז לעתיד וועט זיין די הלכה אזוי ווי רבי שמעון.

הגרש"א: אברהם אבינו איז שוין געווען דעמאלטס אין די מדריגה אזוי ווי אין דעם עולם התיקון.

רבינו: אזוי ווי ביים תיקון השלם, ומצאת את לבבו נאמן לפנך (נחמיה ט, ח).

הגרש"א: אגב, כ'האב געזעהן א צווייטן ווארט אין שם משמואל (פר' בראשית שנת תרע"ב), אויך א רבי שמעון לשיטתו, דאס וואס מ'טרעפט א זוהר אז מ'איז זייער מקפיד אויף די כוונה פון די מצוה...

רבינו: ווייל רבי שמעון האלט דבר שאינו מתכוין איז מותר (שבת מא.) [דמעשה בלי מחשבה אינה נחשבת כמעשה לענין עבירה, וכמו"כ לענין מצוה].

הגרש"א: יא יא, כ'מיין די ווארט.

רבינו: כ'מיין אז דער אגלי טל זאגט דאס אין די הקדמה (בסוף ד"ה וכוה נבאר דברי הרמב"ם), אז וועגן דעם איז רבי שמעון שטארק מחמיר אויף מצוות צריכות כוונה, ווייל ער האלט דבר שאינו מתכוין איז מותר, ביי אים איז דער עיקר ביי אלעם [הן מצוה והן עבירה] די כוונה.¹⁰

והזכור רבינו לענין ראשון: ס'איז א חידוש וואס דער ר"ן זאגט (ר"ה בדפי הר"ף ז:) ביי אכל מצוה [על ידי כפייה] יצא, ווייל ער האט הנאה געהאט, איז מיינט אז די הנאה איז במקום די כוונה (ח"ל: אבל בכפאוהו ואכל מצוה כיון דלא חוינן בגמ' מאן דפליג עלה בהדיא לא דחי' לה, דאע"ז דבתקיעת שופר לא יצא, חכא יצא, שכן נהנה כדאמרין בעלמא המתעסק בחלבים חייב שכן נהנה וכו'). דאס וואס ער זאגט 'שכן נהנה' דארף האבן א ביאור, מצוות צריכות כוונה איז דאך מיינט אז מ'דארף מכוון זיין, איז פארוואס איז עס אזוי אז די הנאה ערעצט די כוונה.

א טייל מאכן א חילוק צווישן א [מצוה שמקיימים על ידיו] מעשה, מיט א [מצוה שמקיימים על ידיו] דיבור, א דיבור איז א שוואכערע זאך [וואו צריכות כוונה], אבער אז מ'טוט א מעשה וואס ס'איז א שטארקע זאך דארף מען נישט האבן קיין כוונה בדיעבד.

10

עיי' בספר שם משמואל (ראש השנה שנת תר"פ) מזה שמביא בשם אביו האבני נור בענין מחשבה ומעשה עפ"י רבי שמעון בוח"ק, ומבאר באריכות שתירוטיו צריכא מחשבה ומעשה, עיי"ש באריכות.

הגרש"א: ס'שטייט אין די ראשונים דער חילוק.

רבינו: יא, אוודאי אין ראשונים, רבינו יונה אין ברכות (דף ג' בד"ה פתח וכו'), דער הרב המגיד האלט אזוי.¹¹

הגרש"א: דער הרב המגיד איז אין פרק ו', און דער ר"ן איז אין ראש השנה.

רבינו: יא, באמת דער חילוק פון צווישן א מעשה מיט א מחשבה איז נאך פארשטענדליך, אבער דער ר"ן וואס זאגט 'שכן נהנה' דארף א ביאר.

הגרש"א: ס'איז א גרויסער חידוש, ס'איז דא א נידון צי נאר ביי מצה איז דא 'שכן נהנה', צי ביי מרור איז עס אויך דא, דאכט זיך מיר אז אין דרך פיקודיך שטייט אז ביי מרור איז נישטא קיין 'שכן נהנה', אבער כ'האב געמראפן אין מאירי אין ראש השנה (שם כח), וואו ער זאגט דארט קלאר, אז ביי יעדע דבר אכילה ואפילו במצות מרור איז דא 'שכן נהנה'.¹²

רבינו: יא, ווייל ער שפירט דעם מעם, ס'מיינט נישט אז ס'דארף זיין א הנאה, נאר ס'איז גענוג צו פילן דעם מעם.

הגרש"א: ווייך אוכל יטעם (אויב יב, יא) דאס איז דער שיעור פון 'שכן נהנה'.

רבינו: דער דרך פיקודיך האלט אז מ'זעט דארפן איבער עסן די מרור אויב מ'האט נישט אינזין געהאט.

וואו עס שטייט 'למען' דארף מען אינזין האבן. אזוי זאגט דער ב"ח (ס' תרכ"ה ד"ה בסוכות), און דארט קומט אויס אזוי, אז ביי ציצית, תפילין, און סוכה, ביי די דריי שטייט למען.

11

עיי' בשו"ת חלקת יואב (א"ח סי' ל"ב) ובטורי אבן (ר"ח סי'). שדנו בשיטת הראשונים, וכן ע"ע בטורי אבן עמ"ס מגילה (י). בד"ה היה וכו' שדנו בדברי הראשונים הנ"ל.

12

עיי' בפני יהושע (ר"ה כח בד"ה אמר וכו') שמהלך בפשיטות בין מרור למצה לגבי סברת 'שכן נהנה'.

ועיי' בפרי מגדים (בפתחת חולת ח"ג אות ה') שמתפק בדיני מרור, והו"ד בבאור הלכה (ס' תע"ה סי' ד' בד"ה כגון שאסחאו וכו'), וע"ע בחי' תת"ס (ר"ה סה. בד"ה ונהה במצות וכו') שתמה ע"ד הפני יהושע שמהלך בין מרור למצה, וכן עיי' בשו"ת כת"ס (א"ח סי' ק"ו), ובס' מלוא הרועים (שך מצע"ב אות ט).

ולפלא לציון ד' הקריית ספר (ע"ד הרמב"ם בפ"ו מהל' חמץ ומצה) שמהלך בדיון אי' בעיני טעם מרור בין זמן שביהמ"ק היה קיים שרק אז היו צריכין טעם מרור, עיי"ש. ויש לציון לד' הקובץ שיעורים (ח"ב סי' ע"ג בהשטות) שמתפק בוה אי' שייך נהנה בלי כוונה, עיי"ש.

און מ'לייגט צו מצה ווייל ס'שטייט למען תזכור את יום צאתך ממצרים וגו'.

הגרש"א: אין פרי מגדים לייגט ער צו - צום ב"ח - פדיון הבן אויך, ווייל עס שטייט אין די תורה (שמות יג, יד) והיה כי ישאלך בנך לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו, איז אויך דא דער מעם פון די מצוה מפורש אין די תורה, און דער רבי זאגט אויך מצה.

רבינו: יא, ווייל ס'שטייט למען תזכור.

הגרש"א: און לויט דעם פאסט נישט צו זאגן די סברא 'שכן נהנה', ווייל די תורה הייסט האבן א כוונה, און ס'איז זיכער אז שכן נהנה איז נישט משלים די כוונה פון די תורה וואס ער איז מפרט ביי די מצוה.

רבינו: ס'איז דא א סתירת אביי לגבי מצוות צריכות כוונה, אין מסכת ראש השנה דארט ביי זאת אומרת, פרעגט תוס' (סוכה מב. ד"ה אמר) אויף אביי, די גמרא זאגט דארט כפאו לאכול מצה יצא, אמר אביי אלא מעתה [דאפילו כשאינו מתכוין לשם מצוה נחשב כמתכוין ומקיים את המצוה, אם כן] הישן בשמיני בסוכה [שלא לשם מצוה] ילקה - ווייל ער איז עובר אויף בל תוסיף - אויב איך האלט מצוות אין צריכות כוונה [ומקשיית אביי נראה דחולק על רבא וס"ל דמצוות צריכות כוונה], און דארט אין סוכה, ביי כגון שהפכו זעהט מען אז מצוות אין צריכות כוונה [דאס הי' ס"ל דמצוות צריכות כוונה לא היה צריך לומר שלא יצא מיד בנשילתו ע"י שהפכו, אלא דלא יצא משום דכשמוציאו לרשות הרבים אינו מכוון לצאת ידי חובת לולב, משום דלא בירך עדיין עליו], תוס' מוטשעט זיך מיט אביי (ועיי"ש מה שתירצו).

נאר עס קען זיין [עפ"י הנ"ל דיש כמה מצוות שבהם נצרך כוונה יותר משאר המצוות], אז אביי האט געהאלטן ווי דער שיטת הב"ח אז ביי סוכה וואו עס שטייט 'למען' דארף מען האבן כוונה, מצה וואס דארט שטייט 'למען' דארף מען אויך האבן כוונה, און ביי לולב האלט ער מצוות אין צריכות כוונה.

הגרש"א: דאס הייסט אז מצה איז אויך דומה צו די דריי מצוות.

ס'איז דא א קשיא פונעם טורי אבן (שם ר"ה כב). אויף ריש לקיש וואס האלט מצוות צריכות כוונה...

רבינו: יא, פון דעם וואס ער זאגט נהי דלא עביד מצוה מן המוכרח [שהקשה הטו"א מדברי הגמרא במסכת נזיר (דף כג.) אמר רבי יוחנן משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהן

פון תרומה, ביי קדשים שטייט (שמות כט, לג) ואכלו אותם
אשר כפר בהם.

הגרש"א: יא, אמת.

רבינו: אכילת קדשים איז א מצות עשה.

הגרש"א: אכילת תרומה איז אויך א מצוה, און מ'מאכט א
ברכה אויף דעם.

רבינו ציוה להביא כיבוד

רבינו: ס'איז דא א אויסדרוק פונעם חתם סופר (דרשות הת"ס
לש"ש דף י"ט) לגבי תשובה מאחבה, אז יעדער כוזה נבילה
וואס ער האט געגעסן, און ער האט אויף דעם תשובה
געטוהן, ווערט עס גערעכנט כאילו ער האט געגעסן א
כוזה קרבן פסח אין ירושלים,¹³ ס'איז זייער א שטארקער
אויסדרוק, ער מיינט 'נעשות זכויות, זכויות ממש'.

הגרש"א: אין א אנדער פלאץ שרייבט ער, אז יעדן מאל
וואס ער איז געגאנגען אין בתי תיאטראות, ווען ער מאכט
תשובה איז עס כאילו ער איז געגאנגען אין בית המדרש,
ס'איז א אינטערסאנטער זאך, א גרויסער חידוש.

אנדערע פון די ראשונים לערנען פשט אז 'נעשות זכויות'
איז מיינט אז ס'ווערט אינגאנצן אויסגעמעקט די עבירה,
און עס בלייבט נישט קיין רושם, אבער נישט עד כדי כך אז
עס ווערט פון דעם א מצוה.

אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה, זה
שאכלו לשום מצוה וצדיקים ילכו בם וזה שאכלו לשום
אכילה גסה ופושעים יכשלו בם, והקשו בגמרא נהי דלא
קעביד מצוה מן המוכרח, פסח מיהא קעביד, ולכאורה
האיך אמר ר"ל עצמו שפסח מיהא קעביד, הלא הוא פושע
במה שלא כוון ורשע מיקרי.

הגרש"א: אפשר דארט קען מען אויך זאגן די סברא פון
'שכן נהנה'.

רבינו: אבער ריש לקיש רעדט זיך דארט אויך ביי מרור,
דארף מען וויסן צי מ'קען זאגן 'שכן נהנה'.

הגרש"א: אין מאירי שטייט דאך קלאר אז אפילו ביי מרור
זאגט מען די סברא שכן נהנה.

דאכט זיך מיר אז דער תורת חסד ענטפערט מאקע דעם
תירוץ, אז ביי מרור איז נישטא 'שכן נהנה'.

רבינו: אויז, אויף די סתירה פון ריש לקיש.

בפשטות זאגט דארט רבי יוחנן מצוות צריכות כוונה
[משום שדרש את הפסוק ופושעים יכשלו בם על מי שלא
כוון לשם מצוה], און פון א אנדערע פלאץ האב איך א
ראיה געברענגט אז רבי יוחנן האלט מצוות אין צריכות
כוונה. אבער מ'קען זאגן אז קרבן פסח איז אנדערש,
מזעקט דאך אז קרבן פסח איז אנדערש, אויב מ'האט
גע'שחט'ן שלא לשמו איז נישט כשר (פסחים נט).

הגרש"א: ס'שטייט אין מאירי (שם דף נט:) בשם ירושלמי, אז
דער מעס איז ווייל עס שטייט (שמות יב, כז) זבח פסח הוא לה',
איז דא א עקסטרע גילוי אז עס מוז זיין לשמה.

רבינו: דאס קען זיין פשט, והיה כי יאמרו אליכם בניכם
מה העבודה הזאת לכם, וואס איז די שאלה פון די קינדער,
נאר זיי פרעגן וואס איז דער קרבן פסח אנדערש אז מ'זאגט
אז צריכה כוונה, זאלסטו זאגן זבח פסח הוא לה', אז עס מוז
זיין לשמה, און מצוות צריכות כוונה.

הגרש"א: בפשטות גייט ארויף דער מעס פון לשמה אויף
די עשייה, אויף די הקרבה, און נישט אויף די אכילה, אבער
ס'קען זיין אז די אכילה איז אויך אריינגערעכנט, אכילת
פסחים מעכבא, איז די אכילה א חלק פון די עשיית הפסח.

רבינו: אין גמרא פסחים (דף עב:) זאגט די גמרא אז אכילה
ווערט אנגערופן א עבודה.

הגרש"א: ביי תרומה.

רבינו: יא, ביי תרומה, און אוודאי ביי קדשים, אפילו
תרומה ווערט אנגערופן א עבודה, קדשים איז דאך מער

13

ועי' עוד כע"ז מה שכתב מן החת"ס בדרושים ואגדות (לפ' החודש)
לפרש הכתוב (פרשת בא) ויאמר ד' אל משה ואל אהרן וגו' החודש הזה
לכם ראש חדשים וגו', ואח"כ בפסוק שלאחריו מתחיל דברו אל כל
עדת בני ישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, דהנה
מבואר ברבינו בחיי (פר' שמות) עה"פ בעבודה קשה ובחומר וגו' היינו
שעבדו ישראל עבודה זרה, ובכל שנה בחודש ניסן היו עושים למזל
טלה חג, ועתה בשבוע אל ד' ושחטו שה לשמו ית', הרי נחשב למפרע
כאלו הם ואבותיהם כבר עשו הפסח בכל שנה ושנה, כי נהפך חטא
הע"ז לזכויות כאלו עבדו את ה', והיו שאמר להם משכו ידיכם מעבודה
זרה וקחו לכם שה "לזכות אבות" שה לבית, צאן למשפחותיכם" דייקא
שיתוקן כזה גם חטא אבותיכם ומשפחותיכם שכבר מתו, והיינו שאמר
הקב"ה למשה ואהרן החדש הזה לכם" דייקא ראש חדשים, שאתם
לא עבדתם עבודה זרה וגם לא אבותיכם וא"כ החודש הזה הוא לכם
ראש לכל הפסחים שתשחטו ולכל החגים שתחוגו, ואח"כ אמר דברו
אל כל עדת ישראל ויקחו לכם שה לבית אבות, שלחם אינו הראש לכל
הפסחים שכבר שחטו הרבה פעמים הם ואבותיהם לעבודה זרה,
והעבודה זרה שלחם הרי ייחשב כפסח והג' לד' וזה שה לבית אבו"ת
מה שעבדו אבותיהם ג"כ יכניסוהו אל הקדושה והיו שה לבית לפנים
אל הקדושה, עככו"ד.

רבינו: כ'האב אמאל געזאגט, אז ריש לקיש וואס מאכט א חילוק צווישן תשובה מיראה און תשובה מאהבה (יומא פא) [דרק כאשר שב מאהבה נעשות הזדונות בזכות, וכאשר שב מיראה נעשות כשגונות], גייט לשיטתו וואס ער האלט אז מצוות צריכות כוונה, ווייל אין ייטב פנים (מאמר שוב אשיב אות כ"ה) מייטשט אויס די סוגיא פון כפאו ואכל מצה יצא, פרעגט די גמרא, כפאו מאן, ענטפערט די גמרא כפאו פרסיים, זאגט ער אז דער 'פרס' האט אים גענייגט צו מוהן די מצוה, און ער האט געטוהן די מצוה על מנת לקבל פרס, סתם אזוי וואלט ער נישט געגעסן מצה, נאר ער עסט אלץ דער פרס פון די מצוה, זאגט ער אז איך האלט מצוות צריכות כוונה, מאר מען נישט מוהן א מצוה על מנת לקבל פרס, מאמער מ'האלט אין צריכות כוונה, דעמאלטס מען מען יא מוהן על מנת לקבל פרס, אזוי זאגט ער אין ייטב פנים.

אין ווייל ריש לקיש האלט אין פסחים (דף קיד) אז מצוות צריכות כוונה, איז אויב מ'שט תשובה נאר מיראת העונש אדער מאהבת השכר, קען עס קיין זכיות נישט ווערן, אבער מאמער האלט מען מצוות אין צריכות כוונה, דעמאלטס אפילו תשובה מיראה קען אויך ווערן זכיות.

רבינו כיבדו לברך על הפירות

*

כאן הגיעו בני הגז'צ גאב"ד סאטמאר ב"פ שליט"א

ה"ח הגז'צ רבי חיים צבי מייזליש שליט"א ראש ישיבתינו ב"ב

ואחיו הגז'צ רבי יקותיאל ודא מייזליש שליט"א מר"ן בקהילתנו ב"פ

לרגל שמחת נישואי צאצאיהם בשעט"מ

*

ונסתובבה השחה בדיני רפואה לצורך פיקוח נפש דכאשר עוברים על הלאו עדיין ליכא פיקוח נפש, ויתכן לומר דבאופן זה אין להתיר לצורך פיקוח נפש שיתרמי לעתיד כמורה, ודנו אם האיסור הוא על הרפואה או על החולה, דבשעה שמרדימין את החולה ע"י סמי רפואה הרי הוא לא עושה כלום, וכדברי הגמרא (פנהדרין ע"ה) דנחשב בקרקע עולם, ויתכן דע"י רופא נכרי קיל יותר **הגרש"א:** אזוי ווי מטייל זיין א מום אין א בכור, איז אויך דא א עצה דורך א גוי.

רבינו: אין אמתן איז דער ענין פון מסייע, איז דאך א מחלוקה פונעם מורי זחב מיטן נקודת הכסף, ביי די נאגל, אין יורה דעה אין סימן קצ"ח (סו"א סקכ"א, ש"ך סקכ"ה, ובנקודות"כ), און ס'איז א מחלוקה אין די ראשונים ביי הקפה (הלאו דלא תקיפו פאת ראשכם), אין ריטב"א אין מו"ס מלקות איז דא צוויי

פשמים אין די גמרא, ביי דעם מקיף מיט דעם ניקף, איז די שאלה צי די עבירה פונעם ניקף איז נאר מיט א מעשה, צי אפילו אן א מעשה. איינס איז ווי דער מורי זחב, און איינס איז ווי דער נקודות.

ס'שטייט אז ווען איינער שערט זיך אפ זאל ער אביסל מסייע זיין כדי ער זאל מקיים זיין די מצוה.

הגרש"א: ישב ולא עבר [ונתנין לו שכר כעושה מצוה] (קידושין ל"ה), דארף ער מוהן א מעשה פון לא עבר'.

ונר"נ ע"ה בהלכתא דא

*

הגרש"א: כ'האב אריינגעשיקט פאר הרב וואזנער (הגאון הגדול בעל שבט הלוי שליט"א) לעצמנס א שאלה, און ס'איז אינטערסאנט וואס דער רבי זאגט אויף דעם, די נושא פון שרייבן א משפחה נאמען ביי א כתובה, לכאורה איז עס דאך א מורא'דיגער פראבלעם, אזוי ווי שני יוסף בן שמעון הדורים בעיר אחת, איז דער שטר נישט קיין שטר, און מ'דארף שרייבן משולשין (ע"י בבא בתרא קעג. - והכוונה שיתכבו גם שם אבי האב), און היינט איז דא א יעדן שטאט, ובפרט אין די חסידות'ן וואס מ'זיגט דעם נאמען פונעם רבי'ן, מענטשן וואס זייערע נעמען זענען דומה, זאלן שרייבן משפחה נעמען, ס'איז מאקע א שינוי פון דעם וואס מ'האט אלעמאל מקפיד געווען (אבל הלא יש בו צורך).

רבינו: כ'האב מיך לעצמנס באגעגנט וואס הייסט פונקט אזוי ווי איך היים.

הגרש"א [בצחות]: אין משתמשין בשרביטו של מלך (פנהדרין כ"ב).

רבינו: יעצט איז אין מאנסי געווען אזא שאלה ביי די אייניקלעך פונעם וויזשניצער רבי'ן פון מאנסי, איינער האט יעצט חתונה געהאט, האט איינער געזאגט אז די כתובה איז פסול, ווייל זיי האבן שוין דארט איינער וואס הייסט פונקט אזוי, במילא איז עס פסול. כ'האב אבער געזאגט אז ביי א כתובה שטייט 'הבחור', און יענער איז שוין א יונגערמאן (הכוונה בזה, דכיון דבשעה שכתבו את הכתובה להשני, וכתבו בו תואר 'הבחור', אז הראשון ששמו כשם השני לא נקרא כבר בתואר 'הבחור' אלא בתואר 'יונגערמאן', אי"כ מוכח שהכתובה הוא מהשני).

ר"י מהרי"ט: מ'רעדט וועגן דעם צי מ'זאל שרייבן אין א כתובה 'הבחור', ער (הגרש"א שמערן שליט"א) שרייבט נישט 'הבחור'.

הגרש"א: איך שרייב נישט 'הבחור' (הגרש"א שליט"א בספר כתובה כהלכתה כתב דלא מצינו בנוסחי הראשונים שכתבו בנוסח הכתובה תיבת 'הבחור').

ר"י מהרי"ט: אין קיצור נחלת שבעה (מהרח"ג ר' אשר אנשיל גרינוואלד ד"ל) שטייט יא אין די נוסח הכתובה 'הבחור', און אין נחלת שבעה אליינס (מהגאון ר' שמואל הלוי פני' ד"ל) שטייט נישט 'הבחור'.

רבינו: דאזי שרייבט מען יא 'הבחור'.

הגרש"א: אין ראשונים מיינט מען 'הבחור' איינער וואס איז יונג.

רבינו: אין די גמרא הייסט א בחור א יונגערמאן.

הגרש"א: אוודאי הר"י הבחור והר"י הזקן (ע"י במס' שבת דף טז. ד"ה עבד, ותי"ר ר"י הבחור).

רבינו: ילדים וכו' ונשותיהן עמהם (סוכה כז). [וז"ל הגמרא: תנו רבנן הנכנס לישן ביום רצה חולץ וכו', רבי יוסי אומר הילדים לעולם חולצין ואינן מניחין וכו', ופירש"י הילדים – בחורים].

הגרז"ל: אין שולחן ערוך אין הלכות שבת אין ס' רע"ג ביי הדלקת הנרות ביי בחורים וואס עסן.

א' הנוכחים: אזוי ווי בחור שא נא עיניך (תענית כז).

רבינו: דארט מיינט מען יא אום פארהייראט.

הגרש"א: ביי ערלה זעהט מען אז ס'איז דא א אילן בחור.

רבינו: אמת, אבער אין די וועלט רופט מען א אום פארהייראטן 'בחור', במילא קומט אויס אז דער שטר איז כשר.

הגרש"א: אויב ס'וועט זיין עדים אז דעמאלטס איז שוין דער אנדערער געווען א יונגערמאן.

רבינו: יא, אז ס'וועט זיין עדים אז איינער איז שוין דעמאלטס געווען א יונגערמאן.

הגרש"א: און אויב ס'וועט זיין נאך א בחור מיט דעם נאמען?

רבינו: טאמער עס וועט זיין נאך א בחור, וועט מען מוזן שרייבן משולשין.

הגרש"א: כ'האב עס געפרעגט פאר הרב וואזנער, און איך ווארט יעצט אויף א תשובה פון אים, אין די קומענדיגע פאר טעג.

רבינו: אויב מ'וועט עס דארפן איינפירן, וועט מען דארפן שרייבן למשפחת...

א' הנוכחים: ביי דעם מאגס'ער רבי'נס אייניקלעך וועט עס נישט העלפן, ווייל זיי ביידע הייסן 'האגער'.

רבינו: מ'קען שרייבן 'משולש'.

ר"י מהרי"ט: דאס איז שוין א זאך וואס שטייט אין די גמרא, מ'טרעפט דאך שוין דארטן משולשים.

הגרש"א: יא, אדער אויף נאך עצה, מ'זעהט דאך אין גמרא נאך סימנים, הויך, נידעריג.

ס'איז מעשים שבכל יום, ס'איז א שאלה וועגן די כשרות פון די כתובות.

כ'האב אמאל געפרעגט הרב וואזנער, שוין מיט יארן צוריק, ווען איינער איז געקומען צו מיר מיט א שאלה, אז ער איז געוואר געווארן אז ס'איז דא נאך איינער וואס האט אזא נאמען ווי ער, האב איך געפרעגט הרב וואזנער צי ער דארף מושיש די כתובה צי נישט, הרב וואזנער האט זיך געוואקלט און געוואקלט, און ער האט געזאגט אז 'לכאורה יא'.

רבינו: ווען ער האט חתונה געהאט, איז דאך דער שטר געווען א כשר'ער שטר, איז דער פשט אז יעצט ווערט דען דער שטר פסול?

הגרש"א: אויב דעמאלטס איז דער שטר געווען כשר, און מ'וועט עס קענען מוכיח זיין אז דעמאלטס איז עס געווען כשר, איז גוט.

רבינו: אויב מ'וועט וויסן וואו יענער האט דעמאלטס געוואוינט.

הגרש"א: ס'איז דא א נידון אין די אחרונים ווען מ'מאכט א שינוי השם, איז מן הדין דארף מען נישט מאכן א נייע כתובה, ווייל אויב ער וועט ברענגען עדים אז דעמאלטס (בשעת כתיבת הכתובה) האט ער אזוי געהייסן (בשמו הקודם), וועט ער מוכיח זיין אז ס'איז זיין כתובה. ווייל ווען נישט, וואלט דאך יעדער בעל חוב געקענט מאכן א שינוי השם, זיך מאכן א נייע נאמען, און זיין פטור פון צו באצאהלן.

רבינו [בצחוק]: אזוי ווי מ'טוט טאקע...

הגרש"א: יא, אפילו אן קיין שינוי השם באצאהלט מען אויך נישט...

רבינו: אזוי ווי דער חתם סופר זאגט אז האידנא אלע חזקות זענען בטל געווארן, אויסער די חזקה פון 'אין אדם פורע תוך זמנו (בכא בתראה)...'.

נאר ווען מ'שרייבט א שטר, און ס'איז יעצט שוין דא איינער מיטן זעלבן נאמען איז שוין דא א פראבלעם, און מ'וועט דארפן שרייבן משולשין.

הגרש"א: די איינציגסטע זאך וואס מ'קען דן זיין, צי מ'איז מצרף איר נאמען אויך (היינו להוכיח משם האשה), דאס הייסט

האנט, און ער איז אויסגעגאנגען ביי אים אין די האנט רח"ל. קיינער איז דעמאלטס נישט געווען אינדערהיים, דער טאטע (מחן העצי חיים) איז דעמאלטס נישט געווען אינדערהיים.¹⁴

הגרש"א: ס'איז נישט געווען די אלע אנטיבאטיק ווי ס'איז דא היינט.

רבינו: אמאל א לונגען אנטיצינדונג איז ל"ע ...

*

ודיברו מהצדקים שבדורות שעברו זכור לאריכות ימים

רבינו: דער ישמח משה האט זוכה געווען צו אריכות ימים,¹⁵ ער האט התונה געמאכט א אור-אייניקל (ה"ה) הר"ק רבי משה מראזוואדאו שהיה חתן הייטב לב ועוד אבל קעסט אצל זקינו הק' באוהעל).

פונעם ייטב לב איז דא א תשובה אין אבני צדק צו 'נכדי רבי יהושע שפירא' דעם בלאזשובער רב'ס זוהן, א אור אייניקל פונעם ייטב לב.

ר"י מהרי"ט: דער ריבאטימער רב.

רבינו: יא, ער האט געמאכט א ספר קרן ישועה, אין אבני צדק איז דא א תשובה צו אים, וואס ער איז געווען זיין אור אייניקל, ווייל דער ראזוואדאווער רב (הגה"ק רבי משה האראוויטץ זל) איז געווען א איידעם ביים ייטב לב, און דער בלאזשובער רב (הגה"ק רבי צבי אלימלך שפירא זל) איז געווען א

אז אויב דער אנדערער וואס האט זיין נאמען, האט זיין פרוי נישט דעם זעלבן נאמען.

רבינו: אבער על פי הלכה, פאר'ן חרם דרבינו גרשום האט מען דאך געקענט האבן צוויי ווייבער, איז דאך שוין נישט קיין הוכחה אז ס'איז נישט זיין שטר.

הגרש"א: און היינט אז מ'מאר נישט...

רבינו: ס'איז דא די עצה פון משולש, די גרינגסטע זאך.

הגרש"א: אדער שרייבן משפחה אדער משולש.

ר"י מהרי"ט: משולש וועט לכאורה זיין בעסער ווי משפחה, ווייל ס'איז דא אסאך גרויסע משפחות.

הגרש"א: ס'איז אויך דא אסאך משולשים.

רבינו: וועט מען גיין נאך א דור.

ר"י מהרי"ט: געווענליך, אמאל האבן נישט געוואוינט אזויפיל אידן אין איין שטאט ווי היינט.

רבינו: יא, ס'איז נישט געווען אזוי.

הגרש"א: בלי עין הרע, יוסף ה' עליהם כחם אלף פעמים.

כזועל דערמאנען א מורא'דיגן רמב"ן אין פרשת במדבר (יג, יד) וואס איז מסביר פארוואס שבט לוי איז געווען די ווייניגסטע פון אלע שבטים, ווי אזוי קען זיין אז 'חסדי וברוכי ה' זאלן זיין די ווייניגסטע, נאר מכאן ראייה אז שבט לוי האט נישט געארבעט אין מצרים, ממילא האבן זיי נישט געהאט די ברכה פון 'כן ירבה', נאר די וואס האבן געארבעט, און אויף זיי האט פרעה געזאגט 'חבה נתחכמה לו פן ירבה', האבן זיי געהאט די ברכה פון 'כן ירבה', אבער די וואס האבן נישט געארבעט זענען געבליבן אין די נארמאלע ריבוי, נישט א ריבוי שלא כדרך הטבע, דערפאר זענען זיי געבליבן די ווייניגסטע.

מזעהט דאך היינט אז דער גרויסער רשע האט געוואלט אויסמעקן כלל ישראל, האט דער אויבערשטער געזאגט 'נראה דבר מי יקום, אתה אומר פן ירבה, ואני אומר פן ירבה'.

ר"י מהרי"ט: הרב וואזנער זאגט אייביג אז זייט בית שני איז נישט געווען אזא ריבוי עס.

רבינו: אין ארץ ישראל... אין די וועלט איז יא געווען, אין ארץ ישראל איז נישט געווען אזויפיל.

הגרש"א: היינט איז דא אזעלכע משפחות בליעה"ר, ס'איז דא משפחות פון אכצן קינדער.

רבינו: אמאל האט זיך עס ל"ע נישט געהאלטן...

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל ווי ער האט אמאל געזאגט, אז ער האט געהאלטן א קליינעם ברודער אין די

14

מידע שהי' לו למרן העצי חיים ז"ל צער גדול בנים באופן מבהיל כי י"ב מבניו מתו על פניו בחייו, ורוב המאורעות הקשות ל"ע פקדו אותו בעת שלא היה בביתו.

15

וזה לשון נכדו הגה"ק רבי יוקל אבד"ק וואלאווא ז"ל בקו' תחלה למשה (הק"ב), וז"ל: "ומשה בן שמונים ושתי שנים ביום עלותו השמימה, לא כהתה עינו ולא נס לחו". עוד כתב שם: "גופו הקדוש היה חזק מאוד, ומעולם לא השתמש בשום מותרות, לא שתה ריח מאכאק ולא שאף שניפמאכאק ולא הביט בבתי ענים שקורין בריל והרופאים כאשר ביקרו אותו בחולאתו קודם פטירתו אמרו כי הוא בריא במגו באבריו כבן ארבעים שנה ומעולם לא בא רופא לביתו [עיי' רמב"ן ריש פ' בחוקות], ולא נסע למרחץ וכדומה, ופעם אחד לא היה במגו השנה ורצו לקרוא הרופא דאקטאר ולא הגיח בשום אופן, אמנם אמר אמרו ז"ל מרגליות טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם ע"ה כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא משמט תלאו הקב"ה בגלגל חמה שנאמר שמש צדקה ומרפא בכנפיה א"כ אלך ואשב מעט נגד החמה, וכן עשה והלך להצירו והכניו לו שם כסא וישב שם מעט ויורה לו השמש ושב אל ביתו בריא אולם, עיי"ש.

ולחופה' אזוי ווי היינט איז דא כמה גירסאות, נאר ער האט געשריבן 'לגדלה לחופה ולמעשים טובים'.

רבינו: אין אמת'ן אריין, איז א אשה מחוייב אין תורה, וואס זי מעג לערנען, כמה וכמה הלכות ועי' בספח'ק ויואל משה (מאמר ג' סי' ל"ג) שהעלה להלכה ד' חילוקים בדין לימוד תורה לנשים, (א) מותר, (ב) איסור, (ג) איסור חמור, (ד) מצוה וחייב (וזהו פסקי הלכות מכל הדינים הנוגע להם וכן עניני מוסר ותיקון המידות).

הגרש"א: דער רבי זאגט 'לתורה ולחופה'?

רבינו: יא, ווייל וואס זי איז מצווה צי לערנען מעג זי לערנען, הלואי זאל זי לערנען דאס וואס זי איז מצווה. **הגרש"א:** יא, זי זאגט דאך ברכות התורה, אפילו חז"ל זאגן (פוסה ב.) כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות.

ר"י מהרי"ט: אין ברכ' משה פרשת תזריע איז ער מסביר פארוואס ווייבער זענען פטור פון לימוד התורה, ווייל זיי האבן תשעה קבין שיחה (קידושין מ"ט), וברוב דברים לא יחדל פשע (משלי י, יט), האט מען נישט געקענט געבן פאר זיי די תורה, וועגן דעם זענען זיי פטור פון לימוד התורה.

הגרש"א: אזוי, שטייט דאך אין ירושלמי (ברכות פ"א ח"ב), אז ווען ער וואלט געווען ביי מתן תורה וואלט ער געבעטן צוויי מיילער.

רבינו: רבי שמעון בן יוחאי האט עס געזאגט.

דער ערוגת הכושם (פר' במדבר ד"ה שאו), ברענגט פונעם מהר"ל, וואס איז מסביר אז תורה שבכתב איז געשריבן געווארן אויפן קלף, און אזוי ווי מ'קען נישט נעמען סתם א קלף, און אויף דעם שרייבן די תורה שבכתב, נאר מ'דארף עס מעכד זיין לשמה, אזוי אויך ווען א איד לערנט תורה שבעל פה מיטן מויל, דארף ער מקדש און מטהר זיין זיין מויל, דאס מויל דארף זיין א כלי שרת.

הגרש"א: ס'איז דא א אינטערסאנטער קובץ שיעורים אין כתובות (דף סב.), די גמרא דערציילט דארטן א מעשה אז איינער פון די אמוראים פלעגט אהיים קומען יעדן ערב שבת, און איינמאל האט ער געשפעטיגט און איז נישט אהיים געקומען, האט זיין שווער געזאגט אז מ'זאל זיך פירן מנהגי אבילות, הוי להו כשגגה היוצא מפי השליש (קהלת י, ה), ונה נפשיה, און דער איידעם איז מאקע נסתלק געווארן, זאגט ער, דאס איז זיכער אז ווען א צדיק האט א רצון, איז רצון יראיו יעשה (תהלים קמ"א, יט), אבער דא האט ער גארנישט געוואלט, אלא מוכח מכאן אז א דיכור פון א פה קדוש פועל במבט, כמו הגרזן ביד החוצב, וואס שניידט

איידעם אין ראזוואדאו, און דער רבי יהושע איז געווען זיין'ס א וזהו.

אין צאנז איז אויך געווען אזוי, אור-אייניקלעך האבן געקענט עסן ביי אים קאסט.

ר"י מהרי"ט: ביים צאנזער רב האבן שוין אור-אייניקלעך משמש געווען ברבנות בחייו, דעם קשאנבער רב'ס אייניקלעך.

רבינו: צוויי אור-אייניקלעך האבן שוין משמש געווען ברבנות בחייו פונעם דברי חיים, דער באכניער רב, מאקע נישט אסאך, אבער ס'איז שוין געווען אור-אייניקלעך וואס האבן שוין געגעסן קאסט ביי אים.

דער ישמח משה איז נסתלק געווארן נאכדעם וואס ער איז געפארן אויף א שמוחה ביי אור אייניקל.¹⁶

מיין מאמע ע"ה האט מיר פארציילט אז איר זיידע רבי יוקל (הנהג'ק רבי ישראל יעקב יוקל ז"ל אבד'ק וואלאווע) איז אויך געפארן אויף א אור-אייניקל'ס חתונה - דער זיידע (הנ"ל) און די באבע (הרבנית הענדל ע"ה בתו של מרן הייטב לב ז"ל) זענען ביידע געפארן, נישט אינעם זעלבן וואגן - ווען מ'איז אהיים געקומען איז עפעס געווען, און מ'האט עס תולה געווען אז ס'איז געקומען דורך א עין הרע.

ר"י מהרי"ט: זיי האבן זיכעציג יאר געלעבט צוזאמען.

הגרש"א: ס'איז דעמאלטס געווען א זעלטענע זאך.

דער חתם סופר האט נישט געענדיגט חתונה מאכן זיינע קינדער.

רבינו: ער האט געהאט יונגע קינדער, ווייל ער האט דאך געהאט די קינדער פון די זיווג שני.

הגרש"א: ס'איז אינטערסאנט אז ס'איז דא א רשימה וואס ער שרייבט די לידת הילדים, איז ביי דעם קינד וואס ער האט נישט חתונה געמאכט שטייט נישט 'לגדלה לחופה', דער חתם סופר איז נפטר געווארן אינצווישן ווען זי איז געווארן א כלה און די חתונה.

ס'איז אינטערסאנט אז ביי א מיידל האט ער נישט געשריבן 'לגדלה לתורה ולחופה' אדער 'לבעל תורה

בקין תר"א נולד בן זכר להרב החסיד מו"ה ירוחם טייטלבוים ז"ל, בן הגה"ק רבי משה'ל זלמן יונתן טייטלבוים ז"ל אב"ד בריגל, בנו בכורו של הארי' דבי עילאי ז"ל, חתנו של מרן הישמוח משה ז"ל, והפצירו בו עד בוש שיסע שמה להיות סנדק אצל דור המשיח, ואז נחלה ל"ע ומשיח ה' נלכד בשחיתותו, ביום שב"ק כ"ח תמוז שנת תר"א לפ"ק, ועי' בקי' תהלה למשה פרטי הדברים באריכות.

אין דעם, און אז מ'שחט עס אינדרויסן איז עס שחומי חוץ, און מ'איז חייב כרת, דאס איז אלעס נאר מיט איין ווארט, אפילו עס איז נאר פון א בשר ודם, זעהט מען פון דעם ווי גרויס עס איז דער כח פון א דיבור.

ר"י מהרי"ט: דער ישמח משה מייטשט 'לא יחל דברו', דעמאלטס איז 'ככל היוצא מפיו יעשה' אלעס וואס ער זאגט ווערט מקוים.

רבינו: אויב מ'איז לא יעשה דבריו חולין, איז ככל היוצא מפיו יעשה.

ובירכו רבינו: זייט געזונט, פארט לחיים ולשלום, א געזונטן זומער מיט אלעס גוטן.

ונפרד רבינו ממנו ברוב ידידות

אפילו אן קיין כוונה, נאר אויב ער איז מטמא זיין מויל מיט דברים אסורים, איז עס ווי א מעסער וואס איז געווארן פארדזשאווערט וואס קען שוין נישט שניידן, אבער ווען מ'איז א ריינע מויל שניידט עס פון זיך אליינס אפילו אן קיין כוונה, נאר מיטן דיבור, אזוי ווי עס שטייט (ישעי' נא, מז) ואשים דברי בפיך.

רבינו: א דיבור איז דאך טאקע מורא'דיג גרויס, עס שטייט אין תפארת שלמה (פ' ויקרא), אז א מענטש דארף זיך אראפנעמען א מוסר השכל פון דעם וואס מ'זעהט אז מיטן זאגן א ווארט ווערט א בהמה הקדש, פריער איז עס געווען חולין, און אז מ'טראגט עס אריין אין די עזרה אין עס חולין בעזרה, און יעצט איז עס געווארן קדשים, און מ'איז מועל

ביקור אצל כ"ק הגה"צ אבר"ק כוונת הלב שליט"א

במהנה דשיבת מבצר התורה

יום ב' פרשת שופטים ער"ה אלול תשע"א לפ"ק

די פלא איז וואס דער דברי חיים האט פארציילט, אז מ'איז אנטלאפן פון א שריפה, און מענטשן האבן דאך געלאשן די שריפה, האט ער געזאגט אז ער האט געזעהן ווי איין זייט זענען געשטאנען דייטשן און געצינדן, און אין איין זייט איז מען געשטאנען און געלאשן. 'האב איך נישט פארשטאנען, פארוואס דארף מען לעשן? זאל מען אוועק נעמען די דייטשן וואס צינדן אָ, וועט מען נישט דארפן לעשן?!

על כל פנים אזוי האט דער דברי חיים געזאגט ז'וען איך בין נאך געווען מיט די האר'.

חתנו הרה"ג ר' שלום אליעזר כ"ק שליט"א: די וועלט זאגט דאך אז דער רבי ר' אלימלך האט אפגעברענגט די הענט, וועגן די טאטא נערוים (שכח בידו לאמו בהיותו יונק),¹⁷ און עס זעהט אויס מ'איז מגזם, ער געדענקט וועלכע הענט,

כ"ק רבינו שליט"א בא לבקר את המהנה דשיבת מבצר התורה לרגל שמחת תגלחת נכדו נ"י בן בנו הגה"צ ר' חיים צבי שליט"א אבר"ק סיגוט וומסב"ג ומוגיד שיעור בשיבת מבצר התורה חתן הגה"צ ר' חנני יו"ט ליפא מייטלבוים שליט"א

ולאחמ"כ הלך רבינו לבקר אצל אבר"ק כוונת הלב אשר בימי הקיץ נמצא אכסניית הישיבה מבצר התורה בשכינותו במעונות הקיץ אשר מחוץ לעיר וקבל את פני רבינו בשמחה ובדידות

*

ודיברו אודות שנות הנעורים וחילדות

רבינו: דער דברי חיים האט געזאגט, 'איך געדענק דעם רבינו רבי משה לייב סאסובער', האט עמיצער וואס האט דאס געהערט, האט ער אזוי געקוקט, ווייל לויט די יארן האט עס נישט אזוי געשטימט. האט דער דברי חיים פארציילט אז ער איז געווען א קינד – נאך אין די האר (לפני ג' שנים) – און מ'האט אויסגעבראכן א שריפה אין טארניגראד (מקום מגורי אבותיו), און מ'איז אנטלאפן פון דארט קיין סאסוב, און מ'האט אים געטראגן אויף די הענט. ווען מ'איז אנגעקומען קיין סאסוב, איז רבי משה לייב סאסובער געשטאנען אינדרויסן – אנהויב שטעמל – מיט א גרויסע קאנע מילעך, און געמילט פאר די אלע פליטים וואס זענען געקומען, איז דעמאלטס האט ער געזעהן רבי משה לייב סאסובער.

17

כ"ב בספח"ק מאור ושמש (פר מסע עה"פ ודברי ה' אל משה בערבות מצא וכו') וולש"ק: "וכן שמעתי מאדמו"ר הרב בוצינא קדישא איש אלקי מו"ה אלימלך זצוקל להבין שאמר שעשה תשובה על הטאת ימי הנעורים וגם על מה שהטא בהיותו בבטן אמו וגער אותה אז". וכ"ב בספח"ק דברי חיים (לש"י ונפישת כי תבוא) ששמע בן מפי רבו הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ ז"ע ששרף ידיו על אשר הכה על אמו בהיותו יונק עיי"ש.

אבער צדיקים האבן געזאגט אז מ'טרעפט אזא זאך אין ירושלים אז רבי מרפון האט געזאגט אז ער געדענקט וואס די מאמע האט גערעדט קודם לידתו.

הגרי"ל ט"ב: דער צאנזער רב האט געזאגט אז ער געדענקט דאס געוויינ בשעת ווען ער איז געבוירן געווארן.

רבינו: מ'זאגט אויפן עמרת צבי, אז ווען ער איז געווען כמעט אמו, האט ער געטראכט ער זאל שוין געבוירן ווערן זאל איך זיין א יושב במלך? ואבל נשאר שם לכבודה של אמו! האט ער געזאגט 'אזוי', בין איך דאך שוין מקיים כיבוד אמו'.

הגרי"ל: אויף רבי יהודה הערש ראזלער דערציילט מען די מעשה.

רבינו: אזוי, נישט אויפן עמרת צבי? ס'קען זיין אז ס'איז געווען ביים ראזלער רב.

הגרי"ל: דער שינאווער רב האט דערציילט אז ער האט עס געהערט פון זיין שווער (שהרה"ק רבי יהודה צבי דל חי' חותנו ביוונג שלישי).

רבינו: און דער ראזלער רב איז געווען א איידעם ביים עמרת צבי (הרה"ק מראלא חי' בנו של הרה"ק ר' משה מסאמבור דל אחי חותנו הרה"ק העמרת צבי דל).

ס'איז א חידוש פון א מעשה פארוואס הייסט ער 'א פועל במל', ער לערנט דאך מיט א מלאך (כמבאר בגמרא (נדה ל') ומלמדן אותו כל התורה כולה, מילא ווען מ'זוט גארנישט, נו, אבער ער האט דאך געלערנט מיט א מלאך.

הגרש"א: מ'זאגט ווייל דאס לערנען דארט מיטן מלאך איז אן קיין גיעה.

רבינו: יא, און מ'פרעגט דאך אויך די זעלבע קשיא ביי יעקב אבינו, אז ווען רבקה איז אדורך געגאנגען א בית המדרש איז יעקב מפרנס לצאת (רש"י בפרשת תולדות עה"פ ויתרוצצו), לכאורה פארוואס מפרנס לצאת, ער האט דאך געלערנט תורה פון א מלאך.

נאר פון דארט איז נישט אזוי שטארק קשה, ווייל מ'קען ענטפערן מיט דעם וואס עס שטייט אויפן פסוק ועברתי בארץ מצרים כלילת ההוא (שמות יב, יב) אני ולא מלאך ולא שרף, פארוואס איז נישט געווען א מלאך, ווייל די טומאת מצרים איז געווען אזוי גרויס, אז א מלאך וואלט נפגם געווארן פון די טומאה (כ"כ האריזל).

קען מען זאגן אז ביי עשו איז די טומאה שוין געווען אזוי גרויס, אז ער איז שוין דעמאלטס געלאפן צו א בית עבודה זרה, ממילא קען זיין אז א מלאך וואלט דאך נפגם געווארן פון די טומאה פון עשו, וועגן דעם האט מען נישט געקענט לערנען דארטן, און מ'האט נישט געקענט אריינשיקן דארטן א מלאך לערנען. אויב אזוי, אז יעקב האט טאקע נישט געהאט קיין מלאך, ממילא קומט אויס אז ווען יעקב איז אדורך א בית המדרש היה מפרנס לצאת, ווייל ער איז דאך געווען אנדערש פון א אנדערן איד (ויע' בדברי יואל פ' תולדות עמ' תקס"ב: ד"ה ועתה, כביאור יסוד הדברים בזה לפי דרכו בקודש).

נאר לויט דעם איז שווער די קשיא, אז ס'קומט אויס אז יעקב אבינו האט נישט געהאט וואס יעדער איד האט? יעדער איד לערנט מיט אים א מלאך כל התורה כולה, און יעקב האט דאס נישט געהאט? נאר, עשו איז דאך קודם געבוירן געווארן (כמו שאמר הכתוב (בראשית כה, כו) ויצא הראשון אדמוני וגו' ויקרא שמו עשו), איז דעמאלטס אזוי ווי עשו איז ארויס געגאנגען איז דער מלאך אנגעקומען, און האט דעמאלטס אויסגעלערנט כל התורה כולה פאר יעקב אבינו.

אב"ד כוונת הלב: יש קונה עולמו בשעה אחת... (עבודה זרה י').

א' הנוכחים: יעקב איז ראשי תיבות י"ש קזנה ע'זלמו ב'שעה.

רבינו: יא, עס שטימט, יעקב איז ראשי תיבות י"ש קזנה ע'זלמו ב'שעה.

הגרש"א: רבי איציקל (הגה"ק ר' משה יצחק געוויינצמאן דל מפשעווארסק) האט אמאל געזאגט פשט אין דעם וואס מ'זאגט אין די הייליגע טעג 'זושר וליצו בעדינו חיות איש' (פיוט לשחרית ר"ה ויו"ט), אז דאס איז א גרויסער לימוד זכות, אז עס שטייט פונעם רבי ר' אלימלך (נזעים אלימלך פרשת במדבר) ¹⁸ אויב א מלאך האט זיך נישט געטרויעט אריינצוגיין אין

18

וזה לשון קדשו: 'והנה החיות הקודש תשוקתם והושקם שהם יעשו השליחות לישראל להטיב להם אלא שאחר ירידתם קצת למטה הם מתגשמים קצת מקדושתם שהם שרוים תחת כסא הכבוד ואז שבים מהר ללכת למכון שבתם, וזהו והחיות רצוא ושוב פירוש שהם רצים בחשקם להיות שלוחים ושבים מחמת שרואים שכירידתם מתגשמים', עכ"ל ק.

מצרים, איז אויב אזוי וואס וויל מען פון אונז? אונז זענען מיר דאך יא אויף דעם עולם מיט די אלע נסיונות, און דאס איז פשוט 'זיושר יליצו בעדינו חיות אש'.

רבינו: ווער האט דאס געזאגט?

הגרש"א: רבי יאנקעלע (הגה"ק רבי יעקב לייזער מפשעווארסק דל) האט עס איבער געזאגט פונעם שווער רבי איציקל.

והמשיך הגרש"א: דער רבי ז"ל דער ברך משה האט געמיינט 'פחד יצחק משפטינו האיר' (פיוט קל מסתתר), אז דאס אז יצחק אבינו האט מורא געהאט ביי די עקידה און ער האט געהייסן מזאל אים פארבינדן, דאס איז משפטינו האיר, פון דעם איז דא א לימוד זכות.

אב"ד כוונת חלב: ער האט מורא געהאט אז ער וועט זיך נישט לאזן וועט ער זיך מאכן א מום און ער וועט ווערן פסול פאר א קרבן (בראשית רבה נח, ח).

רבינו: ער האט דאס געזאגט מיט א ווארט וואס שטייט אין קרן לדוד (לר"ה אות י"ד - בשם אהיו הערונגת הכושם דל), ער איז מסביר דעם 'עקידת יצחק', עקידה איז דאך מיינט 'בינדן', מ'בעט 'ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו', וואס איז דאס לשון 'עקידה', ווייל ער האט מורא געהאט אז ער וועט זיך נישט לאזן, האט ער אים געבינדן (הובא בדרך משה על מועדים (ח"א עמ' י"ח, פ"ב קנ"ח).

ביי די עקידה טרעפט מען הפלא ופלא אז ווען שרה אמינו האט געהערט אז אברהם אבינו האט געברענגט יצחק'ן אויף די עקידה האט זי זיך דערשראקן.

אב"ד כוונת חלב: כמעט 'שלא' נשחט פרחת נשמתה ממנה ומתה (לשון רש"י בפרשת חיי שרה).

רבינו: יא, לכאורה בפשטות פארוואס האט זי זיך דערשראקן, מה כל הרעש, ווען מ'הייסט ווען פאר איר אז זי זאל ברענגען יצחק אויף די עקידה, וואלט זי דען אים נישט געברענגט? וואס האט זי געקלערט, דער אייבישטער האט אים דאך אזוי געהייסן, וואס האט זי זיך אזוי דערשראקן? נאר דער רבי ר' שמעלקא (הרה"ק מניקלשבורג ז"ע) זאגט אויפן פסוק (בראשית כב, יב) 'ען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני, זאגט ער אז דער נסיון פון די עקידה איז נישט געווען דאס שחט'ן, דאס וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו. נאר דער נסיון פון די עקידה איז געווען ווען מ'האט אים נאכדעם געהייסן נישט שחט'ן, איז עס

נישט געווען קיין שמחה 'אה, איך בין פטור פון דעם', און זיך בארוהיגט פון דעם וואס ער האט געדארפט שחט'ן, ניין, נאר 'לא חשכת את בנך את יחידך', דאס איז געווען 'ממני', דאס נישט שחט'ן איז אויך געווען פונעם אויבערשטן, אזוי ווי ווען דער אויבערשטער האט געהייסן שחט'ן שחט מען, אזוי אויך ווען דער אויבערשטער הייסט נישט שחט'ן שחט מען נישט, ווייל דער אויבערשטער האט געהייסן נישט שחט'ן.¹⁹

אב"ד כוונת חלב: דאס נישט שחט'ן איז אויך נאר געווען וועגן די ציווי.

רבינו: קומט אויס אז דאס איז געווען די גרויסקייט פון דעם נסיון פון די עקידה, ווייל דאס יא שחט'ן איז שוין געווען ביי אברהם אבינו א קלייניקייט, נאר דאס נישט שחט'ן איז געווען דער נסיון, וועגן דעם ווען זי האט געהערט אז מ'האט געהייסן יא שחט'ן, איז פשוט אז דער נסיון איז געווען מזאל יא שחט'ן, האט זי געטראכט 'דאס איז דען ביי אברהם אבינו א נסיון?', דאס שחט'ן איז ביי אים א נסיון?', דאס נישט שחט'ן איז ביי אים א נסיון, אזוי ווי דער רבי ר' שמעלקא זאגט.

הגר"ח"ל: מזאגט אויך פשוט אז ווייל שרה האט נישט געהאט דעם נסיון פון די עקידה, און דער אויבערשטער געבט די כוחות לויט די נסיונות וואס מ'האט, און אברהם אבינו וואס האט געהאט דער נסיון האט ער עס געקענט דערהייבן, ביי שרה איז עס נישט געווען קיין נסיון, פאר איר האט דער באשעפער נישט געהייסן, האט זי נישט געהאט דעם כח (ועי' בדברי יואל לר"ה (דרוש ל"ד) שמבאר בדברי חז"ל ששרה שמעה כל הענין רק מהשטן, ועיי"ש בתי' על קושי' הנ"ל משי"כ לפי דרכו בקדש).

רבינו: דער קאזשניצער מגיד מיינט (עבודת ישראל פ' בחוקות) הוי מתפלל בשלומה של מלכות (אבות ג, ב), אז עס גייט ארויף אויף אהבה מיט יראה.²⁰

19

בס' זאת זכרון מגבי בשם הרבי ר' שמעלקא, וכן מובא בס' דברי אמת וירא (ר"ה וי"ל שד), וכן מובא בס' קדושת לוי, עיי"ש.

20

עי' בעבודת ישראל (פ' בחוקות) שכתב לפרש בזה דברי המשנה (אבות פ"ג מ"ב) הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, דהנה העובד מאהבה צריך שיהיה לו יראה המגביל

לאון שחטין, וועגן דעם פריחה נשמתה פון גרויס צער, ווייל זי האט געמיינט אז ס'איז איר פעלער (ועי' בדברי יואל ל"ה (עמ' ע"ב. ד"ה ומעתה) מ"ש על דרך זה ליישב הקושיא באר"א).

רבינו: ס'איז דא וואס זאגן אז מ'האט טאקע נישט געקענט שחטין יצחק, ווייל ער האט געהאט א מום (הובא בישמח משה פ' וירא (ד"ה וישא אברהם), ועי' בדברי יואל פ' תולדות (עמ' תקפ"ה) מה שפפלו בזה כדרכה של תורה).

דאס שטייט פון אר"י הק' אז ווען מ'האט אים געוואלט שחטין איז ארויס די נשמה פון יצחק און ס'איז אריין אינעם איל, און מ'האט גע'שחטין' דעם אל וואס אין דעם איז געווען די נשמה פון יצחק.

גאב"ד כוונת הלב כיבד את רבינו לברך על חיו

רבינו: לחיים לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן, מ'האלט דאך שוין ערב ראש חודש אלול, א כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים מיט אלעס גוטן, מיט הרחבת הדעת, קענען זיצן על התורה ועל העבודה אום געשטערט מיט אלעס גוטן.

גאב"ד כוונת הלב: אמן, וכן למר, אלעס וואס מ'האט אנגעוואונטשן, א כתיבה וחתימה טובה.

רבינו: אמן.

רבינו הראה על נכדו ילד החאלאקע יקותיאל יודא נ"י

ואמר: ער איז געבוירן געווארן ערב ראש חודש אלול, און דער ברית געווען ביים ייטב לב'ס יארצייט, וועגן דעם הייסט ער נאכ'ן ייטב לב.

גאב"ד כוונת הלב: סימנא טובא, סימנא טובא.

הגרש"א: מ'פלעגט טראגן קינדער אין מקוה (ביים שעשו להם פאות)?.

רבינו: מיין טאטע האט נישט געטראגן.

הגרש"א: מיין טאטע האט יא געטראגן.

רבינו: כהנים ורזיון הן (פסחים סה.) ואביו ח'י' הרב החסיד ר' יוסף כ"ץ ז"ל בנו של הגאון הצדיק אבד"ק ריסקאווא ז"ל.

הגרש"א: דער ריסקאווער רב איז געווען א גרויסער מקוה גייער מכח דעם נאסאדער רב, דער נאסאדער רב איז דאך געווען א גרויסער מקוה גייער, אסאך מעשיות האט ער געהאט וועגן א מקוה, אמאל האט ער פארפאסט א באהן וועגן א מקוה.

דער נאסאדער רב איז געווען מיטן סטראפקובער רב (הגה"ק רבי אברהם שלום ז"ל בנו של הגה"ק משינאווא ז"ל) אין פעסט

גאב"ד כוונת הלב: אויף די צוויי מידות אהבה און יראה.

רבינו: אהבה אליינס אן יראה איז נישט גוט, שאלמלא מוראה, ווען נישט יראה, איז איש את רעהו חיים בלעו [איש' זה הקב"ה, 'את רעהו' זה העובד מאהבה, 'חיים בלעו' דמרוכב האהבה יוכל להתקרב עד כלות הנפש].

אברהם אבינו איז געווען אין מדרגת אהבה, געדינט דעם באשעפער נאר מיט אהבה, חסד איז דאך אהבה, יצחק איז געווען מידת היראה, וועגן דעם אז יצחק האט געלעבט האט יצחק משפיע געווען יראה, און אברהם האט באקומען יראה פון יצחק, וילכו שניהם יחדיו, ביידע בחינות צוואמען.

דער נועם מגדים זאגט דאך א בחינה פארקערט, אז פאר גרויס יראה און פחד גייט מען אויס, דארף מען האבן אהבה, אביסל אראפ צונעמען די יראה. קומט אויס אז יצחק האט געהאט גרויס יראה, האט ער געדארפט האבן אהבה, האט אים אברהם אבינו געגעבן אהבה, ביי אברהם איז געווען פארקערט, ס'איז געווען גרויס אהבה, האט ער געדארפט האבן יצחק, ס'זאל משפיע זיין יראה.

דאס איז נאר ווילאנג יצחק האט געלעבט, אבער אויב מ'שחט יצחק איז דאך נישטא קיין יראה, נאר בלויז אהבה, איז ווען שרה האט געהערט אז מ'האט גע'שחטין' יצחק, איז דאך נישטא קיין יראה, איז פאר גרויס אהבה איז געווען פריחה נשמתה.

הגרש"א: דער ברך משה האט געזאגט אז וועגן דעם זאגט מען צוויי מאל ביי ראש חודש בענטשן יראת שמים.

רבינו: יא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט ווייל נאך אהבת תורה דארף מען האבן נאכאמאל יראת שמים (עי' ברך משה פ' מסעי (עמ' רצ"ז), ועי' בדברי יואל פ' לך (עמ' רס"ד) מה שדרש רבינו ז"ל בזה לתלמידי ישיבה"ק בפתחת זמן החורף תשכ"ז).

גאב"ד כוונת הלב: עס איז דא וואס זאגן אויף רש"י, אז ווען שרה האט געהערט כמעט שלא נשחט פריחה נשמתה ומתה, ווייל זי האט געהערט אז 'שלא נשחט' האט זי פארשטאנען אז איר ווהן יצחק איז טאקע נישט ראוי זיך צו

ומצנעם האהבה, דאלויל היראה יוכל להתקרב אל השי"ת מרוב האהבה עד כלות הנפש, כענין שטאמיר בנרב ואביהוא (ויקרא טו א) בקרבתם לפני ה' ימותו, שקרבו את עצמם יותר מדאי ונשאר נשמותם במקורם, וזה שאמרו חז"ל מתפלל בשלומה של מלכות, היינו שיהיה לך שלימות של מלכות שמים מאהבה ומיראה, שאלמלא מורא"ה, איש זה הקב"ה, את רעהו זה העובד מאהבה, חיים בלעו, עכדה"ק.

רבינו: דער טאטע ז"ל האט אויך פארציילט די מעשה.
חתנו הגרש"א: אין אמתן דער מייטש שטייט שוין אין אל"י רבת.
רבינו: ס'קען זיין אז ער האט עס טאקע נאכגעזאגט.
רבינו נפרד ממנו בברכת כתיבה וחתומה טובה א גוט געבענע שט יאר מיט אלעם גוטן
רבינו הראה על הרבני הנגיד ר' אברהם יקותיאל יערמייאש הי"ד
מהמקורבים אצל כ"ק גאב"ד כונת הלב
ואמר: דאס איז מיינ בעל אכסניא, ווען איך פאר אויף אפרוח קיין מאנסי (פארשע) שטיי איך איין אין זיין הויז.
גאב"ד כונת הלב שיבה את הכהורים משיבת מבצר התורה
ואמר: ס'איז דא דא חשוב'ע בחורים, דאס איז נאר מקצת שבח... זיי לערנען און זיי דאווענען פיין.
רבינו: כ'האב הנאה אז איר האט הנאה פון זיי.
גאב"ד כונת הלב: ישראל אשר כך אתפאר.
רבינו: יא, פיין יישר כח.
ולויה גאב"ד כונת הלב את רבינו
ונפרדו לשלום

ביי די ערשטע קריג, און דער סטראפקובער רב איז געווען דארט ביי מיינ טאטן, דער סטראפקובער רב האט מכבד געווען דעם נאסאדער רב ער זאל ראש חודש בענטשן, און ער האט געזאגט אז טאמער גייט ער שוין צו צו ראש חודש בענטשן וויל ער אז ער זאל זאגן אפאר ווערטער פאר'ן ראש חודש בענטשן, האט ער געזאגט 'איך קען נישט', האט ער אים געזאגט 'א אונגארישער רב מוז קענען זאגן'.
רבינו: יא, ער האט דעמאלטס געזאגט, אז די גמרא זאגט (סוטה מ"ד): 'שח בין תפילה לתפילה חוזר מעורכי המלחמה' אז מ'רעדט אינמיטן דאווענען ווערט אים מלחמה צווישן צוויי קליפות, דער זכר און די נקיבה, דאס האט דער נאסאדער רב געזאגט דעמאלטס, האט זיך אנגערופן דער סטראפקובער רב דאס האב איך געוואלט איר זאלט זאגן.
הגרש"א: ער האט אויך געזאגט כ'האב געוואוסט אז איר ברויכט זאגן... 'איך אסר דריטת הרגל פאר ווער ס'וועט רעדן ביי מיר אין בית המדרש', ביים סוף דאווענען ביי קוה – אזוי האט מיינ זידע דערציילט – האבן צוויי יונגעלייט געשמועסט, האט ער זיי שטיל געמאכט, און מיטן קאריג האט ער זיי ארויס געווארפן פון בית המדרש.

ביקור אצל כ"ק הגה"צ ר' יקותיאל יודא מייזליש שליט"א

אבד"ק סיגעט

יום ב' פרשת כי תבוא תשע"א לפ"ק

ואביו של הגה"צ מסיגעט שליט"א ה"ה הגה"צ מוויצטען ז"ל בעמח"ס בנן צבי, היה בוודאי חתנו של הגה"צ ר' יעקב חיים מייזליש ז"ל אבד"ק לימאנוב חתן הגה"ק רבי שלמה הנ"ל, איז געווען דער ערשטער וואס האט געמאכט אין גאליציע א ישיבה, איז ער אביסל ארויס געפארן נאך געלט, ווען ער איז אנגעקומען קיין צאנז, איז ער צוגעפארן צום קרייזער רב (הגה"ק רבי אהרן ז"ל בן מרן הדברי חיים ז"ל), זיין פעטער, און אז דער באבובער רב איז געקומען האט ער געזאגט אז מ'זאל אנגרייטן כיבוד, די רעביצין האט אנגעגרייט בצמצום, און ער האט זיך געשעמט מיט דעם, ווייל אין באבוב איז געווען אלץ ברייט, און ער גרייט אן אזוי ווייניג, האט ער זיך פארענטפערט, 'באבובער רב, זייט מיר מוחל, וואס זאל איך טוהן, אז די רעביצין גרייט נישט אן מער', האט דער באבובער רב געזאגט, 'ווען איך וואלט געגעבן פאר די בחורים אזוי צו עסן, וואלט איך נישט געדארפט ארויס פארן...!'

רבינו נסע לעיר סיגעט (בברוקלין) לכבוד שמחת סיום והכנסת ספר תורה שנכתבה ע"י תלמידי ישיבתינו חק' בבארא פארק אשר אכסניית הישיבה היא כמחוז סיגעט ומתנהלת ע"י הגה"צ ר' חיים יעקב רובין שליט"א אבד"ק ציעשנא, ובחיות רבינו שם הלך לביקור קצר לבית הגאב"ד דשם ש"ב ומחותנו (אביו של הגה"צ ר' שמעון זאב מייזליש הדב"נ, רב ביהמ"ד ישמח משה בשכונת ברך משה בקרית יואל, וא"ז של הגה"צ ר' דוד דוב דושינסקיא הדב"נ, רב ביהמ"ד אהל פיגא בקרית יואל יע"א)

*

גאב"ד סיגעט כיבד את רבינו לברך על מזונות וי"ש

בברכת לחיים, ואמר כמתנצל על שלא הכינו כיבוד בהרחבה

לכבודו של רבינו

גאב"ד סיגעט: מ'האט נישט אנגעגרייט אזוי...

מ'דערציילט אז דער באבובער זידע, רבי שלמה ז"ל (בן הגה"ק רבי מאיר נתן האלבערשטאם ז"ל בן מרן הגה"ק הדברי חיים ז"ל –

רבינו: אלע זענען אידן, אלע זענען זרע אברהם יצחק ויעקב, ס'איז ליידער געווען א בעל כרחך'דיגע שמה.
גאב"ד סיגעיט: דאס וועט זיין די זאך פון משיח', מקרב זיין די רחוקים.

רבינו: ובאו האובדים בארץ אשור והנדהים בארץ מצרים (ישעי' כו, יג), די אלע נדחים, דא אין אמעריקא איז אויך דא פארפאלענע, מארץ אשור, פון שוואל-טאג און גליק, דאס זענען די אובדים מארץ אשור, און ס'איז דא והנדהים בארץ מצרים, מיצר מיינט פון א ענגשאפט.

דאזי זענען פארפאלן געווארן נאכמער, מיליאנען אידן זענען פארפאלן געווארן דאזי אין אמעריקא.

א' הנוכחים: דער קראסנער רב האט אמאל געזאגט, אז ס'איז אזוי ווי מ'בויעט א בריק, קודם גיסט מען אריין וואסער אין ים אריין, מ'גיסט און מ'גיסט, און ענדליך אז מ'האט שוין אזויפיל אריינגעגאסן, אז מ'קען שוין ארויף בויען א בריק, אבער קודם ווערט פארפאלן אזויפיל... אזוי אויך האט מען געבויעט אמעריקא.

גאב"ד סיגעיט: כ'בין געווען דארט – אין באבוב – נאך די קריג, איך בין זיכער אז באבוב איז קלענער אין שטח פון קרית יואל.

דער זיידע דער בנין דוד (הגה"ק רבי דוד דוב מייזליש ז"ל חתן הגה"ק רבי משה יוסף מייסלבוים ז"ל בן מרן הייטב לב ז"ל) זאגט אויפן פסוק (בראשית מט, טו) ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד, אז די גמרא זאגט (מגילה ב, מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדין, איז ויט שכמו לסבול, ווער עס נעמט אויף זיך א עול התורה, איז ויהי ל'מס' עובד, ער האט די מ' ס' שבלוחות שבנס עומדין. ס'איז טאקע ממש אזוי, אלע מוסדות ארום און ארום... ס'איז נישט בדרך הטבע.

רבינו: לא המקום מכבד את האדם אלא האדם מכבד את המקום, אז באבוב האט געהאט אזא רב און א ראש ישיבה איז עס מפורסם געווארן בעולם התורה והחסידות מער ווי שטעט וואס זענען אסאך גרעסער.

רבינו: בעלזא איז אויך נישט געווען קיין גרויסע שטאט. אלע ישיבות זענען נישט געווען אין גרויסע שטעט, אין אלע גרויסע שטעט איז שווער געווען צו פירן א ישיבה, אין די קלענערע שטעטלעך האט מען געפירט שיינע ישיבות.

גאב"ד סיגעיט: כ'האב געהערט זאגן אויפן אונסדארפער רב ז"ל (הנאן רבי שמואל ראענבערג) דער בעל באר שמואל,

א' הנוכחים: דער באבובער רב איז דאך געווען רב אין אנדערע שטעט אויך, און די ישיבה האט ער ערשט געמאכט אין באבוב?
גאב"ד סיגעיט: ניין, אין ווישניצא האט ער אויך געמאכט א ישיבה.

רבינו: אין ביקאווסק איז דער באבובער רב אויך געווען רב.

גאב"ד סיגעיט המשיך מענין הראשון: דער רבי ז"ל (מרן רבינו בעל דברי יואל) האט אמאל געזאגט ביי א אפיעל (מסיבת צדקה להחזקת המוסדות), ווען ס'איז זייער געלונגען דער אפיעל, און מ'איז געווען זייער בגילופין, האט ער געזאגט, 'יא, ווען עס וואלט געווען אז איין מאל א יאר דארף מען צאהלן שטר מלומדות פאר די מלומדים, און איין מאל א יאר וואלט מען געדארפט געבן צו עסן פאר די בחורים, און א יעדע וואך זאל מען מאכן א אפיעל, וואלט געווען א הרחבה...!'

ובירכו רבינו: לחיים לחיים, דער מחותן זאל זיין געזונט, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט הרחבת הדעת, הצלחה און סייעתא דשמיא, א כתיבה וחתימה טובה און א גוט געבענטשט יאר.

גאב"ד סיגעיט: אמן.

*

וידברו מתושבי העיר סיגעיט שלאחרונה עלו כמה מאהב"י

ממדינת רוסלאנד ונתישבו שמה

גאב"ד סיגעיט: ס'איז געווען פאר אפאר יאר אין שמחת תורה, ווען מ'נעמט ארויס די ספרים, און מ'שיילט עס אויס, האט א רוסישער איד אנגעהויבן שטארק צו וויינען, און מ'האט אים געפרעגט וואס וויינט איר?, האט ער געענטפערט, 'איך דערמאן זיך פאר אכצין יאר צוריק מיטן טאטן, ווען אונז זענען מיר אזוי ארויס געגאנגען שמחת תורה, און מ'האט נאכדעם פארשפארט די שוהל, און מער האט מען א ספר תורה נישט געזעהן, און דעמאלטס ווען ער איז געקומען אהער, האט ער אנגעהויבן צו וויינען...

רבינו: דעמאלטס איז געווען די קאמעניזם, מ'האט זיי בעל כרחם אוועק געריסן פון אידישקייט.

א' הנוכחים: ס'איז אידן וואס מ'קען דערקענען אויף די משפחה נעמען אז זיי זענען רבי'שע אייניקלעך.

מזעקט דאך אז אונזערע צדיקים אונזערע אבות האבן געהאט א ישיבה מיט ארבענות.

א' הנוכחים: כ'האב געהערט פונעם רב'ס ברודער דער מאנטריאלער רב (הגה"צ רבי דוד מייזליש שליט"א) וואס האט נאכגעזאגט פון זיין טאטן (רבי צבי הירש ז"ל אבד"ק ווייצמען) אויפן מאמר חז"ל אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, אז א מלאך האט זעקס פליגלעך, מיט צוויי דעקט ער צו די אויגן, ער דארף נישט אלעס זעהן, מיט צוויי דעקט ער צו די פיס, ער דארף נישט איבעראל אנקומען, ער דארף אבער קענען פליעהן כדי צו וויסן וואס עס טוט זיך איבעראל.

גאב"ד סיגעיט: אין ווייטצען זענען געווען עטליכע אונסדארפער תלמידים, אשכנזישע אידן, אזעלכע יראי ה', ביים דאווענען א שמונה עשרה האבן זיי געקוויטשעט און געציטערט אינמיטן דאווענען, אפילו פשוט'ע בעלי בתים האלץ סוחרים.

ונפרד רבינו ממנו בברכה

ואמר: לאמיר גיין אין בית המדרש אריין...

ונכנס רבינו לחיכל הישיבה גדולה דבארא פארק שבסעיט

לרגל ההכנסת ספר תורה שהוכנסה שם

האט ער געזאגט, אז מ'האט אנגעטראגן די גראסווארדיינער רבנות, און קודם האט ער עס אנגענומען, און שפעטער האט ער צוריק געצויגן. שפעטער זענען אונסדארפער אידן געווען עפעס אין בעלזא, און רבי ישכר בער האט זיי געפרעגט וואס איז געווען דער פשט, האבן זיי דערציילט אז מעשה שהיה כך היה, אז ער האט געבעטן א תנאי אז מ'זאל בויען א ישיבה ארויס פון שטאט, און נאר אזוי קומט ער דארטן זיין רב, און קהל האט מסכים געווען צו בויען א ישיבה, און אף על פי כן האט ער חרטה געהאט, און האט געזאגט ווייל חז"ל זאגן (ע"י רש"י בראשית י"ב) אין מלאך אחד עושה שני שליחות, און ס'שטייט (הגיגה ט"ז) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו וזהכונה שהרב יהא כמו מלאך שאינו עושה שני שליחות, איז צו זיין א רב און צו זיין א ראש ישיבה קען ער נישט, האט ער זיך מיישט געווען, ענדערש וועט ער זיין א ראש ישיבה ווי א רב, און האט נישט אנגענומען דאס רבנות. און דער בעלזער רב האט אים געזאגט אז ער האלט אנדערש, און ס'איז נישט ריכטיג דער פשט, און מ'קען יא.

ביקור הגה"צ ר' לייבוש אייכנשטיין שליט"א

אבד"ק בערשט בעיר מאנסי יצ"ו

בסוכתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

ונכח שם חתנו הגה"צ ר' יואל טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד בית ברך בקרית יואל, בן מרן רבינו שליט"א

יום ב' פרשת כי תבוא תשע"א לפ"ק

(מגילה כ"ט) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל להיקבע בארץ ישראל, איז שוין יעצט דא א דין פון ארץ ישראל. זאגט רבי דוד'ל דינובער די זעלבע זאך אז אין די סוכה איז אויך דא קדושת ארץ ישראל...

הגר"י ט"ב: פון בעלזער רב שטייט אויך אז אין די סוכה איז דא קדושת ארץ ישראל.

רבינו: דאס אז אין א סוכה איז דא קדושת ארץ ישראל שטייט אויך אין קדושת יו"ט (לסוכות אות ח'), און אין תפארת שלמה, און ס'שטייט פונעם בעלזער רב אויך, דער בעלזער רב (הרח"ק מהר"י ז"ל) שטייט מיט דעם דאס וואס מ'זאגט

אבד"ק בערשט: די גמרא פרעגט (קדושין לז). פארוואס דארף איד א פסוק [האזרח] דכתיב במצות סוכה [להוציא את הנשים, תיפוק ליה ווייל סוכה איז א מצות עשה שהזמן גרמא (ועיי"ש בגמרא מה שתימצא). אין צמח דוד (מהגה"ק רבי דוד מדינוב ז"ל בנו של הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל) שטייט, אז אין די גמרא ברכות (דף ת.) שטייט אז רבי יוחנן האט זיך געוואונדערט, ס'שטייט דאך (דברים יא. כא) למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה, איז ווי אזוי זענען דא סבי בבבל, ענטפערט די גמרא, כיון דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא היינו דאהני להו, זאגט דער מהרש"א אז דער טעם איז, ווייל חז"ל זאגן

"וזכינו לישב ימים רבים על האדמה אדמת קודש" (בתפילה לפני הכניסה לסוכה).

אבר"ק בערש המשיך ואמר: יא, זאגט דער צמח דוד אז דער פסוק למען ירבו ימיכם על האדמה גייט אויך ארויף אויף די מצוה פון סוכה, ווייל אלע פעלקער זענען אונטער די שרים, און ארץ ישראל איז אונטער השי"ת. און אין די סוכה איז אויך אזוי [שאז נמצאים תחת צילא דמהימנותא דקוב"ה]. און ביי מזוזה זאגט די גמרא (קידושין שם) אז נשים זענען מחויב מיט דעם...

רבינו: און דער טעם איז וועגן אריכות ימים, אזוי ווי די גמרא זאגט דאס לשון 'גברי בעי חיי, נשי לא בעי חיי?', אה, וולכן הייתי יכול לומר דנשים חייבות בסוכה, מטעם דנשים נמי בעי חיי, און דערפאר דארף איך האבן 'האורח' להוציא את הנשים.

דאס איז א אנדערער תירוץ אויף די גמרא'ס קשיא [דבגמרא תירצו תירוץ זה אצל מצות מזוזה, ואצל מצות סוכה תירצו תירוץ אחר].

ווייזט אויס אז די גמרא האט נישט אזוי געהאלטן...

אבר"ק בערש: וועגן פארענטפערן א קשיא איז דא אין קידושין (דף לז). אליינס ביי די סוגיא פון חדש אז דער ירושלמי פרעגט אז די עשה פון בערב תאכלו מצות זאל דוחה זיין די לא תעשה פון חדש, ענטפערט תוס' (ד"ה אקרויב) אויפן ירושלמי'ס קשיא, און קודם ברענגט תוס' דעם ירושלמי'ס תירוץ, כאן בעשה שקדם הדיבור כאן בעשה שלאחר הדיבור [ואח"כ תירצו התוס' עוד דגורו כוית ראשון אטו כוית שני], ברענגט מען פון דעם א ראייה אז מ'מעג פארענטפערן א גמרא'ס קשיא.

רבינו: יא, מ'קען זאגן וואס פרעגט די גמרא [דיש לומר על דרך הצמח דוד בשינוי קצת, דמה שהצמח דוד מחדש כתירוץ על קושיית הגמרא, אפשר לומר בדרך קשיא על קושיית הגמרא].

עמיצער האט אנגעפרעגט דעם נודע ביהודה (שו"ת נוכ"י אורח מהרד"ת סי' ע"ד), אויף א תשובה אין נודע ביהודה (אבהע"ז סי' ל"ח), וואס ער טוט אויף אז דער איסור פון דבר שיש לו מתירין [שאינו בטל] איז נאר ביי א מאכל וואס מ'קען עס נאר איינמאל אויפעסן, זאג איך, דו מוזסט עס דען היינט עסן, קענטסט עס מארגן אויפעסן, דאס איז דבר שיש לו מתירין וואס ווערט נישט בטל, און איך זאג עד שתאכלנו

באיסור תאכלנו בהיתר. אבער ביי טלמול מוקצה, למשל א בענקל וואס איז געווארן א בסיס, איז דאס וואס מ'וועל מארגן קענען זיצן אויפן בענקל, איז נישט קיין סיבה איך זאל היינט נישט קענען זיצן אויפן בענקל (אס נתבטל ברוב), זאג איך נישט אז ס'איז אסור אלץ דבר שיש לו מתירין, דאס איז דעם צל"ח'ס א אויפטוה (פסחים ט: ד"ה תפ"י, ביצה ג: ד"ה ואם נתערבה), פרעגט אים איינער אז אויב אזוי איז נישט שווער תוס' א קשיא, אזוי פרעגט מען אין נודע ביהודה, זאגט אים דער נודע ביהודה 'ווייניג קשיות פון תוס' האב איך דען פארענטפערט?', איז דעם טאקע אויך פארענטפערט!²¹

הר"י ט"ב: ס'איז דא א מעשה מיט איינעם וואס האט פארענטפערט רבי עקיבא אייגער'ס קשיות.

רבינו: יא, ס'איז געווען איינער א מחבר וואס האט געמאכט א ספר און פארענטפערט די קשיות פון רבי עקיבא אייגער, ער בלייבט דאך אסאך מאל 'צריך עיון', און ער האט זיי פארענטפערט, און אפאר קשיות האט ער נישט געקענט פארענטפערן. איז ער געקומען צו א גדול ווייזן דעם דיבור, אז ער פארענטפערט אזויפיל קשיות, און די פאר קשיות האט ער נישט פארענטפערט, האט איהם 'יענער געזאגט, 'די קשיות האסטו גוט פארשטאנען (ולכן לא עלה בידו לתרצם), אבער די אנדערע קשיות (שכמדומה לו שעלה בידו לתרצם) האסטו נישט פארשטאנען...'.²¹

והמשיך רבינו: תוס' פרעגט די קשיא פארוואס דארף מען האבן א פסוק אז נשים זענען מצווה אויף מצה [שהוקשו מצות אכילת מצוה לכל תאכל חמץ, דנשים שישנם באיסור כל תאכל חמץ ישנם בעשה דאכילת מצוה], תיפוק ליה שאף הן היו באותו הנס, אזוי פרעגט תוס' אין מגילה (דף ד. ד"ה שאף).

הר"י ט"ב: אין ערבי פסחים (דף קה: ד"ה שאף) שמועסט אויך תוס' פון דעם [וז"ל התוס': והא דאמרינן דפטורות מסוכה אע"ג דהן היו באותו הנס כי בסוכות הושבת, התם בעשה

וז"ל הנ"ב: "ומה שהקשה על מה שחידשתי וכו', ועל זה הקשה דא"כ נסתרה קושיית התוס' וכו' שפיר קאמר, ואטו קושיא אחת מהתוס' מסולק על פי דברי החידושים שחדשתי, ואני לתרץ דברי רש"י באתי שם, ואין אחריות דברי תוס' עלי, עכ"ל.

דאורייתא, אבל בארבעה כוסות דרבנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו באותו הנס.

רבינו: יא, תוס' פרעגט אזוי אין צוויי פלעצער, אין מגילה און אין ערבי פסחים. ענטפערט תוס' (במגילה שם) אז איך וואלט ארויס געלערנט מ"ז מ"ז פון סוכות אז מ'איז פטור אויך ביי מצה, בקיצור מ'איז דא תירוץ אויף די קשיא.

פרעגט דער שער המלך (הל' חמץ ומצה פ"ו ה"א ד"ה עיד ראיתי), פארוואס מוטשעט זיך די גמרא (בקדושין הג"ל) פארוואס דארף מען האבן האזרח להוציא את הנשים, תיפוק ליה דהוי מצות עשה שהזמן גרמא, לכאורה סוכות איז דאך וועגן די ענני הכבוד, און איך וואלט מחייב געווען נשים אלץ שאף הן היו באותו הנס פון די ענני הכבוד. און ער מוטשעט זיך מיט די קשיא, און ער וויל אריינגיין אין די מחלוקת פון רבי אליעזר און רבי עקיבא ושנחלקו במס' סוכה (דף יא:) בטעם מצות סוכה, דרבי אליעזר מ"ל דכי בסוכות הושבתי, היינו ענני הכבוד, ורבי עקיבא מ"ל סוכות ממש עשו להם, אז נאר לויט רבי אליעזר וואס האלט אז סוכות איז וועגן די ענני הכבוד, קען די גמרא ענטפערן שאף הן היו באותו הנס וואלט געווען א סברא זיי זאלן זיין חייב, אבער לויט רבי עקיבא קען די גמרא נישט אזוי ענטפערן.

אזוי מוטשעט זיך ארום דער שער המלך מיט די קשיא, תוס' זאגט דארט (מגילה שם) איין תירוץ אז די סברא פון אף הן היו באותו הנס קען נאר זיין אויף א דרבנן, און נישט אויף א מצוה דאורייתא (וב"כ בפסחים), אבער לויטן אנדערן תירוץ קומט אויס אז מ'קען יא מחייב זיין ומטעם דאף הן היו באותו הנס אויך ביי א מצוה דאורייתא, לויט דעם צווייטן תירוץ איז שווער וואס מוטשעט זיך די גמרא ביי סוכה פארוואס דארף איך האזרח להוציא את הנשים.

אבד"ק בערמש תראה לרבינו שבתוך זמירות דברי יואל נרמס במנהגי חג הסוכות (אות ת"ש) שבספר שולחן גבוה (פ"ב) הביא בשם המרדכי לתרץ למה לא תהיינה נשים חייבות בסוכה שאף הן היו באותו הנס של ענני כבוד, דלא אמרינן האי מילתא אלא במצוה דרבנן כגון מגילה וחננוכה וד' כוסות, אבל במצוה דאורייתא לא אמרינן הכי.

אבד"ק בערמש: מ'איז א מרדכי'ס א קשיא, א ראשון.

רבינו: מ'איז אויך תוס' קשיא.

אבד"ק בערמש: תוס' רעדט לגבי סוכה.

רבינו: יא, דער חתם סופר (ש"ת א"ח סי' קפ"ה) ברענגט צו דעם שער המלך און ער מוטשעט זיך אויך מיט די קשיא, מ'איז זייער א שטארקע קשיא.²²

אבד"ק בערמש: דאס יאר האב איך צוגעלייגט אז די גמרא זאגט (שם כ"ה) האזרח לרבות את הגרים, תוס' (ד"ה לרבות) מוטשעט זיך שוין "ישראל" זענען דאך גרים בכלל וולמה צריך למילף מ'האזרח' לרבות את הגרים, נאר ווייל ביי די ענני הכבוד זענען דאך די גרים נישט געווען, און סוכות איז דאך א זכר צו די ענני הכבוד, וואלט איך געוואלט מיינען אז דא וועלן זיי זיין פטור, דארף איך 'האזרח' לרבות את הגרים.

רבינו: די ערב רב זענען נישט געווען אין די ענני הכבוד (כ"כ בבני יששכר).

אבד"ק בערמש: און אנדערע גרים זענען דעמאלטס נישט געווען.

רבינו: דאס איז די שאלה, אפשר איז געווען?!

אבד"ק בערמש: יתרו איז דאך מאקע יא געווען.

ודיברו אדות אכילת נשים בסוכה, שבזמירות דברי יואל (אות

ת"ש) כתוב שהרבנית ע"ה לא אכלה בסוכה כל ימי החג

רבינו: אז די רעביצין האט נישט געוואלט עסן האט זי נישט געגעסן.

אבד"ק בערמש: אין צאנז האט מען נישט געלאזט עסן (והיא היתה נכדת הרה"ק מצאנז מצד אמה שהיתה בת בתה של הרה"ק ר' דוד מקרשאנזוב ז"ל בן מרן הדברי חיים ז"ל).

רבינו: יא, אין צאנז האט מען נישט געלאזט.

אבד"ק בערמש: מ'זאגט נאך פון צאנזער רב - כ'האב אזוי געהערט פון אייניקלעך - אז ער האט געזאגט אז די ווייבער וואס וועלן נישט זיצן אין סוכה, זאגט ער צו גומע קינדער.

רבינו: אין דברי חיים שטייט עס נישט, כ'האב אויך געהערט נאכזאגן די מימרא, כ'זייט אז מ'זאגט אזוי נאך.

עיי"ש בחת"ס שתי"ץ על פי מה שכתב האלי' רבא (סי' תרנ"ה אות א) בשם הרוקח שמה שכתוב שב"י ישבו בסוכות זה ה' בשעה שנלחמו בני ישראל בסיחון ועוג ושאר המלחמות שהיו להם במדבר שאז היו יושבים בסוכות מחוץ לאוהלים בדרך הלוחמים. ולפ"ז מיושב שהנשים כיון שהם אינם מושתפות במלחמה, א"כ לא ישבו במדבר בסוכות, ולכן אין לחייב הנשים משום שהיו באותו הנס, עכ"ד.

געהאט א מאכטער די רעביצין שמוחה (אשת הרב משה מובי לעהמאן דל), האט ער זיך מיישב געווען אז פאר ווען ער שרייבט צוריק פאר'ן זיידן, וועט ער איר גיין פרעגן, האט זי אים געזאגט אז די שמועה איז נישט אמת, איך בין געזיצן אין די סוכה און די שוועגערין דעם כתב סופר'ס רעביצין איז אויך געזיצן, אלע זענען געזיצן אין די סוכה,²⁴ האט ער צוריק געשריבן פאר'ן זיידן אז די גאנצע פשעמל איז נישט אמת.

הר"י ט"ב: אין סיגוט זענען נשים געזיצן אין די סוכה?
רבינו: יא, אין סיגוט איז מען געזיצן.

אבד"ק בערש: מיין זיידע (כ"ק הגה"צ המפורסם ר' אלעזר שפירא דל אבד"ק קיוויאשד מח"ס שאר ישוב) האט קיינמאל נישט געגעסן אין איין שטוב מיט מיין באבע, האט די באבע געהאט א עקסטערע סוכה פאר איר.

רבינו: מיין באבע (וונגטו של מרן העזי חיים דל) האט אויך געהאט א עקסטערע סוכה.

הר"י ט"ב: זיי פלעגן נישט עסן אין איין שטוב?
רבינו: ניין, ער פלעגט דאך פירן מיש.

די באבע האט געהאט א עקסטערע סוכה, זי איז געווען א צאנזער אייניקל (בתו של הרה"ק מהרש"א מראצפערט דל בן מרן הק' מצאנז דל), און אלס מיידל האט זי נישט געגעסן אין סוכה, אבער נאך די חתונה האט זי אפילו וואסער נישט געטרינקען אויסער די סוכה.

די באבע איז געווען א גרויסע בעלת דרך ארץ, ווען די באבע איז אריינגעקומען צום זיידן (מרן העזי חיים דל) אין ספרים שטוב, אז ער האט נישט באמערקט – ווען ער האט געהאלטן אינמיטן לערנען – איז זי געבליבן שטיין, ביז ער האט איר באמערקט, און ער האט איר געהייסן זיצן.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: גוט יו"ט, א גוט געבענשט יאר מיט אלעם גוטן.

אבד"ק בערש: אמן, בשורות טובות וכל טוב.

אין אבני צדק אין א תשובה (א"ח סי' מ"ו) ברענגט ער אראפ אז ס'איז דא משפחות אייניקלעך פונעם חכם צבי – דער דברי חיים איז געווען א אייניקל פון חכם צבי – וואס זיצן נישט אין די סוכה, דער חכם צבי איז דער מקור פון דעם, ווייל ער זאגט אז נשים זאלן נישט זיצן, ער האט חושש געווען וועגן א ברכה לבטלה אויב זיי מאכן א ברכה.

הר"י ט"ב: תוס' שיטה (ראש השנה לב: ד"ה הא).

רבינו: יא, תוס' שיטה איז אזוי.

הר"י ט"ב: לויט דעם איז לולב זאלן זיי אויך נישט נעמען.

רבינו: אין הכי נמי.

אבד"ק בערש: דאס וואס מ'זאגט נאך די מימרא פונעם צאנזער רב, איז עס אויף ביידע, סוכה מיט לולב.

רבינו: און ביי שופר איז אויך אזוי.

הר"י ט"ב: אבער ביי שופר איז גרינגער, ווייל זיי מאכן נישט קיין ברכה.

רבינו: ווען מ'בלאזט פאר נשים מאכן זיי א ברכה 'לשמוע', אזוי שטייט דאך, אז זיי מאכן א ברכה, און ער האט חושש געווען אויף א ברכה לבטלה.

פון רש"י אין עירובין (דף צ"ו:) קומט אויס אז נשים וואס זענען מקיים א מצוה שהזמן גרמא וואלט אויך די עצם המצוה שוין געווען בל תוסיף.

אבד"ק בערש: ס'איז געווען א שמועה אז דער חתם סופר האט אויך נישט געלאזט די נשים זאלן זיצן אין די סוכה,²³ דערציילט מען א מעשה אז ס'איז געווען א פרעשבורגער תלמיד, זיין זיידע איז געווען דער משעמטשוויצער רב.

רבינו: ר' יוסף (הגאון ר' יוסף גרינוואלד דל, א"ז של בעל ערוגת הכושם דל) איז אויך געווען רב דארטן אין משעמטשוויץ.

אבד"ק בערש: האט ער געשריבן א גאנצן פלפול אויף דעם וואס ער האט געהערט בשם דער חתם סופר אז ער האט נישט געלאזט זיצן נשים אין די סוכה, אין דעם פלפול איז ער מברר פארוואס. דער חתם סופר האט אבער

23

ע' בס' מ' יהודה (מהגאון רבי יהודה אלטמאן ז"ל אב"ד מיטשט) שכתב בשם רבו הגאון ר' יהושע ברוך רייניץ ז"ל אב"ד משעמטשוויץ, דאמרו שהגאון בעל חתם סופר ז"ע החמיר והקפיד על הנשים שלא ישבו בסוכה. וכתב ע"ז כמה מעמים לשבח, עיי"ש. אמנם בכל הספרים יצאו לערער על שמועה זו, שבטעות יסודה, אלא שאצל החת"ס ישבו הנשים בסוכה.

24

ולענין ברכה על מצות עשה שהזמן גרמא, ע' בשו"ת חת"ס (א"ח סי' ל"ד) שכתב דאם יש בהמצוה גם מעשה מלבד הברכה, אי גו נשים מברכות, ואם אין בה מעשה אלא ברכה לחוד אינם יכולות לברך. ועיקר היסוד הוא בשו"ע א"ח (סי' רצ"ו) במג"א שם לענין נשים בברכת הבדלה.

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

המשרד: רח"קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

ישמח לב מבקשי ה'

הננו מודיעים בזה לכל אנשי שלומינו קהל עדתינו הע"י

כי אי"ה ביום שני בסעודת האושפיזין דיוסף צדיקא

המתקיים בסוכה הגדולה שעל יד ישיבתנו הק'

ישמיע

מורינו הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א

דברי התעוררות והבנה

לקראת יום הגדול הושענא רבא הממשמש ובא

נטילת ידים – בשעה 8.30

דרשת הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א – בשעה 9.30

גברת פתקא טבא

הגבאים

מאת ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א דרשת הושענא רבה שנת תשע"א לב"ק

נמסר לנו ע"י הוועד להוצאת ספרי ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

דברות קודש

ליל הושענא רבא אושפיזא דדוד

זמן ועידן, ואפילו שנית הרבה מאוד, הטוב וסלח ימחול ויסלח ויכפר, עכ"ד.

ובזה אמרתי לפרש מאמר המשנה (יומא פ"ח מ"ט) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים, ואומר (ירמיה יז) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב מה שמדמה טהרת המקוה לטהרת ישראל על ידי הקב"ה. אמנם לפי האמור יש לומר דהנה המקוה הוא מטהר אדם שנטמא וטובל את עצמו בה, ואף אם נטמא פעם אחרת יוכל ליטוהר את עצמו באותו המקוה מבלי שום עיכוב, ואף שכבר נטהר במקוה זו פעם אחת ואפילו מאה פעמים, כי טהרת המקוה אין לו שיעור וערך, והכי נמי כן הוא טהרת הקב"ה את ישראל, שהוא מלך מוחל וסולח עד אין שיעור ואין ערך, ולזה דימה טהרת הקב"ה לטהרת המקוה דוקא, להורות שהקב"ה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, ואין שום חילוק אם כבר טיהר אותנו בשנה העברה, או שבפעם הזאת בא עלינו הטומאה על ידי מזיד ח"ו, וזה שאמר מה מקוה מטהר את הטמאים אפילו מאה פעמים, ואפילו טומאה בזדון ובפשיעה, אף הקב"ה שמדותיו הוא בלי גבול מטהר את ישראל אפילו מאה פעמים, כי הקב"ה הוא חנון המרב"ה לסלוח לכל איש ישראל המבקש באמת להטהר.

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' וגו' אם עונות תשמר יה ה' מי יעמוד וגו' יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות. ובמסורה שלשה פעמים יחל, דין, ואידך (במדבר ל ג) לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, ואידך (תהלים קלא ג) יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם.

ואפ"ל על פי מה שכתב בבני יששכר (תשרי מאמר ד דרוש י) שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, כי מדת בשר ודם אם יש לו איזה מדה טובה, היינו שהוא רחמני ומעביר על מדותיו לסלוח ולמחול לכל המכעיס, עם כל זה כשיתמיד המכעיס יום אחר יום להכעיסו, יופסק ממונו ורחמנות ולא ירצה שוב למחול, כי לכל מדת בשר ודם יש גבול, כיון שהבשר ודם בעצמו הוא בעל גבול ותכלית. מה שאין כן מדת השי"ת כיון שהוא ית"ש בלי גבול ותכלית, גם מדותיו אין להם גבול, ואם כן כיון שהוא רחום וחנון וטוב וסלח, לכל אלה המדות גם כן אין גבול ותכלית, ולכן אל יפול לב האדם עליו האידך אשא פני לשוב אליו ית"ש בתשובה, הנה זה כמה פעמים הייתי מתמרמר על חטאתי ובקשתי מחילה והבטחתי להשי"ת שלא אחטא עוד ולא אחזור בהם, ושוב זה כמה פעמים חזרתי לסורי, ואיך שוב יקבלני השי"ת בתשובה, הנה לא יאמר האדם כן, דכיון שהשי"ת אינו בעל גבול ותכלית גם מדותיו אין להם גבול. וזה שאמר שובה ישראל (ותדע) עד ה' אלהיך, היינו ה' אלהיך הוא לעולמי עד בלי גבול ותכלית, אם כן יקבלך בודאי בתשובה בכל

ואלה הדברים שחידש לן הבני יששכר זי"ע הוא התחזקות גדול לכל בר ישראל, ובפרט בהגיע ימים הקדושים אשר לב כל אחד מתחמם בהרהורי תשובה, אמנם האדם עושה לעצמו חשבון הנפש באלו הימים הקדושים הלא גם בשנה העברה קבלתי על עצמי לחזור מדרך הרע, ומי יאמר שיקבל השי"ת התשובה עוד הפעם, וכמה השיעור שיקבל השי"ת תשובתי, ועד מתי ימחול לי ויסבול אותי, הלא בשר ודם בודאי לא היה סובל זה, אך אפשר לנו להתחזק בדברי הבני יששכר אשר בודאי בשמים נקטינן כדבריו, וחלילה לנו להתייאש ח"ו, כי מה דהוה הוה, אבל השי"ת הוא אין סוף ומדתו אין סוף, והוא חנון המרבה לסלוח בלי גבול וקצבה, כל פעם שהוא סולח הוא באותה מדת טובו כפעם הראשונה, וידו פתוחה לקבל שבים, ופותח שער לדופקי בתשובה.

ועל זה אמר המסורה, לא יחל דברו, שלא יעשה דבריו חולין לחשוב שאחר פעמים רבות שוב לא יועיל לו התשובה ח"ו, וטעם הדבר כי יחל ישראל אל ה', כי עם ה' החסד למחול עוונותיהם של ישראל בלי גבול קצבה, והרב"ה עמו פדות, לפדות את האדם מן העונות ורשת היצה"ר פעם אחר פעם בלי גבול, ובכן יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם, כי מעתה ועד עולם בכל פעם שנכשל בחטא אם עשה תשובה יש לו תקוה לשוב אל ה' מעתה ועד עולם.

ובהתאסף בני ישראל בליל הקדוש הזה, ומחר נשפך שיח לבבנינו לפני אבינו שבשמים לבקש על סליחה מחילה וכפרה, והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו, השי"ת יעזרינו שתפלות בני ישראל בכל מקום שהם יעלה לנחת ולרצון לפניו יתברך וישמע לקול תפלותינו, צרכי עמך ישראל מרובים, ישנם הרבה לבבות נשברות הזקקים לרפואה וישועה, מלך מאוין שועה לעמו מחיש ישועה בכל הענינים, וימלא ה' כל מושאות לבנינו לטובה שנפעול כל טוב, ונוכה לביאת גואל צדק בב"א.

ובזה פירשתי מה שכופלים ואומרים הושענא למענך אלהינו הושענא, לרמז כי בתחלה אנו מבקשים ואומרים הושענא, אמנם יתעורר הקושיא הלא כבר בקשנו בקשה זו בשנה העבר, ואיך אנו באים עכשיו עוד הפעם וחוזרים ומבקשים ישועה, אם חזרנו חלילה למעשינו הראשונים, ובאמת אצל בשר ודם לא היינו יכולים לבא ולבקש בכל שנה הושענא, כי הוא בעל גבול ותכלית, ולכן אנו אומרים הושענא למענך אלהינו הושענא, כי הקב"ה אינו בעל גבול ותכלית וגם מדותיו אין להם קצבה, ועל כן הושענא לקבלינו בתשובה גם בפעם הזאת.

דרשה ביום הושענא רבא

(אחר המשל הידוע)

הושענא למענך אליקינו.

הדיבור הוא בגלות אצלנו, וזהו פירוש נבוכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר"ר, היינו כח הדיבור, שאינם יכולים להוציא הדיבור מפיהם כראוי בדחילו ורחימו, עד כאן דבריו הק'.

יתבאר על פי מה שכתב בתפארת שלמה (פ' בשלח) על הכתוב נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר, כי אם האדם משוקע בתאוות עולם הזה אזי גם

ובעין

בחגיגה זו כתב בערוגת הבושם (פ' בשלח) ביתר ביאור, כי ידוע דבמצרים היו משוקעים בכל מיני עבירות ותאוות, והיה ראוי להם לשוב בתשובה, אבל מן הנמנע, מחמת שהיה גם בחינת הדיבור בגלות, ולא יכלו להוציא דיבורים זכים בדחילו ורחימו, וממלא לא היה אפשר שיעשו תשובה באתערותא דלתתא, ושוב כשיצאו ממצרים הוציאים הקב"ה ונטלם ונשאם על כנפי נשרים עד רום המעלות, והיה ביכלתם לדבר דיבורים גם בדחילו ורחימו ומחשבה זכה. וזה ענין פ"י החירוי"ת, דהיינו שכבר יצא פיהם לחירות, ואז בניקל היה באפשרותם לחזור בתשובה שלימה על ידי שפיכת לבם למקום ב"ה, עכ"ד.

ובזה

פירשתי (ליל י"ב דהאי שתא) מה שאמר הנביא (הושע יד ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעוניך קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ובמדרש (שמו"ר פ"ח ס"ד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמר הקב"ה בכו והתפללו לפני ואני מקבל, עי"ש. והיינו שבכדי שתתקבל התשובה צריכים לומר דיבור אמיתי לפני השי"ת, וזהו קחו עמכם דברי"ם, לומר דיבור תפלה כהוגן לפני השי"ת.

אמנם

בעוה"ר נמצאים אנחנו במדרגה נמוכה מאד, ואף בבואינו לביהמ"ד בזמנים גבוהים ומרוממים כאלה שחשוב מאד לפני ה' כל שעה וכל רגע שאומרים דיבורים אמיתיים לפני השי"ת, ואפשר לפעול גדולות ונצורות, לדאבונינו סגר עלינו המדבר מחמת שמשוקעים כל כך בתאוות הגשמי.

ומצאנו

נוחם לנפשינו במה דאיתא בגמרא (שבת יב): לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, והא דאמר לחולה רחמנא ידכרינך לשלם, שאני חולה דשכינה עמו. ובזה כתב א"ז זללה"ה זי"ע בישמח משה (פ' וירא) בטעם

שהתפילה צריכה להיות בדבור ולא במחשבה לבד, היינו מפני שמלאכי השרת אינם יודעים המחשבה, והם צריכים להעלות את התפלות, אבל בחולה שהשכינה עמו גם במחשבה לחוד סגי, עכ"ד.

והנה

איתא בגמרא (ברכות ו) מניין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר (תהלים פב א) אלהים נצב בעדת אל. ומעתה כיון שהקב"ה מצוי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בשעה שהציבור מתפללין, ואין צריכים למלאכי השרת שיעלו התפלות, ואינו צריך תפלה פה וסגי במחשבה, ומתקבל ברצון לפני הקב"ה.

ובדרך

זה יל"פ מה שכתב רשיז"ל בריש פרשת נצבים, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם. ולדרכינו יש לומר כי בני ישראל כאשר שמעו פרשת התוכחה שהיו גולים בארצות פזוריהם הוריקו פניהם, כי המה ידעו והבינו דאין יסורים בלא עון (שבת נה), ומחמת שחטאו ועוול לפני ה' בא עליהם עונש גדול כל כך, אבל הבינו מזה שמחמת רוב העונות כאשר יבואו לומר דיבורים לפני השי"ת יהיה סגר עליהם המדבר, ועל זה הוריקו פניהם מי יוכל לעמוד"ד בכל אלו, אין עמידה אלא תפלה (ברכות ו), כי מי יוכל להתפלל במצב כזה כאשר יהיו בשפלות גדול מחמת כובד העונות, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, שיתאספו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט), 'הקב"ה איז דא אין ביהמ"ד מיט אונו, מען קען טאקע נישט זאגן אבער הקב"ה קוקט אריין אין אידישע הערצער, ער זעט אלע הערצער, אלע לבבות נשברות' ולכן סגי בתפלה במחשבה לבד.

ועל

זה אנו אומרים בתפלת מוסף לראש השנה,

אינו עומד רחוק מאצלו הוא רץ הנה והנה לבקש את הרועה, וזה שאמר דוד המלך תעיתי כשה אובד את הרועה, כן אני אבדתי את הרועה, כי בחשכת הגלות בקשתי ולא מצאתיו, אבל הרועה לא אבד אותי ח"ו, כי הרועה ימצא אותי תיכף כשיבקש אותי, על כן התפלל בקש עבדך, ותוציא אותנו מחשכת הגלות הזוה, עכ"ד.

וזה שאנו מתפללים הושענא למענך אלהינו, אם כי שכחנו שם אלהינו ונאבדים אנחנו בגלות, אבל הלא הקב"ה לא אבד אותנו ולא שכח ממנו, והוא רואה מצבינו איך אנו נראים בגשמיזם וברוחניות, ועל כן אנו מבקשים הושענא, הלא אתה יודע איפה אנו נמצאים על כן החזירנו אליך.

ובעמדינו ביום הושענא רבה שנקרא (סוכה מב): יום ערבה, ומבואר בספרים (פרע"ה שער הלולב פ"א) כי **ערבה** גימטריא **זרע**, הנה הזמן גרמא להתפלל על בנינו ועל דורותינו שלא יאבדו את הרועה זה הקב"ה, בתוקף הגלות החל הזה.

"אין" אזא טאג איז א צייט מתפלל צו זיין אויף אידישע קינדערלעך, ס'איז דא אסאך אידישע שעפלעך וואס זענען פארלוירן געווארן, עס דרייען זיך ארום פארבלוטיגטע עלטערן, עלטערן האבן פארלוירן זייערע שעפלעך.

מען לעבט אין א ביטערע מדינה, אזויפיל אידישע שעפלעך זענען געבעד פארלוירן געווארן, לאמיר מתפלל זיין צום הייליגן באשעפער פאר אלע קינדער און אייניקלעך, ס'זאלן נישט פארלוירן ווערן די שעפעלעך, אוי הייליגער באשעפער! ווי נעמט מען צוריק די שעפעלעך!, אוי טייערע שעפעלעך ווי זענט עטץ!, אוי זיי געפינען זיך נישט אין די בתי מדרשים!, אוי אידישע שעפעלעך!, אוי תעיתי כשה אובד, די שעפעלעך האבן טאקע פארגעסן

שהשי"ת הוא מבין ומאזין מביט ומקשיב, כי מי שהוא ראוי להתפלל ולומר דיבורים, השי"ת מבין ומאזין לתפלותיו, ואף מי שאינו ראוי ח"ו לומר דיבורים, הקב"ה מביט ומקשיב בלב האדם לראות מבוקשו. ועל כוונה זו אנו מתפללים בסליחות, המצא לנו בבקשתינו, שימצא הקב"ה בקשתינו, ואף כי אין אנו יכולים להתפלל בדיבור בפה, הרי הקב"ה יודע מחשבות, והוא ימצא בקשתנו הגלויים לפניו.

וזה שאנו מתפללים הושענא למענך אלקינו, כי בהתאסף עדה קדושה מישראל בבית המדרש, הרי כל בי עשרה שכינתא שריא, אם כן אף כי דבר אין בפינו ובלשונינו מלה, מכל מקום אין אנו צריכים למלאכי השרת, כי השי"ת נמצא בתוכינו כאן בביהמ"ד והוא ית"ש יודע מחשבות ומביט בלבבות בני ישראל הנשברות ורואה כל צרכינו, הפה סתום אבל הלבבות פתוחים, **"אוי הייליגער באשעפער, אונז קען מיר נישט בעטן, אונז האב מיר נישט קיין ווערטער צו זאגן, אוי דבר אין בפי ובלשוני מלה, אבער קוק אריין אין אונזערע הערצער, אונז דארף מיר גארנישט זאגן, דו זעסט אלעס, אוי הייליגער באשעפער קוק אריין אין די הערצער, ס'איז נישטא קיין גאנץ הארץ, אוי באשעפער טייערער", ולזה אנו מבקשים הושענא למענך אלהינו היודע מחשבות ולפניך גלוי כל תעלומות.**

*

עוד י"ל הושענא למענך אלהינו, על פי מה שפי' הרה"ק משינאווא ז"ל זי"ע בדברי יחזקאל (ליקוטי תהלים) לפרש הכתוב (תהלים קיט קעו) תעיתי כשה אובד בקש עבדך, ולכאורה קשה דלשון אובד משמע שהשה אבד איזה דבר, והול"ל נאבד דמשמע שהשה נאבד מן הרועה. ויל"פ שבאמת השה אינו נאבד, רק השה אבד את הרועה, כי מדרך השה אם היא בשדה הגם שהרועה

פון באשעפער, אבער דער באשעפער האט נישט פארגעסן פון די שעפעלעך! אוי הייליגער באשעפער, אידישע שעפעלעך בלאנדזשען ארום, אוי הייליגער באשעפער געב אונז ערליכע קינדער, אוי אזא ביטערע גלות!"

*

הושענא למענך בוראינו.

יבואר בהקדם דברי הגמרא (חולין ס:) רב אסי רמי, כתיב (בראשית א יב) ותוצא הארץ דשא, בתלת בשבתא, וכתיב (שם ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, במעלי שבתא, מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, רב נחמן בר פפא הוי ליה ההיא גינתא זרע ביה ולא צמח, בעא רחמי אתא מיטרא וצמח, אמר היינו דרב אסי שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. ותמוה שרב נחמן יאמר על עצמו שהוא צדיק.

וביאר א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' בשלח) על פי דברי הזהוה"ק (תולדות דף קלז:) עשרים שנין אישתהה יצחק עם אתתיה, ולא אולידת עד דצלי צלותא, בגין דקוב"ה איתרעי בצלותהון דצדיקא, מאי טעמא בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא לכל מאן דאיצטריך בצלותהון דצדיקא. ופירש במקדש מלך שמרויחים בזה שמתרבה השפע גם לזולתם למי שצריך לאותו ענין שהם מתפללים, למה זה דומה לצינור שנסתם, ואם יבוא אחד ויפתחנו וינקנו, שוב הוא פתוח לכל, ומי שצריך לישועה ישאב מאותו הצינור. וכעין זה כתיב (ישעיה יב ג) ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, ופירשו המפרשים (אהל יעקב פ' לך) כי ישועת צדיקים הוא מעין הנובע ישועה לכל מיד ולדורות, ולכן הקב"ה מתאוה לתפלתן כדי שעל ידי תפלתן של צדיקים יפתח הצינור

והמעין לכל מי שצריך לאותו דבר. וזה שאמר רב נחמן מכח ענוה, שלא נושע בזכותו ובתפלתו, כי אם על ידי תפלתו של אדם הראשון שכבר התפלל על הגשמים, והיינו דרב אסי שהקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים, כדי שבתפלתם יוושעו דורות הבאים, עכ"ד.

ובדרך זה יש לפרש מה דאיתא בגמרא (סוכה לא.) אמר רבי יהודה מעשה בבני כרכין שהיו מורישין את לולביהן לבני בניהן, אמרו לו משם ראייה, אין שעת הדחק ראייה. ובתפארת שלמה (לסוכות) פי' מאמר הגמרא שהיו מורישים לולביהם לבני בניהן, היינו קדושת עבודת הלולב הורישו לבני בניהם, עיי"ש. ולדרכינו יש לומר הכוונה כי אבות אבותינו מה שפעלו בעבודתם בקודש במשך ימי חג הסוכות במצות ארבעה מינים, ובפרט ביום הושענא רבה בדברות קדשם מלהבות אש, התפללות הזכות והישועות שפעלו, כח זה הורישו לבני בניהם, שגם אנחנו נוכל לשאוב ישועה ולפעול כמותם בימים הקדושים הללו, ואף החכמים דפליגי על רבי יהודה, מכל מקום מודי דשעת הדחק שאני, וכי יש עוד שעת הדחק יותר מזמנינו, ובדאי מורשה היא לנו עבודתם בקודש של אבותינו הקדושים בימים האלה.

ובזה יל"פ המסורה שלשה פעמים יחל, (במדבר ג) לא יחל דברו, ואידך (תהלים קל ז) יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות, ואידך (שם קלא ג) יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם. ולדרכינו הכוונה לא יחל דברו, כי גם בדורות החלשים לא יעשה דבריו חולין לומר מי אנכי לגשת אל הקודש, כי יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרב"ה עמו פדות, ועבודת הקודש של הצדיקים הקודמים פתחו צינור לדורות הבאים, ובכך יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם, שכח זכותם מסייע בידינו לעד ולנצח נצחים.

ועל כן ביום הושענא רבה כאשר עיני ישראל צופיות

ומיחלות להוושע בדבר ישועה ורחמים, צרכי עמך ישראל מרובים, אנו מתפללים הושענא למענך בוראינו, הלא בשעת בריאת העולם עשה הקב"ה לאות שתפלת הצדיקים יהיה נצחי לדורות הבאים, שלא יצאו דשאים עד שהתפלל אדם הראשון מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, כדי שבתפלתן יפעלו ישועה נצחי לדורות, וממנו נחזק נפשינו לבא ולהתפלל גם אנו ולבקש הושענא, ואם אין תפלתנו כדאי, עם כל זה נזכה להוושע בכח תפלות אבותינו שהורישו לולביהן לבני בניהן, וזאת היא תקותינו שיתעוררו תפלות אבותינו והישועות שפעלו בעד בני ישראל בזמנם ופתחו שערי רחמים, בימיהם מי שהיה רוצה להוושע בוש"ק נוושע, מי שהיה צריך לרפואה נתרפא בכח תפלתם, ומי שהיה צריך לפרנסה הורידו שפע גדול, וכן בכל צרכי בני ישראל, ותהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפניך.

*

הושענא למענך גואלינו.

ונראה על פי דברי הפרשת דרכים (ד"ר) על מאמר המדרש (שמו"ר פ"ג ס"ב) וירא און ולא יתבונן (איוב י"א), כשהיו ישראל במצרים ראה הקב"ה שעתידין לעשות את מעשה העגל, ואף על פי כן אמר הקב"ה איני דנם לפי המעשים העתידין לעשות והריני גואלם. ולכאורה סותר המדרש הלזה למה שאמרו במדרש (שם ס"ד) אמר משה לפני הקב"ה מה זכות יש בידי ישראל להוציאם ממצרים, אמר לו הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל הם נגאלים. הרי שהקב"ה דן את האדם גם לפי מעשיו העתידים, אמנם התירוץ לזה כי מחסדיו ית"ש שאם אדם עתיד לעשות טוב ולהיות צדיק, מטיב עמו על שם העתיד, אך אם עתיד לחטוא אינו מסתכל בזה ואינו דן אלא לפי שעתו, עכ"ד.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בתפלה למושה (מזמור כה) על הכתוב למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא, דהנה כל ישראל עתידין לשוב קודם ביאת המשיח בתשובה תתאה, ולאחר ביאת המשיח בתשובה עלאה, ולפי זה ראוי לדון אותם לטובה על שם סופם, כאילו כבר שבו, ושורש הדבר שראוי לדון על שם סופם, נצמח משמו הקדוש הוי"ה שמורה היה הוה ויהיה, ובו ית"ש אין זמן, ועבר והוה ועתיד אחד הוא, ועל כן מה שעתיד להיות כבר היה, וזה שאמר למען שמך הוי"ה, המורה שהעבר והעתיד אחד הוא לפניו, לכן וסלחת לעוני, כי ראוי לדון לטובה על שם סופו כאילו כבר שבו, כי רב הוא, פי' אף שרב הוא, מכל מקום אין לך דבר שעומד בפני התשובה והתשובה מכפרת בעד הכל, עכ"ד.

וזה שאמר הושענא למענך גואלינו, שזכינו לגאולת מצרים על שם שהיינו עתידין לקבל התורה, שמע מינה דהקב"ה מצרף טוב העתיד, והכי נמי יצרף לנו השי"ת עכשיו מה שעתידין לשוב בתשובה שלימה בשעת הגאולה, ועל ידי זה ראויים אנו לישועה מן השמים על שם העתיד.

*

הושענא למענך דורשינו.

י"ל בהקדם מה שדרשו חז"ל (ברכות ה.) על הכתוב (תהלים צד יב) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, אל תיקרי תלמדנו אלא תלמדנו, דבר זה מתורתך תלמדנו, קל וחומר משן ועין, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחירות, יסורין שממרקין כל גופו על אחת כמה וכמה, והיינו דרבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש נאמר ברית במלח, (ויקרא ב' יג) ולא תשבית מלח ברית, ונאמר ברית ביסורין, (דברים כח סט) אלה דברי הברית, מה ברית

הושענא למען אמיתך.

יתבאר על פי מה דאיתא במדרש שוחר טוב (תהלים מזמור יד) עה"פ (שם ז) בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל, יגל אברהם ישמח יצחק לא נאמר, רק יגל יעקב ישמח ישראל, אמר רבי שמעון בן לקיש לפי שאם חטאו ישראל יעקב מרגיש במערת המכפלה. ודקדק א"ז זללה"ה בתפלה למושה מדוע מרגיש יעקב בצערן של ישראל יותר מכל האבות.

וביאר כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (לסוכות אות פא) על פי מה דשקלי וטרי במס' ברכות (דף יח:) אם המתים יודעים ומרגישים בצערא דחיי או לא, ומשמע בגמרא שם דאפילו למ"ד דידעי, היינו רק על ידי שמודיעין להם, והביאו ראיה ממה שאמר לו הקב"ה למושה לך אמור לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבועתי לכם כבר קיימתיה לבניכם, ואי"ס דלא ידעי, כי אמר להו מאי האי, עי"ש. אבל ביעקב אבינו אמרו חז"ל (תענית ה.) דלא מת, ועל כן הוא מרגיש תיכף בצער דישאל יותר משאר האבות הקדושים, והוא אזיל ומודע להו בכל עת שמתרגשות פורעניות על ישראל, שיתפללו ויבקשו רחמים, ועל כן בכל עת שיהיו ישראל נתונים באיזה צרה ח"ו, יעקב אבינו מרגיש מיד בצרתם ובצערם ועומד ומתפלל עליהם, עכ"ד. ובדברי יואל (פ' ויצא עמוד מז) ביאר בטעם דיעקב אבינו לא מת, דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין יז.) בההוא אתרא דקושטא שמיה ולא הוו משני בדיבוריהו ולא הוה מיית אינש בלא זמניה, וכתב המהרש"א דחותמו של הקב"ה אמת ובו קיום העולם, והמשנה בדיבורו מהרס החותם וקיומו של עולם, והיינו דלא מת אינש בלא זמניה, שהשקר מביא מיתה בלא זמן ר"ל, ע"כ. ועל כן יעקב אבינו שהיה מדתו אמת, נשאר חי לעולם ולא שלט בו מלאך המות, עכ"ד.

וזה שאנו מתפללים הושענא למען אמיתך, היינו

האמור במלח מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.

וביאר כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' שמות עמוד פד) דלא פליגי הני תרי אמוראים אהדדי, ואלו ואלו דברי אלהים חיים כי צריכים אנו ללמוד משניהם הן מקל וחומר והן מגזירה שוה, דאהני קל וחומר ואהני גזירה שוה, דאילו נלמד מהק"ו לחודיה היה סברא לצדד, דכל כמה שיתרבו היסורים ח"ו נתחזק כח לימוד הק"ו דמה שן ועין וכו' כל שכן ביסורים גדולים שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, לזה מועיל לימוד הגזירה שוה מה מלח ממתקת את הבשר וכו' להקל עונש היסורים כמו דמיתוק הבשר במלח הוא רק אם נמלח במדה ידוע, אבל הריבוי בו אינו מוסיף למתקן אדרבה מקלקלתו, כמו כן היסורין הבאים למירוק עוונות ר"ל, אינו ראוי שיהיו גדולים וקשים ח"ו, כי אם במדה ועל דרך המתקה, ואהני ק"ו ללמוד משן ועין דעבד יוצא בהן לחירות, וכמו כן על ידי היסורין שסובלין ישראל בגלות יצאו לחפשי ויגאלו גאולת עולם. ובדברי יואל (הושענא רבה אות צח) פ"י בזה אמרינו הושענא למען בריתך, היינו למען הגזירה שוה דנאמר ברית מלח וברית ביסורין, דמיניה ילפינן דיסורין הרבה אין מועילין, על כן אנו מבקשים דכבר סבלנו יסורין די והותר ואין עצה אחרת רק הושענא, עכ"ד.

ובכן ביום זה אנו מתפללים הושענא למענך דורשינו, שהשי"ת יושיענו וידרוש לנו הן הקל וחומר שיהא עבד יוצא בהן לחירות, ונוכה לגאולה העתידה, והן הגזירה שוה דברית ברית דמלח, שהיסורים יהיו במדה מועטת, כי כל לבב דוי וכל ראש לחלי, והצרות ועגמת נפש בבתי בני ישראל כבר הם יתר על המדה, והשי"ת יאמר לצרות ישראל די.

*

הוא אליהו (במדבר כה יג) תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל, כי הואיל ומדתו קנאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא יוכל לסבול, על ידי זה גורם הכפרה לישראל, כי הוצרך השי"ת להבטיחו, עכ"ד. ויש להוסיף כי הלשון מדויק, דהיה לו לומר תחת אשר קנא לאלהיו וכיפר על בני ישראל, ולמה נאמר ויכפר בלשון עתיד, ולפי האמור יובן שבא להורות שבכל ברית שיבא אליהו יכפר על בני ישראל.

והנה זכינו היום לפני התפלה להכניס שני ילדים בביתו של אברהם אבינו במעמד כל הקהל כולו, ובודאי מה שהביא הבני יששכר בשם רבי שלמה מקארלין כן הוא האמת, שיש מחילת עונות לכל הקהל. ולזה אנו מתפללין הושענא למען בריתך, כי בזכות ברית מילה שזכינו לקיים נזכה לסליחה מחילה וכפרה, והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו.

ובכן אנו מצפים לה' שתפלותינו ביום הזה יעשו רושם למעלה בשמי מעל ויתקבלו ברחמים וברצון, וימלא ה' משאלות לבינו לטב לחיין ולשלם, ונושע כולנו בבני חיי אריכי ומזוני רוויחי, שידוכים טובים פרנסה בריוח והרחבה גדולה, והשומר עמו ישראל ישמור אותנו מכל צרה וצוקה, וישפיע לנו שמחה תענוג ונחת בבתי בני ישראל, ונזכה לגדל דורות ישרים ומבורכים בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

חותמו של הקב"ה שהוא אמת ובו קיום העולם, נמצא יעקב אבינו שמדתו אמת לא מת והוא מרגיש בצרתן של ישראל יותר משאר האבות הקדושים, ועל כן יעורר רחמים עלינו. ובפרט לפי המבואר בבני יששכר (שבתות מאמר ט אות ד) שיעקב אבינו נקרא אב לכל אחד ואחד מישראל, ועל כן כולנו קרויים בניו, והוא מיצר ודואג בצער ועגמת נפש של כל אחד ואחד מישראל, ומתפלל ומעורר רחמים עבור כל אחד ואחד בפרטיות, ואנו צופים לתפלותיו שיעשו רושם למעלה ביום הקדוש הזה ויפעול לכל בניו ישועה שלימה בכלליות ובפרטיות.

*

הושענא למען בריתך.

ואפשר לומר על פי מה שכתב באגרא דפרקא (אות קמו) בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין זללה"ה בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאלהיו שייצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, אמר אליהו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך יתברך, הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שייכפר להבעל ברית ואז יהיה ריקן מעבירות, והשיב עוד, אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שייכפר גם לו, השיב עוד, אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שייכפר לכל הקהל. וזה מרומז בפינחס

התודה והברכה

לידידינו הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר רפאל פערלמוטער הי"ו

מראשי קהילתנו הק' במאנסי יע"א

**אשר השתתף בסכום הגון ונכבד
להוצאת גליונינו המוגדל לחג הסוכות**

קול התאחדותינו

שע"י התאחדות האברכים ד'סאטמאר בני ברק

בזוה"ש"ת

זיכור אהבתם ויחיה זרעם

יזכור אלהים נשמות ... שתלך לעולמו,
בעבור שאני נודב (כלי נדר) צדקה בעדו,
בשכר זה תדא נפשו צדקה בצדק החיים,
עם נשמות אברהם יצחק ויעקב,
שרה רבקה רחל וזלזה,
ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן,
ונאמר אמן:

ביו"ט שמיני עצרת הבעל"ט בעת אמירת "זיכור"

זכרו ואל תשכחו !!!

לתרום תרומה חשובה בעין יפה למען החזקת כוללינו הק'

כולל "עצי חיים" ב"ב לצדקת רבי מאיר בעל הנס

ובודאי זכותו יגן בעדכם ואלקא דמאיר יענכם

התרומות אפשר למסור:

קריית יואל:	בארא פארק:	וויליאמסבורג:
בהאפיס של כוללנו	בהאפיס של כוללנו	הרה"ח ר' יצחק אייזיק וויזל הי"ו
845-783-7344	4915 15th Ave.	917-880-2712

בברכת א גוט קוויטל ושמוחת יו"ט

הנהלת הכולל

אלקא דמאיר עננו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

163 Rodney Street • Brooklyn NY 11211 • Tel: 718-302-6720 • Fax: 718-486-2473

בס"ד
ובכן צדיקים יראו וישמחו ויגדלו
חוסידים ברינה יגדלו

בשמחה רבה ובנהורא עילאה הגנו בזה להזמין את כל הקהל הקודש אלופי אלפי ישראל
אנשי שלומינו ויקרים, חסידים ואנשי מעשה, זקנים עם נערים
בוא תבואו ברינה לשמחון יחדיו בשבת אחים גם יחד בקול רנה ותודה המון חוגג
בשעתא דא נגיל ונשמח בשובע שמחות, שמחת בית צדיקים

קריאת התנאים של נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ה"ה הבחור החתן פרי עץ חיים פאר מקדושים
הרב יקותיאל יהודה מייסד בונים שליט"א

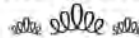
בן הגה"צ אב"ד דקהלתינו שליט"א
בנו בכורו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
וחתן הגה"צ אב"ד סאטמאר כארא פארק שליט"א
עב"ג בת כ"ק מרן אדמו"ר מספינקא כארא פארק שליט"א

שתתקיים ביום א' אול"י ג' דחזה"מ סוכות

אצל עריכת שולחן הטהור של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לכבוד אושפיזין דאהרן כהנא קדישא

בשעה 8 בערב
בסוכה הגדולה שע"י בית מדרשינו הגדול
14 הופפער סטריט

ומאושפיזין עלאין בצילא דמהימנותא תהיינא אזינו קשובות רב ברכות
ומשמחת בית צדיקים יושפע לנו שפע רב לטב ולחיים ולשלם

תיכף אחר שולחן הטהור נתאסף כולנו יחדיו בהיכל בית המדרש הגדול לשמוח כלנו יחד לרגל שמחת בית השואבה

ובעלי השיר ירננו בקול בתוף וכינור יזמרו לו
ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מעמיו:
חסידים ואנשי מעשה היו מרדדים לשניהם באביקות של אור
שפידוקו, (אומרים לשנינו דברי שירות ותשבחות.
(סוכה פ' טז)

בברכת מועדים לשמחה חגים וחמנים לששון
הנהלת הקהלה